

ἀνθολόγιο

για τὰ παιδιά τοῦ δημοτικοῦ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1981

$$\text{Αριθμός} / \Delta = 9$$

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ δι-
δακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυ-
κείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙ-
ΔΑΚΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΟ-
ΓΙΚΗΣ ΤΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ἀνθολόγιο γιά τά παιδιά τοῦ δημοτικοῦ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

002
ΛΠΕ
ΕΤ2Α
121

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
Ὁρχιδειδ. Βιβλίων
ΑΔΕ. Αριθ. Εισαγ. 2453 Έτος 1981

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΟΠΤΕΣ : ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ*
ΓΙΩΡΓΟΣ Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΜΕΛΗ : ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΣ
ΑΛΕΞΗΣ ΔΗΜΑΡΑΣ
ΚΑΛΗ ΔΟΞΙΑΔΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΛΙΝΑ ΚΑΣΔΑΓΛΗ
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΟΥΣΤΑΚΑ

* Από την έναρξη του Άνθολογίου ως το Νοέμβριο 1974

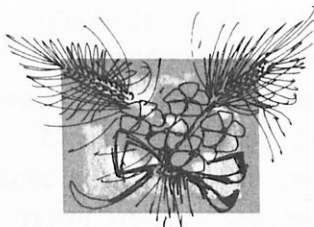

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ

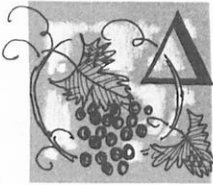
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

*Στή μνήμη τοῦ Γρηγόριου Ξενόπουλου
(1867-1951)*

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

ΙΑΛΕΓΜΕΝΑ κομμάτια ἀπ' τὸ θησαυρό τῆς λογοτεχνίας, αὐτὸ εἶναι τὸ Ἀνθολόγιο πού κρατᾷς στὰ χέρια σου. Ἄλλα ἀπὸ τὰ κομμάτια αὐτά εἶναι πεζά, διηγήματα καὶ παραμύθια, καὶ ἄλλα ἔμμετρα, δηλαδή ποιήματα καὶ τραγούδια· ἄλλα τὰ ἔγραψαν γνωστοὶ συγγραφεῖς καὶ ἔχουν ἐπάνω τὸ ὄνομά τους, καὶ ἄλλα τὰ ἔφτιαξαν ἄγνωστοι καὶ ἀνώνυμοι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ. Ὅλοι τους πάντως ἦταν καὶ οἱ ἴδιοι κάποτε παιδιά, κι αὐτά πού ἱστοροῦνε εἴτε τὰ ἔζησαν στὰ παιδικά τους χρόνια εἴτε τὰ ἄκουσαν ἀπὸ τὸν παππού καὶ τὴ γιαγιά τους. Ἐκεῖνο πού τοὺς ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι ὅτι ἔχουν τὸ χάρισμα τῆς φαντασίας καὶ τὴν τέχνη νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ γλῶσσα μὲ ζωντανό καὶ εὐχάριστο τρόπο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκδοση αποτελεί το πρώτο βήμα στην προσπάθεια να δοθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η επιλογή των θεμάτων και η δομή της έκδοσης βασίζονται στην ανάγκη να παρέχονται πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την κατανόηση της κατάστασης και των προοπτικών της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Η έκδοση περιλαμβάνει τρεις μέρη: το πρώτο μέρος αφορά την εισαγωγή, το δεύτερο μέρος αφορά την ανάλυση της κατάστασης της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, και το τρίτο μέρος αφορά τις προοπτικές της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Η έκδοση αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την κατανόηση της κατάστασης και των προοπτικών της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η επιλογή των θεμάτων και η δομή της έκδοσης βασίζονται στην ανάγκη να παρέχονται πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την κατανόηση της κατάστασης και των προοπτικών της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

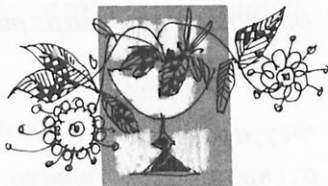
Προσευχή

εέ μου, σέ παρακαλώ,
κάνε με παιδί καλό.
Ν' αγαπῶ ὅλους, νά λυπᾶμαι,
χρήσιμο στόν κόσμο νά `μαι.

Μάθε με τί πάει νά πεῖ
δίκιο, ἀλήθεια, προκοπή.
Ἄπό τ' ἀγαθά τοῦ κόσμου,
Θεέ μου, τήν ἀγάπη δῶσ' μου.

(Ἀπό τό πρῶτο ἀναγνωστικό μου τοῦ Μεσεβρινού)

Φεγγαράκι

εγγαράκι ἀληθινό
 βγαίνει πίσω ἀπ' τό βουνό.
 Μιά φωνή τραγουδιστή
 στά σοκάκια * κελαηδεῖ
 κάποιο ἀγόρι περπατεῖ,
 κάποιο ἀφρόντιστο παιδί:
 — Φεγγαράκι μου λαμπρό,
 φέγγε μου, νά περπατῶ.

Φεγγαράκι μου καλό,
 φέγγε, σέ παρακαλῶ,
 φέγγε σ' ὄλην τήν ἀυλή,
 στόν ἀσβέστη, στά σκαλιά,
 στοῦ ἀντρέ* μας τό γυαλί,
 στοῦ παπποῦ τ' ἄσπρα μαλλιά.
 φεγγαράκι μου λαμπρό,
 χαρωπό, λυπητερό.

Φεγγαράκι ταπεινό,
 στέκεσαι στόν οὐρανό...
 Τό τραγούδι τό γλυκό
 χάνεται ἀπό τή γωνιά:

τό σοκάκι = στενός δρόμος σέ γειτονιά
 τό ἀντρέ ἢ ὁ ἀντρές = διάδρομος ἢ προθάλαμος

τό παιδί, περαστικό,
πήγε σ' άλλη γειτονιά.
Τῆς Ἀκρόπολης φεγγάρι,
τῆς Ἀθήνας τό καμάρι!

.....

(Ἀπό τίς Καθημερινές)

PENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Ἡ Ἀστροναύτισσα

Φεύγω, πάω στό φεγγάρι
μέ βαλίτσες κι ἄλλα βάρη.

Παίρνω καί μιά σκούπα τόση,
σκόνες, στάχτες νά σαρώσει.

Εἶμαι ἐγώ νοικοκυρά
καί τά θέλω καθαρά.

Πάω νά ρίξω χῶμα σάκους
σέ κρατῆρες καί σέ λάκκους.

Πάω ἀέρα, πάω νερό
καί λουλούδια ἓνα σωρό.

Πάω νά φτιάσω μιάν αῦλή
φεγγαρίσια, στρογγυλή,

μέ πολλά μυριστικά,
γλάστρες καί βασιλικά.

Καί στή μέση θά διαλέξω
μιά γαζία νά φυτέψω,

νά ἔχει ὀλάνθιστους χρυσούς,
μικροφέγγαρους ἀνθούς,

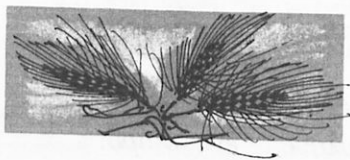
πού τό ὀλόγιομο φεγγάρι
γιά παιδιά του θά τούς πάρει.

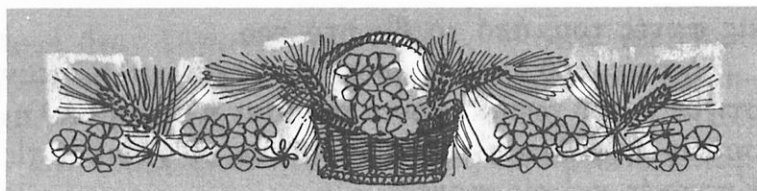
Κι ὅταν τό ἄρωμά τους νιώσει,
μοναξιά δέ θά ἔχει τόση.

Ἄστροναύτισσα κινάω
στό φεγγάρι γιά νά πάω,

κι ἀφοῦ ἐκεῖ τά συγυρίσω,
πάλι θά γυρίσω πίσω.

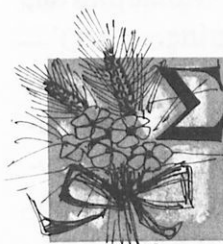
(Ἀπό τή συλλογή *Χαρταετοί στόν οὐρανό*)

ΕΠ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ - Δ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ὁ πρῶτος μου πόθος

ΤΑ πλάγια χαμηλοῦ βουνοῦ, κατὰ τὸ βοριά, εἶναι σκορπισμένα ἀνάμεσα στὰ δέντρα τὰ σπιτάκια τοῦ μικροῦ χωριοῦ μου.

Ἐντίκρυ στό βουνό αὐτό εἶναι ἄλλο, πιο ψηλό, γεμάτο ἔλατα.

Καί κατὰ τήν ἀνατολή ἄλλο, γεμάτο βελανιδιές, καί πρὸς τή δύση, πολύ μακριά, φαίνονταν ἄλλα βουνά γυμνωμένα.

Ἐπί τὰ βουνά κατέβαιναν ρεματιές γεμάτες νερό, χειμῶνα καλοκαίρι, πού ἔκαναν τὸ ποταμάκι, πού περνοῦσε στὰ πόδια τῶν σπιτιῶν, νά ποτίζει τὰ περβόλια καί νά γυρίζει δυό τρεῖς μύλους.

Τό χειμῶνα πολλές φορές αὐτό τὸ ποταμάκι φούσκωνε καί πλημμύριζε τίς ὄχθες του. Πῶς βούιζε τότε! Καί δέν ἦταν πιά καθαρό, ἤσυχο, παρά θολό, κοκκινωπό, σάν νά εἶχε θυμώσει, καί ἔτρεχε μέ γρηγοράδα, ἀφρισμένο. Καί ὅλος ὁ τόπος γέμιζε ἀπό

τίς φωνές του, από τό βουητό του.

Τό σπίτι του παππού μου, του Παπαμιχάλη, ήταν στή μέση του χωριού· κοντά του ήταν ή μικρή έκκλησούλα, ή φωλίτσα πού μαζεύονταν οί χωρικοί τίς Κυριακές καί τίς γιορτές.

Μά καί τίς καθημερινές άκόμη, όταν ήταν καλή μέρα, πήγαιναν οί γέροι στήν αυλή τής έκκλησίας, κάθονταν γύρω στά πεζούλια κι έλεγαν παλιές ιστορίες.

Πολύ μικρός άκόμη, μόλις άρχισα νά περπατώ, πήγαινα κι εγώ στήν αυλή τής έκκλησίας.

Μά τί τουμπες έτρωγα εκεί! Γιατί περισσότερο κοιτάζα ψηλά παρά κάτω. Ώρες μπορούσα νά γυρίζω, κοιτάζοντας τά πουλιά πού πετοῦσαν από δέντρο σέ δέντρο ή τά σύννεφα πού έτρεχαν στον ουρανό. "Άλλοτε πάλι προσπαθοῦσα νά χτυπήσω σφήκες μέ τό σκουφο μου, όπως είχα ιδεί τον άδερφό μου νά κάνει.

Καί όταν έβλεπα κανέναν άετό νά περνά, τότε ένθουσιαζόμουν τόσο, πού πηδοῦσα, κουνούσα τά χέρια μου, φώναζα καί έτρεχα κοιτάζοντάς τον. Καί τότε ήταν άδύνατο νά μήν ξαπλωθώ χάμω. Κάποιος από τούς γέρους θά έτρεχε καί θά μέ σήκωνε.

«Γιά ιδές τό παλικάρι! . . . δέν κλαίει!» έλεγε στους άλλους.

Καί εγώ, πού ήμουν έτοιμος νά κλάψω, κρατιόμουν καί δέν έκλαια.

Μεγάλη ευχαρίστηση είχα νά βλέπω τον ήλιο, τό

πρωί όταν έβγαινε, και τό δειλινό, όταν τραβούσε κατά τή ρεματιά, για νά κρυφτεί πίσω από τά μακρινά βουνά τής δύσης.

Στό σπίτι όλοι ήταν στό πόδι, πρίν βγει ό ήλιος. Καί εγώ βρισκόμουν όρθιος μαζί μ' αὐτούς. Καί θά κοίταζα νά τούς ξεφύγω, για νά τρέξω νά ιδῶ τόν ήλιο, πού θά πρόβαλλε πίσω από τό βουνό.

— Θ' ανέβω στό βουνό νά πιάσω τόν ήλιο! εἶχα εἶπει στόν ἀδερφό μου μιά μέρα, πού μέ εἶχε πιάσει και μέ τραβούσε στό σπίτι.

— Ό ήλιος καίει, μικρούλη, μου εἶπε αὐτός, και θά σέ κάψει.

— Έμένα δέ θά μέ κάψει, τοῦ ἀπάντησα εγώ.

Τό ἴδιο εἶπα και στόν παπού μου, ότι θ' ἀνεβῶ στό βουνό, νά πιάσω τόν ήλιο. Αὐτός ὅμως μου εἶπε: — 'Ανέβα πρώτα στό βουνό! . . .

"Όλα αὐτά μου τά θύμισαν ἔπειτα από χρόνια οἱ δικοί μου.

Πόση στενοχώρια εἶχα, όταν ήταν κακοκαιρία και δέν μπορούσα νά τρέξω ἔξω! Καί πιό πολύ όταν ἤμουν πέντε ἢ ἕξι χρόνων, πού κρουλόγησα και μ' ἔκλεισαν ἀρκετόν καιρό μέσα.

Εἶχα βγει κι εγώ νά δῶ τό ποτάμι, πού από μιά μεγάλη βροχή εἶχε φουσκώσει, εἶχε πλημμυρίσει. "Όλο τό χωριό ήταν στό πόδι. "Ετρεξαν και οἱ δικοί μου· πῆγα από πίσω κι εγώ, χωρίς νά μέ δοῦνε.

Τό ποτάμι ήταν ἀγνώριστο. "Ετρεχε πλημμυρισμένο, μουγκρίζοντας σάν ἄγριο θηρίο. "Ανθρωποὶ πολλοί στέκονταν από τή μιά μεριά και τήν ἄλλη,

καί τό κοιτάζαν.

Καί κοράκια πολλά, πάμπολλα, γύριζαν ψηλά και άπάνω άπό τό ποτάμι, και ξέσκιζαν τ' αὐτιά μέ τούς κρωγμούς: κρά! κρά!

Ἔγινα παπί άπό τή βροχή, γιατί έξακολουθοῦσε νά σιγοβρέχει.

Δέν ἔμεινα πολύ ἄρρωστος. Ἄλλά δέ μ' ἄφηναν νά βγῶ ἔξω. Ἐρχόταν ἡ ἑξαδέρφη μου, ἡ Δαφνούλα, και παίζαμε. Μά ἐγῶ δέν ἔμεινα εὐχαριστημένος. Ἦθελα νά εἶμαι ἔξω, νά βλέπω τόν ἥλιο, τά σύννεφα, τά πουλιά, και προπάντων τά γεράκια, τά ὄρνια και τούς ἀετούς.

Ἐπιτέλους μιά μέρα μέ ἄφησαν ἐλεύθερο. Εἶχε ἔρθει ἡ ἄνοιξη. Πηδοῦσα σάν τρελός άπό τή χαρά μου, σάν τά πουλάκια πού τ' ἄφηναν ἐλεύθερα άπό τό κλουβί.

Εἶχα πάρει κι ἕνα καλάμι και πηδώντας ἔλεγα:

*Κάτι τό θέλω τό καλάμι!
κάτι τό θέλω τό καλάμι!*

— Καί τί τό θέλεις τό καλάμι, μικρούλη; μέ ρώτησε ἕνας άπό τούς γέρους, πού καθόταν στό πεζούλι τῆς αὐλῆς τῆς ἐκκλησίας.

Ἔγῶ άπάντησα τραγουδιστά:

*Θ' ανέβω στό βουνό,
νά πιάσω τόν οὐρανό!...*

Οἱ γέροι γέλασαν. Δέν ξέρω ὅμως γιατί γέλασαν.

Γιά τό τραγουδάκι μου ἢ γιά κείνο πού ἔλεγα νά κάμω;

Λίγες μέρες ὑστερότερα μέ ξύπνησε ἡ μητέρα μου, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη νύχτα.

— Ἐλα, μοῦ εἶπε, θά πᾶς μέ τόν παππού σου στήν ἐκκλησία.

Καί σέ λίγο βρέθηκα στήν ἀγκαλιά τοῦ παπποῦ μου. Μέ ἀνέβασε αὐτός σ' ἓνα γαῖδουράκι καί ξεκινήσαμε.

— Ποῦ θά πᾶμε, παππού; τόν ἐρώτησα.

— Σ' ἓνα ἐκκλησάκι, πού εἶναι πάνω στό βουνό, μοῦ ἀπάντησε.

— Ἄ, θά πιάσω τόν ἥλιο!...

— Ναί, ναί...

Ἐξαφνα ἄκουσα φωνές. Γύρισα πίσω, καί στό θαμπό φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, πού πήγαινε νά βασιλέψει στό διπλανό βουνό, εἶδα τό μεγαλύτερο ἀδερφό μου νά κρατεῖ ἓνα δαυλί ἀναμμένο, τή θειά Ἀργυρώ καί δύο τρεῖς γριοῦλες.

Ὅσο ἀνεβαίναμε τό βουνό, τόσο τό πρωινό ἀεράκι γινόταν πιό κρύο. Χώθηκα στήν ἀγκαλιά τοῦ παπποῦ.

Πῆρα κι ἓναν ὕπνο, καί ξύπνησα ὅταν σταμάτησε τό γαῖδουράκι.

— Ἐλα, φτάσαμε, μοῦ εἶπε ὁ παππούς.

Τό ἐκκλησιδάκι ἦταν ἐμπρός μου φωτισμένο. Γύρω, σκοτεινιά. Μέ πῆρε ὁ παππούς μέσα στό ἱερό καί μ' ἔβαλε καί κάθισα σ' ἓνα σκαμνάκι. Ντύθηκε τά ἱερά ἄμφιά του. Ἄκουσα ἔξω ἀπό τό ἱερό καί μιά

γλυκιά φωνή, γνωστή, τοῦ ἀδερφοῦ μου πού ἔψελνε:
«Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον
ἡμᾶς».

Δέν εἶχα καταλάβει πώς εἶχε ξημερώσει. Ἀλλά
ξαφνικά εἶδα νά μπαίνουν ἀπό τό φεγγίτη οἱ πρῶτες
ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Καί σάν νά ἔμπαιναν μέσα γελαστές.

Πετάχτηκα ἔξω ἀπό τό παραπορτάκι, νά πιάσω
τόν ἡλιο.

«Ἄ, νά τος! θά τόν πιάσω...»

Μόλις ὅμως βγῆκα ἔξω στή γυμνή κορυφή τοῦ
βουνοῦ, τά ἔχασα. Ἀντί νά βρεθεῖ τό φλογοκόκκινο
τόπι στά χέρια μου, ὅπως ἐνόμιζα, φάνηκε χαμηλά,
πολύ χαμηλά, νά προβάλλει μέσα ἀπό κάτι πού πρῶ-
τη φορά ἔβλεπα. Μέσα ἀπό κάποιον οὐρανό πού
δέν ἦταν ἀπάνω, παρά κάτω. Βούλιαξε στό μέρος
ἐκεῖνο ὁ οὐρανός;

Μήν ἦταν ἐκεῖ κάτω τά παλάτια του;

Μοῦ φαινόταν ὅμως πώς δέν ἦταν μακριά καί
ὅτι, ἂν περπατοῦσα λίγο, θά πήγαινα κοντά. Καί
κίνησα νά κατεβῶ.

Δέν εἶχα ὅμως κάμει πολλά βήματα, κι ἀκούω τή
φωνή τοῦ ἀδερφοῦ μου νά μέ φωνάζει. Γύρισα καί
τόν εἶδα νά ἔρχεται τρέχοντας.

— Ποῦ πᾶς, μαῖμουδάκι; μοῦ φώναξε.

— Νά, νά, πάω νά πιάσω τόν ἡλιο.

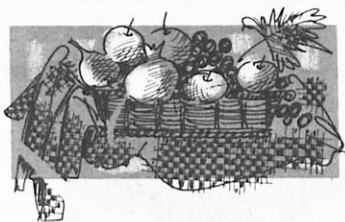
Αὐτός γέλασε. Ἦρθε κοντά καί μ' ἔπιασε ἀπό τό
χέρι.

— Ἐλα, ἔλα, μοῦ εἶπε. Ὁ ἡλιος δέν πιάνεται.

- Θά τόν πιάσω γώ!
- Ά, μπράβο! Έλα τώρα, μή θυμώσει ό παππούς.
Καί μ' έσυρε μαζί του.
- Μά κείνο κεί, πές μου, τί εΐναι; τόν έρώτησα.
- Ποιό;
- Νά, εκείνο κεί κάτω, πού εΐναι σάν ουρανός.
- Αυτό; εΐναι ή θάλασσα!
- Αυτό εΐναι ή θάλασσα; Μπά!... Έκει εΐναι και
τά παλάτια του ήλιου;
- Ναι, εκεί εΐναι! Πάμε τώρα, σου εΐπα, μή θυμώσει
ό παππούς, και τότε δέν έχει ούτε καρύδια ούτε σύκα!
- Μου θυμισε τά σύκα και τά καρύδια πού έφερε
από τίς λειτουργίες ό παππούς, και γρήγορα, χωρίς
καμιά αντίσταση, πήγα μαζί του.
- Όταν βγήκαμε από την εκκλησία, ό ήλιος ήταν
πολύ ψηλά. Μου φαινόταν πώς μέ περιγελοϋσε.
- «Σάν θέλεις, έλα μονάχος σου μιά μέρα νά μέ
πιάσεις», μου φάνηκε πώς μου έλεγε.
- «Που θά μου πᾶς, θά σέ πιάσω», συλλογίστηκα
μέσα μου.

(Από τό Άναγνωστικό Ό ήλιος)

Κικιρίκου! Κικιρί!

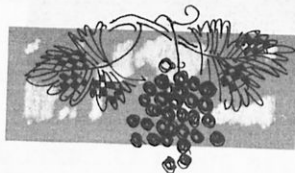
όκορας χρυσός ό ήλιος
στης αύγης τό φράχτη βγαίνει.
Κικιρίκου, όλοι ξυπνήστε,
κι είναι ή ώρα περασμένη!

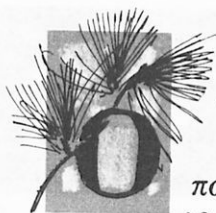
Φως άνοίγει τίς φτεροϋγες,
τό κεφάλι φως σηκώνει.
Φως στόν κήπο, φως στό δρόμο,
φως στόν κόσμο ως πέρα άπλώνει.

Κικιρίκου! Κι άνεβαίνει,
πάει ψηλά κλαρί κλαρί.
Φτάνει στ' ούρανοϋ τό θόλο:
Κικιρίκου! Κικιρί!

Σήκω, Τάσο, σήκω, Ρίνα,
Κώστα, Έλένη, Γιάννη, Λιά!
Οί μικροί νά πών σχολειό
κι οί μεγάλοι στή δουλειά!

(Άπό τή συλλογή *Χαρταετοί στόν ούρανό*)

Ὁ παππούλης

παππούλης σάν κοπέλι*
κάθε μέρα πάει στ' ἀμπέλι.

Τό σκαλίζει, τό ποτίζει
καί τό διπλοκαθαρίζει.

Καί τό Μάη μέ τούς ἀνθούς
κορφοκόβει τούς βλαστούς.

Κι ὡς νά διπλοξεφυλλίσει,
ἤ ἀγουρίδα ἔχει γυαλίσει.

Τώρα φέρνει στό μαντίλι
κόκκινο γλυκό σταφύλι.

Τώρα κάθεται δραγάτης*
ὁ παππούς ἀνοιχτομάτης

καί τοῦ πᾶμε τό φαῖ του
καί μᾶς δίνει τήν εὐκή του,

μᾶς φιλεύει καί σταφύλια
σέ καλάθια, σέ μαντίλια.

(Ἀπό τή συλλογή *Αὐγούλα*)

κοπέλι = νέος ἄντρας

δραγάτης = ἀμπελοφύλακας, ἀγροφύλακας

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ

Τό παραμύθι πού δέν εἶχε τέλος

ΖΟΥΣΕ κάποτε πέρα στήν Ἀνατολή ἕνας τεμπέλης βασιλιάς. Δέν ἔκανε καμιά δουλειά. Ὀλημερίς ξαπλωμένος σέ ντιβάνι μέ πολλά μαλακά μαξιλάρια, ἔβαζε νά τοῦ λένε παραμύθια κι αὐτός ἄκουε μαχμουρλίδικα.

Ἀμολοῦσε σ' ὄλο του τό βασίλειο πλῆθος αὐλικούς νά μαζεύουνε καί νά στέλνουνε στό παλάτι του ὅσους ξέρανε παραμύθια, ἄντρες ἢ γυναῖκες, γέρους ἢ νέους, ντόπιους ἢ ξένους. Γιατί δέ χόρταινε ν' ἀκούει. Ὅταν τέλειωνε τό παραμύθι, ἔπεφτε σέ βαθιά πλήξη καί δυστυχία. Γι' αὐτό ἤθελε πάντα τό ἕνα παραμύθι ν' ἀκολουθᾷ τό ἄλλο. Ἀκόμα κι ὅταν ἔτρωγε κι ἔπινε ἢ ἔπαιρνε τό μάνιο του στή χαβούζα* τοῦ παλατιοῦ, ἤθελε ν' ἀκούει παραμύθια. Μονάχα ἀργά πολύ, μετά τά μεσάνυχτα, ὅταν τόν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος, τότε σιωποῦσανε κι οἱ παραμυθά-

χαβούζα = δεξαμενή

δες καί, πατώντας σιά νύχια τους άπάνω σιά παχιά κιλίμια, φεύγανε σιγά σιγά νά πᾶνε νά ξεκουραστοῦνε κι αὐτοί, οί βασανισμένοι!

Ἔσο πιό μεγάλο καί μπερδεμένο ἦταν τό παραμῦθι, τόσο περισσότερο τοῦ ἄρεσε. Ἦταν παραμῦθια πού βαστούσανε μέρες καί βδομάδες όλάκερες. Μά ὅσο μεγάλα καί νά ἦτανε, ἐρχότανε ἐπιτέλους ἡ ὥρα τους νά τελειώσουν. Ἔ, τότε ὁ βασιλιάς γινότανε τρομερά δυστυχής. Ἄρρωστοῦσε, πού ἔλεγεσ πώς θά πεθάνει.

Εἶδε κι ἀπόειδε αὐτός, ἡ δωδεκάδα του (τό συμβούλιό του) κι ὁ γιατρός του, ἀποφασίσανε ὅλοι μαζί νά στείλουνε τελάληδες* σ' ὅλες τίς ἐπαρχίες καί σέ ὅλα τά χωριά τοῦ βασιλείου, νά διαλαλήσουνε: —Ἔποιος ξέφει ἕνα παραμῦθι πού νά μήν τελειώνει ποτέ, ἄς παρουσιαστει νά τό πεῖ τοῦ πολυχρονεμένου βασιλιᾶ, κι αὐτός θά τοῦ δώσει ἕνα σακί φλουριά καί τήν κόρη του γιά γυναίκα.

Ἔσοι ἀκούγανε αὐτά τά λόγια, ἀστράφτανε τά μάτια τους ἀπό τόν πόθο νά γίνουνε πολύ πλούσιοι καί νά παντρευτοῦν τή βασιλοπούλα. Κι ὅλοι νομίζανε πώς θά τά καταφέρνανε νά διηγηθοῦνε παραμῦθι χωρίς τέλος. Τό κάτω τῆς γραφῆς, ἄν ἀποτυχαίνανε, δέ θά εἶχανε νά χάσουνε τίποτα.

Μά οί τελάληδες προσθέτανε στό τέλος: —Ἔποιος ὅμως δέν τά καταφέρει νά διηγηθεῖ τό ἀτέλειωτο παραμῦθι, τότε ὁ βασιλιάς θά τοῦ κόψει τό κεφάλι!

τελάλης = κήρυκας

“Όταν ἀκούγανε αὐτὴν τὴν ποιηή, τοὺς ἔπιανε τρόμος καὶ φόβος. Τότε νιώθανε πὼς ὁ βασιλιάς δέ ζητοῦσε εὐκολο πρᾶμα. Καὶ λέγανε συναμεταξὺ τους: — Ἀδύνατα πρᾶματα ζητάει.

Ὡστόσο παρουσιάστηκε στὸ βασιλιάδι δύο τρεῖς ἀποφασισμένοι ἢ νὰ κερδίσουνε τὸ στοίχημα ἢ νὰ χάσουνε τὸ κεφάλι τους. Ὁ πρῶτος, πού δοκίμασε νὰ πεῖ τὸ ἀτέλειωτο παραμῦθι, μπόρεσε νὰ τὸ βαστάξει τρεῖς μῆνες. Μά ὕστερα ἡ φαντασία του εἶχε στερέψει. Μασοῦσε τὰ λόγια του, δέν ἔβρισκε τίποτα νὰ πεῖ κι ἔτσι ἔχασε τὸ κεφάλι του.

Τότε οἱ ἄλλοι δύο φοβηθήκανε κι οὔτε κἀν τολμήσανε ν’ ἀρχίσουνε. Φύγανε, κι εὐχαριστοῦσανε μάλιστα τὸ Θεό πού γλιτώσανε ἀπὸ τοῦ Χάρου τὰ δόντια.

Πέρασε πολὺς, πάρα πολὺς καιρὸς, καὶ κανένας δέν ἐρχόταν στὸ παλάτι γι’ αὐτὴ τὴ δουλειά.

“Ὅπου νὰ σου μιά μέρα καὶ παρουσιάζεται ἕνας ξένος — ἀπὸ ποῦ ἦταν, κανένας δέν ἤξερε. Μά ἡ ἐξυπνάδα του καὶ τὸ θάρρος του ἦταν μεγάλα.

— Μεγάλε βασιλιά, εἶπε, ἀφοῦ ἔκανε τὸν ἀπαραίτητο τεμενά*. Ἄκουσα πὼς δίνεις μεγάλη ἀμοιβή σέ κείνον πού θά σοῦ διηγηθεῖ ἕνα παραμῦθι χωρὶς τέλος. Τοῦ δίνεις ἕνα σακὶ φλουριά καὶ τὴ βασιλοπούλα. Εἶναι ἀλήθεια;

— Ἀλήθεια, ἀπάντησε ὁ βασιλιάς. Ἄν ὅμως δέν πετύχει, τότε τοῦ παίρνω τὸ κεφάλι.

— Τὸ ξέρω κι αὐτό, εἶπε ὁ ξένος. Κι εἶμαι ἀποφα-

ὁ τεμενάς = ἡ ὑπόκλιση

σισμένος νά σοῦ διηγηθῶ ἐγώ μιὰ ἱστορία πού δέν τελειώνει.

— Περιμένω ν' ἀρχίσεις, εἶπε ὁ βασιλιάς καί ξαπλώθηκε στὸν καναπέ ἀπάνω στά πολλά μαξιλάρια.

Τότε ὁ ξένος στρογγυλοκάθησε στό πάτωμα ἀπάνω στό κιλίμι μπροστά στό βασιλιά κι ἄρχισε:

«Μιά φορά κι ἓναν καιρό ἦταν ἓνας μεγάλος βασιλιάς, πού μάζεψε ὅλο τό σιτάρι τῆς ἀπέραντης χώρας του καί τό κλείδωσε σέ μιάν ἀποθήκη τόσο μεγάλη, πού γιά νά πᾶς ἀπό τή μιάν ἄκρη της ἕως τὴν ἄλλη θά ἔπρεπε νά περπατᾶς ἀπὸ τό πρωί ἴσαμε τό βράδυ.

»Μιά μέρα ἔπесε στήν πρωτεύουσα ἓνα μαῦρο σύννεφο ἀκρίδες, τόσο μεγάλο πού σκοτείνιασε ὁ ἥλιος, κι ὅλοι νομίσανε πὼς ἦρθε ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου. Γιατί γεμίσανε οἱ δρόμοι, τά σπίτια, ὁ ἀέρας, ἀπὸ ἀκρίδες τόσο πυκνές, πού δέν μπορούσες ν' ἀνασάνεις.

»Αὐτές οἱ ἀμέτρητες ἀκρίδες, ἀφοῦ φάγανε ὅλα τὰ ἀμπέλια καί τὰ δάση καί δέ χορτάσανε, μυριστήκανε τελευταῖα καί τὴν ἀποθήκη τοῦ σιταριοῦ. Μά ἡ ἀποθήκη ἦταν πολὺ καλά κλεισμένη ἀπὸ παντοῦ, κι ὄχι μονάχα δέν εἶχε παράθυρα ἢ καμινάδες, μά οὔτε καί καμιὰ σκισμάδα γιά νά μπορέσουνε νά τρυπώσουνε μέσα καί νά φᾶνε τό σιτάρι.

»Κάμποσες μέρες φέρνανε βόλτα γύρω στήν ἀποθήκη καί κοιτάζανε μέ προσοχή ὅλες τίς μεριές, μπάς καί βρεθεῖ πουθενά καμιὰ τρυπίτσα ἢ καμιὰ χαραμάδα. Μά ἐπιτέλους μιὰ τυχερή ἀκρίδα ἀνακάλυψε

στήν ανατολική μεριά τῆς ἀποθήκης μιά μικρούλα σκισμάδα, πού μόλις χωροῦσε μοναχή της. Μπῆκε τό λοιπόν μέσα, πῆρε ἕνα σπυρί σιτάρι καί βγῆκε.

» Ἄμα βγῆκε αὐτή, μπῆκε μιά δεύτερη ἀκρίδα, πῆρε κι αὐτή ἕνα δεύτερο σπυρί σιτάρι καί βγῆκε. Ἄμα βγῆκε κι αὐτή, μπῆκε μιά τρίτη ἀκρίδα, πῆρε ἕνα τρίτο σπυρί σιτάρι καί βγῆκε. Ὑστερα μπῆκε μιά τέταρτη ἀκρίδα καί πῆρε ἕνα τέταρτο σπυρί σιτάρι, κι ἄμα βγῆκε αὐτή, μπῆκε μιά πέμπτη ἀκρίδα κτλ. . . ».

Περάσανε μέρες, βδομάδες, μῆνες, χρόνια, κι ὁ ξένος ἐξακολουθοῦσε νά λέει ἀπό τό πρωί ὡς τό βράδυ τό ἴδιο πράμα:

« Ὑστερα μπῆκε μιά ἄλλη ἀκρίδα καί πῆρε ἄλλο σπυρί σιτάρι. Ἄμα βγῆκε αὐτή, μπῆκε ἄλλη ἀκρίδα καί πῆρε ἕνα ἄλλο σπυρί σιτάρι. . . ».

Περάσανε ἔτσι δυό χρόνια κι ὁ ξένος ἔλεγε καί ξανάλεγε ἀπό τό πρωί ὡς τό βράδυ τόν ἴδιο χαβά. * Ὁ βασιλιάς στενοχωριότανε πολύ, ὥσπου μιά μέρα τότε ρώτησε θυμωμένος:

— Δέ μοῦ λές, πόσον καιρό αὐτές οἱ ἀκρίδες θά μπαίνουνε καί θά βγαίνουνε;

— Μά, βασιλιά μου πολυχρονεμένη, ὡς τώρα οἱ ἀκρίδες ἀδειάσανε μονάχα μιά πιθαμή σιτάρι ἀπό τήν ἀποθήκη. Καί μένουνε ἀκόμα τριακόσιες πιθαμές καί μιλιούνια ἀκρίδες. Ἴσως μετά ἐξακόσια χρόνια θά κατορθώσουν νά μποῦνε στήν ἀποθήκη ὅλες οἱ ἀκρίδες μιά μιά καί ν' ἀδειάσουνε τό σιτάρι. Καί πάλι βλέπουμε. . .

χαβάς = τραγοῦδι· ἐδῶ: τά ἴδια λόγια

Τότε πιά ὁ βασιλιάς δέ βάσταξε. Γούρλωσε τὰ μάτια του, τινάχτηκε ἀπό τό ντιβάνι καί ξεφώνισε μέ ὄλη του τή δύναμη:

— Καταραμένε ἄνθρωπε. Θά μέ τρελάνεις! *Αἱ στό καλό! *Ἐχασα τό στοίχημα! Πάρε τό σακί τίς λίρες καί τήν κόρη μου κι ἄφησέ με ἤσυχο. . .

*Ἐτσι ὁ ἔξυπνος αὐτός ξενοτοπίτης πῆρε τὰ χρήματα, πῆρε τή βασιλοπούλα κι ἔγινε καί διάδοχος τοῦ θρόνου.

Ὁ βασιλιάς εἶχε γεράσει πολύ κι εὐχαριστιότανε τώρα ν' ἀκούει παραμύθια κι ἱστορίες πού εἶχανε τέλος. Καί κάθε τόσο συνήθιζε νά λέει:

— Εἶμαι εὐχαριστημένος, πού ἔμαθα πώς μονάχα οἱ ἱστορίες πού τελειώνουν εἶναι ὁμορφες κι ἔχουνε ἐνδιαφέρον.

*Ἄμα πέθανε, ἔγινε βασιλιάς ὁ ἔξυπνος γαμπρός του. Καί τό κράτος εὐτύχησε. Μά οἱ ἱστορικοί δέ συμφωνήσανε ἀκόμα ἀπό ποιόν τόπο ἦταν αὐτός ὁ ξένος.

(Ἀπό τὰ Δώδεκα διαλεχτά παραμύθια)

Γλωσσοδέτης

τζίντζιρας, ό μίντζιρας,
ό τζιντζιμιντζιχόντζιρας,
άνέβηκε στήν τζιντζιριά,
στή μιντζιριά,
στήν τζιντζιμιντζιχοντζιριά,
νά φάει τά τζίντζιρα, τά μίντζιρα,
τά τζιντζιμιντζιχόντζιρα.

(Λαϊκό)

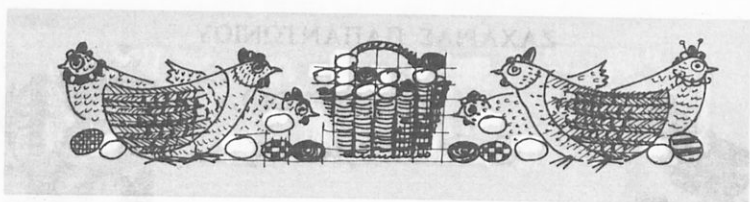
Ὁ ἀνυπόμονος

Μόλις τ' αὐγά της ζέστανεν ἡ κλώσσα
καί τὰ μικρά ἐτοιμάστηκε νά βγάλει,
ἓνα πουλάκι ἐσήκωσε κεφάλι
μέσ στό τσόφλι, μιλώντας τέτοια γλώσσα:
—Ὡς πότε ἐδῶ θά μ' ἔχουνε κλεισμένο;
Καθόλου δέν μπορῶ νά περιμένω!
Πῶς; Ἔτσι τόν καιρό μου ἐδῶ θά χάνω;
Ἐγώ ἔχω κατορθώματα νά κάνω!
Κόκορας βέβαια θά ἔμαι δίχως ἄλλο·
λοφίο ψηλό, χρυσά φτερά θά βγάλω·
τή μέρα καί τή νύχτα θά στολίσω·
θά φέρνω τήν αὐγή, μόλις λαλήσω·
στή φράχτη, στήν αὐλή, σέ κάθε μέρος
στρατεύματα τίς κότες θά ὀδηγῶ.

Καί τοῦ ἔπε τότε ὁ κόκορας ὁ γέρος:
—Στάσου νά βγεῖς, παιδάκι μου, ἀπ' τ' αὐγό.

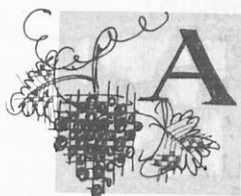
(Ἀπό τὰ Παιδικά τραγούδια)

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Μάνα και ψυχομάνα

Π' ΟΛΑ τά πουλιά τῆς κυρα-Λένης, τό πιό νόστιμο ἦταν τό Μαυρούλι. Ὅχι γιατί οἱ ἄλλες κότες ἦταν ἄσχημες, καί μάλιστα ἡ μάνα του ἡ Σκουφάτη, πού ἦταν ἄσπρη καί παχουλή μ' ἓνα μικρό λοφίο στό κεφάλι, ἀλλά τό Μαυρούλι εἶχε τόσο ἐξυπνα ματάκια, τόσο γυαλιστερά μαῦρα φτερά, πού ἀμέσως τό ξεχώριζες ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα. Τά πόδια του μάλιστα τά σκέπαζαν μικρά μαῦρα πούπουλα, καί αὐτό τό πράγμα ἔκανε τήν κυρα-Λένη νά καμαρώνει ὅσο παίρνει.

— Ἐσύ θά γίνεις σκαλτσουνάτη, ἔλεγε, καί τό ἔπαιρνε στά χέρια καί τοῦ ἔξυνε τό κεφαλάκι.

Τό πουλάκι τό ἔξερε πώς ἦταν ὁμορφο καί καμάρωνε. Γι' αὐτό δέν τοῦ ἄρεσε νά εἶναι ὅλη ὥρα μέ τή μάνα του καί μέ τ' ἀδέρφια του. Προτιμοῦσε νά γυρίζει μοναχό του στήν αὐλή καί νά βρίσκεται πότε κοντά στίς γίδες καί στό γαῖδουράκι, πότε ν' ἀνεβαίνει στίς πετρίτσες πού ἦτανε ἀκουμπισμένες στόν

τοῖχο καί νά προσπαθεῖ νά δεῖ τί γινόταν ἔξω ἀπό τήν αὐλή, στό περιβόλι. Κι ἡ πιό μεγάλη του ἐπιθυμία ἦταν νά πάει νά κουβεντιάσει μέ τόν Κίτσο, τό μεγάλο γάτο πού βρισκόταν πάντα ξαπλωμένος στό παράθυρο τοῦ μαγειριοῦ, καί πότε πότε ἔγλειφε τά πόδια του, πότε κοιμόταν καί πότε στεκόταν καμαρωτός καμαρωτός καί κοίταζε ἀπό ψηλά ὅλα τά ζῶα τῆς αὐλῆς, σάν νά ἦταν βασιλιάς τους. Ἄχ, πόσο ἤθελε νά τόν πλησιάσει τό πουλάκι! Κι αὐτή ἡ μάνα του, πού δέν τό ἄφηνε ποτέ νά πάει κοντά! Καί γιατί; Τί θά τοῦ ἔκανε ὁ γάτος; Φαινόταν τόσο ἡμερος καί καλός! Τό πουλάκι δέν τόν εἶχε δεῖ ποτέ του νά κάνει κακό σέ κανένα. Ἀλλά πάλι δέν τολμοῦσε νά παρακούσει τή μητέρα του, πού τό ἀγαποῦσε τόσο πολύ κι ἤθελε πάντα τό καλό του. Κι ἄν τύχαινε νά βρίσκεται κοντά στό παραθύρι καί νά ἀκούσει τή φωνή τῆς μάνας του, ἔτρεχε γρήγορα γρήγορα, σάν νά ἔχε κάνει τίποτε κακό.

Μιά μέρα ὁμως, πού ἡ μάνα του βρισκόταν στήν ἄλλη ἄκρη τῆς αὐλῆς καί μοιραζόταν μιά πεταμένη πεπονόφλουδα μέ τά μικρά της, δέν μπόρεσε τό πουλάκι νά βαστήξει. Πήδησε, κοιτάζοντας μέ προσοχή μήπως τό ἔβλεπε κανείς, ἀπάνω στή σανίδα πού βρισκόταν κάτω ἀπό τό παραθύρι καί πού βάσταγε μιά γλάστρα μέ μαραμένο βασιλικό, κι ἔτσι βρέθηκε κοντά στό γάτο. Ὁ Κίτσος μισάνοιξε τά μάτια του καί τό κοίταξε κάπως παράξενα.

— Μπά, καλῶς τό Μαυρούλι, εἶπε, κι ἡ φωνή του ἔσταζε μέλι, πῶς ἦρθες ἐδῶ; Δέ σ' ἔχω ξαναδεῖ ὡς

τώρα.

— Δέν ἔχω ξανάρθει, γιατί δέ μ' ἀφήνει ἡ μάνα μου, εἶπε τό Μαυρούλι κι ἔσκυψε τό κεφάλι.

— Δέ σ' ἀφήνει νά ῥθεις; Καί μέ ποιό δικαίωμα; ἔκανε ὁ γάτος κι ἄνοιξε τά κίτρινά του μάτια μ' ἀπορία. Πῶς μπορεῖ νά μή σέ ἀφήνει νά κάνεις ὅ,τι θέλεις;

— Μά εἶμαι μικρό ἀκόμα καί δέν μπορῶ νά μήν ἀκούσω τή μητέρα μου, δικαιολογήθηκε τό πουλάκι.

— Πρῶτα πρῶτα πού δέν εἶσαι καθόλου μικρό, εἶπε ὁ γάτος. Εἶσαι κιόλας μιά χαρά πουλάκι. Κι ἔπειτα, καί μικρό ἀκόμη ἂν ἦσουν, δέν μπορεῖ τίποτε νά σοῦ ἀπαγορεύσει ἡ Σκουφάτη, μιά καί δέν εἶναι ἡ ἀληθινή σου μητέρα.

— Δέν εἶναι μητέρα μου; Τί λές, Κίτσο; ἔκανε τό πουλάκι κι ἄνοιξε τά μάτια του τόσα μεγάλα.

— Αὐτό πού σοῦ λέω, εἶπε ὁ γάτος ἤσυχα ἤσυχα. Ἡ Σκουφάτη δέν εἶναι μητέρα σου. Ἐσένα κι ὅλα τά ἀδέρφια σου σᾶς ἐπῆραν, ὅταν ἦσαστε ἀκόμη αὐγά, ἀπό τήν κυρα-Στάθαινα ἐδῶ κοντά, κι ἔβαλαν τή Σκουφάτη νά σᾶς κλωσήσει. Δέν εἶχε αὐγά τότε ἡ κυρα-Λένη κι ἀναγκάστηκε νά δανειστεῖ. Κι ἔτσι ἡ Σκουφάτη εἶναι μόνο ψυχομάνα καί τίποτε ἄλλο. Τό ἴδιο θά ἔκανε ἂν τήν ἔβαζαν νά κλωσήσει παπάκια ἢ χηνάκια ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλεις.

Τό Μαυρούλι τά εἶχε ἐντελῶς χαμένα ἀκούγοντας τά λόγια τοῦ Κίτσου. Τό πράγμα τοῦ φαινόταν τόσο ἀπίστευτο, τόσο φοβερό, πού δέν μποροῦσε νά τό χωρέσει τό μυαλό του.

— Μά μπορεῖ νά εἶναι καί μάνα μου, ἔκανε στό τέ-

λος, σάν κατάφερε νά πεῖ δυό λόγια. Ποῦ τό ξέρεις ἐσύ τόσο καλά, ὅτι δέν εἶναι;

— Τό ξέρω, τό ξέρω, ἔκανε ὁ γάτος. Ἄλλωστε, ἄν ἦσουν παιδί της, θά τῆς ἔμοιαζες λιγάκι. Γιά κοίταξέ την ὁμως. Αὐτή εἶναι ἄσπρη κι ἐσύ εἶσαι μαῦρο, αὐτή ἔχει μιὰ σκούφια στό κεφάλι κι ἐσύ ἔχεις τά πόδια φτερωτά.

Τό πουλάκι γύρισε καί κοίταξε. Ναί, ὁ Κίτσος εἶχε δίκιο. Ἡ μάνα του ἦταν ἐντελῶς ἀλλιότικη. Πῆγε νά πεῖ στό γάτο πῶς ὅλα τά παιδιά δέ μοιάζουν τῆς μητέρας τους, ἀλλά ἐκείνη τή στιγμή ἀκούστηκε ἀπό μέσα τό τρόχισμα ἑνός μαχαιριοῦ ἐπάνω στό νεροχύτη, κι ὁ γάτος δίχως νά προσέξει πιά τό πουλάκι, πήδησε στή στιγμή ἀπ' τό παράθυρο.

— Νά ξανάρθεις, νά ξανάρθεις, πρόφτασε νά τοῦ πεῖ πηδώντας.

Τό καημένο τό Μαυρούλι εἶχε μείνει ἀποσβολωμένο. Ἀλήθεια λοιπόν, δέν εἶχε πιά μητέρα; Θά μπορούσε νά πηγαίνει ὅπου τοῦ ἀρέσει καί νά κάνει ὅ,τι θέλει, χωρίς νά μπορεῖ κανεῖς νά τό μαλώσει; Ἀλλά πάλι τό βράδυ ποιός θά τό σκέπαζε μέ τίς φτεροῦγες του, γιά νά κοιμηθεῖ γλυκά, καί ποιός θά τοῦ ἔβρισκε καί θά τοῦ διάλεγε τό καλύτερο σκουληκάκι καί τό πιό χονδρό σκύβαλο; Καί πῶς θά μπορούσε νά βρεῖ τό φαῖ του μοναχό του, πού ἦταν μικρό κι ὅλα τ' ἄλλα πουλιά θά τό τσιμποῦσαν; Ἦθελε νά ρωτήσῃ κάποιον πιό μεγάλο, πού νά μπορούσε νά τοῦ ἀπαντήσῃ. Τή Σκουφάτη τήν ἴδια δέν μπορούσε νά τή ρωτήσῃ, δέν τοῦ ἔκανε καρδιά. Νά ρωτοῦσε πάλι κα-

μιάν ἄλλη κότα; Ἄλλά ποῦ θά ἤξεραν ἐκεῖνες; Μονάχα ὁ κόκορας, αὐτός θά ἤξερε καλά, ἀλλά αὐτόν τόν φοβόταν τό Μαυρούλι. Ὅλες οἱ κότες τόν εἶχανε γιά ἀφέντη στήν αὐλή, καί ἡ Σκουφάτη ἔλεγε πάντα στά παιδιά της πῶς ἔπρεπε νά τόν σέβονται καί νά τόν φοβοῦνται. Κι ἀλήθεια, ἦταν τόσο φοβερός, μέ τά μακριά του νύχια, μέ τή σουβλερή του μύτη καί τό μεγάλο του λειρί! Ἀλίμονο ἂν τολμοῦσε ἓνα πουλάκι νά πλησιάσει ἐκεῖ κοντά πού ἔτρωγε. Μποροῦσε νά τό κάνει χίλια δυό κομμάτια. Τώρα ὅμως δέν ἔτρωγε, ἀλλά περπατοῦσε περήφανος καί καμαρωτός, κι ἴσως φαινόταν καλός κι ἄκουγε αὐτό πού θά τόν ρωτοῦσε τό Μαυρούλι. Κι ἔπειτα ἠθελε τόσο πολύ νά μάθει ἂν ἡ Σκουφάτη ἦταν ἡ μητέρα του! Πλησίασε σιγά σιγά καί στάθηκε μπροστά του καί σήκωσε τά ματάκια του. Ὁ κόκορας φούσκωσε τό λαιμό του καί τό κοίταξε αὐστηρά.

— Τί θέλεις, Μαυρούλι; εἶπε.

— Θά ἤθελα κάτι νά ρωτήσω, ἀλλά θά σέ παρακαλοῦσα νά μή μέ ἀποπάρεις, εἶπε τό πουλάκι δειλά. Μοῦ εἶπαν ὅτι ἡ Σκουφάτη δέν εἶναι μητέρα μου. Εἶν' ἀλήθεια αὐτό τό πράγμα;

Ὁ κόκορας φούσκωσε τό λαιμό του περισσότερο, τό λειρί του ἔγινε κατακόκκινο, καί ἡ οὐρά του σηκώθηκε ψηλά.

— Τί ἀνοησίες εἶν' αὐτές πού λές; ἔκανε μέ δυνατή φωνή. Ποιός σοῦ εἶπε αὐτές τίς κουταμάρες; Φύγε γρήγορα, καί μήν ξανακούσω τέτοιο λόγο ἀπό τό στόμα σου, γιατί θά τήν ἔχεις ἄσχημα μαζί μου!

Τό πουλάκι ἔφυγε κατατρομαγμένο, πηδώντας ἄτακτα ἐδῶ κι ἐκεῖ, καί χώθηκε μέσ στό κοτέτσι πού βρέθηκε ἀνοιχτό μπροστά του.

Κρρρρ! ἔκανε μιά φωνή, καί μιά κότα πού βρισκόταν στή γωνιά τίναξε τρομαγμένη τά φτερά της. Ἦτανε γριά, πολύ γριά, κι ὅλες σχεδόν τίς κότες τῆς αὐλῆς αὐτή τίς εἶχε ἀναστήσει. Καί τώρα πιά, πού εἶχε γεράσει καί δέν μπορούσε οὔτε νά δεῖ καλά οὔτε νά περπατήσει στήν αὐλή, ζοῦσε ὅλη μέρα μέσα στό κοτέτσι. Ἡ κυρα-Λένη δέν τήν ἔσφαζε, γιατί τήν εἶχε δουλέψει τόσα χρόνια καί τήν ἄφηνε νά ζήσει τίς τελευταῖες της ἡμέρες.

— Τί ἔπαθες; εἶπε ὅταν εἶδε τό πουλί, πού τρομαγμένο κρύφτηκε κοντά της.

— Ὁ κόκορας μέ κυνήγησε! ἔκανε τό Μαυρούλι μέ κομμένη ἀνάσα.

— Καί γιατί; ἀπόρησε ἡ κότα. Τί τοῦ ἔκανες;

Τό πουλάκι ἔσκυψε τό κεφάλι του.

— Τόν ρώτησα ἂν ἡ Σκουφάτη εἶν' ἡ μητέρα μου, ἔκανε σιγά, γιατί ὁ Κίτσος μοῦ εἶπε πώς δέν εἶναι. Ἄχ, πές μου ἐσύ, πού εἶσαι γριά καί ξέρεις, ἔκανε μέ πάθος, κοιτάζοντας τήν κότα παρακλητικά. Εἶναι στ' ἀλήθεια μάνα μου ἡ Σκουφάτη ἢ δέ γεννήθηκα ἐδῶ καί μ' ἔφεραν ἀπό τήν κυρα-Στάθαινα, ὅταν ἤμουνα ἀκόμα αὐγουλάκι; Γιατί ἔτσι μοῦ 'πε ὁ γάτος.

Ἡ γριά κότα κοίταξε τό πουλάκι μέ τά μισοσβησμένα μάτια της πού εἶχαν δεῖ τόσα καί τόσα.

— Μπορεῖ ὁ γάτος νά ἔχει δίκιο, εἶπε, γιατί ἐγώ ζῶ μέσ στό κοτέτσι καί δέν ξέρω τί γίνεται ἀπέξω. Ἄλ-

λά ἀκόμη κι ἂν σέ πῆραν ἀπ' τήν κυρα-Στάθαινα, τί ἔχει αὐτό νά κάνει; Μήπως γι' αὐτό σ' ἀγαπάει λιγότερο ἢ Σκουφάτη; Μήπως δέ σέ πῆρε, ὅταν ἀκόμη ἦσουν μιά ἄσπρη στρογγυλή μπαλίτσα, καί σέ σκέπασε μέ τίς φτεροῦγες της, καί δέν κουνήθηκε τρεῖς βδομάδες ἀπό κοντά σου, καί δέ σηκώθηκε καλά καλά οὔτε γιά νά πιεῖ νερό; Κι ἔδωσε στή μικρή ἄσπρη μπαλίτσα ζωή, μέ τήν ἀγάπη καί τή ζεστασιά της, καί τήν ἔκανε μιά μέρα νά σπάσει καί νά βγεῖ ἓνα ζωντανό πλάσμα ἀπό μέσα; Κι ὅταν ἄνοιξες τά μάτια σου στό φῶς, ποιόν πρωταντίκρισες μπροστά σου; Τή Σκουφάτη. Καί ποιός σοῦ ἔδωσε νά φᾶς τό πρῶτο σκυβαλάκι, καί ποιός σοῦ ἔσιαξε τά φτερά σου, καί ποιός σέ χάιδεψε μ' ἀγάπη; Πάλι ἡ Σκουφάτη. Καί κάθε βράδυ ποιός σέ σκεπάζει γιά νά κοιμηθεῖς καί σέ ποιανοῦ τίς φτεροῦγες τρέχεις νά χωθεῖς, ὅταν πιάνει ἡ μόρα ἢ ὅταν κανεῖς σέ κυνηγήσει; Καί τίς προάλλες, ὅταν πέρασε ἀπό πάνω τό γεράκι, ποιά ἔτρεχε φωνάζοντας ἀπελπισμένα, γιά νά σέ μαζέψει καί νά σέ σκεπάσει, μή σέ φάει τ' ἀγριοπούλι; Ἡ Σκουφάτη δέν ἦταν; Ἐκτός ἂν ἦταν καμιά ἄλλη, πού δέν τήν ξέρω ἐγώ. Κι ἂν αὐτήν πού σοῦ ἔχει κάνει τόσα δέ θέλεις νά τήν ὀνομάσεις μάνα, τότε ποιά θά ὀνομάσεις;

Ὅσο μιλοῦσε ἡ γερόκοτα, τόσο ἔσκυβε τό κεφάλι του τό πουλάκι. Κι ἅμα ἔπαψε ἡ κότα νά μιλάει, τό σήκωσε καί τήν κοίταξε καί δέν τῆς εἶπε τίποτε, γιατί στό λαιμό του αἰσθανόταν ἓναν κόμπο πού τό ἐμπόδιζε νά μιλήσει. Στά μάτια του ὅμως ἦταν ζω-

γραφισμένο ὅ,τι ἔνιωθε μέσα στήν καρδιά.

Ἄπέξω ἀκούστηκε μιά κότα νά φωνάζει:

— Κακακά, Μαρούλι μου, παιδάκι μου, πού εἶσαι;

Τό πουλάκι τινάχτηκε σάν νά ξύπνησε ἀπό κανένα βαθύν ὕπνο. Ἔτρεξε μ' ὅλη τή γρηγοράδα τῶν ποδιῶν του στή μητέρα του, καί χώθηκε στήν ἀγκαλιά της.

— Ἄχ, πόσο χαίρομαι πού σέ ξαναβρῆκα, μανούλα μου, πόσο χαίρομαι πού σέ ξαναβρῆκα!

Ἡ κότα χάιδεψε μ' ἀγάπη τό πουλάκι. Ἀλήθεια, κι αὐτή χαιρόταν πού τό ξαναβρῆκε τό Μαρούλι, ἄν κι ἤξερε πώς δέ βρισκόταν τόσο μακριά. Καί ποτέ της δέν ἔμαθε πώς κόντεψε νά χάσει τό παιδάκι της στ' ἀλήθεια!

(Ἀπό τό βιβλίο *Οἱ φίλοι μας τὰ ζῶα*)

Ταχτάρισμα

ὁ παιδί θέλει χορό,
τά βιολιά δέν εἶναι ἐδῶ.
Μοῦ εἶπανε πῶς εἶν' στή Χιό·
ποιόν νά στείλω νά τά βρῶ;
Μοῦ εἶπανε πῶς εἶν' στήν Πάρο·
ποιόν νά στείλω νά τά πάρω;
Στείλτε μήνυμα στήν Πόλη,
πεζοδρόμο στή Μεθώνη,
γιά νά φέρει τά βιολιά
νά χορέψουν τά παιδιά.
Κι ὅποιος πάει καί τά φέρει
χίλια τάλαρα στό χέρι
κι ἄλλα δέκα στό μαντίλι
γιά τοῦ δράκου τό χατίρι.

(Δημοτικό)

Νανούρισμα

Κοιμήσου σύ, μωράκι μου, σέ κούνια καρυδένια,
σέ ρουχαλάκια κεντητά καί μαργαριταρένια.

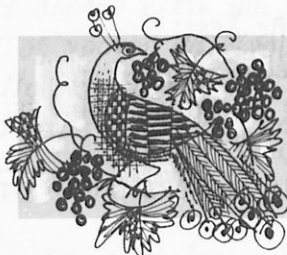
“Ελα, Χριστέ καί Παναγιά, καί πάρ’ το στούς μπαξέδες*
καί γέμισε τούς κόρφους του λουλούδια, μενεξέδες.

Κοιμήσου σύ, παιδάκι μου, κι ή μοίρα σου δουλεύει
καί τό καλό σου ριζικό σοῦ κουβαλεῖ καί φέρνει.

Κοιμᾶται νιό, κοιμᾶται νιό, κοιμᾶται νιό φεγγάρι,
κοιμᾶται τό παιδάκι μου στ’ ἄσπρο τό μαξιλάρι.

Ὁ ὕπνος τρέφει τά μωρά κι ή υἰγείά τά μεγαλώνει
καί ή κυρά ή Παναγιά τά καλοξημερώνει.

(Δημοτικό)

μπαξές = κήπος

«Ἡ ἀλεπού δέκα χρονῶν
καί τ' ἀλεπουδάκι ἔντεκα»

ΙΑ μέρα ἡ ἀλεπού βγῆκε ἀπό τή φωλιά της καί καθόταν στόν ἥλιο. Ἡ φωλιά της ἦταν κάτω ἀπό τό βουνό. Φυσοῦσε κι ἕνας ἀέρας, κρύος χιόνι. Ὑστερα ἀπό λίγη ὥρα, ἦρθαν καί τ' ἀλεπουδάκια της κι ἔκατσαν καί κεῖνα κοντά της. Κάτσε, κάτσε, κόντευε τὸ μεσημέρι κι ἡ ἀλεπού δέν ἔκουνιόταν ἀπό κεῖ.

Ἔνα ἀλεπουδάκι τῆς λέει:

- Τί κάνουμε τώρα ἐδῶ, μάνα;
- Ζεσταινόμαστε, νά σέ χαρῶ! τοῦ λέει.
- Καί ποῦ ἔναι ἡ φωτιά, μάνα;
- Δέν τή βλέπεις; Νά την ἐκεῖ πάνω στ' ἀντικρινό βουνό.

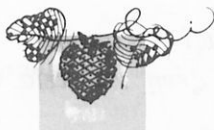
Τό ἀλεπουδάκι δέν εἶπε τίποτε. Ὑστερα ἀπό λίγη ὥρα ἔβαλε τίς φωνές:

- Μάνα, μάνα! νερό, μάνα!
- Τί ἔπαθες, παιδάκι μου! Τί τό θέλεις τό νερό;
- Νερό, μάνα, νερό! κῆκα!

— Πόθεν κάηκες, παιδάκι μου;
— Ἐκεί πάνω πού μοῦ ἔδειξες κι ἔκαψε τ' αὐτί μου.
— Μπράβο, παιδί μου! τοῦ λέει ἡ ἄλεπού. Τώρα κα-
τάλαβα πώς εἶσαι ἔξυπνο καί μπορεῖς νά ζήσεις μο-
ναχό σου πιά.

Καλά τό λένε: «Ἡ ἄλεπού δέκα χρονῶν καί τ' ἄ-
λεπουδάκι ἔντεκα!»

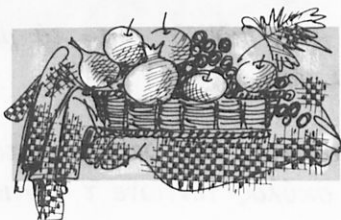
(Λαϊκό παραμῦθι)

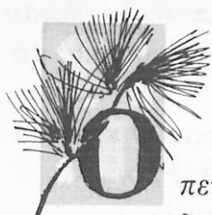

Ἡ ἄλεπού καί τά σύκα

Ἡ ἄλεπού ἔλεγε μιά φορά:
— Τοῦ χρόνου θά γένουν πολλά σύκα!
— Ποῦ τό ξέρεις;
— Γιατί τ' ἀγαπάει ἡ κοιλιά μου, εἶπε.

(Λαϊκό)

Ο θυρωρός

πετεινός έπιασε φίλο
του δίπλανοῦ σπιτιοῦ τό σκύλο.

Καί πᾶν μαζί πεζοπορία
γιά κάποια ξένη πολιτεία.

Στό δρόμο πήρε νά βραδιάσει
καί σ' ἓνα δέντρο κάνουν στάση.

Κούρνιασε ὁ ἓνας στά κλαριά του
κι ὁ ἄλλος πλάγιασε ἀπό κάτω.

Σώνεται ἡ νύχτα καί χαράζει
κι ἀρχίζει ὁ πετεινός νά κρᾶζει.

Κι ἡ ἀλεπού ἀπ' τή φωλιά της
τρέχει κουνώντας τήν οὐρά της:

—Πουλί μου, πῶς σ' αὐτά τά μέρη;
Κατέβα, δῶσε μου τό χέρι.

Κι ὁ πετεινός τῆς δείχνει κάτω,
πού ὁ σκύλος τέντωνε τ' αὐτιά του:

— Αν θές νά μπεῖς στό σπιτικό μου,
ν' ἀποταθεῖς στό θυρωρό μου.

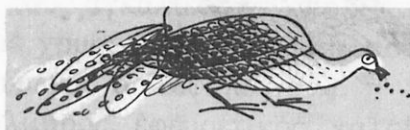
(Ἀπό τήν Ἄρμονία)

Γλωσσοδέτης

Ὁ γιός τοῦ ρουμπῆ,
τοῦ κουμπῆ,
τοῦ ρουμποκομπολογῆ,
βγῆκε νά ρουμπέψει,
νά κουμπέψει,
νά ρουμποκομπολογέψει,
καί τόν πιάσαν οἱ ρουμπῆδες,
οἱ κουμπῆδες,
οἱ ρουμποκομπολογῆδες.

(Λαϊκό)

Οί σπανοί κι ό πολυγένης

Ηρθαν τρεῖς σπανοί ἀπ' τήν Πόλη,
πέντε τρίχες εἶχαν ὅλοι
ἤρθε κι ἕνας Τηνιακός,
πέντε τρίχες μοναχός.
Οἱ σπανοί, ὅταν τόν εἶδαν,
πῆγαν καί τόν συνεπῆραν:
—Βρέ καλῶς τόν πολυγένη!
Κι ἀπό ποῦθε κατεβαίνει;
— Ἀπ' τήν Πόλη κατεβαίνω
καί στήν Βενετιά πηγαίνω
θέλω ν' ἀγοράσω χτένια
γιατί μ' ἔφαγαν τά γένια!

(Λαϊκό)

ΑΛΕΞΗΣ ΣΥΜΕΩΝ

Τό παραμύθι τοῦ Κεφάλα

ΙΑ φορά κι ἓναν καιρό, πρὶν πολλά, πρὶν πάρα πολλά χρόνια, τότε πού ἡ γῆς ἦταν πιό καινούρια ἀπὸ σήμερα, ζοῦσε στή θάλασσα ἓνα παράξενο ψάρι πού τό ἔλεγαν Κεφάλα. Ἡ θάλασσα ἦταν κι αὐτή πιό καινούρια, ἂν καί εἶχε περάσει πολὺς καιρός ἀπὸ τότε πού ἀτέλειώτες βροχές σχημάτισαν τοὺς ἀπέραντους ὠκεανούς. Τώρα, πού ἀρχίζει τό παραμύθι μας, εἶχαν φύγει τά μουντά σύννεφα καί μόνο ἀργοτάξιδα λευκά συννεφάκια σκέπαζαν τόν καταγάλανο οὐρανό. Ἄφηναν νά περνοῦν ἀνάμεσά τους ἀγκαλιές οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, πού φωτίζουν μέ χρυσές βούλες τή θάλασσα. Ἐκεῖ τριγύριζε χαρούμενος ὁ Κεφάλας.

Τολμηρός, ἐφευρετικός, καλόβολος καί προπάντων γεμάτος προθυμία καί ἀγάπη γιὰ κάθε νεαρό ψαράκι, γιὰ κάθε καλό καί ὠραῖο πού συναντοῦσε ὀλόγυρά του, δέν ἄργησε ὁ Κεφάλας νά γίνει ὁ πολυαγα-

πημένος όλων τῶν μικρῶν ψαριῶν. Ἄρχηγός στά παιχνίδια τους, ἐφευρίσκοντας κάθε μέρα κι ἓνα καινούριο, ἀρχηγός στίς ἐκστρατείες τους μέσα στίς ἀπάτητες γωνιές τοῦ γιαλοῦ, ὀλόγυρα στό νησάκι. Ὁ θαυμασμός κι ἡ χαρά του γιά κάθε νέα ἀνακάλυψη μεταδίνονταν σάν κύμα σ' ὄλη τή συντροφιά. Πότε καινούρια κοχύλια σκαρφαλωμένα στίς πλαγιές τοῦ νησιοῦ, πότε ξωτικά φυτά καί ὑδρόβια ὄντα, σά λουλούδια φανταχτερά, τόσο πλούσια σέ χρώματα καί σέ σχήματα. Ἦταν πάντα πρόθυμος κι ἔτοιμος νά βοηθήσει κάθε ψαράκι, ἰδιαίτερα τά μικρούτσικα, πού δέν τά ἔβγαζαν εὔκολα πέρα στίς παράτολμες πελαγοδρομίες τους. Ἀλλά καί πρῶτος νά βγεῖ μπροστά, σάν παρουσιαζόταν ὅποιοσδήποτε κίνδυνος. Ἀνάμεσα στίς χίλιες δυό πρωτοτυπίες του, δοκίμασε νά τρώει βλασταράκια τῶν φυκιῶν, πού ἔμαθε ὕστερα νά τά νοστιμεύεται ὄλη ἡ παιδική του παρέα. «Δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀφανίζουμε τ' ἄσπρα, τά κίτρινα, τά κόκκινα σκουληκάκια, πού εἶναι κι ἐκεῖνα μιά τόσο χαρούμενη ὁμορφιά μέσα στόν ὑδρόβιο κόσμο» θά σκέφθηκε μέ τό μυαλουδάκι του ὁ φίλος μας. [...]

Μέ τούς μεγάλους, τά ἐνήλικα νά ποῦμε ψάρια, δέν εἶχε ὡς τότε πολλά πάρε δῶσε ὁ Κεφάλας. Τά ἔβλεπε νά κολυμποῦν σιωπηλά, σοβαρά, τό καθένα στήν ομάδα του, στό κοπάδι του. Ἦξερε πῶς τ' ἀρσενικά, σάν νά λέμε οἱ «κύριοι», πήγαιναν μπρός γεμάτα περίσκεψη καί φροντίδα, κι ἀκολουθοῦσαν τά θηλυκά, οἱ «κυρίες», χαμηλοβλεποῦσες ἀλλά καί λοξοκοιτάζοντας ἡ μιά τήν ἄλλη. Μέ μικροσκουντή-

ματα φρόντιζαν, διακριτικά πάντα, ποιά θά περάσει πρώτη στη σειρά. Στο τέλος του κοπαδιού ήταν οι παρακατιανοί, χωρίς πλουμίδια και χρώματα στά λείπια τους.

Ήσασχολημένα με τις δικές τους έγνοιες, δέν πήραν χαμπάρι τό άλλόκοτο νεαρό ψάρι πού έβασκε στά νερά τους. "Ωσπου μιά μέρα, μιά από τις πολύ καθώς πρέπει ψαρίνες ξεκίνησε νά δει τί γίνεται ή κορούλα της. Τή βρήκε νά παίζει με τ' άλλα ψαράκια, αν και αρχιζαν πιά νά φυτρώνουν τά πολύτιμα βέλα της ουράς της και νά μεταμορφώνεται σε μιά όμορφη νεαρή ψαρούλα, έτοιμη νά μπει στό κοπάδι και νά πάρει τή θέση της στην καλή τάξη. Τή βρήκε μέσα σ' ένα τσοῦρμο νεαρῶν ψαριῶν πάνω στό ξάναμμα τρελῶν παιχνιδιῶν. "Εμεινε αποσβολωμένη σαν είδε, μάλλον σαν πρόσεξε, γιά πρώτη φορά τόν Κεφάλαι, πού πρωτοστατοῦσε στό παιχνίδι. "Εφριξε! Ξαναγύρισε πίσω στό κοπάδι της κι έφερε όλους νά δουν τό παράξενο ψάρι. Τέτοιο ψάρι, τόσο κακομούτσουνο γιά τό αξιόπρεπο ψαρικό γούστο, δέν είχαν ξαναδει. "Από ποῦ ἦρθε; "Από ποῦ κρατάει ή σκούφια του; "Ανήσυχια τριγύριζαν γύρω του. Ποιά ἦταν ή καταγωγή του; Ξάφνου ξέσπασε μεγάλη αναταραχή. Τό βρήκαν! Πρόσφυγας ἦταν από τά καταφρονεμένα βάθη τῆς θάλασσας!

Ρίχτηκαν ανάμεσα στά ψαράκια, πού σταμάτησαν κι εκείνα τό παιχνίδι τους μπρός στην τόση αναταραχή τῶν μεγάλων. Μέ χτυπήματα και σκουντήματα τά έσπρωχναν μακριά από τόν παρείσακτο, τόν απο-

σβολωμένο στην ἀρχή, τόν κυνηγημένο σέ λίγο Κε-
φάλα. Τούς ξέφυγε ὀργιές μακριά μέ τά δυνατά του
πετέρυγια καί μπήκε μέσα στή σπηλιά του, πού σ' ἐ-
κείνη δέν μπορούσε νά μπεῖ ἄλλο ψάρι ἐκτός ἀπ' αὐ-
τόν. Χώθηκε στή γωνιά του. Οἱ δύο πιστοί του φίλοι,
πού ἦταν τώρα πιά ἕνας ὠραῖος μέγας κάβουρας
καί μιὰ τέλεια ὀλόχρυση γαρίδα, τόν πλησίασαν
στοργικά. Κοιμήθηκαν κουλουριασμένοι, ὁ ἕνας
κολλητά στόν ἄλλο, ὀλόγυρα στήν ἀσημένια πετα-
λίδα τους. Τό σφιχταγκάλιασμά τους ἔλεγε πολλά,
πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα μπορούν νά ποῦν μαζε-
μένες ὅλες οἱ γλῶσσες τοῦ κόσμου.

(Ἀπό Τό παραμῦθι τοῦ Κεφάλα, τῆς Πηδηχτῆς καί τοῦ Γελαστοῦ)

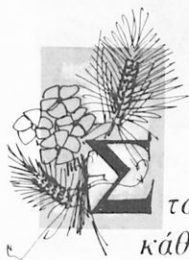
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Παπαροῦνες

Ὅ ἱ παπαροῦνες λυγρές
στόν κάμπο σάν κοπέλες,
μέ πράσινα φορέματα
καί κόκκινες ὀμπρέλες.

(Ἀπό τίς Σπίθες στή στάχτη)

Τρεχούμενο νερό

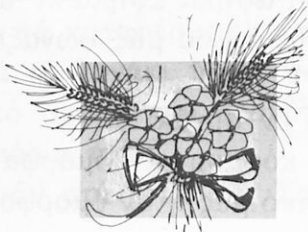
τοῦ χωριοῦ τό μονοπάτι,
κάθε αὐγή, κάθε καιρό,
σύντροφο ἔχω ἓνα διαβάτη:
τό τρεχούμενο νερό.

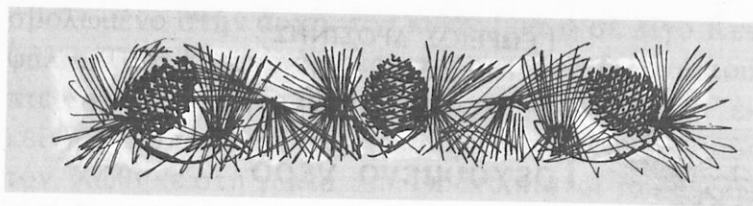
Πότε πάει ὅπου πηγαίνω
μέ τό βῆμα μου τό ἀργό,
πότε, σάν μετανιωμένο,
πάει αὐτό κι ἔρχομαι ἐγώ.

Μά κι ἄν ἔρχεται κι ἄν πάει,
σάνδουό σύντροφοι καλοί,
περπατοῦμε πλάι πλάι,
τοῦ μιλοῦ καί μοῦ μιλεῖ.

.....

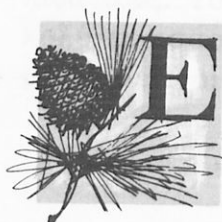
(Ἀπό τά Φευγάτα χελιδόνια)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Οί μεγάλες λύπες

ΚΕΙΝΟ τό πρωί πού ο πατέρας κι ή μητέρα γύρισαν απ' τό ταξίδι, ήμαστε έξω στό δρόμο καί παίζαμε μέ τ' άλλα τά παιδιά.

—'Ο Γιαννάκης τά φύλάει!

— Καλά, κι εγώ δέν παίζω, Θεοδωράκη!

— Μιχαλάκη, θά σέ βαρέσω!

— Κι εγώ θά σέ βαρέσω.

Έρχεται τότε έν' άμάξι μακρουλό καί σταματάει απέξω από τό σπίτι μας. Κι εγώ, κι ο άδερφός μου ο πιο μικρός, καί τ' άλλα τά παιδιά παρατοϋμε τό παιγνίδι καί πᾶμε στ' άμάξι. Είχε άπάνω στρώματα ριγωτά, σιδερικά τοϋ κρεβατιοϋ μέ χρυσά πόμολα, τοϋ κομοϋ τό μάρμαρο, κι άψηλά άψηλά έν' άρνάκι· έν' άρνάκι ζωντανό. 'Η θειά μου μᾶς φώναξε μέσα από τό παράθυρο:

— Νά, σᾶς φέρνουνε κι έν' άρνάκι!

“Ολα τ' άρνάκια τοϋ κόσμου είν' όμορφα — καί ποιό δέν είναι; Καί τό δικό μας ήταν όμορφο, κι ᾶς

ήταν μοναχά ἄσπρο — καί τίποτ' ἄλλο. Πολλά ἔχου-
νε πινελιές, πότε στό πόδι, πότε στήν οὐρά, πότε στή
μούρη. Τοῦτο δέν εἶχε τίποτα... Ὅμως, μόλις τό
κατεβάσανε κάτω, ἔδειξε τόσο καλό! Ἐμένα, μέ πῆ-
ρε εὐθύς ξοπίσω. Τρέχω ἐγώ, τρέχει κι ἐκεῖνο. Ἄνε-
βαίνω ἐγώ, ἀνεβαίνει κι ἐκεῖνο. Εἶχε κάτι ποδαράκια,
τό πετσί καί τό κόκαλο! Καί, καθώς πηδοῦσε, νομίζεις
πώς θά σπάσουν στή μέση τά γόνατά του. Σάν τρελό.

Τ' ἀγκαλιάζω ἀπ' τό λαιμό, βάνω τό κούτελό μου
ἀπάνω στό δικό του καί τοῦ λέω:

— Βρέ κουτό, ποῦ μέ ξέρεις;

Ἔκανε σάν νά μέ ξέρει!

Ἦστερ' ἀπό λίγο ἤρθανε κι ὁ πατέρας μέ τή μη-
τέρα. Ὁ πατέρας ἐγκρίνιαζε, εἶπε πώς εἴμαστε ἀδύ-
νατοι, πώς τό σπίτι εἶναι ὑγρό καί πρέπει νά βροῦμε
ἄλλο.

Ἀλήθεια, ξέχασα: θέλαμε νά περάσουμε στ' ἀρ-
νάκι ἓνα κομμάτι σχοινί ἀπ' τό λαιμό, γιά νά μή
μᾶς φύγει.

— Ὡσότου νά τοῦ βάλουμε τήν κόκκινη κορδέλα!
εἶπε ἡ μητέρα.

Σκέφτηκα κι ἐγώ πώς, ἂν εἶχε μιὰ κόκκινη κορ-
δέλα, θά ἔτανε, ἀλήθεια, τρέλα ἀπ' τήν ὁμορφιά.

— Ἐγώ θά τοῦ τήν περάσω.

— Ἄν τά καταφέρνεις! εἶπε κείνη καί γέλασε.

Μά τό ἀρνάκι ἦτανε πάντα τόσο κοντά μέ μᾶς,
πού τό σχοινί του σερνόταν χάμω ἢ μπερδευόταν
στά πόδια του.

Ἦταν στά μισά τῆς Σαρακοστῆς, στά τέλη τοῦ

Μάρτη, καί, κατά τά μεσημέρια, ό καιρός ἔδειχνε ἀνοιξιάτικος. Ἐνοίγαμε τήν πόρτα κατά τό περιβολάκι, τό πουλάκι πάνω στό κλουβί κελαδοῦσε, στό δρόμο γινόταν ἡσυχία ἄκρα, καί τή γιαγιά τήν ἔπιανε νύστα. Ἐγερνε τό καλογερίστικο τό κεφάλι της πάνω στό ξυλένιο τό πόμολο τοῦ καναπέ. . . Ἄχ, ποῦ νά κλείσει μάτι, ἄν δέν ἡσύχαζε κείνο! Σηκωνόταν ἀπάνω, τό ἔπιανε, τό πήγαινε στή γωνιά κι ἤθελε ἐκεῖ μέ τό στατιό νά τό ξαπλώσει.

— Κοιμήσ'! Κοιμήσ'!

Μά ἐκεῖνο δέν ἦταν ἄξιο μήτε γιά μιά στιγμή νά τήν ξεγελάσει. Μονομιᾶς, νά σηκωθεί! Τοῦ ζουλοῦσε κείνη τό λαιμό, κείνο πατοῦσε τά μπροστινά του πόδια στερεά χάμω, γιά νά ἔβρει πάτημα νά ξανασηκωθεί· μά τό νύχι του γλιστροῦσε στό πάτωμα, καί πάλι ξαπλωνόταν χάμω· καί πάλι ἔβανε τή φόρα του· ἔκανε σάν ἄγριο ἄλογο πού γλίστρησε στόν πάγο κι ἔπεσε, καί πάσχει.

— Μυαλό πού τό ἔχεις, καημένη μητέρα! ἔλεγε ἡ θειά μου, μέ τά γέλια· νά βάλεις τ' ἄρνι νά κοιμηθεῖ!

Τότε, τό ἔπιαινα ἐγώ καί τρέχαμε στό δρόμο, ὡς τή γωνία.

Γιά κείνο εἶχα ξεχάσει καί τό γατάκι καί τή μαῖμού τῆς γειτόνισσας, πού ἐρχόταν στά κρεβάτια μας κι ἔκανε τοῦμπες γύρω ἀπό τίς σιδερένιες ρίγες.

Ἐκεῖνο τόν καιρό τό γρασίδι δέν ἦταν καί πολύ μακριά ἀπό τό σπίτι. Πράσινο χορταράκι ξεφύτρωνε κάμποσο παραπέρα, ὡς εἴκοσι λεπτά δρόμο· πράσινο χορταράκι σέ λακκοῦβες, σέ ἰσιώματα, ἄκρη σέ πε-

σμένους τοίχους· κάπου κάπου, και κόκκινες παπαρουνίτσες, με την όγρη τή μυρωδιά, πού μυρίζει μουσκεμένη γής. Τότε έμαθα πώς τό χόρτο τό λένε «γρασιδί» και πώς τό αγαπάνε τά πρόβατα, όπως έμεις, τά παιδιά, αγαπάμε τίς πατάτες. Λοιπόν, πίο πολύ από όλα, μ' άρεσε νά πηγαίνω τότες κοντά στ' άρνάκι, νά σκύβω μπροστά στή μούρη του και νά τ' άκούω νά τρώει. Έκείνο καθόλου δέ μέ πρόσεχε, μόνο κάπου κάπου γυρνούσε τή μούρη του και κατά μένα κι έκανε «χού». Έστερα ξανάπιανε τό γρασιδί. Κι εγώ, τ' άκουγα νά τό ξεριζώνει απ' τό χώμα, και τήν ίδια ώρα, νά τό κόβει μέ τά δόντια, νά τό μασουλίζει... χράπ, χράπ, χράπ, χράπ... έκοβε, έκοβε, σάν νά πεινούσε χρόνια και χρόνια, ή σάν νά φοβόταν πώς τό γρασιδί ήθελε σωθει. Χράπ, χράπ, χράπ, χράπ... Ούτε πουλάκι τόσο γλυκά δέν κελάδησε, όσο τρώει έν' άρνάκι τό γρασιδί. Κι έπειτα ν' άκοϋς από τόσο σιμά ένα πρόβατο νά τρώει είναι σάννά μπαίνεις στό πίο βαθύ τό μυστικό πού έχει.

Ήθελα νά τό φιλήσω, μά τό μαλλί του συχνά ήτανε πηχτό, κολλημένο από τίς λάσπες, είχε και φοϋχτες σκόνη επάνω του, και μύριζε. Δέν μπορούσα νά τό φιλήσω, όμως μου άρεσε νά τό μυρίζω. Τής κότας τά πούκουλα και τοϋ προβάτου τό μαλλί είναι δυό μυρωδιές πού σου μαθαίνουνε πολλά, πίο πολλά κι από ένα παραμύθι. Και μία μέρα όλ' αυτά τά καταλαβαίνεις, μά τά παραμύθια τά λησμονάς και πάνε.

Πολλά πολλά μου μαθε τ' άρνάκι, μέ τά πηδηματά του, μέ τά τρεχάματά του, μέ τά δόντια του, μέ

τήν ἀγκαλιά του, πού ἔφτανε ὡς τό λαιμό μου. Πολ-
λά πράματα ὠραῖα, πού δέν τά ἔμαθα στό σχολειό
καί πού δέν ξέρω νά τά πῶ. Ἐβλεπα ἀρνάκια καί
πρῶτα ἀπάνω, τίς τετράψηλες καμάρες — τά πλατά-
νια, — χάμω τά θολά νερά τῶν αὐλακιῶν, καί στό
πλευρό τά μεγάλα τά μαντριά μέ τά πολλά τά πρό-
βατα. Καί στό σπίτι μας μέσα στή σάλα, ἦταν ἀρνά-
κια — ζωγραφιστά. Ἦταν ἓνα κάδρο στόν τοῖχο. . .
Στό βάθος φεγγαράκι κοκκινωπό. Ἐδῶ κι ἐκεῖ σκο-
τεινά ρεῖκια καί θυμάρια. Ἐν' ἀμαξάκι ἐξοχικό πή-
γαινε. Στή μέση ἓνα κοπάδι πρόβατα, τό ἓνα πάνω
στ' ἄλλο· καί ξοπίσω ἡ βοσκοπούλα, κι εἶχε — γιά
φαντάσου! — εἶχε ἓν' ἀρνάκι περασμένο στό λαιμό
της: μέ τά χέρια της κρατοῦσε τά ποδαράκια του,
δυό δυό. Ἡ μαμά μου ἔλεγε πῶς τό κάδρο εἶχε γίνει
ἀπάνω στό τραγούδι:

«Μιά βοσκοπούλα — τ' ἀρνί της χάνει — στήν
ἐρημιά».

Μά στό κάδρο ἡ βοσκοπούλα τό εἶχε ξαναβρεῖ
τ' ἀρνάκι της, καί τό ἔχε βάνει ἔτσι, νά τήν ἀγκα-
λιάσει.

Ὡστόσο, ὅλα κεῖνα τ' ἀρνάκια ἦτανε ξένα· τοῦτο
ἦτανε δικό μου. Τ' ἄλλα ἦτανε σάν ψεύτικα· αὐτό
ἦτανε ζωντανό. Ἄλλο εἶναι νά ἔχεις ἓνα πρᾶμα δικό
σου, καί νά σ' ἀγαπάει.

* * *

Κάθε Μεγάλη Παρασκευή ὁ οὐρανός συννεφιά-
ζει κι ἀλαφροψιχαλίζει. Ἡ μητέρα λέει: «Κι ὁ οὐ-
ρανός πενθεῖ». Ἐπειτα ἀρχίζουν οἱ λυπητερές καμ-

πάνες. Ὁ δρόμος γεμάτος παιδιά. Σμίγουν, χωρίζουν, βαρᾶνε στράκες, ἀνάβουν ἀπό κείνες τίς «τρελές», σοῦ ῥχονται ἀνάμεσα στά πόδια. Κάπου κάπου, ἀπό μακριά, ἀκοῦς καί τά βαρελότα.

Τ' ἀπόγεμα σέ πηγαίνουν στήν ἐκκλησιά ν' ἀσπαστεῖς. Μά ποῦ βρίσκονται σήμερα τόσα παιδιά; Ἄλλα παιδιά καί δῶ! Τά πιό πολλά κορίτσια. Κι ὅλες τους κάτι κάνουν, κάτι σιάχνουν, κάτι φέρνουν, κάτι καταπιάνονται. Ἡ ἐκκλησιά, περιβόλι.

Κι ἡ καρδιά τοῦ περιβολιοῦ, ἡ Ἁγία-Τράπεζα, στημένη στή μέση· ἐν' ἄσπρο μεταξωτό πανί, κι ἀπάνω χρυσοκέντητος ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πεθαμένος ὁ Ἰησοῦς Χριστός... κρύο τό χρυσάφι του, κρύα τά τριαντάφυλλα πού εἶναι σκόρπια πάνω του καί τά πιότερα χάμω... Σοῦ ῥχεται νά κλάψεις, καί πάλι ντρέπεσαι· καλά καλά δέν καταλαβαίνεις τί σοῦ γίνεται· λές: «καλύτερα νά φύγουμε», κι ὅμως πιό πολύ θέλεις νά μείνεις. Κι ἐσύ δέν ξέρεις... Μά ἐκεῖνο πού δέν τό θέλεις καθόλου εἶναι νά περάσεις ἀπό κάτω ἀπ' τήν Ἁγία-Τράπεζα, μιά, δύο, τρεῖς φορές — νά μπεῖς ἀπ' τή μιά μεριά καί νά βγεῖς ἀπ' τήν ἄλλη· καί τ' ἄλλα τά παιδιά, ἀγόρια καί κορίτσια, νά σέ κοιτᾶνε... Κι ὅμως πρέπει, ἀλλιῶς δέ γίνεται.

Ὅταν φυγαμε γιά ν' ἀσπαστοῦμε τόν Ἐπιτάφιο, ἤθελε νά ῥθει καί τ' ἀρνάκι. Σκοτώθηκε νά μᾶς πάρει ξοπίσω! Κι ἅμα τό ἀποτράβηξαν, τίναξε τό σχοινί του καί ξέφυγε καί μᾶς ἔφτασε. Τότε γυρίσαμε πίσω, γιά νά τό ξεγελάσουμε καί νά μείνει. Κι ἐγώ, πρώτη φορά τότε τοῦ θύμωσα καί, στό θυμό μου, τοῦ

ἔδωσα μιά πάνω στό κεφάλι. Στό τέλος τό ἴδεσα σφιχτά ἀπ' τό δέντρο, νά φωνάζει ἐκεῖ τοῦ κάκου.

Στό γυρισμό, τ' ἀρνάκι ἔλειπε! Ἡ αὐλίτσα ἦταν μούσκεμα στά νερά, κι ἐκεῖνο ἔλειπε.

— Τ' ἀρνάκι μᾶς ἔφυγε! εἶπε ἡ μητέρα.

Ἔφυγε τ' ἀρνάκι; Καί ποιός τ' ἄφηκε νά φύγει; Ποῦ εἶχατε τό νοῦ σας;

Πρώτη μου φορά θύμωσα πού μέ πῆραν τά κλάματα.

— Ἐγώ θά πάω νά τό βρῶ! εἶπα. Γιατί στοχάστηκα πώς κι ἐγώ ἔφταιγα. Ἐν' ἀπό τά δύο: ἢ τό ἴκανε ἐπειδή τό χτύπησα καί δέν τ' ἀγαποῦσα, ἢ — τό κακόμοιρο — ἔτρεξε νά μᾶς βρεῖ καί χάθηκε.

«Μιά βοσκοπούλα — τ' ἀρνί της χάνει — στήν ἐρημιά...»

— Τέτοια ὥρα, ποῦ θά πᾶς; φώναξε ἡ μητέρα. Τώρα νύχτωσε, θά περάσει κι ὁ Ἐπιτάφιος.

— Ἐγώ θά πάω! φώναξα μέ τά κλάματα. Κι ἔτρεξα κατά τήν πόρτα. Μά τό ἔλεγα ἐπίτηδες. Ποῦ νά πάω; Ἐγώ περίμενα νά κάνω τοὺς ἄλλους νά κουνηθοῦν... Στάθηκα κι ἀφουγκραζόμουν, μήπως ἀκούσω ἀπ' τά στενά τή φωνή του. Τίποτα! Μοναχά οἱ στράκες, τά βαρελότα... Γύρισα κατά μέσα. Στό μαγερειό ἦτανε κιόλας φῶς. Εἶχαν ἀνάψει τή λάμπα, καί σ' ἓνα τραπέζι ἀπάνω βρίσκονταν ἓνα σωρό κόκκινα κόκαλα, κόκκινα κρέατα καί πέτσες ἄσπρες. Ἡ θειά μου εἶχε ἓνα ξυλαράκι, ψιλό σά μολύβι, καί γρήγορα, τό περνοῦσε μέσα ἀπό τ' ἀντεράκια πού δέν εἶχαν τελειωμό. Στάθηκα καί κοιτοῦσα κι ἀπολησμο-

νήθηκα. Όμως μονομιᾶς ξανάρθα στό σκοπό μου.
— Πᾶμε νά βροῦμε τ' ἀρνάκι! Πᾶμε νά τό βροῦμε!
Ἔλα, σήκω!

Καί τήν τραβοῦσα.

Μπά! Μήτε σάλευε, μήτε μέ παρηγοροῦσε κανεῖς.

Στό τέλος, εἶπε ἡ μητέρα:

— Αὔριο, ἅμα ξημερώσει, θά στείλω ἐγώ ἄνθρωπο
νά τό βρεῖ, νά μᾶς τό φέρει.

Μά ὄχι, ὡς τό πρωί θά μᾶς τό ἔχουν πάρει σ' ἄλλο
σπίτι· μποροῦσαν νά τό βροῦνε καί λύκοι νά τό
φᾶνε!

— Τώρα θέλω, τώρα! Θύμωσα, χτύπησα τά πόδια
μου, κουνοῦσα τό τραπέζι, ἔσχισα τό τετράδιό μου
πού ἔγραφα τίς ἀριθμητικές... Τότε ἡ μητέρα μου
μ' ἔπιασε ἀπ' τό χέρι καί μοῦ ἔδωσε μιά μπάτσα στό
μάγουλο.

— Δέν ἤθελα νά σέ χτυπήσω τέτοια μέρα, μά ἐσύ
εἶσαι θηρίο.

Κι ἐγώ τά παράτησα πιά ὅλα! Ἔτρεξα μέσα, στόν
καναπέ τῆς γιαγιᾶς, ἀνέβηκα πάνω, ἔγινα ὅλος μιά
φούχτα, κι ἐκεῖ, στά σκοτεινά, ζούλησα τό κούτελό
μου πάνω στά «μακάτια» πού μύριζαν ἀλαφρό λιβάνι,
κι ἔκλαιγα. Μ' ἔτσουζε τό μάγουλό μου, μά δέν
ἔκλαιγα γι' αὐτό. Καλά νά πάθεις! ἔλεγα στόν ἴδιο
τόν ἑαυτό μου. Ἐσύ πονᾷς ἐκεῖνο τάχα δέν πονοῦσε
πού τό χτύπησες στό κεφάλι; Κι ἄλλες, κι ἄλλες
μπάτσες νά φᾶς στά μάγουλα!

Ἄκοῦς νά χαθεῖ τ' ἀρνάκι καί κανέναν νά μὴν τόν
μέλει! Ὡς αὔριο! Τόσες ὥρες, ὡς αὔριο τό πρωί! Καί

νά τό 'χω καί χτυπήσει στό κεφάλι!...

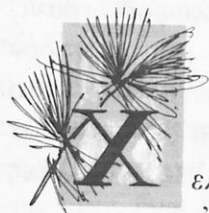
Μήτε αὔριο, μήτε ποτέ. Δέν ἐξαναβρέθηκε. Μοῦ ἔμεινε πάλι ἡ γάτα κι ἡ μαίμου τῆς γειτόνισσας. Πέταξα τή γαβάθα του, πού τοῦ ζύμωνα κάποτε τό φαΐ του, καί τήν ἔσπασα. Εἶχα βρεῖ καί μιά κόκκινη κορδέλα νά τοῦ περάσω στό λαιμό, ἅμα θά γινόταν Ἀνάσταση. Καί μ' αὐτήν ἐτριπλόδεσα τῆς γάτας τό λαιμό, πού παραλίγο νά τήν πνίξω.

Ἄου! Ἕνα παιδί, ἅμα ἀγαπάει ἐν' ἀρνάκι, στιγμή νά μήν τ' ἀφήνει ἀπό κοντά του! Ἄν εἶναι σκύλος ἢ γάτα ἢ πουλί δέν πειράζει. Αὐτά τό θέλουνε τό σπίτι, καί τό κατοικοῦνε. Μά τό ἀρνάκι ἀγαπάει τήν ἐξοχή καί φεύγει, καί χάνεται.

(Ἀπό τό περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Χελιδονοφωλιές

ελιδόνια χτές πέρασαν κλεφτά
κι ἐξεπέταζαν κατά τ' ἀνοιχτά·
κι ἐκελάδησαν: «Πᾶμε συντροφιά,
πᾶμε σ' ἄλλη γῆς, σ' ἄλλην ὁμορφιά».

Κι ἐκελάδησαν μέ γλυκές λαλιές!
«Μή μᾶς ρίξετε χάμω τίς φωλιές!
Μή, καλά παιδιά, μή, νά σᾶς χαρῶ,
νά τίς ἔβρουμε πάλι, μέ καιρό!»

(Ἀπό τό περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Κάτω ἀπ' τό χιόνι

κέψου — τί πράματα γλυκά
κοιμοῦνται κάτωθε ἀπ' τό χιόνι.
Κοιμᾶται ὁ σπόρος, μυστικά,
καθώς τό φυτό του φυτρώνει.

Κοιμοῦνται ἀμέτρητα σπαρτά
—κι ὄλο ὄνειρεύονται τ' ἀστάχρα.
Τ' ἄγρια μπουμπούκια, σφαλιστά,
ὑπνος τά παίρνει, μέσ στά βράχια...

Ἔχει ὄλ' ἡ πλάση κοιμηθεῖ
κάτω ἀπ' τό κάτασπρο σεντόνι,
ὥσότου νά τῆς πεῖ στ' αὐτί
μιά συλλαβή τό χελιδόνι.

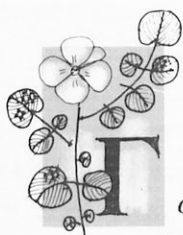

Καί τότες! ρόδα, γιασεμιά,
γλυκά κεράσια, χρυσά στάχυα,
κι ἡ ἀγαπημένη ἢ κυκλαμιά
«Εὐχαριστῶ» θά πεῖ στά βράχια.

(Ἀπό τό περιοδικό 'Η Διάπλασις τῶν Παίδων')

ΝΙΚΟΣ ΚΑΝΑΚΗΣ

Τό «καθαρό» γουρουνάκι

ουρούνι, γουρουνόπουλο,
γουρουνοκουμπιρόπουλο,
πές μου, ποῦ πᾶς καί πλένεσαι
καί γουρυναλευκαίνεσαι;

—Κάτω στά γουρυναύλακα
πού τρέχουνε τ' ἀπόνερα,
τοῦ λιοτριβιοῦ τά λιόνερα,
ἐκεῖ πάω καί πλένομαι
καί γουρυνολευκαίνομαι.

(Ἀπό τά Τραγοῦδια γιά μικρά παιδιά)

Χειμώνας

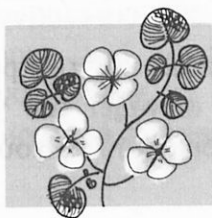
Tρίν, τρίν, τό χαλάζι
στήν τσίγκινη στέγη.
Χειμώνας!

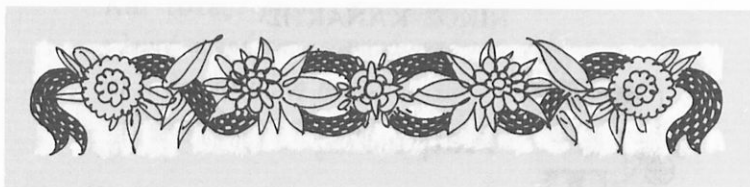
Τσίν, τσίν, στήν όμίχλη
τοῦ δάσους, ή τσίχλα,
Χειμώνας!

Φρού, φρού, τό φεγγάρι
στά σύννεφα πίσω
σάν τήν άράχνη.
Χειμώνας!

Χού, χού, τά παιδάκια
τρεχάτα στό δρόμο.
Χειμώνας, χειμώνας!

(Άπό τά Τραγούδια γιά μικρά παιδιά)

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Τό γουρουνάκι

Ἄστεϊο παραμῦθι

HΤΑΝ μιά φορά μιά γριά κι ἕνας γέρος
κι εἶχαν ἕνα γουρουνάκι. Ὁ γέρος ἦ-
ταν τσιγκούνης κι ἡ γριά ἦταν λιχού-
δα, καί κάθε λίγο ἔλεγε τοῦ γέρου:

— Γέρο, πότε θά τό σφάξουμε τό γου-

ρουνάκι;

— Ἄ, γριά, ἂν δέ δῶ ἐγώ τό γουρουνάκι νά κρεμάσει
ξίγκι ἀπ' τήν οὐρά του, δέν τό σφάζω.

— Βρέ εἶσαι στά καλά σου, γέρο. Κρεμᾶν ποτέ ξίγκι
ἀπ' τήν οὐρά τους τά γουρούνια;

— Δέν ξέρω ἐγώ τί κάνουν τ' ἄλλα γουρούνια. Ἄν
δέ δῶ τό δικό μας νά κρεμάσει ξίγκι, δέν τό σφάζω.

Τί νά κάνει ἡ γριά, πού ἔβλεπε τό γουρουνάκι
καί τό λιμπιζότανε;

Πιάνει λίγο μπαμπάκι καί τό κρεμᾶ ἀπ' τήν οὐρά
τοῦ γουρουνιοῦ καί φωνάζει τοῦ γέρου:

— Γέρο, γιά ἔλα νά δεῖς πού τό γουρουνάκι μας κρέ-
μασε ξίγκι!

Τρέχει εκείνος καί, καθώς ἦταν γέρος καί δέν ἔβλεπε καλά, πέρασε τό μπαμπάκι γιά ξίγκι.

— Έ, γριά, δίκιο ἔχεις, νά τό σφάζουμε τό γουρουνάκι.

— Νά τό σφάζουμε, γέρο μου.

Πιάνουν, σφάζουν τό γουρουνάκι, τό παστρεύουν, τό ἀλατίζουν καί τό βάζουν στήν πιατέλα.

— Τώρα νά τό μαγειρέψουμε.

— Ἄμ' πῶς νά τό μαγειρέψουμε, πού δέν ἔχουμε ξύλα;

— Νά πᾶμε στό λόγκο νά φέρουμε.

— Καί ποῦ θά βροῦμε τό δρόμο νά γυρίσουμε σπίτι μας;

— Νά πάρουμε μαζί μας ἄχυρα καί νά τά σκορποῦμε πίσω, γιά νά βροῦμε τό δρόμο.

Πῆρε ἡ γριά ἓνα τσουβάλι, πῆρε κι ὁ γέρος ἓνα σκοινί, γιά νά φέρουν ξύλα νά μαγειρέψουν τό γουρουνάκι. Πῆραν κι ἓναν τορβά* μέ ἄχυρα καί κλείδωσαν τό σπίτι. Καί τό κλειδί, ἐπειδή τό σπίτι ἦταν χαμηλό, τό χώσανε κάτω ἀπό τά κεραμίδια ἀποπάνω ἀπ' τήν πόρτα.

Πήγαιναν στό δρόμο κι ἔσπερναν τό ἄχυρο. Τούς βλέπει ἓνας διακονιάρης καί τούς λέει:

— Σέ καλό, χριστιανοί! Γιατί σπέρνετε ἄχυρα στό δρόμο;

— Σφάξαμε τό γουρουνάκι μας καί δέν ἔχουμε ξύλα νά τό μαγειρέψουμε, καί πᾶμε νά φέρουμε ἀπ' τό λόγκο· καί γιά νά βροῦμε τό δρόμο γιά τό σπίτι, σπέρνουμε τά ἄχυρα πού βλέπεις. Καί τό κλειδί τοῦ

τορβάς = μικρός σάκος

σπιτιοῦ μας τό βάλαμε κάτω ἀπ' τά κεραμίδια, πάνω ἀπό τήν πόρτα. Κοίταξε, λοιπόν, μήν πᾶς καί τό βρεῖς καί μᾶς πάρεις τό γουρουνάκι πού ἔχουμε σέ μιά πιατέλα μέσα στό ντουλάπι.

— Μπά, μπά, πῶς θά πάω, τούς λέει ὁ ζητιάνος. Ποῦ ξέρω ἐγώ τό δρόμο;

Ἐφυγαν ὁ γέρος μέ τή γριά ἤσυχτοι πῶς δέ θά τούς πειράξουν τό γουρουνάκι τους.

Ὁ διακονιάρης ὁμως, βλέποντας τά ἄχυρα, τράβηξε ἴσια στό σπίτι τους, βρῆκε τό κλειδί πάνω ἀπό τήν πόρτα, τό πῆρε, ἄνοιξε, βρῆκε τό γουρουνάκι μέσα στό ντουλάπι, τό πῆρε, κλείδωσε τό σπίτι, ἔβαλε τό κλειδί στή θέση του, κι ἀπ' ἐδῶ πᾶν κι ἄλλοι.

Ἐρχονται σέ λίγο ὁ γέρος μέ τή γριά, φορτωμένοι ξύλα, γιά νά μαγειρέψουν τό γουρουνάκι. Πᾶνε στό ντουλάπι νά τό βροῦν, ποῦ γουρουνάκι!

— Βρέ γριά, ποιός πῆρε τό γουρουνάκι μας;

— Ξέρω γώ, γέρο μου; Τό σπίτι ἦταν κλειδωμένο κι ἄνθρωπος δέν μπῆκε μέσα.

— Ξέρεις, γριά; οἱ μύγες θά τό ἔφαγαν τό γουρουνάκι!

— Ἐχεις δίκιο, γέρο, οἱ μύγες θά τό ἔφαγαν. Θά τίς σκοτώσουμε, ὅπου τίς βροῦμε.

Πῆρε λοιπόν ἡ γριά τόν κόπανο * κι ὁ γέρος μιά ματσούκα * κι ἄρχισαν νά βαροῦν τίς μύγες.

Χτυπᾷ ὁ γέρος, χτυπᾷ ἡ γριά, σπάνουν τόν γυαλένιο τό σοφρά *.

κόπανος = ξύλο πού χρησιμοποιοῦσαν ἄλλοτε γιά τό πλύσιμο τῶν ρούχων
ματσούκα = ραβδί
σοφράς = χαμηλό τραπέζι

— Ποιός ἔσπασε τό σοφρά;

— Ἡ γριά!

— Ὅχι, ὁ γέρος!

— Ὅχι, ἡ γριά!

— Ὅχι, ὁ γέρος!

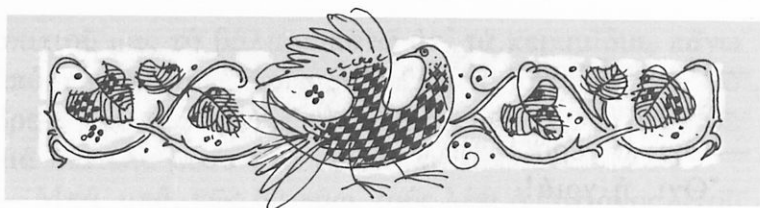
Δίνει μιά ὁ γέρος τῆς γριάς καί τῆς σπάζει τό κεφάλι.

Ἦστερα ἔνιωσε μιά μύγα στό κούτελό του, δίνει μιά μέ τῆ ματσούκα καί σπάζει καί τό δικό του τό κεφάλι.

Κι ἔτσι πάει κι ὁ γέρος κι ἡ γριά, καί μήτ' ἐγώ ἤμουν ἐκεῖ, μήτ' ἐσεῖς νά τό πιστέψετε.

(Ἀπό τό περιοδικό *Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων*)

ΦΡΑΝΣΗ ΣΤΑΘΑΤΟΥ

Κοντά στους ανθρώπους

(Ἡ Δανάη ἦταν μιά νεράιδα τοῦ δάσους, μιά μικρὴ θεά ἀπὸ κείνες ποὺ οἱ παλιοὶ Ἕλληνες πίστευαν ὅτι ζοῦσαν στὸν τόπο μας.)

Η ΤΑΝ ἓνα ὀλόφωτο καλοκαιριάτικο πρωινό, ὅταν ἡ Δανάη ἀντίκρισε γιὰ πρώτη φορά τὴ θεσσαλικὴ πεδιάδα ἀπὸ ψηλά. Στὰ πόδια της ὁ κάμπος ἀπλωνόταν ὡς τὸ βάθος ἀπέραντος, χωρισμένος σὲ μεγάλα χωράφια σπαρμένα μὲ στάρι καὶ ἄλλα δημητριακὰ. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔκανε τὰ στάχυα νὰ χρυσιζοῦν. Ἐν' ἀγέρι ἀνάλαφρο, πού φυσοῦσε ἀπὸ τ' ἀνατολικά, λύγιζε τὰ σπαρτὰ σ' ἓναν ἀτέλειωτο κυματισμό. Τὰ χρυσαφένια τοῦτα κύματα ἔκαναν τὴ Δανάη νὰ σκεφτεῖ πὼς ἡ εὐλογημένη ἀπὸ τοὺς θεοὺς καρπερὴ χώρα ἔμοιαζε ν' ἀνασαίνει σάν ζωντανὸ πλάσμα κάτω ἀπὸ τὴ γλυκιὰ ζεστασιά τοῦ ἡλίου.

Ἡ μικρὴ νεράιδα ἄφησε πίσω της τοὺς τελευταίους λόφους τοῦ βουνοῦ, καὶ μὲ τὴν καρδιά πλημμυρισμένη ἀπὸ χαρὰ κι αἰσιοδοξία βάλθηκε νὰ διασχί-

σει τόν πλατύ κάμπο. Κάπου πρὸς τὰ βορινά ἔπρεπε νὰ βρίσκεται ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ της, ὁ Ὀλυμπος!

Περπάτησε ἀνάμεσα σέ χωράφια, πάνω σέ μονοπάτια στενά ἢ σέ μεγάλους δρόμους, δίπλα σέ ποτάμια, συνάντησε πολλά μικρά χωριά, μά ἡ πεδιάδα ἔμοιαζε ἀτέλειωτη. Τὴν τρίτη μέρα ἀπὸ τότε πού κατέβηκε ἀπὸ τὸ βουνό, ἐξακολουθοῦσε ν' ἀντικρίζει τὴν ἴδια ἀπεραντοσύνη γύρω της. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ ρωτήσῃ κάποιον, γιὰ νὰ σιγουρευτεῖ ὅτι δὲν ἔχασε τὸ δρόμο της.

Στὰ χωράφια δούλευαν πολλοὶ ἄνθρωποι. Τὸ ἀγέρι ἔφερνε τίς φωνές τους καὶ τὰ γέλια μὲς ἀπὸ τὰ σπαρτά. Θέριζαν τὰ ὄριμα στάχυα καὶ φόρτωναν τὰ δεμάτια σέ μεγάλα κάρα. Ἡ Δανάη στάθηκε ἀναποφάσιστη γιὰ λίγο, ἔπειτα ἔστριψε σ' ἓνα μικρὸ ξέφωτο, πού ἀνοιγόταν ἐκεῖ κοντά.

Καταμεσῆς ἓνα ψηλὸ δέντρο ἔριχνε τὸν ἴσκιο του. Καθὼς ὁ ἥλιος μεσουρανοῦσε καυτερός, ἡ Δανάη ἀναζήτησε λίγη δροσιά στὴν πυκνὴ σκιά. Ἀκούμπησε στὸν κορμὸ κι ἄφησε τὸ βλέμμα της νὰ πλανηθεῖ ὀλόγυρα.

Ἀνάμεσα στὰ λυγερόκορμα, χρυσὰ στάχυα, ξεπρόβαλλαν οἱ τελευταῖες παπαροῦνες, ὀλοπόρφυρες. Λίγο πιὸ κεῖ, ἓνας ἄντρας, σκυφτός, θέριζε μονάχος, ξεμακρυσμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους θεριστάδες. Ἡ Δανάη τὸν παρατηροῦσε μ' ἐνδιαφέρον. Δέ φαινότανε πιά πολὺ νέος. Ρυτίδες αὐλάκωναν τὸ ἡλιοκαμένο του πρόσωπο, καὶ τὰ πρῶτα γκρίζα μαλλιά σκέπαζαν τοὺς κροτάφους του. Ἦτανε ντυμένος μέ ροῦχα

φτωχικά, πρόχειρα, ροῦχα τῆς δουλειᾶς. Μὲ τ' ἀριστερό χέρι χούφτωνε ἓνα μάτσο στάχυα, καί μὲ τὸ γυριστὸ δρεπάνι, πού κρατοῦσε στὸ δεξί, τὰ ἔκοβε χαμηλά, κοντά στὴ ρίζα. Μά δὲν εἶχε κανέναν ἄλλον κοντά του γιὰ νὰ τὸν βοηθήσει καί νὰ δεματιάσει τὰ θερισμένα.

Ἡ Δανάη τὸν λυπήθηκε. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τῆς φάνηκε τόσο μονάχος, ἔρημος, κουρασμένος! Σηκώθηκε ἀνάλαφρα καί, χωρὶς θόρυβο, ἔφτασε κοντά του. Ἐκεῖνος, ἀπορροφημένος στὴ δουλειά καί στίς σκέψεις του, δὲν τὴν πῆρε εἶδηση. Ἡ Δανάη ἄρχισε τότε, μὲ γρηγοράδα ἀξιοζήλευτη, νὰ μαζεύει σὲ μικροὺς σωρούς τὰ στάχυα καί νὰ τὰ δένει ἔπειτα σ' ὄμορφα δεμάτια, ὅπως εἶχε δεῖ τὴν προηγούμενη μέρα νὰ κάνουν οἱ θεριστάδες σὲ κάποιον ἀγρό. Ἡ δουλειά τούτη τὴ διασκέδαζε ἀφάνταστα. Ἐβρισκε μεγάλη εὐχαρίστηση νὰ βλέπει τὰ δεμάτια της καλοσχηματισμένα, ὑψωμένα σάν ἓνα μικρὸ χόρτινο τεῖχος στὴν ἄκρη τοῦ χωραφιοῦ.

Ὁ ἄντρας, πού συνέχιζε νὰ θερίζει πιὸ πέρα, ἔχοντας γυρισμένη τὴ ράχη του, κουράστηκε γιὰ μιὰ στιγμή. Σταμάτησε, ὀρθώθηκε καί σκούπισε τὸν ἰδρώτα ἀπὸ τὸ μέτωπό του. Στράφηκε λίγο πρὸς τὰ πίσω... κι ἄφησε ἓνα ἐπιφώνημα γεμάτο ἔκπληξη: — Θεοί!... Τί εἶναι τοῦτο;

Ὅρθή, ἀκουμπισμένη στὰ δεμάτια, ἡ Δανάη τὸν κοίταξε μ' ἓνα χαρούμενο χαμόγελο. Ὁ ἄντρας ἔβαλε τὸ χέρι του ἀντήλιο γιὰ νὰ διακρίνει καλύτερα. Σίγουρα, πίστευε πὼς ἦτανε γέννημα τῆς φαντασίας

του όλα τούτα. Γι' αυτό είχε απομείνει νά βλέπει τό θέαμα γεμάτος άπορία. Στο τέλος, φώναξε:

— Μά ποιά είσαι σύ; Καί τί σημαίνουν αυτά;

— Σημαίνουν πώς ήθελα κι εγώ νά βοηθήσω λιγάκι, άπάντησε μ' ένα χαριτωμένο γέλιο ή μικρή νεράιδα. Μήπως δέν έκανα σωστή δουλειά;

— Μά βέβαια έκανες! Καί σ' εύχαριστώ πολύ! Άλλά μήν κουραστείς άλλο. Κάθισε κει, όσο νά τελειώσω. Σέ λίγο θά περάσει τό κάρο νά πάρει τά δεμάτια. Κι ύστερα, άν θέλεις, έρχεσαι στό φτωχικό μας νά σέ φιλοξενήσουμε, γιατί, άπ' ό,τι κατάλαβα, δέν πιστεύω νά 'χεις κάποιο γνωστό σου σπίτι έδω γύρω νά μείνεις τή νύχτα. Τί λές, δέχεσαι;

— Μέ μεγάλη μου χαρά, είπε ή Δανάη.

Καί κάθισε πάλι κάτω άπό τό δέντρο.

Ό Ίππίας συνέχιζε νά θερίζει ως τήν άκρη του χωραφιού. Όταν τελειωσε, έδесе καί τά τελευταία τούτα στάχυα σέ δεμάτια καί τά μάζεψε όλα σ' ένα μέρος, στήν άκρη του μονοπατιού. Πάνω στήν ώρα, φάνηκε νά 'ρχεται άπό μακριά τό κάρο πού έσερναν ύπομονετικά δυό μεγάλα βόδια. Σταμάτησαν εκει μπροστά, καί ό Ίππίας μέ τόν καρτσιέρη φόρτωσαν τά δεμάτια. Έπειτα τό κάρο ξεκίνησε άργά άργά, σηκώνοντας ένα μικρό σύννεφο σκόνης στό πέραςμά του. Ό Ίππίας μάζεψε τά εργαλεία του.

— Πάμε τώρα, είπε στή Δανάη.

Άκολούθησαν μαζί τό φαρδύ χωμάτινο μονοπάτι, διασχίζοντας τούς άγρους. Ό ήλιος έγερνε στή δύση του καί οι άνθρωποι γύριζαν στά σπίτια τους, για

νά βροῦν φαῖ καί λίγη ξεκούραση. Ἄλλη μιά μέρα μόχθου εἶχε τελειώσει...

Τό χαμηλό σπιτάκι τοῦ Ἰππία βρισκόταν κοντά στήν ἀκροποταμιά. Ἡ Δανάη ἀντίκρισε ἀπό μακριά τό πλατύ ποτάμι, πού κυλοῦσε ἤσυχα τά πρασινωπά νερά του ἀνάμεσα σέ καλάμια καί λυγαριές. Στήν ὄχθη λιγοστά σπιτάκια σχημάτιζαν ἕνα μικρό συνοικισμό. Στό δρόμο τους συνάντησαν μερικούς ἄλλους γεωργούς, πού ὁ Ἰππίας χαιρετοῦσε ἀφηρημένα. Συνάντησαν ἀκόμα ἕνα μικρό βοσκό, πού ὀδηγοῦσε τά λίγα πρόβατά του σ' ἕνα μαντρί πιό κάτω.

Ἡ γυναίκα τοῦ Ἰππία τόν περίμενε ὀρθή προστά στήν πόρτα. Ἦταν ἀδύνατη καί χλωμή, μέ μεγάλα θλιμμένα μάτια. Στά πόδια της ἔπαιζαν δύο ἀγόρια μικρά, φτωχοντυμένα. Πιό κεῖ ἕνα κοριτσάκι πάσχισε νά φτιάξει μιά κούκλα ἀπό χρωματιστά κουρελάκια.

Οἱ πρῶτες λέξεις τοῦ Ἰππία, μόλις ἔφτασαν κοντά στή γυναίκα, ἦταν:

— Πῶς πάει τό παιδί;

Ἐκείνη κούνησε τό κεφάλι μ' ἀπελπισία.

— Δέν εἶναι καλά... Εἶναι χειρότερα ἀπ' ὅ,τι τό ἄφησες τό πρωί.

Ἡ Δανάη πρόσεξε πῶς ἡ ὄψη τοῦ Ἰππία σφίχτηκε μέ πόνο.

— Κάνε κουράγιο, εἶπε στή γυναίκα του, οἱ θεοί θά μᾶς λυπηθοῦν!

Καί, πιάνοντας τή Δανάη ἀπό τό χέρι, πρόσθεσε:

— Θά μείνει ἀπόψε μαζί μας μιά μικρή ταξιδιώτισσα,

πολύ καλόκαρδη στ' ἀλήθεια καί σπλαχνική. Τή λένε Δανάη.

— Καλῶς ὄρισες, εἶπε ἀπλά ἡ γυναίκα.

ἽΟ Ἰππίας συνέχισε:

— Ἐτοίμασε φαγητό γιά ὅλους μας καί στρῶσε της νά κοιμηθεῖ κοντά στά παιδιά.

Αὐτά λέγοντας, μπῆκε στό σπιτάκι κι ἔσκυψε πάνω ἀπό μιά ξύλινη χοντροφτιαγμένη κούνια. Ἡ Δανάη, πού εἶχε ἀκολουθήσει, εἶδε τότε πάνω στά στρωσίδια ἕνα μικρούλικο παιδάκι πλαγιασμένο, σχεδόν μωρό. Ἐμενε ἀκίνητο, μέ τά μάτια κλειστά. Τό προσωπάκι του ἦτανε κατακόκκινο καί ἡ ἀνάσα του ἔβγαινε βαριά.

— Ὅλη μέρα τό τυραννᾶ ἡ θέρμη, ψιθύρισε ἡ μάνα του μέ λύπη.

ἽΟ Ἰππίας ἀναστέναξε.

— Οἱ θεοί θά μᾶς λυπηθοῦν, ξανάπε.

Μόλις τά παιδιά πλάγιασαν γιά νά κοιμηθοῦν, ἡ Δανάη ἀποτραβήχτηκε σέ μιά γωνιά, ἀνήσυχη πάντα. Ἐνα λυχνάρι ἔφεγγε κοντά στήν κούνια καί φώτιζε τή χλωμή μορφή τῆς μάνας πού ξαγρυπνοῦσε. Κάποια στιγμή ἡ Δανάη τήν εἶδε πού τινάχτηκε τρομαγμένη.

— Τό παιδί! . . . φώναξε μέ ἀγωνία.

ἽΟ Ἰππίας ἔτρεξε κοντά της κι ἄρπαξε στά χέρια του τό μωρό. Μά ἐκεῖνο ἀπόμεινε ἀσάλευτο, μέ γερμένο τό κεφαλάκι του. Τά χέρια καί τά πόδια του κρέμονταν ἄψυχα.

— Πάει, πέθανε! ἔκανε μ' ἕνα λυγμό ἡ Χλόη.

—“Όχι, ὄχι, δέν πέθανε, εἶπε ὁ Ἴππίας, μπορούμε ἀκόμα νά κάνουμε κάτι. Φέρε κάτι, κάνε ὅ,τι μπορείς!

Ἡ Δανάη παρακολουθοῦσε τή σκηνή ἀμίλητη. Ἡ συγκίνηση καί ἡ ἀγωνία τῆς ἔσφιγγαν τήν ψυχή. Ἐβλεπε πῶς τό μικρό αὐτό παιδί ἦτανε κάτι περισσότερο κι ἀπό θησαυρός γιά τούς γονιούς του. Ἦταν ἡ χαρά τους καί ἡ ἴδια τους ἡ ζωή. Δέν ἔπρεπε νά φύγει ἀπό κοντά τους! Μποροῦσε τάχα νά γίνει κάποιιο θαῦμα;

“Αχ!... ἄς ἦταν ἐδῶ ὁ Χεῖρωνας... ἢ ἡ Ἀμάλθεια... Κάτι θά μπορούσαν ἐκεῖνοι νά κάνουν... γνώριζαν πολλά, ἦτανε σοφοί! Ὅμως τώρα βρισκότανε μονάχη της. Ἐπρεπε νά προσπαθήσει μονάχη της! Δέν περίμενε νά τή βοηθήσουν! Γιά πρώτη φορά, ἔπρεπε κείνη νά βοηθήσει τούς ἄλλους!

Καί τότε θυμήθηκε!

Θυμήθηκε τόν Ἀσκληπιό, τό γιό τοῦ Ἀπόλλωνα, πού εἶχε τό μοναδικό χάρισμα νά γιατρεύει ὅλες τίς ἀρρώστιες καί νά ξαναδίνει τήν υἰεία σ' ἐκείνους πού τήν εἶχαν χάσει.

Ἀργοπατώντας, πλησίασε τήν κούνια. Ἀπλωσε τό χέρι της κι ἄγγιξε τό κεφαλάκι τοῦ παιδιοῦ, ἐνῶ ὁ Ἴππίας καί ἡ Χλόη τήν παρακολουθοῦσαν μέ κάποια ἀπορία. Ἐκείνη δέ δείλιασε καθόλου. Σήκωσε τό βλέμμα ψηλά κι ἄρχισε νά ψιθυρίζει τοῦτα τά λόγια: — Μεγάλε Δία καί σεῖς οἱ Ὀλύμπιοι θεοί, βοηθήστε μας σ' αὐτή τή δύσκολη ὥρα! Καί σύ, γιέ τοῦ Ἀπόλλωνα, Ἀσκληπιέ, ρίξε τή ματιά σου σπλαχνική πάνω στούς δύστυχους γονεῖς καί στό βασανισμένο τοῦτο

πλασματάκι, και κάνε νά ξαναβρεῖ τήν υγεία του. Κάνε, θεέ, νά ξαναγίνει χαρούμενο και ζωηρό, ὅπως ἦτανε πρίν!

Ἦτανε μιά προσευχή βγαλμένη κείνη τήν ὥρα ἀπό τήν ψυχή της! Μιλοῦσε μέ θέρμη, τά μάτια της εἶχανε βουρκώσει:

—Ἐγώ, μιά μικρή νεράιδα τοῦ βουνοῦ, σέ παρακαλῶ ταπεινά και σέ ἱκετεύω νά διώξεις μακριά τήν ἄσχημη ἀρρώστια πού τό βασανίζει. Λυπήσου το, Ἄσκληπιέ, ἐσύ πού ἔχεις τή δύναμη τή θαυματουργή νά χαρίζεις τήν υγεία!

Εἶπε κι ἄλλα, κι ἄλλα. Στάθηκε ὥρα πολλή ἐκειδᾶ, δίπλα στήν κούνια, κι ἔκλαψε γιά τό φτωχό παιδάκι και παρακάλεσε μ' ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς της. Ὁ πατέρας και ἡ μάνα δέ μιλούσανε. Γύρω σιωπή. Δέν ἀκουγόταν παρά τό μονότονο τραγούδι τοῦ γρῦλου ἔξω, στή σκοτεινή νύχτα. . .

Ξάφνου ἡ φλόγα τοῦ λυχνarioῦ τρεμόπαιξε. Ἕνα δυνατό φύσημα τοῦ ἀγέρα ἔσπρωξε τήν πόρτα, πού ἀνοιξε διάπλατα. Μαζί μέ τήν πνοή, ἕνα φῶς παράξενο, χρυσαφένιο, χύθηκε μέσα στό δωμάτιο! Ἦτανε μιά λάμψη ἀπόκοσμη πού κύκλωσε τήν κούνια τοῦ παιδιοῦ και τή Δανάη. Γιά μιά στιγμή μονάχα! Ἐπειτα χάθηκε, τό ἴδιο ξαφνικά ὅπως εἶχε φανεῖ.

Ἡ Χλόη ἔβγαλε μιά φωνή φόβου, και ὁ Ἰππίας τήν κρατήσε γερά στήν ἀγκαλιά του. Οἱ δύο τους κοιτάζανε μέ βλέμμα ἐκπληκτο τή Δανάη, πού εἶχε ἀπομείνει ἀκίνητη, μέ τό κεφάλι σκυφτό. Ἀναρωτιόντουσαν: Τί εἶχε συμβεῖ; Ποιά ἦτανε στ' ἀλήθεια

ή μικρή ξένη;

— Είναι θεά! Είναι κάποια θεά! μουρμούρισε μέ δέος ή Χλόη.

‘Ο ‘Ιππίας έκανε ένα βήμα μπροστά.

— Ποιά είσαι; πές μας! ρώτησε μέ τρεμάμενη φωνή.

‘Εκείνη γύρισε καί τούς κοίταξε κατάματα.

— Δέν είμαι παρά μία ‘Αμαδρυάδα,* αποκρίθηκε μέ σιγανή φωνή. Τίποτ’ άλλο! Παρακάλεσα τόν ‘Ασκληπιό νά γιατρέψει τό παιδί σας. Θαρρῶ πώς μᾶς έστειλε τό θεϊκό σημάδι του...

Καί, καθώς συνέχιζαν έκστατικοί νά τήν αντικρίζουν, πρόσθεσε:

— Νιώθω πολύ, μά πάρα πολύ κουρασμένη... Παράξενο, ἀλήθεια... Σᾶς παρακαλῶ, ἀφήστε με νά κοιμηθῶ λίγο κοντά στά παιδιά. Τό πρωί πρέπει νά φύγω! Πρέπει!

‘Ο ‘Ιππίας πλησίασε. Φάνηκε σάν νά ήθελε νά γονατίσει εὐχαριστώντας την, μά ή Δανάη δέν τόν ἄφησε. Γλίστρησε στή γωνιά, ὅπου βρισκόταν τό στρῶμα της, κι ἔγειρε ἀποκαμωμένη.

‘Η Χλόη έσκυψε μέ λαχτάρα πάνω ἀπό τό μωρό, πού κοιμόταν τώρα ήρεμο. Εἶδε τήν ὄψη του γαληνεμένη, ἄγγιξε τό μέτωπό του καί τό ‘νιωσε δροσερό. ‘Αφουγκράστηκε τήν ἀνάσα του, πού ἔβγαινε κανονική, ήσυχη... Δάκρυα χαρᾶς πλημμύρισαν τά μάτια της. Στράφηκε στόν ἄντρα της:

— Είναι στ’ ἀλήθεια θαῦμα τοῦ θεοῦ! ψιθύρισε.

Κι ἔπειτα, σκύβοντας πάνω ἀπό τή Δανάη, χάι-

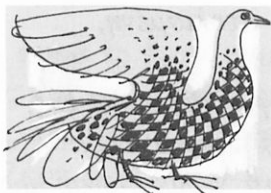
*Αμαδρυάδα = μικρή θεά τῶν δέντρων στήν ἀρχαία μυθολογία

δεψε μ' ἄπειρη τρυφερότητα τὰ χρυσά μαλλιά, πού
ἀπλωμένα ὀλόγουρα στό πρόσωπό της θύμιζαν τή
χρυσασφένια θεϊκή λάμψη:

—“Ας εἶσαι εὐλογημένη, Δανάη, καλή νεράϊδα τοῦ
σπιτιοῦ μας!

(Ἀπό τό βιβλίο Ἴταν κάποτε μιά νεράϊδα)

Παροιμίες μέ ζῶα

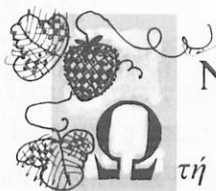
*Δυό γαϊδάροι ἐμαλῶναν
σ' ἕναν ζένον ἀχειρώνα.*

Εἶπ' ὁ γάϊδαρος τόν πετεινό κεφάλα.

— Πῶς πᾶν, κόρακα, τὰ παιδιά σου;

—“Οσο πᾶν, τόσο μαυρίζουν.

“Οταν λαλοῦν πολλοί πετεινοί, ἀργεῖ νά ξημερώσει.

Νεραντζιά

Ω τή νεραντζούλα μας
πού 'ναι όλανθισμένη
κι εΐναι σά λευκότατη
νύφη στολισμένη,

μέ τήν όμορφάδα της,
μέ τά νυφικά της!
"Ω, τή νεραντζούλα μας!
Πάνε στά κλαδιά της

κι άλαφροζυγίζονται
κελαδώντας σπίνοι.
Πίνει τό βροχόνερο,
τή λιακάδα πίνει,

χαίρεται τ' άνθάκια της,
χαίρεται τό Μάη,
παΐζει μέ τόν άνεμο
καί μοσκοβολάει.

(Από τά Ποήματα και πεζά)

Ὁ παπᾶς, ἡ ἄλεπού κι ὁ γάιδαρος

ΙΑ φορά κι ἓναν καιρό ἦταν ἓνας παπᾶς καί μιὰ παπαδιά. Μιά μέρα ὁ παπᾶς λέει στήν παπαδιά του:

—Ζέψε μου τό γάιδαρο, παπαδιά, νά πάω νά μαζέψω τά ψυχούδια,* πού εἶναι σήμερα Ψυχوسάββατο.

—Καλά, παπά μου, τοῦ λέει ἡ παπαδιά κι ἐπῆε καί τοῦ ζεψε τό γάιδαρο. Ὁ παπᾶς τόν καβαλίκεψε κι ἔφυγε.

Ἐφοῦ μάζεψε ὅλα τά ψυχούδια, ἐφόρτωσε τό γάιδαρό του καί ξεκίνησε γιά τό σπίτι του. Στό δρόμο ὅμως πού πήγαινε, βλέπει ξαπλωμένη κάτω μίαν ἀλουπού. Τήν ἐσκούντησε λίγο, μά εἶδε πώς ἦταν ψόφια καί τήν ἄφησε. Ἐκεῖ πού περπατοῦσε, ἀπάντησε κι ἄλλη ἀλουπού, τό ἴδιο κι αὐτή ψόφια. Καί λέει μέσα του ὁ παπᾶς: «Μωρέ, καί ψόφιεσ πού εἶναι, κάτι ἀξίζουν· ἐτούτη μάλιστα ἔχει κι ὠραῖο δέρμα, κι ἂν τή γδάρω καί πουλήσω τό δέρμα της, κάτι θά πιάσω. Ἄσ' τηνε ὅμως τώρα, καί γυρίζω ἔπειτα καί τήν

τά ψυχούδια = πρόσφορα

παίρνω». Προχωρώντας, άπανταίνει κι άλλη άλουπού. «Μωρέ, λέει, θά γυρίσω νάν τίς μάσω καί τίς τρεῖς.» Κι άπαράτησε τό γάιδαρο μοναχόνε. Πάει όμως νά πάρει τίς άλουπούδες καί δέν έβρηκε καμιά· γιατί οί ψόφιεσ άλουπούδες πού άπάντησε, ήταν κι οί τρεῖς μιά ζωντανή, πού όλο έτρεχε μπροστά άπό τόν παπά κι έκανε τήν ψόφια. Γυρίζει τότεσ πίσω ό παπάς, κοιτάζει για τό γάιδαρό του, μά τίποτα. Είχε γίνει κι εκείνος άφαντος. Πάει σπίτι του καί ρωτάει τήν παπαδιά.

— Παπαδιά μου, ήρθ' ό γάιδαρός μας;

— Όχι, τοῦ λέει εκείνη.

Τήν ίδια στιγμή, νά σου καί τό γαιδούρι, αλλά χωρίς ψυχούδια. Ή άλουπού τό 'χε πάρει στή φωλιά της, καί μαζί μέ άλλες άλουπούδες έξεφόρτωσε τά ψυχούδια. Ό παπάς, μόλις είδε τό γάιδαρο άδειανό, άρπαξε έναν πορτιέρη* κι άρχισε νά τόν κοπανάει στά καλά.

— Τί έκαμες, μωρέ; τά ψυχούδια;

Ό γάιδαρος τότεσ τοῦ λέει:

— Σαμάρωσε με, δέσποτα, βάλε μου καί καινούρια σκοινιά, καί θά δεῖς πού θά σοῦ φέρω τίς άλουπούδες πού μάσ πήρανε τά ψυχούδια.

Ευχαριστημένος ό παπάς, τόν έσαμάρωσε καί τόν έστειλε. Ό γάιδαρος πήγε όξου άπό τή φωλιά τῶν άλουπούδωνε κι έκανε τόν ψόφιο. Βγαίνει μιά άλουπού, βλέπει έτσι τό γάιδαρο, καί γυρίζει καί τό λέει στίς άλλες. Τρέχουν όλες τους τότεσ καί δένονται άπό τά σκοινιά τοῦ γαιδάρου, για νά τόν τραβήξουνε

ό πορτιέρης = ξύλο της πόρτας· πιό συνηθισμένη σημασία, θυρωρός

μέσα στη φωλιά τους. Ἄλλά τὴν ἴδια στιγμή σηκώ-
νεται ἐκεῖνος, κι ὅπως ἦτανε δεμένες οἱ ἀλουπούδες,
ἀρχίζει νά τρέχει, καί τίς ἔσυρε ὡς τό σπίτι τοῦ παπᾶ.

Ὁ παπᾶς εὐχαριστήθηκε πολὺ καί λέει στὴν παπα-
διά:

— Βλέπεις, παπαδιά μου, ὁ κακομοίρης ὁ γαιδαρά-
κος μας τί καλὸς πού εἶναι; Τώρα, μέ τά τομάρια ἀπὸ
τίς ἀλουπούδες θά πάρουμε πολλὰ λεφτά.

Κι ἐζήσανε καλά κι ἐμεῖς ἐδῶ καλύτερα.

(Λαϊκό παραμῦθι)

Παροιμίες μέ ζῶα

Λεῖπει ὁ γάτος καί χορεύουν τά ποντίκια.

Τό εἶπαμε τοῦ σκύλου μας κι ὁ σκύλος τῆς οὐρᾶς του.

*Ὁ λύκος κι ἂν ἐγέρασε κι ἄλλαξε τό μαλλί του,
μῆτε τὴ γνώμη τ' ἄλλαξε μῆτε τὴν κεφαλή του!*

Ποντικός σαμαρωμένος

ἴπαμε ψέματα πολλά,
ἄς ποῦμε καί μιὰ ἀλήθεια:

Φορτώσαμε ἕναν ποντικό
ἐννιά κιλά ρεβίθια,
κι αὐτοῦ, στά μεσοσάμαρα,
σαράντα κολοκύθια.

Τά κολοκύθια εἶχαν νερό
καί τό νερό βατράχια,
καί τά βατράχια λάλαγαν*
κι ὁ ποντικός ἐσκιάχτη
καί τό φορτίο τό'ριξε
καί πιλαλώντας* φεύγει.

Μέσα στ' ἀμπάρια τρύπωσε
κι ἡ μάνα του τοῦ λέει:
—Ποῦ πᾶς, παιδί μου πόντικα,
ποῦ πᾶς, καλέ Ζαφείρη:

—Πάω στήν Πόλη γι' ἄρματα
καί στή Φραγκιά γιά ροῦχα.

λάλαγαν (λαλῶ) = φώναζαν
πιλαλῶ = τρέχω, καλπάζω

Μιά μπουλντόζα στό χωριό μας

ί φωνές κι άντάρα
στό μικρό χωριό μας!
Τρέχουν, τρέχουν όλοι
στό μεγάλο δρόμο
τό θεριό νά ίδοϋνε.
Ξέσπασε ή βουή του
κεϊ ψηλά στή ράχη.
Γύρω του σηκώνει
σύννεφο τή σκόνη.
Μπρός έχει άπλωμένη
μιά πλατιά δαγκάνα.
Τρίζει καί καπνίζει,
σά θεριό μουγκρίζει!
Μιά φαρδιά άλυσίδα
στρώνει καί ζεστρώνει,
τά χαλίκια λιώνει.
"Ένα παλικάρι
— δέστε τί καμάρι! —
μέ δυό σιδερένια
μπράτσα τό φρενάρει.

Νά το πού ζυγώνει...

Τί ἔναι τοῦτο, Θέ μου,
σκούζει καί γαζώνει!
Ὅλοι ἀναμεριάζουν,
τά παιδιά φωνάζουν
καί τό τριγυρίζουν.
Κότες καί κοκόρια
τό ἔβαλαν στά πόδια,
τά σκυλιά γαβγίζουν.
Τά δεμένα ζά μας
ὄρθωσαν τ' αὐτιά τους,
σπάσαν τά σκοινιά τους.
Κι οἱ γερόντοι ἀκόμα
μέ τά μαγκουράκια
βγῆκαν στά σοκάκια.

Μιά γριά γριούλα
ἔλεγε τό βράδυ:
«Τοῦτο εἶναι, παιδιά μου,
σατανᾶ σημάδι».
Καί τά παιδαρέλια
— ἄχ, γιαγιά γιαγιούλα —
τό ἔσκασαν στά γέλια.

(Ἀπό τή συλλογή *Τραγούδια γιά μικρά παιδιά*)

Γάτα, λιοντάρι καί ἄνθρωπος

ΙΑ φορά ἦταν μιά γάτα καί βγῆκε νά κάνει ἓνα γύρο μέσα στό βουνό. Ἐξαφ-
να τήν ἀντικρίζει ἓνα λιοντάρι.

Ἡ γάτα, ἅμα εἶδε τό λιοντάρι, ζάρωσε
σ' ἓνα μέρος καί περίμενε νά ἰδεῖ τί θά

κάνει τό λιοντάρι. Τό λιοντάρι πῆγε κοντά της καί
τή μυρίστηκε κι ὕστερα τῆς λέει:

— Καί σύ ἀπό τή δική μας τή γενιά μοιάζεις, ἀλλά
πολύ μικρή εἶσαι.

Καί ἡ γάτα τοῦ λέει:

— Ἄν ζοῦσες καί σύ κοντά στόν ἄνθρωπο, καί σύ μι-
κρός θά ἦσουν.

— Καί γιατί; ρωτᾷ τό λιοντάρι, τί εἶναι αὐτός ὁ ἄν-
θρωπος; Τόσο μέγας εἶναι καί τόσο ἄγριος; Ποῦ
ἔναι τος νά τόν ἰδῶ;

Τότε ἡ γάτα λέει:

— Ἐλα μαζί μου νά σοῦ τόν δείξω.

Τό λιοντάρι ἄκουσε τῆς γάτας τά λόγια καί ἄρχι-
σαν νά περπατοῦν. Περπατώντας μέσα στό βουνό,
βλέπουν ἓναν ἄνθρωπο πού ἔκοβε ξύλα.

Ἡ γάτα λέει στό λιοντάρι :

— Νά τος ὁ ἄνθρωπος.

Πῆγαν κοντά. Τό λιοντάρι καλημέρισε τόν ἄνθρωπο καί τοῦ λέει :

— Σὺ εἶσαι ὁ ἄνθρωπος;

— Ἐγώ, λέει αὐτός.

— Ἐμαθα πού εἶσαι πολύ δυνατός καί ἤρθα νά παλέψουμε.

— Πολύ καλά, νά παλέψουμε... Ἀλλά βόηθησέ με πρῶτα νά σκίσω αὐτό τό μισοσκισμένο ξύλο καί ὕστερα παλεύουμε.

— Σέ βοηθῶ.

— Βάλε, σάν εἶναι, τά χέρια σου ἐδῶ ἀνάμεσα στή σκισμάδα τοῦ ξύλου, γιά νά τό σκίσω.

Τό λιοντάρι ἔβαλε τά χέρια του, κι ὁ ἄνθρωπος ἀπόλυσε τό ἓνα μέρος τοῦ ξύλου πού βαστοῦσε ἀποδῶ καί τ' ἄλλο ἀποκεῖ καί σφίχτηκαν ἐκεῖ μέσα τοῦ λιονταριοῦ τά χέρια. Τότε παίρνει ὁ ἄνθρωπος ἓνα ρόπαλο κι ἀρχινᾷ, δῶσ' του καί δῶσ' του ξύλο! ποῦ σέ τρώει, ποῦ σέ πονεῖ, καί τό ἔκανε σάν πεθαμένο ἀπό τό ξύλο.

Κατόπι ἄνοιξε τό ξύλο καί ξεπολύθηκαν τοῦ λιονταριοῦ τά χέρια καί ξαπλώθηκε σάν ψόφιο.

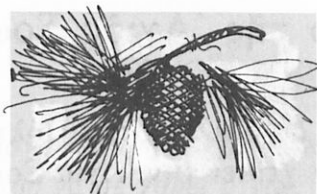
Ἵστερα φορτώθηκε ὁ ἄνθρωπος ξύλα στή ράχη του, πῆρε τό ἀξινάρι* του καί τράβηξε γιά τό σπίτι του.

Σάν ἔφυγεν ὁ ἄνθρωπος, βγῆκεν ἡ γάτα, πού ἦταν κρυμμένη, καί πῆγε κοντά στό λιοντάρι καί τό ρώτη-

ἀξινάρι καί ξινάρι = ἐργαλεῖο γιά τό σκάψιμο, τσάπα

σε, ἅμα ἦρθε στὸν ἑαυτό του:
— Πῶς σοῦ φάνηκεν ὁ ἄνθρωπος;
— Ἐγώ, ἂν ἤμουν στή θέση σου, ἀπό σένα ἀκόμα πιό
μικρούτσικος θά ἀπόμνησκα.*

(Λαϊκό παραμῦθι)

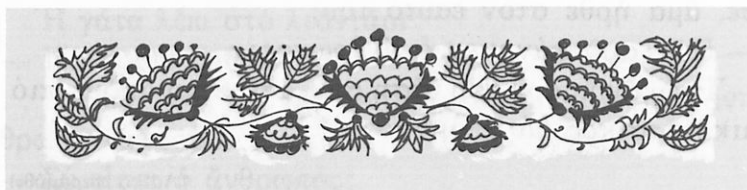

Γλωσσοδέτης

*Ἡ συκιά μας ἢ διπλή,
ἢ διπλογυρι-γυριστή,
κάνει τὰ σύκα τὰ διπλά,
τὰ διπλογυρι-γυριστά.
Πάει ὁ σκύλος, ὁ διπλός,
ὁ διπλογυρι-γυριστός,
νά φάει τὰ σύκα τὰ διπλά.
τὰ διπλογυρι-γυριστά.*

(Λαϊκό)

θά ἀπόμνησκα = θά ἀπόμενα

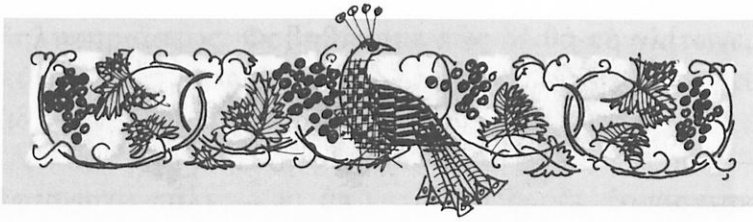

Τό σχέδιο τῆς Ἀγιᾶς Σοφιάς

ΟΤΑΝ ὁ βασιλέσ στην Πόλη ἀποφάσι-
σε νά χτίσει τήν Ἀγιά Σοφιά, κανείς
τεχνίτης δέν μπόρεσε νά τοῦ παρουσι-
άσει σχέδιο πού νά τοῦ ἀρέσει. Καί
ὅταν μιά φορά πῆγε νά λειτουργηθεῖ ὁ
βασιλέσ καί ἀπόλυκε ἡ ἐκκλησία, κεῖ πού ἔπαιρνε τ' ἀντί-
δερο ἀπό τοῦ Πατριάρχη τό χέρι, ἔπεσε τ' ἀντί-
δερο χάμω. Σκύβει νά τό πάρει, δέν τό βρίσκει. "Όταν
ἄξαφνα βλέπει μιά μέλισσα μέ τ' ἀντίδερο στό στόμα
νά πετᾶ ἀπ' τό παράθυρο. Βγάνει διαταγή, ὅποιος ἔ-
χει μέλισσα νά τά τρυγήσει, γιά νά βρεθεῖ τ' ἀντίδε-
ρο. Καί ἄλλος κανείς δέν τό ἔβρε, παρ' ἢ ὁ Πρωτομά-
στορας, πού σ' ἓνα κυψέλι εἶδε ἀντί γιά κερήθρα μιά
πανώρια ἐκκλησιά πελεκητή καί στην ἅγια τράπεζά
της τό ἀντίδερο. Τήν εἶχε φτιασμένη ἡ μέλισσα μέ
τή χάρη τοῦ ἀντιδερου τῆς προσφορᾶς. Αὐτή τήν ἐκ-
κλησία ἐπαρουσίασε ὁ πρωτομάστορας στό βασιλέ,
καί ἴδια μ' αὐτή ἔκαμαν τήν Ἀγιά Σοφιά.

(Λαϊκή παράδοση ἀπό τή Βιζύη τῆς Θράκης)

Νανούρισμα

*Κοιμήσου άστρί, κοιμήσου αυγή, κοιμήσου νιό φεγγάρι,
κοιμήσου, πού νά σέ χαρεΐ ό νιός πού θά σέ πάρει.*

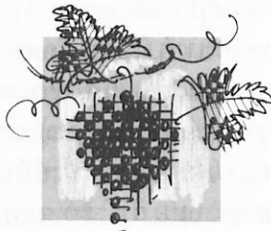
*Κοιμήσου, πού παράγγειλα στην Πόλη τά χρυσά σου,
στή Βενετιά τά ροῦχα σου καί τά διαμαντικά σου.*

*Κοιμήσου, πού σοῦ ράβουνε τό πάπλωμα στην Πόλη
καί πού σοῦ τό τελειώνουνε σαράντα δυό μαστόροι.*

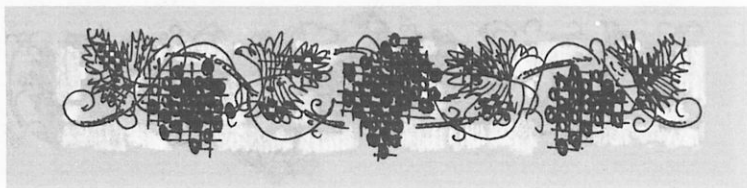
*Στή μέση βάνουν τόν αιτό, στην άκρη τό παγόφι,
νάφι τοῦ ρήγα τό παιδί, τοῦ βασιλιῶ τ' άγγόφι.*

*Κοιμήσου καί παράγγειλα παπούτσια στον τσαγκάρι,
νά σοῦ τά κάνει κόκκινα μέ τό μαργαριτάρι.*

*Κοιμήσου μέσ στην κούνια σου καί στά παχιά πανιά σου,
κι ή Παναγιά ή Δέσποινα νά είναι συντροφιά σου.*

(Δημοτικό)

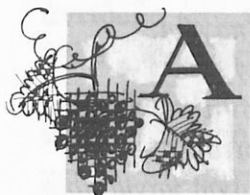

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

“Ένα γατάκι στόν καθρέφτη

Ἀθήναι, 27 Ὀκτωβρίου 1928

Ἀγαπητοί μου,

ΠΟ τή γειτονιά μᾶς ἔδωσαν ἓνα γατάκι. “Ένα χαριτωμένο ἄσπρο γατάκι, θηλυκό — ἀλλά μέ πολύ μακριά. . . μουστάκια — ἐξυπνότατο καί ζωηρότατο. Μᾶς τρέλανε ὅλους τό διαβολάκι! Δέν τ’ ἀφήνουμε ἀπό τά χέρια, τό διαμφισβητοῦμε, τό ταΐζουμε, τό πλένουμε, τό παίζουμε, τή νύχτα τό παίρνουμε καί στά κρεβάτια μας. Τρέμουμε γιά τή ζωή του, τή μικροσκοπική αὐτή ζωούλα, ζήτημα μιᾶς. . . πατησιᾶς. Μιά μέρα, λαίμαργο καθώς εἶναι, ἄρπαξε ἓνα κομμάτι ψίχα-ψωμί. . . χρωματιστό — ἡ κόρη μου πού ζωγραφίζει, σκούπιζε μ’ αὐτό τά χρώματά της. Ποῦ νά τοῦ τό πάρουμε ἀπ’ τό στόμα! Τό κατάπια στή στιγμή. Σέ λίγο φάνηκαν τά συμπτώματα μιᾶς μικρῆς

δηλητηριάσεως. Φοβηθήκαμε πώς δέ θά τή γλίτωνε, κι έτοιμαζόμαστε πιά νά κλάψουμε τόν πρόωρο κι άδικο αὐτόν θάνατο σάν ἓνα μεγάλο δυστύχημα. . . Ἄλλά, πρὸς μεγάλη μας χαρά, τό γατάκι ἔζησε — ἑφτάψυχο πάλι — κι ἀπὸ τό ἴδιο βράδυ ξανάρχισε τὰ καμώματά του, τὰ παιχνίδια του, τίς κατεργαριές του, τίς τρέλες του, τίς ἀταξίες του. . .

Νά σᾶς περιγράψω τώρα αὐτά τὰ καμώματα, τό θεωρῶ ὀλωσδιόλου περιττό. Ἔχετε καί σεῖς γατάκια καί τὰ ξέρετε[. . .]. Ἕνα μόνο θά σᾶς πῶ: πὼς τό γατάκι μου εἶναι πιο ὁμορφο καί πιο ἔξυπνο ἀπὸ κάθε ἄλλο στὸν κόσμο, ἐπομένως κι ἀπ' τὰ δικά σας. Εἶν' ἓνα γατάκι ἐξαιρετικό, «ὑπερφυσικό» μπορῶ νά πῶ. Τό μαρτυροῦν τὰ μουστάκια του καί τὰ μάτια του, πού ὅσο χρονῶν ἄνθρωπος εἶμαι, ποτέ μου δέν εἶδα σέ γατάκι δυὸ μηνῶν μακρύτερα, μεγαλύτερα, φωτεινότερα. Καί σᾶς παρακαλῶ νά τό πάρετε ἀπόφαση: αὐτό δέν ἐννοῶ νά τό συζητήσω μέ κανένα. Οὔτε νά ζηλέψετε πρέπει πού ἔχω καλύτερο γατάκι ἀπὸ σᾶς, οὔτε νά μοῦ κακιώσετε καθόλου πού σᾶς τό λέω ἔτσι ὀρθά κοφτά.

Ναί, ἀλλ' αὐτό τό ἔκτακτο γατάκι εἶναι τάχα κι εὐτυχισμένο; . . . Σεῖς τώρα θά νομίζετε πὼς εἶναι, καί πολύ. Ἄφοῦ τ' ἀγαποῦμε ὅλοι τόσο, ἀφοῦ ἔχει ἓνα ὀλάκερο σπίτι δικό του, ἀφοῦ μπορεῖ νά τρώει, νά κοιμᾶται καί νά παίζει ὅσο θέλει, τί τοῦ λείπει γιὰ μιὰ τέλεια γατίσια εὐτυχία; . . . Ἄληθεια; κι ἐγὼ αὐτὴ τὴν ἰδέα εἶχα ὡς προχτές. Εἶδα ὅμως πὼς ἤμουν γελασμένος: Τό γατάκι μας δέν εἶναι τέλεια εὐτυχισμέ-

νο! Κάτι τοῦ λείπει! Κι αὐτό εἶναι ἡ συντροφιά τῶν δικῶν του, τῶν ὁμοίων του — ἡ ἀγκαλιά, τό γάλα κι ἡ περιποίηση τῆς μητέρας του, τά χάδια, τά παιχνίδια καί τά μαλωματάκια τῶν ἀδελφιῶν του. Δέ νομίζετε πῶς εἶναι πολύ σπουδαῖο αὐτό πού τοῦ λείπει, καί πῶς τίποτα, καμιά ἀνθρώπινη ἀγάπη καί φροντίδα δέν μπορεῖ νά τό ἀντικαταστήσει;

Στό σπίτι μας, αὐτό τόν καιρό, δέν ὑπάρχει ἄλλη γάτα ἀπό τήν Πίσσα. Ἄλλά ἡ Πίσσα ζήλεψε τό γατάκι, κι ὅταν τό ἔβλεπε μπροστά της, τοῦ ἔκανε γρρρ! Τῆς εἶπαμε: «Δέν ντρέπεσαι, γάτα ἐσύ μεγάλη, μαύρη κι ἐνδοξη, νά ζηλεύεις ἕνα μικρό, ἄσπρο κι ἄδοξο γατάκι; Τί πῶς τό κανακεύουμε; Καί σένα σέ κανακεύαμε ὅταν ἦσουν μικρή». Τοῦ κάκου! Ἡ ζηλιάρα ἐξακολουθοῦσε τούς ἀπειλητικούς της γρυλισμούς. Φοβηθήκαμε μήν τοῦ βγάλει τά μάτια, μή μᾶς τό ἀγριέψει — τόσο ἤμερο πού δέ λέγεται! — καί δέν ἀφήνουμε πιά τήν Πίσσα ν' ἀνεβαίνει ἀπάνου, ὅπου τό γατάκι ζεῖ περιορισμένο θέλοντας καί μή, γιατί σκάλες δέν κατεβαίνει ἀκόμα. Ἔτσι δέ βλέπει κανένα δικό του, οὔτε φίλο οὔτε ἐχθρό. Μόνο ἀνθρώπους.

Προχτές λοιπόν εἶδ' ἕναν: Εἶδε τόν...ἴδιο τόν ἑαυτό του στόν καθρέφτη. Κι εἶναι ἀδύνατο νά φαντασθεῖτε τήν ἐκπληξη καί τή χαρά του! Ἄρχισε ἀμέσως νά μυρίζει, νά φιλά, νά γλείφει καί νά ὀρμᾷ γιά παιχνίδια. Μέ μεγάλη ἀπορία πού ἔτρωγε τά μούτρα του στό γυαλί, κοίταζε ἀπό πίσω ν' ἀνακαλύψει τόν ἀπρόοπτο καί παράξενο αὐτόν σύντροφο. Ἐπειτα ζαναγύριζε καί ξανάρχιζε τίς δοκιμές. Ἐπιτέλους

είδε, κατάλαβε πώς τό γατάκι τοῦ καθρέφτη δέν ἦταν σάν τ' ἄλλα πού θά θυμόταν ἀπ' τό σπίτι του — δέν πιανόταν, δέν ἀγγιζόταν, νά! — καί τ' ἄφησε γιά νά παίξει μαζί μας. Ἀλλά δέν ἀπελπίσθηκε, δέν τ' ἄφησε γιά πάντα. Κάθε λίγο τό θυμόταν καί ξαναγύριζε νά τό βλέπει. Θά ἴλεγε πώς τοῦ ἴφτανε κι αὐτό γιά νά παρηγοριέται . . .

Ἔτσι, πρό ὀλίγου, εἶδα μίαν εἰκόνα πού μέ συγκίνησε πολύ: Ζητοῦσα τό γατάκι, πού δέ φαινόταν καί δέν ἀκουγόταν καθόλου. Καί τό βρῆκα ξαπλωμένο στή ράχη μιᾶς πολυθρόνας πού ἦταν πολύ κοντά στή ντουλάπα, μέ τή μουρίτσα του κολλημένη στό γυαλί τοῦ καθρέφτη! Πλησίασα σιγά σιγά κι εἶδα πώς δέν κοιμόταν: κάθε τόσο μισάνοιγε τά μάτια του καί κοίταζε τό ἄλλο γατάκι πού, ξαπλωμένο κι αὐτό στή ράχη μιᾶς πολυθρόνας, εἶχε τή μουρίτσα του τόσο κοντά στή μουρίτσα τοῦ ἄλλου — ἓνα γυαλί, ἓνα κρῦο σκληρό γυαλί τίς χώριζε — καί μισάνοιγε τά μάτια του καί τό κοίταζε στά μάτια . . . ὦ, νά! τοῦ ἴφτανε κι αὐτό γιά νά παρηγοριέται τό δυστυχισμένο μου γατάκι!

Πῶς τό λυπήθηκα! Κι ὅταν εἶδα ὕστερα τή γυναίκα μου νά τό πλένει μέ νερό, σαποῦνι καί πανάκι, κι ἐκεῖνο ν' ἀντιστέκεται σ' ἓνα τόσο ἀφύσικο γιά γάτα πλύσιμο, τῆς εἶπα:

— Δέν τό δίνουμε πίσω στή μητέρα του; Ἐκείνη, μέ τή γλωσσίτσα της καί τό σάλιο της, τό πλένει πολύ καλύτερα, καί χωρίς νά τό βασανίζει.

— Σπουδαῖο βάσανο! μοῦ ἀποκρίθηκε. Ἔπειτα, πόσο

θά βαστάξει; Αὔριο θά μεγαλώσει καί θά πλένεται μονάχο.

Ἐλήθεια· αὔριο τό γατάκι μας θά μεγαλώσει, θά παίρνει τό λουτρό του μονάχο του, θά ἔχει φιληνάδα τήν Πίσσα, θά πηγαίνει κάτω, θά βγαίνει ἔξω, θά ξαναἰδεῖ τή μητέρα του καί τ' ἀδέλφια του, θά πιάσει κι ἄλλες φιλίες στή γειτονιά. Μά ἴσως οὔτε καί τότε δέ θά ἔναι τέλεια εὐτυχισμένο: Θά τοῦ λείψουν τά χάρδια τά δικά μας, πού δέν μπορεῖ νά τά ἔχει ὅπως τώρα πού εἶναι μωρό. Ἐκτός πιά ἄν εἶναι σωστό ἐκεῖνο πού λένε πολλοί, πώς ἀντίθετα δηλαδή πρὸς τό σκύλο, ἡ γάτα δέν παρανοιάζεται γιά τά χάρδια τῶν ἀνθρώπων. . .

Σᾶς ἀσπάζομαι
ΦΑΙΔΩΝ

(Ἀπό τίς Ἀθηναϊκές ἐπιστολές)

ΔΙΑΛΕΧΤΗ ΖΕΥΓΩΛΗ-ΓΛΕΖΟΥ

Ἐφτά μαῦροι γάτοι

Ἐφτά μαῦροι γάτοι, Ἐφτά ἀλῆτες,
λιάζονται καί πλύνονται στά κεραμίδια,
Ἐφτά μαῦροι γάτοι, Ἐφτά ἐρμωσπίτες,
πού κλειδιά δέν ἔχουν κι ἀντικλειδιά.

Μερικοί νυστάζουν και κοιμούνται,
μέ ήλιο εὐλογημένο σκεπασμένοι,
κι ἄλλοι ὄλο νωχέλεια περπατᾶνε
στό ἄσπρο φῶς, πού γύρω τους πληθαίνει.

Τώρα ἕνας μικρός ἀνακλαδίζεται
τεμπέλικα, ὡς νά ζύπνησε ἀπό νάρκη,
κι ἕνας ἄλλος τήν οὐρά του ἐστριφογύρισε.
μαῦρο φίδι ἀκέφαλο, στιλπνό, χωρίς φαρμάκι.

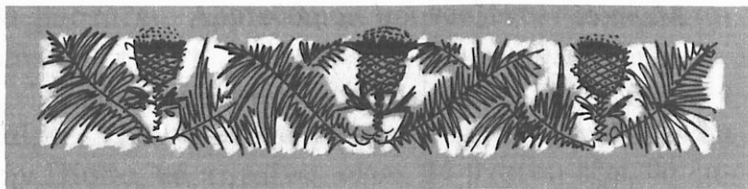
Ὅλοι ἐδῶ στό ἐρμόσπιτο ἐγεννήθηκαν
καί τούς τρέφει ἡ γειτονιά μέ τ' ἀποφάγια.
Δόξα νά 'χει τ' ὄνομά σου, Θεέ Πανεύσπλαχνε.
Δόξα καί στόν ήλιο τόν καλόβολο καί στ' ἄγια
τά χεράκια τοῦ φτωχοῦ τοῦ νοικοκύρη,
πού 'φτιαξε τά κεραμίδια στή σκεπή του,
κι ἔχει κάπου κι ὁ παλιόγατος νά γείρει
σήμερα νά κάμει τή γιορτή του.

Πάντα νά 'χει καί παντοῦ, ὁ Θεός νά δώσει,
σπίτια χαμηλά μέ κεραμίδια.

Ἡ ταρατσα εἶναι ψηλά καί παγωμένη!
Πῶς ν' ἀνέβει ἐκεῖ; Ποῦ νά ζαπλώσει
ὄλη ἐτούτη ἡ συντροφιά ἡ ἀγαπημένη,
πού κλειδιά δέν ἔχει οὔτ' ἀντικλείδια:

(Ἀπό τή συλλογή Ὁ κύκλος τῶν πικρῶν ὥρων)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΛΛΗΣ

Τέσσερα αδέρφια

Τέσσερα

(γύριζε γοργά!)

*τέσσερα αδέρφια τό χορό έξω στους κάμπους σέρνουν
πιασμένα χέρι χέρι,
του γερο-Χρόνου τά παιδιά,
πού 'ναι τ'άγορια όμορφονιοί κι ή κόρη δίχως ταίρι.*

Κι ή κόρη

(κοίταξε όμορφιές!)

*κι ή κόρη πρώτη τραγουδεϊ: «Τούς κάμπους λουλουδίζω
καί τά κλαδιά φουντώνω,
του Πάσχα φέρνω τίς χαρές,
στις νύχτας μέσα τή δροσιά μ' αηδόνια 'ξεφαντώνω.»*

Τό πρώτο

(μάνια μου γλυκιά!)

*τό πρώτο άγόρι τραγουδεϊ: «Σφαληστε τά βιβλία
στις έξοχές νά πᾶμε,
νά δροσιστοῦμε στά νερά,*

στόν ἴσκιο τῆς γερομουριᾶς τὰ πωρικά * νά φᾶμε.»

Καί τ' ἄλλο

(κράτα τό χορό!)

καί τ' ἄλλο ἀγόρι τραγουδεῖ: «Ὁ τρύγος τώρα ἀρχίζει
μέ χαρωπά τραγούδια:
σταφύλια κεῖ, σταφύλια δῶ
πατεῖτε, ἄντρες, στούς ληνούς,* τρυγᾶτε, κοπελούδια!»

Τό τρίτο

(ἄ, μά τί χαρά!)

τό τρίτο λέει: «Ὅμως ἐγώ τὰ παραμύθια φέρνω
τριγύρω στά μαγκάλια
μαζί μέ κάστανα ψητά,
ἄγιο-Βασίλη φέρνω γώ, ἐγώ καί πορτοκάλια.»

Κι ὄλα τους

(γύριζε γοργά!)

κι ὄλα τους τραγουδοῦν μαζί: «Γυρνᾶμε νύχτα μέρα
πιασμένα χέρι χέρι,
ἐμεῖς τοῦ Χρόνου τὰ παιδιά,
τρεῖς γιοί κι οἱ τρεῖς ὁμορφονιοί, μιά κόρη δίχως ταίρι.»

(Ἀπό τὰ Κούφια καρύδια)

τά πωρικά = ὀπωρικά, φρούτα

ὁ ληνός = πατητήρι, τσιμεντένια δεξαμενή ὅπου ἔλιωναν τὰ σταφύλια,
συνήθως μέ τὰ πόδια

Μάντεμα

*Ένας πατέρας κεφαλή,
δώδεκα γιοί ποδάρια,
καί κάθε γιός στή ράχη του
ἔχει τριάντα κόρες.
Κάθε βράδυ πεθαίνει ἡ μιά,
ταχιά γεννιέται ἡ ἄλλη.*

(Λαϊκό)

Παροιμίες γιά τούς μῆνες καί τίς ἐποχές

*Τό Φλεβάρη κι ἄν φλεβίσει,
καλοκαίρι θά μωρίσει
μά ἄν δώσει καί κακιώσει,
μέσ στό χιόνι θά μᾶς χώσει.*

*Τρεῖς μῆνες εἶν' ἡ ἄνοιξη καί τρεῖς τό καλοκαίρι,
τρεῖς εἶναι τό χινόπωρο καί τρεῖς βαρὺς χειμῶνας.*

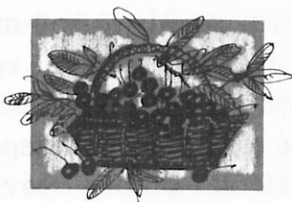
*Μάρτης είναι καί χάρδια κάνει,
πότε κλαίει, πότε γελάει.*

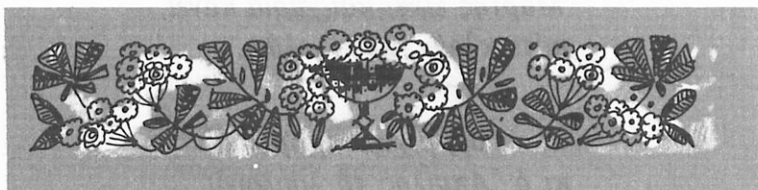
*Ὁ Μάης ρίχνει τή δροσιά
κι ὁ Ἀπρίλης τό λουλούδι.*

*Ἀπό τό θέρο ὡς τίς ἐλιές
δέν ἀπολείπουν οἱ δουλειές.*

*Αὔγουστε, καλέ μου μήνα,
νά' σουν δυό φορές τό χρόνο!*

*Μή σέ γελάσει ὁ βάτραχος ἢ τό χελιδνάκι,
ἀν δέ λαλήσει ὁ τζίτζικας, δέν εἶν' καλοκαιράκι.*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Τά ζῶα μου καί τά πουλιά

ΟΙΟ παιδί δέν ἀγαπᾶ τά ζῶα καί ποιό παιδί ἀπό τά πιό μικρά του χρόνια δέ λαχταρᾶ ν' ἀποχτήσει κάτι ζωντανό δικό του, καθαυτό δικό του; Χαίρεται νά τό νιώθει στήν ἐξουσία του, νά τό φροντίζει γιά τήν τροφή του, νά τοῦ καθαρίζει τό κλουβί του, ἄν εἶναι πουλί, νά τοῦ συγυρίζει τό σπιτάκι του ἢ τή γωνιά του, ἄν εἶναι τετράποδο.

Κι ἐγώ εἶχα τήν τύχη νά περάσουν πολλά ζωντανά ἀπό τά παιδιάτικά μου χέρια, τά περισσότερα σταλμένα ἀπό συγγενεῖς καί φίλους στόν πατέρα μου γιά μένα. Θυμοῦμαι τό πρῶτο μου καναρίνι, ἕνα μαυριδερό πουλάκι, πού μπήκε στό σπίτι μας φευγάτο ἀπό κάπου ἄλλοῦ, καί τό πιάσαμε μέ μιά βρεμένη πετσέτα. Βρέθηκε θηλυκό καί δέν κελαηδοῦσε. Τό λέγαμε Μαυρίκα καί μόνον συλλάβιζε κάποτε σιγαλά σιγαλά, σάν λόγια προσευχῆς, σάν ἕνα μονότονο *Κύριε*

ἐλέησον. Ἄλλά τό πρῶτο ὄνειρευτό γιά μένα πουλί ἦταν ἡ καρδερίνα μέ τά πολύχρωμα φτερά της καί τή μαύρη προσωπίδα, πού τήν ἔβλεπα κάποτε περαστική στά δέντρα τοῦ κήπου μας καί συχνότερα σέ κλουβιά κρεμασμένα ἔξω ἀπό καφενεῖα καί κουρεῖα! Πῶς ἤθελα ν'ἀποχτήσω κι ἐγώ μιὰ δική μου καρδερίνα! Καί τό κατόρθωσα. Μέ τήν ἀνταλλαγή μερικῶν γυαλένιων βόλων, τήν πῆρα ἀπό ἕνα συμμαθητή μου καί τήν κρέμασα θριαμβευτικά μέσα σ' ἕνα ἀδειανό κλουβί, πού ἔτυχε στό σπίτι μας. Ἄλλά δέν ἔζησε πολύ. Σέ λίγες μέρες τή βρῆκα ἕνα πρωί ἄψυχη, πεσμένη κάτω ἀπό τό καλαμάκι πού κοιμοῦνταν τίς νύχτες. Μέ τί λύπη τήν πῆρα καί τήν ἔθαψα σέ γλάστρα μέ γιασεμί, γιά νά ἔχει ἀνθισμένο μνημα!

Θυμοῦμαι κι ἕναν κότσυφα κιτρινομύτη μέ τή μιὰ φτερούγα κομμένη. Μοῦ τόν εἶχε φέρει ὁ πατέρας μου ἀπό τίς Γοῦβες,* τόν καιρό πού δέν εἶχα πάει ἀκόμα ἐκεῖ. Τόν εἶχε τουφεκίσει, καί τά σκάγια τοῦ εἶχαν σπάσει μόνον τή φτερούγα χωρίς νά πειράζουν τό κορμί του. Δέν μποροῦσε νά καλοπετάξει, κι ὁ πατέρας μου τόν ἔπιασε ζωντανό. Ἦταν μικρό πουλί ἀκόμα. Λυπήθηκε νά τό σκοτώσει κι ἀποφάσισε νά τό γιατρέψει καί νά μοῦ τό φέρει μέσα σ' ἕνα καλαμένιο κλουβί, πού τοῦ ἔκανε ὁ ἴδιος.

Γιατρεύτηκε, μεγάλωσε, κιτρίνισε ἡ μύτη του σάν κεχριμπαρένια πίπα καί ἡμέρεψε τόσο, πού τοῦ δίναμε φαῖ μέ τό χέρι. Κελαηδοῦσε γλυκόφωνα, τεχνίτης τῆς φλογέρας, καί μόνο δέν ἐφρόντιζε καθόλου γιά

Γοῦβες = τοποθεσία στήν Εὐβοία

τήν καθαριότητα τοῦ κλουβιοῦ του καί τοῦ τόπου πού ἦταν τριγύρω του: πολύ χωριατομαθημένος. "Ο-λα του ὅμως συχωρεμένα γιά τό σφύριγμά του. Τόν εἶχα ἕνα χρόνο. Καί πνίγηκε μέ μιὰ μεγάλη ρώγα σταφυλιοῦ, πού δέν μπόρεσε νά τήν καταπιεῖ καί τοῦ ἔκλεισε τό λαιμό.

Ὁ πατέρας μου δέν ἔτυχε στό σπίτι τήν ὥρα ἐκείνη. Ὄταν ἦρθε καί τό ἔμαθε, μοῦ εἶπε:
— Κρίμα στό πουλί! ἄδικα πῆγε. Δέν τοῦ ζουλοῦσες λιγάκι τό λαιμό, νά σκάσει ἡ ρώγα μέσα καί νά γλιτώσει!

Κι ἕνας πράσινος παπαγάλος ἦρθε κάποτε στά χέρια μου γιά λίγο καιρό. Εἶχε μεγάλο χάλι: μισομαδημένα φτερά, νυσταγμένα μάτια κι ὅλος γρουσουζιά. Τό καθετί τόν ἐνοχλοῦσεν, ὅταν ἤθελα νά τοῦ καθαρίσω τό κλουβί, νά τοῦ βάλω φαῖ καί νερό. Μοῦ εἶπε κάποιος, πού κάτι ἤξερε ἀπό παπαγάλους, πώς ἦταν θηλυκός καί ἡλικιωμένος. Ἴσως γι' αὐτό εἶχε καί μιὰ φωνή στρίγκλικη σάν γριά παράξενη. Δέν ἔζησε περισσότερο ἀπό πέντ' ἕξι μῆνες, καί ξεψύχησε μέ τό τελευταῖο του γρουσουζικο ξεφωνητό. Δέν τόν λυπήθηκα καθόλου, γιατί μοῦ εἶχε δαγκώσει δύο τρεῖς φορές τά δάχτυλα, κι οὔτε ἐπιθύμησα ν' ἀποχτήσω ἄλλον παπαγάλο.

Καί περιστέρια μοῦ εἶχαν χαρίσει, πού δέν ἔμειναν γιά πολύν καιρό καί ξεφτεροῦγισαν ἀγύριστα. [...]

Καί μιὰ πέρδικα στό καλαμένιο της κλουβί μοῦ ἦρθε, λεβέντισσα, ἀπό κάποιο αἰγαιοπελαγίτικο νησί,

γιά νά μέ ξυπνᾷ κάθε ξημέρωμα μέ τό νοσταλγικό της κράξιμο πρὸς τίς κυματόδαρτες πλαγιές τοῦ νησιοῦ της.

Σκυλιά δέν ἔλειψαν ποτέ ἀπό τό σπίτι μας. Συνομήλική μου ἦταν ἡ Κίρκη, μιά πανάγαθη ἀσπρόμαυρη σκυλίτσα μέ μακριά σγουρά μαλλιά καί κρεμαστά αὐτιά, ράτσας γερμανικῆς, πού εἶχε πρωτοφέρει ἡ βασίλισσα Ἀμαλία. Συντρόφισσα τῶν παιχνιδιῶν μου, πού ποτέ δέ φαντάστηκε πὼς μπορούσε νά μέ δαγκώσει, κι ὅταν ἀκόμα τήν καταδίκασα νά σέρνει σάν ὑποζύγιο τά καροτσάκια μου, κι ἂν δυσκολεύουνταν τή χτυποῦσα μέ μιά βέργα γιά νά κάνω τόν τέλειον ἀμαξά. Μεγαλώσαμε μαζί καί γέρασε, μέ τά δικά της ὄρια τῆς ἡλικίας, γιά νά πεθάνει, ὅταν ἐγὼ δέν ἤμουν ἀκόμα δεκαπέντε χρόνων.

Ἄλλη σκυλίτσα, κάτασπρη, μαλλιαρή, ἡ Λητώ, εἶχε τραγικό τέλος, γιατί ἔδειξε σημάδια λύσσας, κι ὁ πατέρας μου ἀναγκάστηκε νά τή σκοτώσει μέ μιά τουφεκιά μέσ στό στόμα της, ἀφοῦ ὄρμησε καταπάνω του κι ἄρπαξε μέ τά δόντια τήν κἀνα τοῦ τουφεκιοῦ.

.....

Ἀπό τό ζωολογικό μου κῆπο πέρασαν κι ἄλλα ζωντανά:

Μιά χελώνα μεγάλη, πού τήν ἔφερε ὁ γαλατάς μας γιά νά τρώει τούς ψύλλους! Ἐκείνη ὅμως θεωροῦσε θρεπτικότερη τροφή τά χόρτα τοῦ κῆπου καί τά πίτουρα τῶν ὀρνίθων. Γιά λίγον καιρό εἶχα κι ἓνα σκαντζόχοιρο, μικρό, τρόφιμο κι αὐτόν τοῦ κοτετσιοῦ, πού ἀψηφοῦσε τά τσιμπήματα τοῦ πετεινοῦ,

ἐχθροῦ του θανάσιμου.

Ἐπόχτησα κι ἓνα λαγό, πού μοῦ τόν ἔστειλαν ἀλυσοδεμένο σάν σκλάβο, γιατί τό σκοινί τό ἔκοβε μέ τά δόντια. Ὁ κακόμοιρος, περνοῦσε τίς πληχτικές ὥρες του τρυπωμένος σέ μιά γωνιά τοῦ πλυσταριοῦ. Δέν ξέρω πῶς, μιά μέρα, μοῦ ἤρθε ἡ λαμπρή ιδέα νά τοῦ κάνω λουτρό στή σκάφη, γιατί εἶχε μουντζουρωθεῖ ἀπό τό τζάκι. Ἐκεῖνος ὁμως, ἀσυνήθιστος σέ τέτοιες φροντίδες, ἄρχισε νά τινάζεται καί νά κλοτσᾷ, καί μέ μούσκεψε μέ τό νερό τῆς σκάφης. Γιά νά μή μέ καταλάβουν, ἀνέβηκα στήν ταράτσα νά στεγνώσω. Ἀλλά δέ στέγνωσα καλά, κι ἀναγκάστηκα νά πῶ τό κατόρθωμά μου, γιά νά μ'ἀλλάξουν ρούχα. Τήν ἄλλη μέρα ξύπνησα συναχωμένος, καί τήν αἰτία ἀναζήτησαν στό λουτρό τοῦ λαγοῦ. Γιά νά μήν τό ἐπαναλάβω, ἴσως καί γιατί λέρωνε τό πλυσταριό, ὁ πατέρας μου τόν καταδίκασε σέ θάνατο καί μαγείρεμα, χωρίς ἐγώ νά τό μάθω —προφυλαγμένος γιά τό σνάχι στήν κάμαρά μου— παρά ὕστερα ἀπό πολλές μέρες. Μοῦ εἶπαν μάλιστα, στήν ἀρχή, πῶς τόν εἶχαν δώσει ἄλλοῦ ζωντανόν.

Πρώτη φορά γνώρισα τότε ἀπό μακριά καί τή Σκύρο, πού τόσο πολύ γνωρίστηκα μαζί της τά κατοπινά χρόνια τῆς ζωῆς μου. Κάποιος φίλος τοῦ πατέρα μου τοῦ ἔφερε ἀπό κεῖ ἓνα ἀγριόγιδο γιά μένα. Τό εἶχαμε κι αὐτό δεμένο παράμερα στό περιβόλι, γιά νά μήν κάνει ζημιά στά σπαρμένα λουλούδια. Ὅμως κάποτε ἔκοψε τό σκοινί του καί καταπάτησε κι ἔφαγε τά νεόβλαστα ζουμπούλια, πού τά εἶχαμε σάν

τό πολυτιμότερο στολίδι. Κι έτσι αναγκαστήκαμε νά τό δώσομε σέ κάποιον πού εἶχε μεγάλο χτήμα στήν Κολοκυθού. Οὐτ' ἔμαθα ποτέ τί ἀπόγινε...

Ἄλλά τό πιά χαριτωμένο ζωντανό χάρισμα πού ἔλαβα ἦταν δύο ἄσπρα πλουμιστά μοσχοπόντικα, σάν μικρά κουνελάκια μέ κοντά αὐτιά. Τόσο ἤμερα, πού γύριζαν ἐλεύθερα στό σπίτι ἀπό κάμαρα σέ κάμαρα κι ἔτρωγαν ἀπό τό χέρι μου ψωμί. Ἐνα πρωί ὅμως τά βρῆκαν πνιγμένα καί μισοφαγωμένα ἀπό κάποια ξένη γάτα, πού εἶχε τρωπώσει τή νύχτα στό σπίτι μας.

Τό μόνο σπιτικό ζῶο πού δέ συμπαθοῦσα ποτέ, κι οὐτ' ἐπιθύμησα νά τό ἀποχτήσω δικό μου, ἦταν ἡ γάτα. Τίποτε καλό δέν ἔκανε, παρά νά τρώει τά ποντίκια, καί τά κακά κι οἱ ζημίες της δέ μετριοῦνταν. Καί πρῶτα πρῶτα, ὁ χειρότερος ἐχθρός τοῦ περιβολιοῦ: μᾶς ἀφάνιζε τά τρυφερά φυτῶρια. Ἐπειτα, κυνηγοῦσε τά σπουργίτια καί τ' ἄλλα πουλάκια, πού πολλές φορές τά πῆρα ἀπό τά δόντια της μισοφαγωμένα, καί εἶχε ὅλη τήν ὄρεξη ν' ἀπλώσει τά νύχια της καί στά πουλιά τοῦ σπιτιοῦ, ἄν ἦταν χαμηλότερα κρεμασμένα τά κλουβιά τους. Τίς νύχτες μέ ξυπνοῦσαν τά νιαουρίσματά της στήν αὐλή καί στόν τοῖχο τῆς μάντρας. Τά χέρια μου ἦταν συχνά τζαγκρουνισμένα, ἄν τύχαινε ν' ἀπλώσω γιά νά τή χαϊδέψω. Καμιά ἀφοσίωση σ' ἐκείνους πού τήν ἔτρεφαν καί τή φρόντιζαν στό σπίτι. Γενικά, μοῦ ἔκανε τήν ἐντύπωση, ὅχι πῶς ἦταν αὐτή δική μας, ἀλλά πῶς μᾶς θεωροῦσε ἐμᾶς στήν ὑπηρεσία της. Ὁ τύπος τῆς ἀπιστίας καί τῆς ἀχαριστίας. Ἡ ἀντίθεση τοῦ σκυλιοῦ. Γι' αὐτό

κι ή θανάσιμη έχθρα τών δυό ζώων μεταξύ τους.
'Αλλά τό ζῶο πού περισσότερο άπ' όλα λαχταροϋ-
σα νά είχα άπό τά πιό παιδιάτικά μου χρόνια, δέν
ευτύχησα νά τό άποκτήσω ποτέ: ένα άλογάκι καρυ-
στινό. Καρυστινά τά 'λεγαν, ένῶ πολύ άργότερα τά
είδα στην πατρίδα τους τή Σκύρο, κοπαδιαστά κι
ελεύθερα, και μου θύμισαν τόν παιδιάτικο πόθο. Δυό
πλουσιόπαιδα συνομήλικά μου, πού κατοικοϋσαν
κοντά στην Πλάκα, είχαν και καβαλίκευαν δυό τέ-
τοια άλογάκια. Κι άπό τότε πού τά είδα δέν έκατα-
δεχόμουν πιά τά ψεύτικα, τά ξύλινα, πού μου χάρι-
ζαν τήν Πρωτοχρονιά. "Ηθελα ένα άλογάκι άληθινό:
'Ο πρώτος άνεκπλήρωτος πόθος τής ζωής μου!

(Άπό τά Σκόρπια φύλλα τής ζωής μου)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣ

Ένας πελαργός

νας πελαργός
είχε μείνει άργός

καί στό μπουχαρί*
βγήκε νά χαρεῖ

πάνω άπ' τή φωλιά
τή χρυσή άντηλιά.

Σάν μικρός θεός,
στό 'να πόδι όρθός.

ώρες θά σκεφτεῖ
ποιός τό ξέρει τί!

(Άπό τήν Εύδοκία)

*ό μπουχαρί = καπνοδόχος

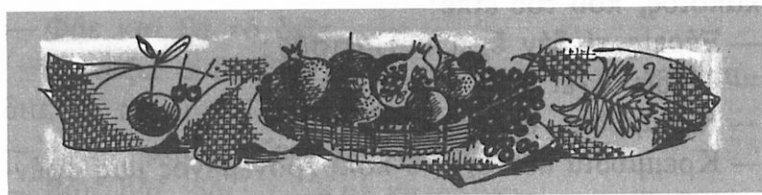
Τό παγόني

ὁ πανέμορφο παγόني
κατηγοράγε τ' ἀηδόني:
«Τραγουδεῖ στήν ἐρημιά
καί θαυμάζουν τή φωνή του.
Μά δέ βλέπουν τό κορμί του
πού ἔχει τόσην ἀσκημιά;
Σταχτερό κοντούλι σῶμα,
μήτε οὐρά καί μήτε χρῶμα.
Ποῦ ἢ λαμπρή μου ἢ θεωρία
καί τῆς ὄψης μου τά μάγια!
Σάν ἀνοίξω τό φτερό,
γίνομαι ἄξαφνα κυρία
μέ σμαράγδινη βεντάγια,
πού πηγαίνει στό χορό».

«Εἶν' ἀλήθεια» λέει τ' ἀηδόني
τό ἔρημο καί μοναχό,
«μ' ἔκανε ὁ Θεός φτωχό,
σ' ἔντυσε γιά τό σαλόني.
Τά στολίδια σου νά δείξεις...
μά τό στόμα μήν τ' ἀνοίξεις.»

(Ἀπό τά Παιδικά τραγούδια)

ΔΗΜ. ΨΑΘΑΣ

Τό πιό πολύτιμο δῶρο

ΙΑ φορά κι ἓναν καιρό, στά βάθη τῆς Ἐνατολῆς ζοῦσε ἓνας ἄνθρωπος ζυπνιος ἀλλά καί τυχερός, πού τήν περνοῦσε ὁμως ἄσχημα — καθότι φουκαράς — καί σκεφτόταν τί νά κάνει, γιά νά λύσει τό πρόβλημά του. Πολύ βασάνισε τό μυαλό του, καί στό τέλος ἀποφάσισε ν' ἀναφερθεῖ στόν πολυχρονεμένο Πατισάχ,* γιά νά ζητήσει τήν προστασία καί βοήθειά του. Κάποιο δῶρο ὁμως ἔπρεπε ἀπαιτήτως νά τοῦ πάει, κι αὐτό, βέβαια, ἦταν ἓνα πρόβλημα μεγάλο. Γιατί τί μπορούσε νά προσφέρει ἓνας φουκαράς στόν πολυχρονεμένο Πατισάχ, πού ζοῦσε μέσα στά μυθικά παλάτια, στά χρυσάφια καί στά πλούτη; Τί θά μπορούσε νά μὴν ἔχει ὁ παντοδύναμος ἀφέντης, ὥστε νά τόν ἐντυπωσιάσει καί νά τόν εὐχαριστήσῃ μέ τό δῶρο του; Ρώτησε ἀπό δῶ, ρώτησε ἀπό κεῖ, ἔφαγε τόν κόσμον, καί στό τέλος βρέθηκε

ὁ Πατισάχ = ὁ Σουλτάνος

κάποιος, πού τοῦ εἶπε:

— Ξέρεις τί δέν ἔχει ὁ Πατισάχ;

— Τί δέν ἔχει;

— Κρεμμύδια, ἄνθρωπέ μου.

— Κρεμμύδια δέν ἔχει ὁ πολυχρονεμένος μας ἀφέντης;

— Οὔτε ἔχει οὔτε καί τά ξέρει. Γιατί οἱ παλατιανοὶ του δέν τά καταδέχονται καί δέν τά βάζουν στό παλάτι.

Χωρίς ἄλλες συζητήσεις, φορτώνει ἓνα κάρο κρεμμύδια ὁ ἐρίφης* καί τραβᾷ γιὰ τὴν Πόλη. Ταξιδεύει μέρες καί μέρες, καί φτάνει ἐπιτέλους στό παλάτι. Παρουσιάζεται στό Σουλτάνο, κάνει δέκα τεμενάδες,* κολλᾷ τὴ μύτη του στό πάτωμα καί λέει:

— Πολυχρονεμένε Πατισάχ καί ἀφέντη τῆς ζωῆς μου, ἄστρο τοῦ μιλειοῦ* καί τοῦ βιλαετιοῦ,* βαλαά, μπιλαά, σοῦ ἔφερα ἓνα δῶρο, πού οὔτε τό εἶδες ποτέ σου οὔτε τό ξέρεις. Νά τό μαγειρέψεις καί νά τό φᾶς, βιλαῖ, μπιλαῖ, καί θά σχωρνᾶς τά πεθαμένα μου!

Ρουφᾷ τό ναργιλέ* του ὁ Πατισάχ, χαϊδεύει τά μακριά του γένια καί ρωτᾷ:

— Τί εἶναι, ὀρέ; Τί δῶρο εἶναι αὐτό; Καί πῶς τό λένε;

— Κρεμμύδια, Πατισάχ!

— Καί τί θά πεῖ αὐτό;

ὁ ἐρίφης = ὁ ἄνθρωπος (κοροϊδευτικά)

ὁ τεμενάς = ὑπόκλιση

τό μιλέτι = φυλή, ἔθνος

τό βιλαέτι = διοικητικὴ περιοχὴ

ὁ ναργιλές = περίπλοκη πίπα μὲ μακρὺ σωλήνα πού καταλήγει σ' ἓνα μπουκάλι

— Φάε καί θά τό δεῖς.

Διατάζει ὁ Πατισάχ νά μαγειρέψουν τά κρεμμύδια, τά τρώει καί τρελαίνεται.

— Ἄμάν, μουγκρίζει. Καί μασουλά.

— Βάι, βάι, βάι!... Καί καταπίνει.

— Ἄλλάχ, Ἄλλάχ,* τί γλύκα εἶναι αὐτή!...

Καί τρώει ἀχόρταγα, εὐχαριστιέται, χαϊδεύει τήν κοιλιά του καί διατάζει:

— Πάρτε ἀπό τό κάρο τοῦ ἀνθρώπου ὅλα τά κρεμμύδια, γεμίστε το μέ χρυσάφι, γιά ρεγάλο,* κι ἄς πάει πίσω στό χωριό του, στήν εὐχή τοῦ Ἄλλάχ.

Φορτωμένος μέ χρυσάφι καί τρισευτυχισμένος, γυρίζει στό χωριό του ὁ τυχερός καί χοροπηδᾷ ἀπ' τή χαρά του. Τόν βλέπει ὁ ἀδερφός του — ὁ ἄτυχος — ἀναστατώνεται κι ἀρχίζει ν' ἀναρωτιέται μήπως ὁ πολυχρονεμένος Πατισάχ, πού δέν ἔξερε τά κρεμμύδια, δέν ξέρει καί τά... σκόρδα. Χωρίς πολλές κουβέντες — γιά νά μή χάνει πολύτιμο καιρό — φορτώνει στά κρυφά ἕνα κάρο σκόρδα, φτάνει στήν Πόλη, παρουσιάζεται στόν πολυχρονεμένο Πατισάχ, κάνει εἴκοσι τεμενάδες, κολλᾷ τή μύτη του στό πάτωμα καί λέει γιά τά σκόρδα του ὅσα εἶπε ὁ ἀδερφός του γιά τά κρεμμύδια. Τό πολυχρονεμένο ἄστρο τοῦ βιλαετιοῦ — κι ἀφέντης τοῦ μιλετιοῦ — δέ δείχνει καθόλου ἀδιαφορία, παρά δοκιμάζει ἕνα σκόρδο καί τρελαίνεται.

— Ἄμάν, ἀμάν! φωνάζει. Τ' εἶναι τοῦτο;

Τρώει κι ἄλλο:

ὁ Ἄλλάχ = ὁ Θεός στή γλώσσα τῶν μουσουλμάνων

τό ρεγάλο = δῶρο

— Βάι, βάι, βάι! μουγκρίζει.

Τρώει καί τρίτο καί τά χάνει από τή νοστιμάδα.

— Μωρέ τουτο έδω καψουρίζει λιγάκι καί φέρνει μεγάλη χαρά στό στόμα καί στό στομάχι. Μά τό μεγάλο Γιαραμπή,* τέτοιο νόστιμο πράμα δέν έφαγα ποτέ.

Καί ένθουσιασμένος γυρίζει στους άνθρώπους του:

— Πώς νά τόν άνταμείψω τουτον τόν εύλογημένο; λέει. Τί νά του δώσω; Μά τόν Άλλάχ, θά του δώσω ό,τι πιό ακριβό έχω μέσα στό παλάτι μου. Πάρτε του γρήγορα όλα τά σκόρδα καί φορτώστε στό κάρο του τό πιό πολύτιμο πράγμα του παλατιού μου, τά: . . . κρεμμύδια!

(Άπό χρονογράφημα της έφημερίδας *Τά Νέα*)

Οί -ποντικοί στό ταξίδι

*Πέντε ποντικοί μουντζούροι
κι άλλοι τρεις άλευρομούροι
μιά φρεγάδα* άρματώσαν
καί φακή τήν έφορτώσαν.*

ό Γιαραμπής = ό Θεός στά τούρκικα

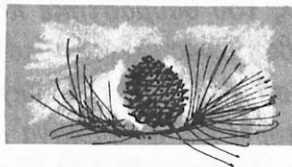
φρεγάδα = πολεμικό καράβι μέ τρία κατέρτια καί πανιά

Πέντε μέρες ἀρμενίζαν
καί καιρό δέν ἐγνωρίζαν,
καί στό πέλαγο πού βγῆκαν
κεῖ βαριά φουρτούνα βρῆκαν.

Τρέχει ὁ ἕνας στό τιμόνι:
«ὦχ! κακός καιρός πλακώνει!»
Πάει ὁ ἄλλος στήν ἀντένα.*
«Θά χαθοῦμε τά καημένα!»
Πάει κι ἄλλος μέσ στ' ἀμπάρι.*
«Βρέ παιδιά, κακό χαμπάρι!»*
Πάει κι ἄλλος μέσ στ' ἀρμάρι*
γιά νά τρώει παξιμάδι.

Πάει τό ἕνα, πάει τ' ἄλλο,
γίνηκε κακό μεγάλο.
Πέρα στό νησί ἐβγῆκαν,
τό ἴστωσαν καί κοιμηθῆκαν.

(Λαϊκό)

- ἡ ἀντένα = ξύλο στερεωμένο στό κατάρτι τοῦ карабиου, πού κρατάει τό
πανί
τό ἀμπάρι = τό βαθύ μέρος τοῦ карабиου, πού εἶναι σκεπασμένο.
τό χαμπάρι = εἶδηση, νέο
τό ἀρμάρι = ντουλάπι

Ὁ παπαγάλος

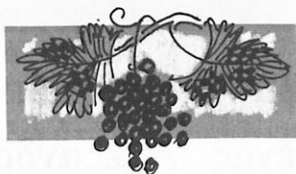
Ἄν ἔμαθε τὴ λέξη καλησπέρα
ὁ παπαγάλος, εἶπε ξαφνικά:
«Εἶμαι σοφός, γνωρίζω ἑλληνικά.
Τί κάθομαι δῶ πέρα;»

Τὴν πράσινη ζακέτα του φορεῖ
καί στό συνέδριο τῶν πουλιῶν πηγαίνει,
γιά νά τοὺς πεῖ μιά γνώμη φωτισμένη.
Παίρνει μιά στάση λίγο σοβαρή,
ξεροβήχει, κοιτάζει λίγο πέρα,
καί τοὺς λέει: «Καλησπέρα».

Ὁ λόγος του θαυμάστηκε πολύ.
«Τί διαβασμένος, λένε, ὁ παπαγάλος!
Θά'ναι σοφός αὐτός πολύ μεγάλος,
ἀφοῦ μπορεῖ καί ἀνθρώπινα μιλεῖ.
Ἄπ' τίς Ἰνδίες φερμένος, ποιός τό ξέρει
πόσα βιβλία μαζί του νά ἔχει φέρει,
μέ τί σοφούς ἐμίλησε καί πόσα
νά ξέρει στῶν γραμματικῶν τὴ γλώσσα!
—Κύρ παπαγάλε, θά'χομε τὴν τύχη
ν' ἀκούσομε τί λές καί παραπέρα;»

Ὁ παπαγάλος βήχει, ξεροβήχει...
μά τί νά πει· ξανάπε: «Καλησπέρα».

(Ἀπό τὰ Παιδικά τραγούδια)

Γλωσσοδέτης

Ἐβγῆκα στήν πήλινη, τή δήλινη,
στήν πιρνολινοκούκουδη,
νά μαζέψω τά πήλινα, τά δήλινα,
τά πιρνολινοκούκουδα,
κι ἤρθε ὁ λύκος
ὁ πήλινος, ὁ δήλινος,
ὁ πιρνολινοκούκουδος,
νά μοῦ φάει τήν ὄρνιθα
τήν πήλινη, τή δήλινη,
τήν πιρνολινοκούκουδη
πού κάνει τ' αὐγά
τά πήλινα, τά δήλινα,
τά πιρνολινοκούκουδα.

(Λαϊκό)

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ καταραμένο φίδι

(Μουσική. Ὁ Καραγκιόζης κι ὁ Μιρικόγκος μπαίνουν χορεύοντας.)

ΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἔεε! Ὅπα!
ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Ὅπα! Ὅπα! Ὅπα!
Γειά σου, μπαμπάκο!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Γειά σου, ξιπόλητη
οικογένεια... Ἔεε! Ὅπα! (Σταματάει

τὸ χορό.) Ἄααα! Δέν μπορῶ νά καταλάβω πῶς χορεύουμε νηστικοί.

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Τὸ κάναμε μόδα κι ἔγινε συνήθειο.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Λοιπόν! Κύριοι, κυρίες καὶ παιδιά, ἡ παράστασή μας εἶναι τὸ ὑπέροχο ἔργο «Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ καταραμένο φίδι». Κι ὄχι τίποτ' ἄλλο, ὁ γρουσουζης ὁ φίδης ἔχει βάλει στόχο τήν παράγκα μου. Νά! νά! βλέπω κι ἔρχεται ὁ Χατζηχαβιάρης ἀπὸ μακριά.

(Μπαίνει ὁ Χατζηαβάτης.)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἀκούσατε, ἀκούσατε! Κατὰ δια-

ταγήν τοῦ πολυχρονεμένου Πασᾶ, ὅποιος μπορέσει
καί φονεύσει τόν κατηραμένον ὄφη, πού εἶναι στό
ἀραχνιασμένο σπήλαιο, θά πάρει ἑκατό λίρες μπαχ-
τσίσι,* τή βεζιροπούλα διά σύζυγο, καί μετά τό...
(*Ὁ Καραγκιόζης τοῦ δίνει μιά*). "Αχ! "Αχ! "Αχ! Μοῦ
ἔσπασες τά δόντια!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τί γρουσουζή, βρέ τζαναμπέτη,
φωνάζεις ἀπόξω ἀπό τήν παράγκα μου καί μέ ξύπνη-
σες, ἔ; (*Τόν χτυπάει*.)

ΧΑΤΖΗΒΑΤΗΣ. Στάσού! Νά σοῦ μιλήσω! Στα-
μάτα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Οὔτε ὁ Σταμάτης οὔτε ὁ Γρηγό-
ρης δέ σέ γλιτώνει τώρα πού μέ ξύπνησες, τζανα-
μπέτη. "Αει, φύγε μακριά ἀπό δῶ!

(*Ὁ Χατζηβαβᾶτης φεύγει. Μπαίνει ὁ Μιρικόγκος καί
προχωράει πρὸς τή σπηλιά τοῦ φιδιοῦ*).

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ (*τραγουδάει*).

Σουμιώτισσα, Σουμιώτισσα,
πότε θά πᾶς στή Σάμο
καί μέ τά ξημερώματα, Σουμιώτισσα,
μᾶς κλέψαν τά χαλκώματα.*

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, ὁ γιός μου τί θέλει στή σπη-
λιά; Κοντά στό φίδι, τί θέλει τό παιδί μου! Βρέ σύ!
Μιρικόγκο!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Τί εἶναι, μπαμπάκο;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τί εἶναι ἐκεῖ, βρέ! Ἐκεῖ εἶναι τό
φίδι!

τό μπαχτσίσι καί μαξίσι = φιλοδώρημα
τό χάλκωμα = χάλκινο ἄγγειο

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Είναι ο φίλος μου ο Νικολάκης.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ποιός Νικολάκης, μωρέ!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ (*φωνάζει*). Νι... Νι... Νικολάκη!

(*Μούγκρισμα του φιδιού.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, έλα από δω! Δέν άκους τό φίδι πού βγαίνει;

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όχι! Θέλω τό Νικολάκη! Μή μέ τραβᾶς!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, έλα από δω!

(*Μούγκρισμα του φιδιού.*)

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όχι! Όχι!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, φεύγα, τζαναμπέτη, ο φίδης!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Όχι! Είναι ο φίλος μου ο Νικο...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, φεύγα! (*Τόν χτυπάει. Μουγκρίσματα του φιδιού.*) Άλάργα, κι έρχεται ο μεγάλος ο φίδης! Τό γρουσουζή — έλα μέσα! Βάλε από πίσω τή σκάφη, τό κουτί μέ τά σπέρτα, τήν πόρτα μήν άνοίξει κανένas.

(*Μουσική. Μπαίνει ο Ζαμπάν άγάς.*)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Άααα! Έφτασα στή σπηλιά του φιδιού!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Έ! μάρμπα! Ποϋ πᾶς;

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Πάω νά σκοτώσω τό φίδι. Νά πάρω γυναίκα τή βεζιροπούλα. Ξέρεις ποϋ μένει; Είναι μεγάλο;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Όοοχι! Είναι σάν τό μαχαίρι πού βαστᾶς.

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Έ, τότε μήν κάθεςαι! Πήγαινε γρήγορα στόν Πασά! Πές ότι τό φίδι τό σκότώσε ο

Ζαμπάν άγάς.

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Βρέεε! Έσύ 'σαι ό μπάμιας κι αυγάς; Στάσου νά του πετάξω μιά πέτρα.

(Μούγκρισμα του φιδιου.)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Τί κάνει έτσι, βρέ τζάνε* μου;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. ΆΑ, δέν εΐναι τίποτα, ή Φιλαρμονική τής Κερκύρας! Άλάργα, βγαίνει ό φίδης!

(Μούγκρισμα.)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Φίδι εΐναι αυτό πού βγαίνει;! Πόπό, μεγάλο πού εΐναι! Βοήθεια! Ποϋ εΐσαι, κύριε;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Άποκάτω από τή σκάφη!

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. ΆΕλα Χριστέ καί Παναγια! Μέ τήν πρώτη μαχαιριά πού θά του δώσω, θά τ' άφήσω νεκρό.

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Βάρα! Βάρα! Δέν ψοφάνε ζόρκια τά φίδια! Βάρ' του, γέρο!

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Βοήθα με, κύριε! Μή σπρώχνεις, βρέ παιδί μου. Βρέ, μή σπρώχνεις!

(Μούγκρισμα.)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Νά! Τόν άρπαξε στό στόμα του τό φίδι. (Μούγκρισμα). Άσ' τόν άνθρωπο κάτω, ρέ! Θά του σκίσεις τά ρουχα. Ξούτ! (Άγριο μούγκρισμα του φιδιου.) Νά πάρω τά παπούτσα του, πού δέν έχω, εΐμαι ξιπόλητος; (Μούγκρισμα.) Νά τά πάρω; (Μούγκρισμα καταφατικό.) Εϋχαριστῶ! (Μούγκρισμα άγριεμένο.) Άσ' τα νά τά πάρω, μή φουρκίζεσαι! (Μούγκρισμα.) Άσ' τόν άνθρωπο κάτω, ρέ! Θά σ' τόν πάρω εγώ τό γέρο! Για, πού άφησε τό γέρο καί κυνηγάει έμένα-

τζάνε μου = ψυχή μου (έπιφώνημα)

νε! (*Μούγκρισμα.*) Ἄλάργα, Παναγία μου! Ἄνοιχτε τὴν πόρτα, μωρέ! Γλίτωσέ με, μωρέ! (*Μούγκρισμα.*) Βρέ, τὸ γρουσούζικο, μανία πού εἶχε νά μέ τσακώσει! Νά! τὸν πῆρε τὸ γέρο μέσα.

(*Μουσική. Μπαίνει ὁ Νιόνιος.*)

ΝΙΟΝΙΟΣ. ὦωω! Ποῦ εἶναι, ψυχούλα μου, τὸ φιδόπουλο, νά τοῦ δώσω μία στιλετία* καί νά τοῦ βγάλω τὰ φτερά. Ἄπό τὴν πλάτη νά τὰ βγάλω!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Νιόνιο! Νιόνιο!

ΝΙΟΝΙΟΣ. ὦ! Τί θέλεις, πεντοροῦθουνε!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ποῦ πᾶς, ρέ Νιόνιο;

ΝΙΟΝΙΟΣ. Πάω νά σκοτώσω, ψυχούλα μου, τὸ φιδόπουλο.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, φύγε! Φύγε, Νιόνιο, γιατί ἔρχεται. Θά σέ φάει, εἶναι μεγάλο!

ΝΙΟΝΙΟΣ. Οὔου, μία φελούκα!* Κάμε ἀγάλια, Καραγκιόζο. Μωρέ, ἀγάλια! Νά πέσω στό πέλαγο νά πλέω σάν σκύλος νά πάω στό Τζάντε!* Ἄλάργα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Σ' ἔ- σ' ἔφαγε, Νιόνιο!

ΝΙΟΝΙΟΣ. Οὔου! Ἄντιο, παιδόπουλα!

(*Μούγκρισμα.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, τὸ γρουσούζι, ἐμένα θέλει νά πιάσει σώνει καί καλά. Βρέ, θά μοῦ δαγκώσει κανένα πόδι καμιά ὥρα καί θά ψοφήσει!

(*Μουσική. Μπαίνει ὁ Μπάρμπα-Γιῶργος.*)

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. ὦρε, ροβόλησα* τὸν κατή-

ἡ στιλετία = στιλετιά, μέ τὸ στιλέτο

ἡ φελούκα = εἶδος βάρκας

τὸ Τζάντε = ἡ Ζάκυνθος

ροβολῶ = ἐφορμῶ

φουρο νά πνίξου τή μαρμάγκα.*

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Θεϊτε μου, θειούλη μου! Μή σέ φάει ό φίδης!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. Φύγε. Θά τούν μπιτίσου.*

(*Μούγκρισμα.*)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Μπαρμπα-Γιῶργο, ἔρχεται!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. ὦ, μανούλα μ'! Κείνη εἶν' ἡ μαρμάγκα, ρέ; Μάσε* τά τσαρούχια, Καραγκιόζ', καί τή φουστανέλα!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Τρέξε! Σ' ἔφαγε, Μπάρμπα-Γιῶργο!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ (*φωνάζει*). Ἐρχεται σιμάαα;
ΚΑΡΑΚΚΙΟΖΗΣ (*φωνάζει*). Ναίαιαι! Πήδα μέσα στόν ἀσβεστόλακκοοοο!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. Ἐπεσαααα!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Καλά ἔκανες. (*Μούγκρισμα.*) Τό γρουσούζη, παραλίγο νά τόν τσακώσει τό βλάχο. Ἄλλος ἔρχεται.

(*Μουσική. Μπαίνει ό Μέγας Ἀλέξανδρος.*)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Ἐ! κύριε!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ποιός εἶναι, παρακαλῶ;
ὦ! Τό φίλο μου τόν Καραγκιόζη! Μέ γνωρίζεις ἔμένα;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Ὅχι!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Εἶμαι ό Ἀλέξανδρος ό Μακεδών.

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Βρέεε! τόν Ἀλέκο μέ τά κυδόνια!

ἡ μαρμάγκα -- εἶδος φασμακερῆς ἀράχνης

μπιτίζω = τελειώνω

μάσε = μάζεψε

Τί εἶναι αὐτό πού βαστᾶς;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Αὐτό πού δείχνεις εἶναι ἡ ἄσπίδα.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄ! πετάει σπίθες. Τό ἄλλο;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Εἶναι κοντάρι.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Στό κεφάλι τί εἶναι αὐτό;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Περικεφαλαία.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄ, ἔχεις πάρει καί τήν ὀμπρέλα μαζί.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Φύγε τώρα, Καραγκιόζη, γιατί θά κάνω μάχη.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄχά! Ἄλάργα! Ἄπό δῶ μὴν ἔρθεις μονάχα, γιατί θά σέ στραβώσω μέ μουσταλευριά.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ἐξελθε, κατηραμένε ὄφη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐξελθε! Γιατί ἂν δέν ἔξελθεις σύ, θά σέ ἔξελθω ἐγώ!

(Μουγκρίσματα τοῦ φιδιοῦ ἀπειλητικά, χτυπήματα.)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάρ' του, Ἄλέκο!

(Μουγκρίσματα, χτυπήματα.)

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ὅχ! Ὅχ! Βοήθεια! Βοήθεια! Θά σκάσω! Μοῦ ἔχει πιάσει τό χέρι καί τό κεφάλι μου! Οὔχ! Οὔχ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ρέ σύ, Ἄλέκο!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Καραγκιόζη! Πέτα του μιά πέτρα νά μ'ἀφήσει ἐμένα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τί λές, ρέ! Ν' ἀφήσει ἐσένα καί νά κυνηγάει ἐμένα; *(Μουγκρίσματα.)* Ἄσ' τον ἐδῶ χάμω, ρέ!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Καραγκιόζη, θά σκάσω.

Είμαι μέσα στό στόμα τοῦ φιδιοῦ.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Εἶσαι μέσα;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ναί!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐγώ εἶμαι ὄξω!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Διῶχτο, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάστα νά πάρω τό καταβρεχτήρι, μωρέ. Ἄσ' τόν ἄνθρωπο κάτω, ρέ! Βρέ, ἄσ' τόν ἄνθρωπο κάτω. Δέν τόν ἀφήνεις; Ἄσ' τονε!

(*Μουγκρίσματα, χτυπήματα.*)

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Φύγε, Καραγκιόζη! Ἄ-
λάργα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάρ' του, Ἄλέκο!

(*Ἀκούγονται δυνατά χτυπήματα καί σπαραχτικά μουγκρίσματα τοῦ φιδιοῦ.*)

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Νά σέ φιλήσω, ἀδελφέ μου, ἔ ρέ Κυδώνια, πού τόν σκότωσες.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Τρέξε νά πεῖς στόν Πασά ὅτι σκότωσα τό καραραμένο φίδι. (*Φεύγει.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄαα! Τέρμα τά δίφραγκα, ἔ; Γρουσούζη, θυμᾶσαι πού μέ κυνήγαγες, ἔ; Χά! Νά πάω κοντά. Ποπό, ἕνα στόμα πού ἔχει! Σάν φοῦρνος εἶναι. Ἄν πεῖς γιά τά δόντια του, σάν σκερπάνια. Ξούτ, ρέ! Δέν μπορῶ νά πάω κοντά, γαργαλιέμαι! Χά χά χά! Ξούτ! Μπά, σκοτωμένο εἶναι! Κάτσε νά βάλω τό κεφάλι μου δῶ στό στόμα του, νά τό ἀνοίξω καλά, ἔτσι. Φάε με, ρέ! Φάε! Φάε, γρουσούζη! Νά, τζαναμπέτη! Νά! Νά! Νά!...

(*Μπαίνει ὁ Χατζηαβάτης.*)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Καραγκιόζη! Σὺ τὸ σκότωσες;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐγὼ! Παρὰ βόθηα, Χατζατζάρη,
νά πᾶμε νά τὸ πετάξουμε.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἔλα, παιδί μου, νά τὸ πιάσω ἐγὼ
ἀπὸ τὸ κεφάλι.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ναί, σήκωνε, σήκωνε! Βάλ' τήν
πλάτη σου ἀπὸ κάτω! Τήν πλάτη σου! Βρέ, θά πέσω
γρουσούζη! Ἔλα!

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ποπό, βαρὺ πού εἶναι!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάστα, ρέ Χατζατζάρη, νά πάω νά
σηκῶνω ἐγὼ ἀπὸ τήν οὐρά.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἔ! Ἄντε γρήγορα! Κοψομέσα-
σα. Βαρὺ πού εἶναι ἀπὸ δῶ, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἀπὸ δῶ πού σηκῶνω ἐγὼ νά δεῖς
βάρος πού ἔχει! (*Μόνος του.*) Μωρὲ καὶ δέν μπορῶ
νά κάτσω καλά πάνω στήν οὐρά, γλιστράω! (*Πιὸ
δυνατά.*) Ἄντε, Χατζατζάρη, πᾶμε! Ἔε, ὅπ!

(*Μουσικὴ πένθιμη. Προχωρᾶνε.*)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Βρέ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἔ;

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἀπάνω εἶσαι τόση ὥρα κι ἐγὼ σέ
τραβάω μαζί μέ τὸ φίδι;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Φτού, νά πάρει ἡ ὀργή, ἀπάνω ἡ-
μουνα τόση ὥρα καὶ δέν τό'χα πάρει χαμπάρι; Ἄντε,
Χατζατζάρη, πᾶμε τώρα γιὰ τὸ Σαράι.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Πᾶμε, Καραγκιόζη μου.

(*Στὸ Σαράι. Μουσικὴ.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάλε σάλτσα, μωρὲ γρουσούζη,

φέρε κεφτέδες! Έγώ τό σκότωσα τό φίδι! Κι άλλους κεφτέδες! Άντε, παιδιά! Βάλτε νά φάμε! Φέρτε μου κεφτέδες μπόλικους καί σάλτσα!

ΠΑΣΑΣ. Νά ζήσεις, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Έ ρέ μανούλα, έγώ! έγώ τό σκότωσα τό φίδι! Έγώ! Έγώ είμαι αυτός πού τό σκότωσε! Φέρε κεφτέδες, ρέ! Βάλε σάλτσα!

(Μπαίνει ό Μέγας Άλέξανδρος.)

ΠΑΣΑΣ. Ω! Ποιός είναι αυτός πού διέκοψε τό γλέντι του θεριού;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Είμαι ό Άλέξανδρος ό Μακεδών. Αυτός πού σκότωσα τό καταραμένο φίδι κατά διαταγή σας. Όρίστε καί ή γλώσσα!

ΠΑΣΑΣ. Ωστε ψέματα είπε ό Καραγκιόζης; Δερβέν άγά! Ρίχτε ένα ξύλο καλό καλό στόν Καραγκιόζη καί τό Χατζηαβάτη καί πετάχτε τους άπό τό παράθυρο!

(Χτυπήματα.)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Σταθείτε νά πάρω τούς κεφτέδες, παιδιά! Ποϋ είναι ή σάλτσα;

ΔΕΡΒΕΝ ΑΓΑΣ. Κάτω ρέ! Κάτω ρέ!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Όχι! Σταθείτε! Σταθείτε παιδιά, τήν ξέρω τήν πόρτα!

ΠΑΣΑΣ. Πετάχτε τους άπό τό παράθυρο!

(Ξύλο. Τούς πετάνε.)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Άχ! Άχ! Άαχ!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Νά κι ή τσοκολάτα μας. Βάλε σάλτσα! Βάλε κεφτέδες!

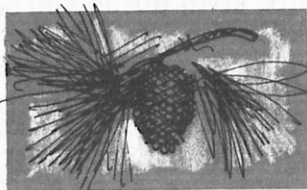
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Τρομάρα νά σου ρθει, πάλι φάγαμε ξύλο. Ψέματα είπες!

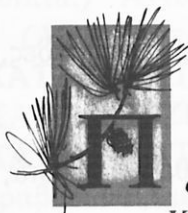
ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Δέν πειράζει, ρέ Χατζατζάρη. Αυτόι τό δικό τους γλέντι κι έμεις τό δικό μας. Άβάντε! (Μουσική.) Έ ρέ, γλέντια! Γειά σου, Χατζηχαβιάρη! ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Γειά σου, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Λοιπόν, κύριοι, κυρίες καί παιδιά, ό Μέγας Άλέξανδρος καί τό καταραμένο φίδι έτελείωσε. Γειά σας, ρέ, γειά σας!

(Μεταγραφή από δίσκο)

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Ό Κύριος Κανείς

*οιός νά 'ν' αυτός ό «Κύριος Κανείς»;
Χτές, σάν καθίσαμε νά πιούμε τσάι,
μπράμ, νά σου τον, ένα φλιτζάνι σπάει
καί βρέχει τό φουστάνι τής Φανής,
ό σκανταλιάρης «Κύριος Κανείς».*

*Κι ύστερα τσίμπησε τήν άσπρη γάτα,
έσπασε καί δύο τρία καλά πιάτα,
έξούληξε τοῦ Γιάγκου τό καπέλο,*

καί ξέσκισε τῆς Ἑλλης μας τό βέλο,
καί μούγκριζε φριχτά σάν Ἐρινύς,*
ὁ πεισματάρης «Κύριος Κανείς».

Ἔχει, θαρρῶ, κακὴν ἀνατροφή,
γιατί ἔβαλε μέσ στον καφέ μου ἀλάτι,
καί μοῦ ἔμπηξε καρφίτσες στό κρεβάτι,
καί στό σκαμνί τοῦ μπέμπη ἓνα καρφί,
κι ὕστερα τόν ρωτοῦσε «ποῦ πονεῖς;»
ὁ κατεργάρης «Κύριος Κανείς».

Ποιός νά ᾽ναι; Μπά! κανεῖς μας δέν τόν ξέρει,
κανεῖς μας δέν τόν εἶδε πουθενά...
Μ' αὐτός τά παιχνιδάκια μας χαλνᾷ,
κι ἔσπασε καί τῆς πλύσης τό πανέρι.
Δέν εἶναι, φαίνεται, καθόλου εὐγενής
αὐτός ὁ μάγκας «Κύριος Κανείς».

Δέν τόν γνωρίζουμε! Ὅρκιζόμαστε.
Μά ἡ μητερούλα μας χαμογελᾷ
καί λέγει πώς τόν ξέρουμε καλά
καί πώς δέν πρέπει νά κρυβόμαστε
καί ψέματα νά λέμε στους γονεῖς,
γιατ' εἴμαστε ὅλοι ἐμεῖς ὁ «Κύριος Κανείς»!

(Ἀπό τὴν Παιδικὴ Ἀνθολογία τῆς Μυρτιώτισσας)

ἢ Ἐρινύς = θεϊκό πρόσωπο πού στήν ἀρχαία μυθολογία κυνηγοῦσε τοὺς ἐγκληματίες

ΣΜΑΡΑΓΔΑ Δ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ

Τό ταξίδι του Διόνυσου

ΙΑ φορά κι έναν καιρό, στά πολύ παλιά χρόνια, ένα νέο παλικάρι πήγαινε περίπατο στην ακρογιαλιά, μακριά πολύ από τή χώρα, σέ κάποιο άμμουδιαστό ακρωτήρι.

Τό ἔλεγαν Διόνυσο κι ἦταν ἀπό ξακουσμένη γενιά· εἶχε ὠραῖα μαῦρα μαλλιά καί τό γερό κορμί του ἦτανε ντυμένο μέ φόρεμα πορφυρό.

Ἐκεῖ πού περπατοῦσε, βλέπει νά προβάλλει πέρα ἀπό τή θάλασσα ἕνα δυνατό καράβι· ὥσπου νά τό καλοδεῖ, νά καί πηδοῦνε κοντά του οἱ ἄντρες.

Ἦτανε πειρατές, πού τούς ἔφερε, καθώς λένε, ἡ ὠρα ἢ κακή.

Πῆρε τό μάτι τους τό λεβεντόπαιδο καί γενεύτηκαν ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον· σέ μιά στιγμή ὀρμοῦν ἀπάνω του, τόν ἀρπάζουν καί τόν καθίζουνε στή μέση τοῦ πλοίου. Ἦτανε καταχαρούμενοι μέ τή λεία τους, γιατί λέγανε πώς θά ἔτανε γιός κάποιου μεγάλου ἄρχον-

τα, πού γιά νά τόν ἐλευθερώσει θά πλήρωνε πλούσια λύτρα. Γι' αὐτό τό λόγο ἀποφάσισαν νά τόν κρατήσουνε σφιχτοδεμένο στό καράβι τους.

Κάνουνε λοιπόν νά τόν τριγυρίσουνε μέ τά σκοινιά, μά κείνα δέν κρατοῦσαν ἀπάνω του, μόνο γλιστροῦσαν κι ἔπεφταν ἀπό τά χέρια κι ἀπ' τά πόδια του. Καί καθώς κυλοῦσαν δεξιά κι ἀριστερά του τά πικρά δεσμά, γελοῦσε ὁ Διόνυσος μ' ὄλη τή λαμπεράδα τῶν κατάμαυρων ματιῶν του.

Ὁ τιμονιέρης ὅμως, πού ἀπό τήν ἀρχή παρακολουθοῦσε τό αἰχμάλωτο παλικάρι καί πού σάν κάτι νά ὑποψιάστηκε, φώναξε στούς συντρόφους του τοῦτα τά λόγια:

— Εὐλογημένοι ἄνθρωποι! Σίγουρα θεό μεγάλο τσακώσατε! Καί γυρεύετε τώρα νά τόν κρατήσετε δεμένο; Οὔτε τό δυνατό μας καράβι δέ θά τόν βαστάξει. Ὁ Δίας εἶναι, ὁ Ἀπόλλωνας εἶναι, ὁ Ποσειδῶνας; Γιατί βέβαια δέ μοιάζει μέ ἄνθρωπο θνητό παρά μέ τούς θεούς πού κατοικοῦνε στόν Ὀλυμπο. Ἐμπρός, στή στεριά νά τόν βγάλουμε, μή σηκώσετε χέρι ἀπάνω του, μή θυμώσει καί μᾶς στείλει κακοῦς ἀνέμους καί φουρτοῦνες.

Μά πού νά τόν ἀκούσει ὁ καπετάνιος. Μέ λόγια ἄσκημα τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Κοίτα, εὐλογημένε, νά ἔχεις τό νοῦ σου στόν καιρό κι ἔλα νά τεντώσουμε τό πανί. Κι οἱ ναῦτες, τό νοῦ σας σέ τοῦτον ἐδῶ. Θά ταξιδεύει μαζί μας στήν Αἴγυπτο, στήν Κύπρο, ὅπου κι ἂν πᾶμε, μακάρι καί στήν ἄκρη τοῦ κόσμου, ὥσπου νά μᾶς φανερώσει

ποιοί είναι οί δικοί του καί ποιά τά πλούτη του, γιατί σίγουρα κάποιος θεός μᾶς ἔχει στείλει τέτοια λεία.

Κι ἀφοῦ τά εἶπε αὐτά ὁ καπετάνιος, ἔπιασε νά τεντώσει τά σκοινιά καί τό πανί κι ὄλα τά ξάρτια. Δέν πρόφτασε καλά καλά νά τήν τελειώσει τή δουλειά του, κι ἄρχισαν νά τόν κυκλώνουνε τά θαύματα.

Τό καράβι πλημμύρισε μοσκομύριστο γλυκό κρασί, πού γουργούριζε καθῶς ἔπλεαν στό γοργό κύμα. Τά ἄχασαν οἱ ναῦτες, μόλις ρούφηξαν τή θεϊκιά εὐωδιά του. Καί νά πού κι ἀπό τήν ψηλή κορφή τοῦ κατάρτιοῦ κρέμασε ξαφνικά κι ἄπλωσε καί κατέβηκε ἓνα κλῆμα φορτωμένο τσαμπιά, ἐνῶ γυροτρόγυρα στό κατάρτι τυλίχτηκε κισσός ἀνθισμένος καί τοῦ κόσμου τά λουλούδια στεφανώσανε τούς σκαρμούς.

Σάν εἶδαν αὐτά οἱ ναῦτες, ἄρχισαν ὄλοι μαζί νά ξεφωνίζουνε πῶς ἔπρεπε ν' ἀράξουν. Ὁ Διόνυσος τότε ἀπό τή γωνιά του, ὅπου τόν εἶχαν ἀναγκάσει νά καθίσει, μεταμορφώθηκε σέ λιοντάρι.

Γυρίζουνε κατ' αὐτόν τά ξετρελαμένα τους μάτια, μόλις ἀκούστηκε τοῦ λιονταριοῦ τό βρούχιασμα, καί νά πού μιά παχιά, μαλλιαρή ἀρκούδα ὀρθώθηκε τώρα στή μέση τοῦ πλοίου· τό λιοντάρι τήν ἀγριοκοίταζε ἀπό κεῖ πού στεκόταν, κι οἱ ναῦτες, ἔξω φρενῶν ἀπό τόν τρόπο τους, τρέξανε δίπλα στό φρόνιμο τιμονιέρη.

Τό λιοντάρι τότε κάνει ἓναν πῆδο κι ἀρπάζει τόν καπετάνιο· οἱ ναῦτες, γιά νά γλιτώσουν ἀπό τήν κακή τους μοίρα, πηδῆξανε στή θάλασσα νά σωθοῦνε κολυμπώντας. Μά δέν προφταίνει τό κορμί τους νά βου-

τήξει, καί γίνονται ὅλοι τους δελφίνια.

Ὁ Διόνυσος ὁμως, πού στό μεταξύ ξανάγινε πεντάμορφο παλικάρι, κράτησε τόν καλό τόν τιμονιέρη νά μήν πάει κι αὐτός χαμένος μέσα στά κύματα.

Φαντάζεστε τώρα τή χαρά καί τό καμάρι τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, σάν ἄκουσε τοῦτα τά λόγια;

— Μή φοβᾶσαι, καλέ μου, γιατί σέ νιώθω φίλο. Ξέρεις ποιός εἶμαι; Μέ λένε Διόνυσο, εἶμαι τοῦ Δία γιός κι ὁ ἀγαπημένος θεός τοῦ κρασιοῦ.

(Ἀπό τά *Τρία παραμῦθια*)

Μαντέματα

Ἔνας πῆγε στή φυλακή νά δεῖ ἕνα φυλακισμένο,
καί ὁ φύλακας τόν ρώτησε:

— Τί συγγένεια ἔχεις μέ τό φυλακισμένο;

— Ἀδερφούς κι ἀδερφές δέν ἔχω,
μά ὁ πατέρας τοῦ φυλακισμένου
εἶναι γιός τοῦ πατέρα μου.

Τά δύο τρεχούμενα,
τά δύο στεκούμενα,
τά δύο πού μοιάζουνε
μά δέν παραμοιάζουνε.

(Λαϊκά)

Ὁ Γαβριήλ ὁ μυλωνάς καί ἡ κερα-Μαριώ

ΙΑ φορά κι ἓναν καιρό ἦτανε ἓνας μυλωνάς καί τόν ἔλεγαν Γαβριήλ. Γύρω στόν ἀνεμόμυλο εἶχε ἓνα ἀμπελάκι καί τόσο φτωχός ἦτανε, πού τόν ἔλεγαν τζατζαλά.* Κεῖ κοντά κάθουνταν καί μιά ἀλεπού, πού τήν ἔλεγαν κερα-Μαριώ. Ἡ ἀλεπού πήγαινε κάθε μέρα κι ἔτρωγε ἀπ' τ' ἀμπελάκι τά σταφύλια, καί δέν ἄφηνε τό Γαβριήλ οὔτε μιά ρώγα νά φάγει. Ὁ Γαβριήλ τί νά κάμει δέν ἤξερε, πιάνει μιά μέρα καί κρύβεται πίσω ἀπ' τό μύλο, καί μόλις βγῆκε ἡ κερα-Μαριώ νά φάγει τά σταφύλια, τήν ἀρπάζει ἀπ' τ' αὐτιά νά τήνε σκοτώσει. Ἡ καημένη ἡ κερα-Μαριώ ἄρχισε νά τότε παρακαλεῖ καί νά τότε λέγει: — Ἄμάν, κύρ Γαβριήλ, μή μέ σκοτώνεις καί πολλὰ καλά θά δεῖς ἴπό τά μένα.

Ὁ μυλωνάς τήνε λυπήθηκε καί δέν τή σκότωσε, παρά τήν κράτησε μέσα στό μύλο καί τόν ἔκαμνε δουλειές. Μιά μέρα λέει στό Γαβριήλ:

τζατζαλάς = κουρελιάρης

— Κύρ Γαβριήλ, ἄκουσέ με, τί θά σέ πῶ μήπως σέ βρίσκονται τίποτε κάνα δυό φλουριά;

— Ἐχω δυό φλουριά τῆς μάνας μου.

— Καί γώ τόσα ἤθελα, λέγει ἡ κερα-Μαριώ.

Τὴν ἄλλη τὴ μέρα ἡ κερα-Μαριώ μιά καί δυό ἴσια στοῦ βασιλέ τό παλάτι χτυπάει τὴν πόρτα. Ἄνοιγει ἡ δούλα:

— Τί θέλεις, κερα-Μαριώ;

— Ἦρτα νά σᾶς ἀγγαρέψω, μήπως καί σᾶς βρίσκεται κάνα κόσκινο, πού κοσκινίζουν τά φλουριά. Δουλεύω σ' ἓνα ἀφεντικό πολύ πλούσιο καί θέλει νά τά κοσκινίσω καί δέν ἔχει κόσκινο.

— Πῶς, εἶπαν οἱ δοῦλες, ὅσα θέλεις; μόνε ποιό μπόγι θέλεις; Ἐχουμε μπόγια μπόγια.

— Νά μέ δῶστε τό κόσκινο πού κοσκινίζουν τά μικρά φλουριά, εἶπε ἡ κερα-Μαριώ.

Οἱ δοῦλες εἶπαν ἀναμεταξύ τους:

— Ἄς ἀλείψουμε λιγάκι μέλι ἀπό κάτ' τό κόσκινο, κι ἴσως κολλήσει καί σέ μᾶς τίποτε.

Τό παίρνει τό κόσκινο ἡ ἄλεπού, μιά καί δυό στό μυλωνά. Βλέπει κάτ' ἀπ' τό κόσκινο μέλι· κατάλαβε πῶς τό ἄκαμαν οἱ δοῦλες. Κολνάει τό φλουράκι καί τό πάει πίσω στό παλάτι τοῦ βασιλέ. Χτυπάει τὴν πόρτα, ἀνοιγει ἡ δούλα.

— Εὐχαριστῶ πολύ, λέγει ἡ ἄλεπού, μόνε κοπέλα μ', σέ παρακαλῶ πολύ, νά μέ δῶστε τό κόσκινο πού κοσκινίζετε τά μεγάλα φλουριά.

— Νά τό δώσουμε, εἶπαν οἱ δοῦλες ὀλόχαρες.

Κι ἀλείφουν μέλι γιά νά κολλήσει τό φλουρί κι

εἶπαν ἀναμεταξύ τους :

— Δέν εἶδαμε στό ἄλλο κόσκινο, κόλλησε τίποτε ;

Γυρίζει τό κόσκινο ἢ δούλα ἀπ' τήν ἀνάποδη, τί νά δεῖ : ἕνα φλουρί κολλημένο· ἢ χαρά της δέ λέγεται.

Παίρνει πάλε ἢ ἀλεπού τό κόσκινο καί πάει στό μύλο.

— Κύρ Γαβριήλ, δῶσ' με καί τ' ἄλλο φλουρί νά κάμω τήν τέχνη μ'.

Παίρνει τό φλουρί καί τό κολνάει πάλε κάτ' στό κόσκινο καί τό πάει στό παλάτι. Χτυπάει τήν πόρτα, τήν ἀνοίγει ἢ δούλα.

— Εὐχαριστῶ τίς κοπέλες μου, λέγει ἡ κερα-Μαριώ, μόνε θά σᾶς ἔλεγα κατιτί· τό ἀφεντικό μου, πού δουλεύω, εἶναι πολύ καλό παιδί καί πάρα πολύ πλούσιος καί θέλει κάνα καλό κορίτσι νά παντρευτεῖ. Μήπως ξέρετε σεῖς κανένα πού τό ταιριάζει ; Δέν ξέρετε τί ἐμορφιές καί τί λεβεντιές ἔχει !

Ἦμα τ' ἀκούσανε οἱ δοῦλες, τρέχουνε ἀπάν' καί τό λένε στό βασιλέ. Ὁ βασιλέξ εἶχε μιά κόρη πολύ ὁμορφη κι ἤθελε νά τήνε παντρέψει, καί σάν νά τόν ἤρθε στό λογαριασμό. Βγαίνει ἔξω καί λέγει τήν ἀλεπού :

— Δέ μέ κάμνεις τή χάρη, κερα-Μαριώ, νά τόν φέρεις ἐδῶ νά τόνε διῶ καί γώ ;

— Τό θέλημά σου, ἀφέντη βασιλέ· σήμερα εἶναι Σαββάτο, τήν Τετάρτη θά τόνε φέρω.

Βγαίνει ἢ ἀλεπού ἔξω ἀπό τήν πόρτα καί συλλογίζεται τί νά κάμει, γιατί ὁ γαμπρός οὔτε παντελόνη δέν εἶχε νά φορέσει. Πάει στό μύλο καί τά λέει ὅλα στό

μυλωνά:

— Δέν ξέρεις, κύρ Γαβριήλ, τί δουλειά σκάρωσα· θά πάρεις τή βασιλοπούλα, καί καθόλου νά μή μιλείς.

ἽΟ καημένος ὁ μυλωνάς, τί νά πεῖ; Καί τό ἴριξε στό γέλιο. ἽΗ ἀλεπού, ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες κι ἔφθανε ἡ Τετάρτη, δέν ἤξερε τί ψευτιά νά σκαρώσει, ὅσο πού τά κατάφερε. Πιάνει καί δένει ἕνα μεγάλο κλαδί πίσω ἀπ' τήν οὐρά της, καί πάει ἀντίκρυ στοῦ βασιλέ τό παλάτι, κάμποσο μακριά, σ' ἕνα χωράφι ἄσπαρτο ὄλο τεζέκες * καί γυρίζει γλήγορα καί σηκώνει μιά σκόνη σάν καπνό. ἽΑπ' τό παλάτι τοῦ βασιλέ φαίνονταν κι ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους:

— Διέστε, ἔρχεται ὁ γαμπρός· σκόνη σήκωσαν τ' ἀμάξια, θά εἶναι πολλά.

Σ' αὐτό τό μεταξύ, χτυπάει ἡ πόρτα, τρέχουνε οἱ δοῦλες ν' ἀνοίξουν, τί νά διοῦνε; Τήν ἀλεπού!

— Ποῦ ἴναι ὁ γαμπρός, κερα-Μαριώ; τήνε ρωτοῦν.

— ἽΑσ' τα, κοπέλες μου, ποῦ νά σᾶς τά πῶ, τί ἐπάθαμε στό δρόμο. Μᾶς ἔπιασαν κλέφτες καί μᾶς ξεγύμνωσαν κι ἄφησαν τό γαμπρό χωρίς ροῦχα καί παράδες κι ἤρθα νά σᾶς τό πῶ, νά διοῦμε τί θά γένει.

ἽΑνεβαίνουν ἀπάν' οἱ δοῦλες, τό λένε στό βασιλέ. Φωνάζει ὁ βασιλέσ ἀπάν' τήν κερά-Μαριώ καί τή λέγει:

— Περαστικά, κερα-Μαριώ.

— Τί νά σέ πῶ, κύρ βασιλέ, εἶμαι καταφαρμακωμένη, αὐτό κι αὐτό πάθαμε.

ἽΟ βασιλέσ μέ τά γέλια τή λέγει:

τεζέκες = βόλοι ἀπό χῶμα

— Γι' αὐτό στεναχωριέσαι, κερα-Μαριώ; Παράδες νά θέλεις, ὄσες θέλεις. Ἄνοιγει ὁ βασιλῆς μιά κάσα καί βγάζει ἕναν τουρβά γεμάτο καί τόν δίνει τήν κερα-Μαριώ.

Ἡ κερα-Μαριώ ἤ πονηρή ἀπ' τή χαρά της δέν ἤξερε τί νά κάμει. Παίρνει τόν τουρβά τά φλουριά, μιά καί δύο στό μυλωνά καί τόν λέγει:

— Σήκω, κοιμήθηκες φτωχός καί σηκώθηκες πλούσιος! Μπρός, πορπάταγε καί μή μιλᾷς καθόλου.

Τόν παίρνει ἡ ἄλεπού, τόν χώνει σ' ἕνα μαγαζί καί τόν ντύνει ἀπ' τά νύχια ὡς τήν κορφή καθαυτό γαμπρό, καί τόν πάει στό παλάτι. Σ' ὄλο τό δρόμο τόν ἔδινε ὀρμήνειες:

— Μόλις θά πᾶμε στό παλάτι καί θά μᾶς ἀνοίξουν, νά κάμεις σ' ὄλους ἕνα σχῆμα, καί κατόπι νά φιλήσεις τοῦ βασιλέ τό χέρι. Καί ὅταν σέ μιλεῖ ὁ βασιλῆς, σύ νά μή μιλᾷς πολλά, νά μήν ντροπιαστοῦμε.

Ὁ μυλωνάς, ὅπως τόν εἶπε ἡ ἄλεπού, ὅλα κατά γράμμα. Μόλις μπῆκαν στό παλάτι, σ' ὄλους ἔκαμε ἀπό ἕνα σχῆμα, φιλεῖ τό χέρι τοῦ βασιλέ. Ὁ βασιλῆς ὀλόχαρος παίρνει τή βασιλοπούλα ἀπ' τό χέρι καί τήν παρουσιάζει στό γαμπρό. Ἡ βασιλοπούλα, σάν τόν εἶδε, τόν ἄρεσε, καί κάμνει γάμο σαράντα μέρες καί σαράντα νύχτες. Ἡ κερα-Μαριώ ἦτανε στά μέσα καί στά ἔξω, κι ὁ Γαβριήλ ὁ τζατζαλάς ἔγινε βασιλιάς. Ἡμouνα κι ἐγώ ἐκεῖ μ' ἕνα κόκκινο βρακί.

(Λαϊκό παραμῦθι)

Ὁ θαλασσοπόρος

χὼ ἓνα καράβι, τόσο, μέ πανιά,
θάλασσες ἀφήνει, θάλασσες περνᾶ.

Ἄφρονος στὸν κίνδυνο καὶ θαλασσομάχος,
ταξιδεύω σχίζοντας πέλαγα μονάχος.

Στοῦ περιβολιοῦ μας τῆ δεξαμενῆ
τὰ νερά τους σμίγουν πέντε ὠκεανοί!

Γύρω περιμένουν στίς ἀκτές οἱ κάβοι
δίπλα τους ν' ἀράζει τ' ἄσπρο μου καράβι.

Στὴν Ἰνδία, στό Βόλγα, στό Μισισσιπιπὴ
τρέχει τό καράβι μου, πάει σάν ἀστραπή.

Τό φεγγάρι μέσα ἀπ' τό πυκνό πλατάνι
στά ταξίδια του ὄλα συντροφιά μου κάνει.

Πρὸς τὰ πολυτρίχια, λίγο παρακεῖ,
τό τιμόνι ἄν στρίψω, νά κι ἡ Ἀφρική.

Πίσω ἀπ' τοῦ κισσοῦ μας τῆ χλωρῆ κουρτίνα,
ἔγια μόλα, βάζω πλώρη γιὰ τὴν Κίνα.

Τό Σουέζ, τὴν Πόλη καὶ τὸν Παναμαῖ,
ὡς νά μέ φωνάζει γιὰ φαῖ ἢ μαμά.

Καθισμένος πλάι σέ μιιά γλάστρα δυόσμο
δέκα χρόνων πλοίαρχος, γνώρισα τόν κόσμο!

(Από τή συλλογή 'Η μαγική φλογέρα)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΩΣ

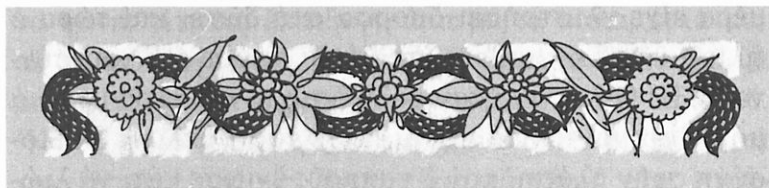
Γαλανό

κυρά μας θάλασσα
πλένει στό λουλάκι
ἀμμουδιά καί βότσαλο,
βράχο καί νησάκι.

Πλένει τά καράβια της,
πλένει τά λιμάνια,
κι ἄν λουλάκι τῆς λειφτεῖ*
παίρνει ἀπό τά οὐράνια.

λειφτεῖ = λείψει

(Από τά Παιδικά χαμόγελα)

ΘΕΤΙΣ Κ. ΦΡΑΝΤΖΗ

Τά χέρια τοῦ παπποῦ

ΤΑΝ μιά φορά κι ἕναν καιρό ἕνας γερο-ψαράς λεβέντης καί ὠραῖος. Εἶχε μαλλιά ὀλόλευκα, μακριά γένια καί μουστάκια. Ὅμως δέ φαίνονταν καθόλου ἄγριος μ' αὐτά του τά μουστάκια, γιατί τά δύο του μάτια, τά μεγάλα καί γαλανά, φώτιζαν μέ καλοσύνη τό πρόσωπό του, καί τά χέρια του ἔγγιζαν τό καθετί μέ τόση τρυφεράδα, πού ὅποιος τόν ἔβλεπε μποροῦσε νά ὀρκιστεῖ πώς ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἦταν γλυκός καί ἀγαθός, σάν τούς ἀγγέλους πού μᾶς προστατεύουν.

Αὐτός, λοιπόν, ὁ γερο-ψαράς ἦταν καί ὁ πιό καλός παππούς τοῦ κόσμου. Τό ἐγγονάκι του, ὁ Καστανούλης, τόν ἐλάτρευε καί τόν ἐθαύμαζε. Μά δέν εἶναι λίγο νά ἔχεις γιά παππού σου τόν πιό καλό παππού τοῦ κόσμου. . .

Ἐνα ἀπόγευμα παππούς κι ἐγγονός πῆραν τά σύβεργά τους καί ξεκίνησαν νά ρίξουνε τά δίχτυα. Ἡ

μέρα είχε γλιστρήσει ὁμορφα στή δύση, καί τώρα ὁ ἥλιος τήν ἀποχαιρετοῦσε μέ τά χρυσαφιά του σύννεφα. Ἡ θάλασσα ἦταν πολύ ἤσυχη, καί πέρα μακριά μόλις φαίνονταν τά νησιά. Εἶχε τόση ἀπλωθεῖ καλοσύνη στήν πλάση, πού ὁ παππούς ἔνιωσε κάτι νά λιώνει μέσα του. Ἐλιωνε ἡ σκληρότητα ἐκείνη τοῦ ψαῖ, πού χαίρεται ὅταν τό ψάρι σκλαβωθεῖ στά δίχτυα του.

— Ἄκου, ἀγόρι μου, γυρνᾷ καί λέει στόν ἐγγονό του, ἀπό ἓνα τέτοιο δειλινό, καί ἀπό μιά τόσο ὁμορφη νύχτα, σάν κι αὐτή πού θά ῥθει, δέν πρέπει νά στερήσουμε κανένα ζωντανό, οὔτε ψάρι, οὔτε καβούρι, οὔτε σταυρό, οὔτ' ἀχιβάδι. Τίποτα. Ὅλα ἔχουν τό μερίδιό τους ἀπόψε στήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ἄς ξεχάσουμε λοιπόν τά δίχτυα μας, κι ἄς ἀφήσουμε τή βάρκα νά μᾶς πάει ὅπου τραβάει ἡ καρδιά της. . .

Ξεκίνησαν. Ξανοίχτηκαν. Νύχτωνε χωρίς νά τό καταλάβει κανείς. Ἐνα γελαστό φεγγάρι φώτισε τόν οὐρανό καί τά νερά.

— Βλέπεις αὐτόν τόν ἀσημένιο δρόμο πάνω στά νερά; λέει ὁ παππούς στόν Καστανούλη. Αὐτός εἶναι, γιόκα μου, ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης. Ξετυλίγεται σάν κορδέλα ἀπό τό φεγγάρι καί ἀπλώνεται στή θάλασσα.

Δέν πρόφτασε νά μιλήσει ὁ παππούς, καί ἡ βάρκα, πού τόν ἄκουσε, ἔστριψε κι ἄρχισε νά γλιστρᾷ, χωρίς κουπιά, πάνω στό δρόμο τῆς ἀγάπης.

— Ποῦ πᾶμε, παππού; ρώτησε τό παιδί.

— Ὅπου μᾶς πάει ἡ ὥρα ἡ καλή.

Ἡ ὄμορφη βάρκα ἔμεινε ἄκίνητη, καί ὁ Καστανούλης, πού ἦ-

ταν μικρό παιδί καί δέν μπορούσε νά κάθεται δίχως νά κάνει τίποτα, ἔπαιξε πρῶτα μέ τά παλαμάρια καί μέ τά σύνεργα στή βάρκα, καί ὕστερα βάλθηκε νά μετῶ τά χεράκια του πάνω στά χέρια τοῦ παπποῦ. Ἦταν πολύ πιό μεγάλα τά χέρια αὐτά ἀπ' τά δικά του, γεμάτα ρόζους, ὅπως εἶναι τά χέρια τῶν ψαράδων. Ὅμως, ὅπως εἶπαμε καί στήν ἀρχή, σάλευαν καί ἔγγιζαν ὅλα τά πράγματα μέ τόση τρυφεράδα, πού ὀρκίζονταν κανεῖς πώς κακή πράξη δέν εἶχε κάνει ποτέ στό βίο του ὁ γέροντας αὐτός.

Ἐκεῖ λοιπόν πού ἔπαιζε ὁ ἐγγονός καί ρέμβαζε ὁ παππούς, ἔνιωσαν πώς κάποιος τρίτος ἔγγισε τή βάρκα τους. Γυρνοῦν καί τί νά ἰδοῦν; Μιά ὁμορφη Νεράιδα νά στέκεται ὄρθια στήν κουπαστή!

Τά ξέπλεκα μαλλιά της ἦταν δεμένα, κοντά στό αὐτάκι της, μέ πράσινη κορδέλα ἀπό φύκια. Τά μάτια της κοιτοῦσαν τή σκέψη σου καί τήν καρδιά σου. Τό φουστάνι της ἦτανε γιορτινό, σάν τό οὐράνιο τόξο. Φοροῦσε καί γιά παντουφλάκια δύο γυαλιστερά κοχύλια.

— Ἦρθα κι ἐγώ στή συντροφιά σας, τούς λέει ἡ Νεράιδα μέ κελαηδιστή φωνή. Δέν πιστεύω νά θυμώσετε μαζί μου. . .

Ὁ παππούς τήν κοίταξε μέ τά γελαστά του μάτια. — Καλή μου Κυρά, τῆς λέει, χαρά μας νά σ' ἔχουμε μαζί μας ἀπόψε. Μόνο πού δέ βρίσκεται τίποτα νά σέ κεράσουμε. Λίγο ψωμοτύρι ἔχουμε στήν πετσέτα μας καί κεῖνο τό ξιδάτο χταπόδι. Ἐσένα σ' ἀρέσουν οἱ χυμοί τῶν λουλουδιῶν, τό μέλι, τά καρύδια. . .

— Μή στενοχωριέσαι, παππού, λέει ή Νεράιδα. Γιατί απόψε δέ θά μᾶς μείνει καιρός νά σκεφτοῦμε γιά φαΐ.

Ἦ παππούς παραξενεύτηκε.

—“Ὀλος ὁ καιρός δικός μας εἶναι, Καλοκυρά, απόψε. Τά δίχτυα δέ θά τά ρίζουμε, καί κανένα ζωντανό τοῦ γιαλοῦ δέ θά κινδυνέψει.

— Τά δίχτυα θά τά ρίζουμε, παππού, λέει ή Νεράιδα, κι ὁμως κανένα πάλι ζωντανό δέ θά κινδυνέψει. Θά τά ρίζουμε, ὅταν ἀνοιχτοῦμε πιό πολύ.

— Ἐκεῖ πού τελειώνει ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης; ρώτησε ὁ Καστανούλης κι ἔδειξε μέ τά χεράκια του τό δρόμο πού χάραζε τό φεγγάρι πάνω στά νερά.

— Ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης δέν τελειώνει ποτέ, ἀγόρι μου, εἶπε ή Νεράιδα.

Τό παιδί τήν κοίταξε παραξενεμένο. Ἦταν πότε δυνατόν αὐτό; Καί ὁ παππούς τήν κοίταξε γλυκά καί ἤρεμα, σάν νά τῆς ἔλεγε: «Ἐχεις δίκιο, καλή Κυρά. Ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης δέν τελειώνει ποτέ. Δέν ἔχει τέλος. . .»

— Λοιπόν, παππού, εἶπε πάλι ή Νεράιδα, απόψε θά ρίζουμε τά δίχτυα. . .

Δέν ἔπρόφτασε νά τελειώσει τό λόγο της, κι ἕνα λαμπερό ἀστέρι γλίστρησε ἀπό τόν οὐρανό, τράβηξε μιάν ἀργυρή γραμμή στό διάστημα κι ἔπεσε μακριά στή θάλασσα.

— Τό εἶδες τό ἀστέρι; ρώτησε ή Νεράιδα τόν Καστανούλη.

— Οὔ, ἔχω δεῖ πολλά τίς νύχτες πού δέν ἔχει φεγγά-

ρι, καί τ' ἄστρα πληθαίνουν στόν οὐρανό.

— Καί ξέρεις ποῦ πᾶνε;

— Πέφτουν, εἶπε τό παιδί.

Ὁ παππούς πάλι γύρισε καί κοίταξε τή Νεράίδα.

— Ἐσύ θά ξέρεις πió πολλά ἀπό μᾶς τούς ἀνθρώπους.

— Ἐχε ὑπομονή, παππού, τοῦ ἀπάντησε. Ἐγώ ξέρω, μά θά μάθεις καί σύ, γιατί ἴσαι ἀγαθός ἀνθρωπος.

Εἶχανε φτάσει πιά σ' ἓνα μέρος παράξενο. Ἡ βάρκα ξαφνικά μεγάλωσε, ὅμως ἔγινε ἀνάλαφρη σάν πεταλούδα. Ἐμοιαζε νά τήν εἶχαν κάνει ἀπό κεῖνο τό χρυσοπράσινο χαρτί πού τυλίγουν τά μπομπόνια. Ὁ παππούς φάνταζε πió μέγανος, πελώριος. Ἄν ἦταν στήν κάμαρα τοῦ σπιτιοῦ, δέ θά χωροῦσε ὄρθιος. Τά ἄσπρα μαλλιά του καί τά γένια ἦταν τώρα ἀσημένια. Καί τά χέρια του; Ἄχ, τά χέρια του, λές καί ἦτανε πλασμένα ἀπό μετάξι καί καλοσύνη. Καί ἡ Νεράίδα λαμποκοποῦσε ἀπό χαρά. Τόσο πολύ λαμποκοποῦσαν ὅλα ἀπό χαρά, πού ἐνιωθες πώς ἦταν ἀδύνατο νά πέρασε τάχα ποτέ ἡ λύπη ἀπό τόν κόσμο τοῦτο.

— Παππού, κελήηδησε ἡ Νεράίδα, ἦρθε ἡ μεγάλη στιγμή νά ρίξεις τά δίχτυα σου.

Πῆρε τήν ἄκρη τους ὁ παππούς καί ἄρχισε νά ρίχνει τά μεταξένια δίχτυα στή θάλασσα. Σιγά σιγά βυθίζονταν ἡ ἄκρη στά νερά καί τήν ἀκολουθοῦσε, συρτά καί ἀργά, ὅλο τό δίχτυ. Τί βάθος εἶχαν ἐδῶ τά νερά! Καί τί παράξενο μάκρος τά δίχτυα!

Πόση ὥρα πέρασε ἔτσι, δέν μπορῶ, παιδιά μου, νά σᾶς πῶ, γιατί δέν ἤμουν ἐκεῖ. Ὅμως κάποια στιγμή, πού ἡ Νεράίδα χαμογέλασε τοῦ παπποῦ καί ἔγειρε τό

κεφαλάκι της, ὁ παππούς κατάλαβε πὼς ἦρθε ἡ ὥρα νά σηκώσουνε τὰ δίχτυα.

Ἄρχισαν νά τραβοῦν. Πρῶτες ἔφτασαν οἱ ἀργυρές στάλες τοῦ νεροῦ, σάν χάντρες καὶ σάν δάκρυα. Κι ὕστερα, ὅσο τραβοῦσε ὁ παππούς τὸ δίχτυ, παρουσιάστηκε τὸ θαῦμα: ἀστέρια εἶχαν πιαστεῖ στὰ δίχτυα, καλοὶ μου. Ἀστέρια ἀνέβαιναν ἀπ' τὸ βυθό, καὶ τὸ δίχτυ πού τ' ἔφερνε, χωρὶς καμιὰ προσπάθεια, φαινότανε ἐλαφρότερο κι ἀπὸ κλωστή.

Οὔτε ἡ βάρκα βάραινε, οὔτε τὰ χέρια τοῦ παπποῦ κουράστηκαν. Μόνον ὁ γιालὸς ἔλαμπε πέρα γιὰ πέρα ἀπὸ τὴ λάμψη τῶν ἀστεριῶν καὶ ἀπὸ τὰ μάτια ἐκείνων πού τ' ἀντίκριζαν.

Ἕστερα, πρώτη ἡ Νεράιδα ἔσκυψε καὶ φίλησε τὰ χέρια τοῦ παπποῦ.

— Εὐτυχισμένος νά εἶσαι, ἄνθρωπε, τοῦ εἶπε, γιατί ἔχεις τὰ χέρια ἐκείνου πού ἔταξε ὁ Θεὸς νά φέρουν ἀπὸ τὸ βυθό, ἀπ' τὴν ἀφάνεια, τίς σιωπηλές λύπες καὶ τίς κρυφές χαρὲς τῶν ἀνθρώπων. Καθένα ἀπὸ τ' ἀστέρια αὐτὰ ἦταν κάποτε ἓνα δάκρυ — χαρᾶς ἢ λύπης — στὰ μάτια τους. Κι ὁμως κανένας τότε δὲ στάθηκε ἄξιος νά τὰ δεῖ. Καὶ ὁ καλὸς Θεὸς ὄρισε τὰ δάκρυα αὐτὰ νά γίνουν ἄστρα. Νά φωτίζουνε τὸν οὐρανό, καὶ τίς ὁμορφες νύχτες νά πέφτουν σ' αὐτὴ τὴ θάλασσα μέ τὸ μαλακὸ βυθό. Ἐδῶ περιμένουν χρόνια, ὥσπου νά βρεθοῦν τὰ χέρια ἐνός καλοῦ ἀνθρώπου νά τὰ ξαναφέρουνε στὸν κόσμο. Τότε συμβαίνει ἡ λύπη τους νά σβῆνει. Ἡ χαρὰ τους νά λαμποκοπᾷ, καὶ νά γοητεύονται οἱ ψυχὲς τῶν καλῶν ἀνθρώπων

πού μποροῦν νά τ'ἀντικρίσουν. Τοῦτα εἶναι τά εὐλογημένα ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ. Γι' αὐτό κι ὅταν τά βλέπουνε οἱ ἄνθρωποι νά ξεχωρίζουν ἀπό τ' ἄλλα καί νά πέφτουνε στό ἄπειρο, ἂν προφτάσουν νά ποῦνε μίαν εὐχή, θά γίνει αὐτό πού ζήτησαν.

Αὐτά εἶπε ἡ Νεράιδα γιά τό θησαυρό τῶν ἄστρων πού ἔφερε τό δίχτυ τοῦ καλοῦ παπποῦ.

Ὁ γέροντας ἔσμιξε τά χέρια του σέ προσευχή. Κι ὁ Καστανούλης πού τήν ἄκουγε, ἔτριψε στενοχωρημένα τό κεφαλάκι του στό γόνατο τοῦ παπποῦ, καί παρηγορήθηκε μέ τή σκέψη πῶς τά λόγια τῆς Νεράιδας θά τά καταλάβει πιό καλά ὅταν θά μεγαλώσει.

(Ἀπό τά Παραμῦθια γιά μεγάλους καί μικρούς)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΟΣ

Χριστούλη μου

Χριστούλη μου, ὅταν λέω τ' ὄνομά σου,
γλυκαίνεται στά χεῖλιά μου ἡ φωνή,
ἡ ἀνάσα μου γιομίζει ἀπ' τ' ἄρωμά σου,
στά μάτια μου πλαταίνουν οἱ οὐρανοί.

Χριστούλη μου, ὅταν λέω τ' ὄνομά σου,
ἡ μέρα μόν ὄλη πάει σέ καλό.
Στήν προκοπή μου νιώθω τ' ἄγγιγμά σου,
κι ἀπ' τή χαρά μου σάν πουλί λαλιῶ.

(Ἀπό τό βιβλίο Παιδικό θέατρο, Ἐρρηβικό θέατρο, Ποιήματα, Τραγούδια)

Ἄνθονήσι

λάστρα πού ἔχουν στήσει
σέ θρονί ψηλό
βγαίνει τό Ἄνθονήσι
μέσ' ἀπ' τό γιαλό.

Χέρσο, χωρίς νά ἔχει
μιά νεροπηγή,
γύρω γύρω βράχοι
καί δύο πῆχες γῆ,

ποιός τοῦ τά ἔχει φέρει
τ' ἄνθη ἀπ' τή στεριά;
γλάρος, περιστέρι,
φύσημα βοριᾶ;

Τ' ἄλλα νησιά ξέρες,
καί μονάχα αὐτό
τοῦ Ἀπριλιοῦ τίς μέρες
θάμα ὄνειρευτό,

γλάστρα πού ἔχουν στήσει
σέ θρονί ψηλό
βγαίνει τό Ἄνθονήσι
μέσ' ἀπ' τό γιαλό.

(Ἀπό τά Φευγάτα Χελιδόνια)

Τό στερνό παραμύθι

ἦσαν στρατί στρατί τό μονοπάτι,
βασιλοποῦλες καί καλοκυράδες,
ἀπό τίς ξένες χῶρες βασιλιάδες
καί καβαλάρηδες ἀπάνω στ' ἄτι.

Καί γύρω στῆς γιαγιᾶς μου τό κρεβάτι,
ἀνάμεσ' ἀπό δύο χλωμές λαμπάδες,
περνούσανε καί σάν τραγουδιστάδες
τῆς τραγουδοῦσαν — ποιός τό ζέρει; — κάτι.

Κανείς γιά τῆς γιαγιᾶς μου τήν ἀγάπη
δέ σκότωσε τό Δράκο ἤ τόν Ἀράπη
καί νά τῆς φέρει ἀθάνατο νερό.

Ἡ μάνα μου εἶχε γονατίσει κάτου·
μά πάνω — μιά φορά κι ἕναν καιρό —
ὁ Ἀρχάγγελος χτυποῦσε τά φτερά του.

(Ἀπό τίς Σκιές)

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΑΡΕΛΛΑ

Τά περιστέρια καί τά παιδιά

ἮΝ πρώτη μέρα τοῦ καινούριου χρόνου ὁ Θεός φώναξε τοὺς ἀγγέλους σέ συμβούλιο. Ἦθελε ν' ἀνοίξει καινούρια βιβλία γιά τή νέα χρονιά κι ἤθελε νά ξέρει πόσα ἀπό τά ἔργα τοῦ παλιοῦ χρόνου εἶχαν τελειώσει, πόσα εἶχαν μείνει μισοτελειωμένα καί πόσα δέν ἄρχισαν ἀκόμα, παρά τίς ὁδηγίες του.

Τά μικρά ἀγγελάκια κατέβασαν ἀπό τά ράφια τά μεγάλα χοντρά βιβλία καί τ' ἀπόθεσαν στό συννεφεῖο τραπέζι. Πῆραν μολύβια καί γομολάστιχες κι ἦταν ἔτοιμα νά γράψουν καί νά σβήσουν.

Ὁ Θεός ρωτοῦσε, οἱ ἄγγελοι ἀπαντοῦσαν.

— Ἀνοίξτε τή σελίδα τῆς προόδου. Πῶς πᾶνε οἱ ἄνθρωποι;

— Πολύ καλά, ἀποκρίθηκε ὁ μέγας Ἄγγελος. Ξαναπῆγαν στό φεγγάρι καί φωτογράφισαν καί τήν Ἄφροδίτη.

Ὁ Θεός κούνησε τό κεφάλι του.

— Ἀπό ἀγάπη; Ἀπό ὁμόνοια; Ἀπό συμπόνια; Πῶς πᾶνε;

Οἱ ἄγγελοι κόμπιασαν. Ὁ Θεός κατάλαβε. Ἔσκυψε στή σελίδα. Ἦταν πυκνογραμμένη. Διάβασε προσεκτικά καί ξεχώρισε τίς λέξεις: «Πόλεμοι. Μάχες. Βόμβες. Κανόνια».

— Βάλτε αὐτή τή σελίδα στίς ζημιές τοῦ παλιοῦ χρόνου, εἶπε θλιμμένος. Ἀνοῖξτε μιά καινούρια κατάλευκη. Καί πέστε νά ἔρθουν μπροστά μου τά περιστέρια τ'οὐρανοῦ.

Τά πουλάκια φτεροκόπησαν σέ λίγο καί παρατάχτηκαν μπροστά του. Τά ματάκια τους γυάλιζαν σάν τίς μαῦρες χάντρες τοῦ κομπολογοῦ.

— Σᾶς παρακαλῶ, εἶπε ὁ Θεός, νά πεταχτεῖτε μέχρι τή γῆ νά δώσετε αὐτά τά μηνύματα στούς ἀνθρώπους. Εἶναι μηνύματα εἰρήνης καί ἀγάπης. Νά τούς δώσετε νά καταλάβουν ὅτι εἶμαι πικραμένος, γιατί δέν τηροῦν τίς ἐντολές μου.

Οἱ ἄγγελοι ἄρχισαν νά γράφουν μηνύματα σέ μικρά λευκά χαρτάκια: «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», «Ἐπί γῆς εἰρήνη», «Ἀγάπα τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», «Εἰρήνη ὑμῖν». Ὑστερα ἔδесαν μικρές κορδελίτσες στά ποδαράκια τῶν πουλιῶν καί τά ἄφησαν νά φύγουν.

Τό ταξίδι ἦταν μεγάλο. Τά περιστέρια ξεκουράστηκαν γιά λίγο, ἄλλα στήν Πούλια, ἄλλα στόν Αὐγερινό, ἄλλα στό φεγγάρι, καί ἀργά πιά τή νύχτα ἔφτασαν στή γῆ.

Μαζί μέ τίς νιφάδες τοῦ χιονιοῦ, πού ἄρχισαν νά πέφτουν μέσα στήν παγωνιά, ἔφτασαν καί τά περιστέρια στή μεγάλη πόλη. Φτεροκόπησαν δυνατά, τίναξαν τά φτερά τους καί στάθηκαν στίς στέγες, στά πρεβάζια τῶν παραθύρων, στά σκαλιά, στά μπαλκόνια καί στά πεζοδρόμια. Τό κρύο ἦταν δυνατό κι ὁ κόσμος λιγοστός στούς δρόμους. Κανένας βιαστικός δέν ἔδωσε σημασία στά περιστέρια, πού φτερούγιζαν γύρω τους κάνοντας ἐναέριες βόλτες πάνω ἀπό τά κεφάλια τους. Μόνο κάποιος σκέφτηκε: «Τί θέλουν τά περιστέρια μέσα στήν ἄγρια νύχτα;» Καί προχώρησε ἀδιάφορος.

Τά περιστέρια ἄρχισαν τότε νά χτυπούν τίς πόρτες καί τά παράθυρα. Ὅλοι ὁμως ἦταν ἀπασχολημένοι. Ἐτρωγαν, ἔπαιζαν, κοιμόνταν, ἔβλεπαν τηλεόραση. Πῶς ν' ἀκούσουν τά ραμφίσματα τῶν πουλιῶν; Πῶς νά καταλάβουν τήν ἀπελπισία τους; Μερικοί βγήκαν μέχρι τό παράθυρο, μά δέν ἔκαναν τόν κόπο οὔτε νά τ' ἀνοίξουν. Μάταια μιλοῦσαν τά πουλιά, μάταια παρακαλοῦσαν: «Ἀνοίξτε, σᾶς φέρνομε μηνύματα ἀπό τό Θεό».

Στό τέλος ἄρχισαν νά κρυώνουν. Χιλιάδες χιονένιες πεταλοῦδες σκέπασαν τήν πόλη. Τά φτερά τους μούσκεψαν. Ἀπελπίστηκαν. Σταμάτησαν τίς προσπάθειές τους καί συγκεντρώθηκαν στό καμπαναριό. Ἡ καμπάνα λύγισε κάτω ἀπό τό βάρος τους καί χτύπησε μιὰ φορά θλιμμένα μέσα στή νύχτα: Ντάν!

Τήν ἄλλη μέρα τό πρωί, ἡ πόλη δέν ξεχώριζε ἀπό ψηλά. Σάν κάποιος ζωγράφος νά εἶχε βουτήξει τό πι-

νέλο του σέ ἄσπρη μπογιά καί νά τήν εἶχε βάψει ἄσπρη. Τό κρῦο ἦταν τσουχερό, μά τήν ἡμέρα ὄλα εἶναι πάντα καλύτερα.

Τά περιστέρια μπῆκαν στήν ἐκκλησία καί ζήτησαν ἀπό τό Θεό ὁδηγίες. «Κανείς δέ μᾶς ἔδωσε σημασία, παραπονέθηκαν. Κανείς δέν κατάλαβε τή γλώσσα μας. Τί νά κάνουμε:»

Ὁ Θεός τούς εἶπε:

— Νά πᾶτε στά παιδιά. Δώστε τά μηνύματα στά παιδιά. Ἡ ἀγάπη φωλιάζει στίς δικές τους καρδιές. Εἶναι ἀγνά, καί θά σᾶς καταλάβουν. Ἀπό τά παιδιά ξεκινᾷ ἡ εἰρήνη καί ἡ ἀγάπη.

Μά παιδιά δέν ἦταν στούς δρόμους. Ἦταν δίπλα στό τζάκι, κοντά στή φωτιά κι ἔπαιζαν μέ τά καινούρια τους παιχνίδια. Ἐνα μονάχα βρέθηκε ἔξω, κι αὐτό ἦταν σ' ἓνα χωριό ψηλά, στό βουνό, πού πῆγε νά δεῖ τί κάνουν τά ζῶα μέσ στήν παγωνιά.

Ἐνα μικρό περιστέρι ἔτρεξε μέ βιασύνη νά προλάβει τό παιδί καί χτύπησε τό πόδι του στή στέγη. Μιά σταγόνα αἷμα ἔβαψε τό χιόνι τριανταφυλλί, καί λαβωμένο τό πουλί ἔπεσε μπροστά του. Τό πῆρε στοργικά στά δύο του χέρια καί μπῆκε στό φτωχικό του. Κάθισε κοντά στό μαγκάλι γιά νά τό ζεστάνει, τοῦ καθάρισε τήν πληγή, τό κράτησε στήν ἀγκαλιά του καί τό κανάκευε * μέ ἀγάπη.

— Κοίταξε στό πόδι μου, ἔγνεψε τό πονεμένο περιστέρι. Σοῦ φέρνω ἓνα μήνυμα ἀπό τό Θεό.

Τό παιδί κατάλαβε. Ἐλυσε τήν κορδέλα καί σιλ-

κανακεύω - χαϊδεύω

λάβισε τήν παραγγελία: «'Α-γα-πᾶ-τε ἀλ-λή-λους». Τό παιδί ἤξερε τή λέξη «ἀγαπῶ». Ἦξερε νά τήν κλί-νει ὀλόκληρη. Ἄγαποῦσε τούς γονιούς του, ἀγαποῦ-σε τά ζῶα, ἀγαποῦσε τά γράμματα. Φώναξε τούς δι-κούς του καί τούς εἶπε τό νέο: «'Αγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ἐκεῖνοι βγῆκαν στό χωριό. Ἐνα λαβωμένο περι-στέρι, εἶπαν, μᾶς ἔφερε ἕνα μήνυμα ἀπό τό Θεό: Ἄγα-πᾶτε ἀλλήλους. «'Αγαπᾶτε ἀλλήλους»; εἶπαν οἱ γεί-τονες καί δέν πίστευαν. «Μά αὐτό εἶναι θαῦμα!». Τό νέο μαθεύτηκε σ' ὄλο τό χωριό. Κι ἕνας ἕνας, δύο δύο οἱ χωριανοί πήγαιναν νά δοῦν τό λαβωμένο που-λί στήν ἀγκαλιά τοῦ παιδιοῦ, καί θαύμαζαν κι ἔκανᾶν τό σταυρό τους καί γονάτιζαν. Μαλάκωνε ἡ ψυχή τους καί ζέσταινε ἡ καρδιά τους.

Κι ὅσο πιό πολλοί ἄνθρωποι πλησίαζαν, τόσο τό χαρτάκι μεγάλωνε, καί τά γράμματα μεγάλωναν κι ἐ-κεῖνα: «'Αγαπᾶτε ἀλλήλους», καί δέ χώραγαν πιά στό σπίτι, κι ὁ κόσμος θαύμαζε, καί τό χαρτάκι ὀλοένα μεγάλωνε καί δέν τό χωροῦσε πιά τό χωριό. «'Αγαπᾶτε ἀλλήλους», καί τά γράμματα ὄλο καί με-γάλωναν καί γίνονταν τεράστια γράμματα, γράμματα σημαδιακά. Στό τέλος τό μικρό χαρτάκι ἔγινε μιά τεράστια σημαία, πού ἀνέμιζε πάνω ἀπό τό χωριό, ψηλά στό βουνό: «'Αγαπᾶτε ἀλλήλους». Καί τίς τέσσερις ἄκρες τίς κρατοῦσαν οἱ ἄγγελοι.

Καί τό νέο ροβόλησε στίς πλαγιές, σάν τό νερό τῆς καθάριας πηγῆς, καί κατέβηκε στόν κάμπο καί στήν πόλη νά ξεδιψάσει τόν κόσμο, κι ἄκουσαν τό μήνυμα οἱ ἄνθρωποι στίς πόλεις καί τaráχτηκαν.

«Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.» Βγῆκαν στίς χιονισμένες
στράτες καί κοίταξαν ψηλά στό βουνό. Καί διάβα-
σαν: «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Καί ξεκίνησαν ὅλοι — ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά —
ν' ἀνεβοῦν στό βουνό νά δοῦν τό παιδί μέ τό λαβωμέ-
νο περιστέρι στήν ἀγκαλιά.

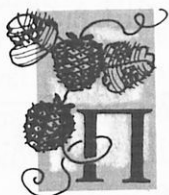
Κι ἦταν ὅλα πολύ ὁμορφα. Ὁ κόσμος πού ἀνέβαι-
νε στό βουνό κι οἱ ἄγγελοι πού κρατοῦσαν τό τερά-
στιο μήνυμα: «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Ὁ ἥλιος βγῆκε
νά χαζέψει καί τά χρύσωσε ὅλα.

Τά περιστέρια δέν εἶχαν ὄρεξη ν'ἀνεβοῦν στόν
οὐρανό καί νύχτωσαν γιά δεύτερη φορά στή γῆ. Μά
ἦταν εὐτυχισμένα, γιατί ἡ ἀποστολή τους εἶχε πετύ-
χει. Κούρνιασαν καί πάλι ὅλα μαζί μέσα στό καμπα-
ναριό. Κι ἡ καμπάνα λύγισε καί πάλι ἀπό τό βάρος
τους καί τά φτεροκοπήματά τους, κι ἄρχισε νά χτυπᾶ
χαρούμενη μέσα στή νύχτα:

— Ντάν! Ντάν! Ντάν! Ντάν! Ντάν!

(Ἀπό τό περιοδικό Ἑλληνικός Ἐρυθρός Σταυρός τῆς Νεότητος)

Προσευχή ενός μικρού κοριτσιού

αναγιά μου, τό μωρό σου
εἶν' τό πιό ὁμορφο τοῦ κόσμου.
Ἄγκαλίτσα νά τό πάρω
λίγο δῶσ' μου.

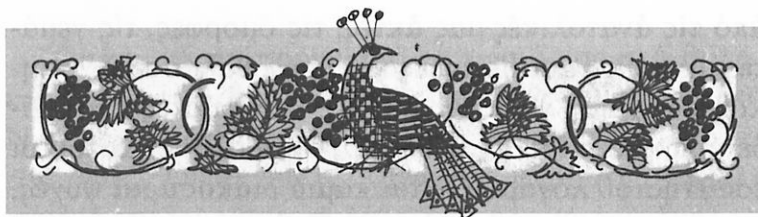
Δέν τό ρίχνω, μή φοβᾶσαι,
σάν καί τί θά σ'τό προσέξω.
Λίγο μόνο νά τό πιάσω,
νά τό παίξω.

Θά σ'τό πλύνω, θά σ'τό ντύσω,
στά χρυσά του τά μαλλιά
θά τοῦ δέσω μιά κορδέλα
θαλασσιά.

Θά τοῦ κάνω μιά βολτίτσα
στό περβόλι, στή λιακάδα.
Τέτοιο ὀλόφωτο παιδάκι
δέν ζανάδα.

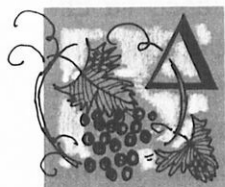
Γι' αὐτό, δῶσ' μου το λιγάκι
τό παιδί σου νά τό παίξω.
Μή φοβᾶσαι, Παναγιά μου,
θά προσέξω.

(Ἀπό τή συλλογή *Χαρταετοί στόν οὐρανό*)

ΠΕΤΡΟΣ ΓΛΕΖΟΣ

Θεοφάνια σ' ἓνα νησάκι

ΥΟ μέρες πρὶν ἀπὸ τὰ Φῶτα, ὁ ξάδελφός μας ὁ Ἀντώνης μᾶς ἔκαμε ξαφνικά τὴν πρόταση:

— Ξαδέλφια, τί λέτε; Ἔρχεστε νὰ πᾶμε στό Νησί, πού θά βαφτίσω ἓνα

παιδί;

— Καί δέν πᾶμε, ξάδελφε, συμφωνήσαμε πρόθυμα καί λίγο ἀπερίσκεπτα ἢ σύζυγός μου κι ἐγώ.

Τό Νησί εἶναι ἓνα μικρό μακρόστενο νησάκι, πού γειτονεύει μέ τό δικό μας. Ἐνα πολύ μικρό νησάκι — ἄλλο ἓνα δίπλα του εἶναι ἀκάτοίκητο — πού ὀλόκληρο τό σῶμα του τό πιάνει τό μάτι σου, μόλις ἀνεβεῖς σέ κάποια κορφή τῶν Φαναριῶν, νὰ ἀναδύεται μέσα ἀπό τή θάλασσα, σάν ἓνα κῆτος ἢ σάν ἓνα καράβι χωρίς κατάρτια. Ἴσως γι' αὐτό, ἐπειδή εἶναι ἔτσι μικρό μπροστά στό δικό μας τό νησί, πού εἶναι μεγάλο καί μέ βουνά ψηλά, τό λένε «Νησί».

Τό Νησί θά ἔναι δέ θά ἔναι δύο τρία μίλια μακριά

ἀπό τίς ἀνατολικές μας ἀκτές, τίς ὁμορφες, τίς γεμάτες μικρούς χαριτωμένους κόλπους, θαλασσινές σπηλιές καί χαμηλές βουνοπλαγιές κατάφορτες ἀπό λιόδεντρα καί σκίνους καί φίδες. "Ὅλοι ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Νησιοῦ λογαριάζονται καμιά διακοσαριά ψυχές, τριάντα σαράντα οἰκογένειες. Καί φυσικά εἶναι ὅλοι τους ψαράδες. "Ὅταν εἶναι μπανάτσες, ἀνοίγονται οἱ βαρκοῦλες τους γύρω γύρω στό πέλαγος, σάν μέλισσες, γιά νά τρυγήσουν τόν ἀνθό τῆς θάλασσας. "Ὅταν εἶναι βαρυχειμωνιές, οἱ ἄνθρωποι ξεμοναχιάζονται στό Νησί, ἀποκλεισμένοι ἀπό τόν ἄλλο κόσμον· μπορεῖ νά κάμουν καί δέκα καί δεκαπέντε μέρες νά ξεμυτίσουν οἱ βαρκοῦλες τους. Τότες οἱ ψαράδες κάθονται στό χαμηλό ἀκροθαλάσσι, ἀγναντεύουν τήν ἀγριεμένη θάλασσα, πᾶνε κι ἔρχονται βαριεστισμένοι στίς δύο τρεῖς ταβερνοῦλες τοῦ νησιοῦ καί πίνουν ρακή καί καπνίζουν. Καί οἱ γυναῖκες φροντίζουν τότε ἀκόμη πιό πολύ τά λίγα κατσικάκια τους καί τίς κοτοῦλες τους, τά μόνα ζωντανά τοῦ Θεοῦ πού ζοῦν καί τρέφονται πάνω στό γυμνό νησάκι, καί ζοῦν καί τρέφουν μέ τό γαλατάκι τους καί μέ τ' αὐγά τους τά παιδιά τοῦ τόπου. Πάλι μπορεῖ νά κάνω καί λάθος, μπορεῖ ἐκτός ἀπό τά κατσικάκια καί τίς κότες νά κυλάει ἄπραγος τίς μέρες του πάνω στό Νησί καί κανένας γαῖδουράκος.

Σ' αὐτό λοιπόν τό μικρό γειτονικό νησί περάσαμε τή χρονιά ἐκεῖνη τή μεγάλη, τή φωτεινή γιορτή τῆς Χριστιανοσύνης, τή γιορτή τῶν Θεοφανίων.

* * *

“Ωσπου νά φτάσουμε ἀπό τό χωριό μας στό Βόλακα, στό ἀκροθαλάσσι ἀπ’ ὅπου «θά ρίχναμε πέρα στό Νησί», χρειάστηκε νά ὁδοιπορήσουμε τρεῖς τέσσερις ὥρες. Οἱ γυναῖκες πήγαιναν μπροστά, καβάλα σέ δυό γαῖδουράκια, ὁ ξάδελφός μου κι ἐγώ ἀκολουθούσαμε πεζοπορώντας καί κουβεντιάζοντας. Τό πόσους ὠραίους τόπους εἶδαμε, τό πόσον ὠραῖα βουνολάγκαδα περάσαμε, θά χρειαζόταν πολλή ὥρα νά τό διηγηθῶ. Τώρα ξαναζῶ καί θυμοῦμαι μόνο τήν ὥρα λίγο πρὶν ἀπό τό δειλινό πού, φτάνοντας στό ἀκρογιάλι, βρήκαμε τή βάρκα τοῦ μελλούμενου κουμπάρου ἀπό τό Νησί νά μᾶς περιμένει στὸν ἤσυχο κολπίσκο τοῦ Βόλακα. Πήδησε στή στεριά καί μᾶς ὑποδέχτηκε μέ πολλή εὐγένεια, ἀλλά καί μέ κάποια ἀδιόρατη σχεδόν στενοχώρια καί δέ δέχτηκε οὔτε νά ξαποστάσουμε λίγο στό πετροκάλυβό μας — εἶχαμε ἐκεῖ κάτω ἓνα χτήμα — οὔτε νά πιεῖ μιά ρακή. — Πρέπει νά περάσουμε στό Νησί πρὶν μᾶς πάρει ἡ νύχτα... μᾶς εἶπε μέ σοβαρό ὕφος.

Μπήκαμε λοιπὸν στή βαρκούλα του, κι ὁ κουμπάρος κι ὁ βοηθός του τράβηξαν κουπί νά βγοῦμε λίγο στ’ ἀνοιχτά; μέ τήν ἐλπίδα πὼς ὕστερα θ’ ἀνοιξοῦμε πανάκι. Ὅμως ὁ λίγος ἀεράκος πού φυσοῦσε ἦταν ἐνάντιος, ὁ κουμπάρος λοιπὸν, ὕστερα ἀπὸ λίγη σιγανοκουβέντα μέ τό βοηθό του, ἔβαλε γερά μπροστά νά τραβᾷ κουπί. Τό ἴδιο κι ὁ βοηθός. Λίγο λίγο ὁ ἰδρώτας ἄρχισε ν’ αὐλακώνει τὰ ἠλιοψημένα πρόσωπά τους. Τώρα τό ἐνάντιο ἀεράκι ὅλο καί δυνάμωνε. Καί σὰν νά μὴν ἔφτανε αὐτό, ὁ κουμπάρος ἔπρεπε

ν' ἀδειάζει συνεχῶς, μ' ἓνα μεγάλο σαρδελοκούτι, καί νερό ἀπό τόν πάτο τῆς βαρκούλας του.

Τότε, ὅπως ἡ νύχτα πλησίαζε κι ἡ βάρκα ὅλο καί περισσότερο κλυδωνίζονταν, ἡ ξαδέλφη μου, πού ἤταν ὀλωσδιόλου στεριανή, ἄρχισε νά φοβᾶται. Στήν ἀρχή μᾶς κοίταζε σιωπηλά, κι ἐμεῖς τῆς δίναμε κουράγιο. Ὑστερα ἔτρεμε πιά νά κουνηθεῖ ἀπό τή θέση της. Ὁ κουμπάρος, πού καταλάβαινε τό φόβο της, τήν παρηγοροῦσε:

— Μή φοβᾶσαι, καλέ, καί φτάσαμε! . . .

Κι ἀληθινά. Εἶχαμε πιά φτάσει στά χαμηλά πλάγια τοῦ Νησιοῦ, ἐδῶ κι ἐκεῖ περνούσαμε μέσα σέ μικρές ξέρες, προσέχοντας μή χτυπήσει ἀπάνω τους ἡ βαρκούλα μας. Τό λίγο κύμα σποῦσε πάνω τους καί τίς καβάλαγε μέ χαμηλό, ἤρεμο παφλασμό· ἦταν σάν νά μιλοῦσε καί μᾶς βεβαίωνε πώς δέν εἶχαμε πιά κανένα κίνδυνο.

Τέλος, ὅταν τό σούρουπο εἶχε προχωρήσει γιά καλά, ἡ βαρκούλα μας ἔπεσε πλάι στήν πρωτόγονη ἔρημη ἀποβαθρούλα τοῦ Νησιοῦ. Ὁ κουμπάρος κι ὁ βοηθός του ἔβγαλαν στή στεριά τίς γυναῖκες σχεδόν σηκωτές στήν ἀγκαλιά, κι ὁ ξάδελφός μου κι ἐγώ πηδήσαμε στή στεριά, ὄχι βέβαια μέ τόση λαχτάρα ὅσην οἱ γυναῖκες, μά, ὅσο νά 'ναι, μέ ἀρκετή ἀνακούφιση. Τότε μόνον ὁ κουμπάρος ὁ Νησιώτης μᾶς εἶπε, μέ τή χαριτωμένη συρτή, τραγουδιστή μιλιὰ τοῦ Νησιοῦ, τό μεγάλο μυστικό:

— Κουμπάροι, τό βαρκάκι εἶναι μόνο γιά τέσσερις νοματέους . . . Γι' αὐτό βιαστήκαμε μή φρεσκάρει . . .

Ἄλλο τίποτα δέν εἶπε. Ἄλλά καλά καταλάβαμε τήν ἀποσιωπημένη συνέχεια, ὅταν τώρα ξέραμε πώς τόσην ὥρα εἶμαστε ἔξι ἀντί τέσσερα πρόσωπα μέσα στή βαρκούλα.

* * *

Φαντάζεστε βέβαια τήν εὐχαρίστησή μας ὅταν βρεθήκαμε στό ἤσυχο, ὀλοκάθαρο καί... ἀκίνητο σπιτάκι τοῦ κουμπάρου. Οἱ γυναῖκες μᾶς δέχτηκαν μέ χίλιες χαρές, τά παιδιά κρεμάστηκαν γύρω μας καί μᾶς κοίταζαν μέ θαυμασμό, μασουλώντας κιόλας τά ξερά σύκα πού τοὺς εἶχαμε φέρει. Κι αὐτά ἀκόμη τά ἀβάφτιστα — ἦταν δυό δίδυμα — ἀνασήκωναν ἀπό τίς κρεμαστές κούνιες τοὺς τά παχουλά προσωπάκια τοὺς κι ἀνταποκρίνονταν πρόθυμα στά γέλια καί στά κανακέματα πού τοὺς κάναμε.

Τό βράδυ ὁ κουμπάρος ἦταν στενοχωρημένος, γιατί, λέει, τό φαί «ἦταν πολύ ἄνοστο καί δέν τράβαγε κρασί». Καί ὅμως. Ἦταν ἐκλεκτό ψάρι μέ ὀλόλευκη τρεμάμενη κρούστα, σάν ἀέρινο γλύκισμα, πού τό ἐκάλυπτε — αὐτό εἶναι ἓνα εἰδικό μαγεῖρεμα, γιά νά κρατάει τό ψάρι πολλές μέρες, — ἓνα ψάρι ἀπό τά πιό νόστιμα φαγητά πού μοῦ ἔτυχαν ποτέ.

Τή νύχτα ὁ ἀγέρας δυνάμωσε γιά καλά. Τόν ἀκούγαμε νά ξυρίζει τά παραθυρόφυλλα τοῦ σπιτιοῦ. Κι ἡ ἀναπόληση τοῦ ταξιδιοῦ μας τοῦ δειλινοῦ ἔκανε τήν εὐτυχία τῆς τωρινῆς μας ἀσφάλειας ἀκόμη μεγαλύτερη.

— Ἀλήθεια, ἂν καμιά φορά φουσήξει κανένας πολύ δυνατός σίφουνας, δέν μπορεῖ τάχα νά τό πάρει τό

Νησί; ἄκουσα τήν ξαδέλφη μου νά ρωτάει τόν ἄντρα της μέ χαριτωμένη ἀφέλεια, στό ἀνοιχτό διπλανό δωμάτιο, πού αὐτοί εἶχαν πάει νά κοιμηθοῦν.

Ὅμως ἡ ἐρώτηση ἔδινε θαυμάσια τήν εἰκόνα τοῦ παραμυθιοῦ πού ζούσαμε. Τό Νησί ἦταν ἀληθινά σάν ἓνα μικρό ξεκάταρτο καράβι ἀνάμεσα πελάγου. Ἔτσι τό εἶδαμε τήν ἄλλη μέρα τό πρωῖ, ὅταν βγήκαμε στό ξάγναντο τῆς ἐκκλησιᾶς, διασχίζοντας μέσα σ' ἐλάχιστα λεπτά τό μόνο δρομάκο τοῦ Νησιοῦ, πού χώριζε στή μέση τίς δύο μόνες σειρές τῶν σπιτιῶν του.

Φαίνεται πῶς ὅλη τή λαχτάρα τους γιά ὁμορφιά καί ἀρχοντιά ἐδῶ στό χαμηλό ταπεινό νησάκι οἱ ἀγαθοί νησιῶτες τήν εἶχαν διοχετεύσει στήν ἐκκλησία του. Ἐλαμπε ὁλόκληρη μέσα καί ἔξω. Πρόβαλλε πάνω ἀπό τά χαμηλά σπιτάκια, πάνω ἀκόμη κι ἀπό ὅλη τή χαμηλή γῆ τοῦ νησιοῦ σάν ἀληθινά μεγάλος Οἶκος τοῦ Θεοῦ. Ἦταν βαμμένη ὁλόλευκη, μέ τόν τροῦλο μόνο γαλάζιο, ἓνα καθαρό γαλάζιο σάν τή θάλασσα καί τόν οὐρανό. Ἡ μικρή της αὐλή ἦταν κεντημένη μέ λευκό χαλίκι, καί τά δενδράκια της — δύο τρία χαμηλά δεντράκια — ἴσκιωναν μέ τό λίγο πράσινό τους τήν ἀσπράδα της. Μέσα ἡ ἐκκλησία ἄστραφτε ὁλοκάθαρη.

Ὅταν μπήκαμε στήν ἐκκλησιά, ἡ μικρή σύναξη — ὅλο τό χωριό, — παρ' ὅλη τήν κατάνυξη μέ τήν ὁποία παρακολουθοῦσε τήν ὠραία ἀκολουθία τῶν Θεοφανίων, βρῆκε τρόπο νά περιεργαστεῖ τούς «ξένους». Κι αὐτός ἀκόμη ὁ ἱερέας — ἕνας συμπαθητικός

ώριμος άντρας— έπέμεινε νά μᾶς λιβανίσει λίγο περισσότερο, όταν πέρασε δίπλα μας, γιά νά μᾶς τιμήσει βέβαια, αλλά καί γιά νά βρει καιρό νά μᾶς καλοδεϊ.

Ύστερα τό γλυκύ μέλος τοῦ ὕμνου τοῦ Κυρίου μᾶς ἔφερε ὅλους πρός αὐτόν:

*Ἐπεφάνης σήμερον
τῇ οἰκουμένη
καί τὸ φῶς Σου, Κύριε,
ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς
ἐν ἐπιγνώσει ὑμνοῦντάς Σε.
Ἦλθες, ἐφάνης,
τὸ Φῶς τὸ ἀπρόσιτον.*

Όταν «ἀγιάστηκαν» τά νερά, τό ἐκκλησίασμα πέρασε ἡσυχά ἡσυχά ἀπό τήν Ὁραία Πύλη καί πῆρε ἀγιασμό, φιλώντας τό χέρι τοῦ ἱερέα. Κι ὕστερα, μέ τόν ἱερέα καί τόν ψάλτη, μέ τήν «Ἀρχή τοῦ τόπου» — ἕναν καί μόνον χωροφύλακα — καί μέ τόν ὑποδιδάσκαλο μπροστά, ἀκολουθήσαμε κι ἐμεῖς στίς ἐπισκέψεις στά σπίτια πού γιόρταζαν.

* * *

Τά βαφτίσια γίνηκαν τό ἀπόγευμα. Ὁ ξάδελφός μου κι ἐγώ εἶχαμε ἀποφασίσει νά βαφτίσουμε τά δίδυμα, καί ὁ κουμπάρος τό δέχτηκε ἐγκάρδια. Ἐν τῷ μεταξύ ἕνας ἀκόμη γονιός, πού εἶχε ἀβάφτιστο παιδί, ἦρθε καί μοῦ ζήτησε νά τό βαφτίσω. Δέχτηκα τήν τιμή μέ προθυμία.

Φυσικά, στά βαφτίσια συνάχτηκε ὅλο τό χωριό.

Δέν ἔμεινε ψυχὴ σέ ἄλλο σπίτι, ἐκτός ἀπό δυό παρά-
λυτες γριουῖλες. Γύρω γύρω στήν κολυμβήθρα σπρώ-
χονταν τά παιδιά, πιό πίσω οἱ μεγάλοι, ἕως ἔξω
στὶς αὐλές, ὅπου ἀποτραβιόνταν οἱ ἄντρες γιὰ νά
κάμουν τόπο. Κι ὁ καημένος ὁ ἱερέας κουράστηκε
ἄρκετά γιὰ νά τελειώσει μέ τάξη καί εὐπρέπεια καί
τίς τρεῖς βαφτίσεις.

Ἦστερα μοιράσαμε τά «μαρτυριάτικα» σέ ὅλο τό
χωριό, πού μᾶς εὐχονταν νά τά «χιλιάσουμε», καί τό
βράδυ χρειάστηκε νά φᾶμε δυό φορές γιὰ νά «τιμή-
σουμε τό τραπέζι» καί στά δυό σπίτια τῶν κουμπά-
ρων, ἕνα τραπέζι πλούσιο, εὐλογημένο καί καλό-
καρδο.

* * *

Ὅταν τήν ἄλλη μέρα τό μεσημέρι, ἀφοῦ εὐχηθή-
καμε σέ ὅλους τούς Γιάννηδες, κατεβήκαμε στό λι-
μανάκι τοῦ Νησιοῦ γιὰ νά «μπαρκάρουμε» γιὰ τό
δικό μας, ὅλο τό χωριό πρόβαλε στὶς πόρτες τῶν
σπιτιῶν νά μᾶς εὐχηθεῖ, νά μᾶς προπέμψει:

— Στό καλό νά πᾶτε! Στό καλό νά πᾶτε!...

Τώρα οἱ καλοί μας κουμπάροι εἶχαν πάρει τά
μέτρα τους. Στό λιμανάκι μᾶς περίμενε τό καινούριο
καϊκάκι τοῦ καπετάν Νικήτα, γιὰ νά μᾶς μεταφέρει
στόν τόπο μας. Εἶχαν στρώσει ἀκόμη καί χράμια
ἀπάνω στό καλοπλυμένο κατάστρωμα τοῦ καϊκιοῦ,
γιὰ νά ξαπλώσουν ἄνετα οἱ γυναῖκες.

Μέ φρέσκο πρίμο ἀγέρι τό καϊκάκι, σάν πουλί πού
πετοῦσε ξυστά πάνω στή θάλασσα, μᾶς ἔφερε σέ εἴκο-
σι λεπτά τῆς ὥρας στό νησί μας. Βγῆκαν μαζί μας

στή στεριά ὁ καπετάνιος κι οἱ κουμπάροι μας «να φᾶνε μαζί μας μιὰ ἐλιά», «νά πιοῦν ἓνα κρασί», κι ὕστερα σάλπαραν πάλι γιά τό Νησί. Τώρα γιά νά «βροῦνε τόν καιρό» χρειάστηκε «νά κόψουν» ἓνα σωρό βόλτες. Τούς παρακολουθούσαμε, ὅπως λίγο λίγο ξεμάκρηναν. Τό λευκό πανί πότε φούσκωνε μέ τόν ἄνεμο, πότε σούρωνε στήν ἄπνοια. Ὑστερα, σιγά σιγά τό καϊκάκι καβατζάρισε* τή μικρή γλώσσα τῆς γῆς τοῦ Νησιοῦ καί χάθηκε πίσω της.

Τότε νιώσαμε τήν πίκρα τοῦ χωρισμοῦ ἀπό τούς καλούς ἤσυχους Νησιῶτες, πού ζοῦν ἐκεῖ στό μικρό νησί τους ἄγνωστοι καί ἀγνοημένοι, καί πού σ' ἐμᾶς ἔτυχε ἢ καλή τύχη νά τούς γνωρίσουμε καί νά τούς ἀγαπήσουμε. Κι ἄς ζήσαμε μαζί τους μόνο τρεῖς ἡμέρες. Ἐφτασαν αὐτές γιά νά τούς βάλουν στήν καρδιά μας. Βέβαια, γι' αὐτό βοήθησε κι ὁ φωτισμός καί ἡ θέρμη μέ τήν ὁποία ζέστανε τή χριστιανική ψυχή μας ἡ εὐκαιρία νά χαροῦμε τή μεγάλη γιορτή τῶν Φώτων στό ἤσυχο νησάκι τους.

Ἀληθινά. Δέ θά ξεχάσω ποτέ ἐκεῖνα τά γαλήνια, τά σεμνά, τά ζεστά χριστιανικά Φῶτα τοῦ γλυκύτατου ἐκείνου Γενάρη τοῦ ἔτους 194..., τά Φῶτα πού ὁ καλός Θεός μᾶς ἀξίωσε νά γιορτάσουμε στό Νησί.

(Ἀπό τό βιβλίο *Τό σπίτι μέ τά περιστέρια*)

καβατζάρω = περνῶ ἓναν κάβο (ἀκρωτήρι)

Ἡ χρυσόμυγα

τό περιβόλι, κάθε καλοκαίρι,
μιὰ φλύαρη χρυσόμυγα γυρίζει.
Κάνει πώς εἶν' σοφή κι ὅλα τὰ ξέρει,
μά εἶναι χρυσή μονάχα καί βουίζει...

Στά ταπεινά λουλούδια πού γυρνᾶ,
γιὰ κοσμογυρισμένη τούς περνᾶ
κι ἀλήθεια, ἔχει γυρίσει ὅλη τή σφαῖρα
καί ἔχει κάνει ταξίδια μακρινά:
ἐπῆγε ὡς τή γωνιά τοῦ κήπου πέρα!

Ἐδιάβηκε χωρίς караβοκύρη
ὠκεανούς καί λίμνες καί ποτάμια
—τή στέρνα, τόν κουβά, τό ποτιστήρι,—
πέρασε κι ἀπ' τοῦ κήπου τὰ καλάμια!

Ἐκανε καί τό γύρο μιᾶς βεράντας!
Ἐγνώρισε καί κάποιαν ἀκακία!
Κι ἐδιάβασε Παγκόσμια Ἱστορία
στά φύλλα μιᾶς λεβάντας!

Τί βουητό! ὅλο τόν κῆπο φοβερίζει...
Μά τό ἥσυχο τ' ἀγέρι μόνο ξέρει
πώς εἶν' χρυσή μονάχα καί βουίζει

κι όταν φυσάει μέσ στό καλοκαίρι
καί φτερώνει,
τή συνεπαίρνει ξαφνικά καί τή σαρώνει.

(Από τό περιοδικό 'Η Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Φῶτα

ῶτα, φῶς ἁγίας γιορτῆς
γύρω λαμπυρίζει.
"Άγιος Γιάννης Βαφτιστής
τό Χριστό βαφτίζει.

Σήμερα μέσ στό νερό,
θάλασσα, ποτάμι,
ρίχνουν τό χρυσό σταυρό,
τ' ἁγιασμα νά κάμει.

Σ' ὄλα τά νερά ἁγιασμός
καί σέ μᾶς ὁ φωτισμός.
Στοῦ σπιτιοῦ μας τή μεριά
πᾶμε μ' ἀναφτά κεριά.

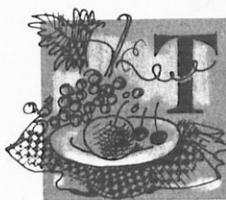
(Από τίς Μικρές φωνές)

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΔΕΛΤΑ

Οί βόλοι

‘Ο ‘Αντώνης καί τ’ ἀδέρφια του (ή ‘Αλεξάνδρα, ή Πουλουδιά καί ὁ ‘Αλέξανδρος) περνοῦν τό καλοκαίρι στό ἀρχοντικό τῶν θείων τους στήν Καστέλα, στόν Πειραιά. (Γύρω στά 1900)

Ι ΩΡΑΙΑ πού ἦταν ἡ ἐλευθερία στό βράχο τῆς Καστέλας! Πουθενά δέν ἦταν τόσο ψιλή ἢ σκόνη, τά χαμόκλαδα πιό ξερά, τά κλαριά πιό εὔκολα νά τσακίσουν, οἱ πέτρες πιό πολλές, τό χῶμα πιό πλούσιο ἀπό θησαυρούς.

Τί δέν ἔβρισκες ἐκεῖ μέσα! Πράσινα καί γαλάζια κομμάτια γυαλί, κάποτε καί ἄσπρα, χαλκάδες τενεκεδένιους σκουριασμένους ἢ καπάκια κουτιῶν στρογγυλά, σάν ρόδες χωρίς ἀξόνι — μά ὁ ‘Αντώνης ἔλεγε πῶς ἦταν εὔκολο νά τούς κάνεις ἀξόνι μ’ ἓνα καρφί πού θά τά τρυποῦσε στή μέση, — κάποτε κανένα κουδουνάκι σιδερένιο χωρίς γλωσσίδι — πού καί αὐτό διορθώνουνταν, βεβαίωνε ὁ ‘Αντώνης, μέ μιά μεγάλη

χάντρα τῆς Ἀλεξάνδρας, κρεμασμένη σέ μιά κλωστή, μόνο πού ἡ Ἀλεξάνδρα, πού εἶχε πέντε τέτοιες χάντρες, δέν ἤθελε νά δώσει καμιά, — κάποτε κανένα κομμάτι σκοινί ἢ σπάγο ἢ τέλι· μά προπάντων πέτρες, πέτρες ὄλων τῶν σχημάτων, μέ φλέβες σταχιές, μενεξελιές, τριανταφυλλιές ἢ μαῦρες.

Μιά μέρα ἡ Πουλουδιά βρῆκε ἕναν ἀληθινό θησαυρό: βόλους, βόλους μαύρους, πολλούς, σκόρπιους, μικρούς, ὀλοστρόγγυλους. Ζαλισμένη τούς κοίταζε, ἄφωνη ἀπό τή χαρά της. Ἡ πρώτη της σκέψη ἦταν νά μή φωνάζει τ'ἀδέλφια της, μήν τῆς τούς πάρει ὁ Ἀντώνης, πού πρέσβευε πώς τά κορίτσια δέν πρέπει νά παίζουν βόλους, πώς ἔχουν κοῦκλες καί πώς αὐτές τούς ἀρκοῦν. Μά ἦταν τόσοι πολλοί οἱ σκόρπιοι βόλοι, ἀρκοῦσαν γιά ὄλους, ἀκόμα καί γιά τόν Ἀλέξανδρο, πού τόσο τούς λαχταροῦσε καί πού ποτέ δέν τοῦ δάνειζε τούς δικούς του ὁ Ἀντώνης.

Φώναξε λοιπόν τ' ἀδέλφια της.

— Βόλους! Βόλους! Ἐλᾶτε νά δεῖτε πόσοι! τούς εἶπε μαζεύοντάς τους γεμάτη τή φούχτα της.

Ἀνακούρκουδα* πλάγι της, καταχαρούμενος, τούς μάζευε ὁ Ἀλέξανδρος ἕναν ἕνα καί τούς φύλαγε στήν ἄλλη παλάμη του. Ὁ Ἀντώνης ὅμως, μέ τά δύο του χέρια στίς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ του, δέν τό θεώρησε ἀξιόπρεπο γιά ἕνα ἀγόρι νά ἐνθουσιαστεῖ μέ τό εὔρημα ἑνός κοριτσιοῦ. Καί εἶπε ἀκατάδεχτα:

— Οἱ δικοί μου εἶναι πιό μεγάλοι!

Καί ἡ Ἀλεξάνδρα, πού ἀκολουθοῦσε πάντα τόν

ἀνακούρκουδα = μέ λυγισμένα τά γόνατα

Ἄντωνη, εἶπε:

— Καί γιά νά τούς πετάξουν ἐδῶ, θά πεί πῶς εἶναι χαλασμένοι!

Ἄπογοητευμένος ἄνοιξε ὁ Ἀλέξανδρος τά χέρια του, καί οἱ βόλοι του σκορπίστηκαν στό χῶμα.

Ἡ Πουλουδιά ὄμως ἐπέμεινε.

— Ποῦ τό ξέρεις πῶς τούς πέταξαν; ρώτησε. Μπορεῖ ἓνα ἀγόρι νά τούς εἶχε στήν τσέπη του, καί νά τρύπησε ἡ τσέπη του, καί νά τοῦ ἔπεσαν ὅσο περπατοῦσε. Γιά δές, ἔχει παντοῦ, ἐδῶ, κι ἐκεῖ, καί παρακάτω! Θά ἔτρεχε τό ἀγόρι, καί θά ἔπεφταν οἱ βόλοι...

— Πφφφ... διέκοψε ὁ Ἄντωνης, πού εἶχε πολλή ὄρεξη νά πάρει ἀπό τό θησαυρό τῆς ἀδελφῆς του, μά πού δέν τό καταδέχονταν πιά, μιάς καί τόν εἶχε περιγελάσει. Ξέρεις καί σύ τώρα ἀπό ἀγόρια!

Πειραγμένη στό φιλότιμό της γιά τήν περιφρονητική ἀδιαφορία τῶν ἀδελφῶν της, ἡ Πουλουδιά γέμισε τήν τσέπη της καί εἶπε:

— Καλά. Ὄταν αὔριο μοῦ ζητήσετε τούς βόλους μου, ἐγώ δέ θά σᾶς τούς δώσω!

Καί κάκιωσε καί δέν ἤθελε νά ρίξει μέ τούς ἄλλους πέτρες στό γιालό.

Αὐτό ἦταν τό πιό ὠραῖο τους παιχνίδι. Καί παράμερα, λυπημένη, κοίταζε ἡ Πουλουδιά τίς πέτρες, πού τίς πετοῦσαν τ' ἀδέλφια της καί πού πηδοῦσαν στούς βράχους καί ξαναπηδοῦσαν ὡς κάτω κι ἔπεφταν πλούφ στό νερό.

Τό «πλούφ» δέν τό ἄκουαν, γιατί ἦταν πολύ ψηλά, καί τό νερό πολύ χαμηλά. Μά τούς εἶχε πεί ὁ Ἄν-

τώνης πώς κάνει πάντα «πλούφ» ή πέτρα στο νερό, και άν τό 'λεγε ό 'Αντώνης, πρέπει νά ήταν άλήθεια. Γιατί ποτέ δέν είπε ψέμα ό 'Αντώνης.

Καί τό 'λεγε πάντα ό θεϊός: «'Ο 'Αντώνης είναι σκάνταλος, μά ψέματα δέ λέγει!»

Καί τό 'λεγε και ή θεία, πού τοῦ τίς έβρεχε συχνά. [...] Όλα τά όμολογοῦσε, σάν τόν ρωτοῦσαν. Καί τόν έτρεμαν τά κορίτσια, μήν όμολογήσει και τίς δικές τους άταξίες και τά δικά τους μυστικά.

Έτσι, εκείνη τήν ήμέρα πού βρήκε τό θησαυρό της, πέρασε ή Πουλουδιά μεγάλη στενοχώρια.

Εΐχαν έπιστρέψει τ' άδελφια στό σπίτι [...] μείναν στην αϋλή για νά παίξουν, πού ήταν ακόμα μέρα· μά κανένας δέν είχε κέφι για παιχνίδια, γιατί ό 'Αλέξανδρος, στην έπιστροφή εκείνο τό άπόγευμα, είχε ντροπιάσει τήν οικογένεια.

— Πώς τοῦ ήλθε νά τό κάνει! είπε ή 'Αλεξάνδρα, σμίγοντας τά δυό της χέρια κάτω από τό πηγούνι της.

Ό ένοχος κάθονταν στό πεζούλι τής πίσω πόρτας τοῦ σπιτιοῦ, τά χέρια άκουμπισμένα στην πέτρα όπου άπλώνονταν φουντωτή ή άσπρη του κεντημένη φουστίτσα, τά μάτια πρησμένα από τά κλάματα, τό μυτάκι κατακόκκινο, τά χείλια σφιγμένα για νά συγκρατήσει τ'άναφιλητά πού όλο ξανανέβαιναν. Κοίταζε πότε τή μεγάλη του άδελφή, πού φαίνονταν ζαλισμένη από τό κακό πού τής ήλθε στό κεφάλι, πότε τόν 'Αντώνη, πού, μισοκρεμασμένος από τό τεντωμένο σκοινί τής άπλώτρας, ξεχνοῦσε από τήν άγανά-

κτησή του νά κάνει τή σβούρα στριφογυρίζοντας στό τακούνη του, καί πότε τήν Πουλουδιά, πού συνήθως ἦταν κόμμα του, μά πού κι ἐκείνη τώρα ἔσκυβε τό μέτωπο κάτω ἀπό τήν οἰκογενειακή συμφορά.

— Φαντάσου νά τό ἤξερε ἡ μαμά πώς εἶπε: «Βρέ σύ!» σ' ἕναν ἀξιωματικό! εἶπε ἀργοπροφέροντας μιά μιά τίς λέξεις του ὁ Ἀντώνης.

— Καί νά σηκώσει καί τή γροθιά του! εἶπε ἡ Ἀλεξάνδρα.

— Καί νά χτυπήσει τό πόδι του, ἐμπρός, σά νά τραβοῦσε σπαθί! πρόσθεσε ὁ Ἀντώνης,

— Καί σέ ποιόν; Σ' ἕναν ἀξιωματικό! εἶπε ἡ Ἀλεξάνδρα.

Ὁ Ἀλέξανδρος, στή φοβερή αὐτή ἐνθύμηση, ἔλιωσε πάλι στά κλάματα.

— Μά δέν τό ἤξερα πώς ἦταν ἀξιωματικός! εἶπε ἀνάμεσα στά δάκρμά του.

— Πῶς δέν τό ἤξερες; Δέν τόν εἶδες, μέ τήν ἄσπρη του στολή καί τά χρυσά γαλόνια στό πηλίκιό του; ρώτησε αὐστηρά ὁ Ἀντώνης.

— Τόν εἶδα... μά τόν εἶδα ἀφοῦ τό εἶπα!

— Καλά, δέν ἄκουσες τ' ἄλογό του πού ἤρχουνταν πίσω μας;

— Τό ἄκουσα. Μά νόμιζα πώς ἦταν ὁ Μπαρμπαγιάννης Κανατάς!

Στάθηκε μιά στιγμή ὁ Ἀντώνης νά σκεφθεῖ καί νά ζυγίσει αὐτή τήν πιθανότητα. Μά τή βρῆκε ἀστήριχτη.

— Αὐτά πού λές, μόνο ἕνα μωρό σάν καί σένα μπορεῖ

νά τά πει! τοῦ ἀποκρίθηκε μέ τό πιό αὐστηρό του ὕφος. Ἔκουσες μήπως τό τσίκι-τσάκα πού κάνουν οἱ κανάτες τοῦ Μπαρμπαγιάννη Κανατά, σάν τρέχει τό γαῖδουράκι του;

— Ὁ-ο-ο-χι... ὁμολόγησε χαμηλόφωνα ὁ Ἀλέξανδρος.

— Καί δέν ἄκουσες τό κλοπακλόπ, κλοπακλόπ, κλοπακλόπ, πού κάνει τό ἄλογο σάν τρέχει καί πού δέ μοιάζει καθόλου μέ τό τάκ-τάκ-τάκ τοῦ γαῖδουριοῦ;

— Ναί... τ' ἄκουσα... ἀποκοίθηκε ἀκόμα πιό σιγά ὁ Ἀλέξανδρος.

— Καί ἀμέ τό κλικικλίκ τοῦ σπαθιοῦ στή σέλα; ἔκαμε ἡ Ἀλεξάνδρα, γιά νά μή μείνει πίσω στήν παρατηρητικότητα καί τήν περιγραφή.

Μέ αὐτή τήν ἐνθύμηση τοῦ σπαθιοῦ τοῦ ἀξιωματικοῦ, καινούρια δάκρυα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Καί εἶπε ἡ Ἀλεξάνδρα, ἀναπολώντας πάλι τό δράμα:

— Ἦρχονταν ὁ ἀξιωματικός ἀπό τήν Καστέλα... Κι ἔτρεχε γιά νά πάγει σπίτι του... Καί βλέπει μπροστά του τέσσερα παιδιά, πού θά νόμιζε, βέβαια, πώς εἶναι καλοαναθρεμμένα παιδιά. Κι ἔξαφνα, τό πιό μικρό, γυρνάει πίσω, κάνει ἀπότομα ἓνα βῆμα μπροστά...

— Σάν νά ἔκανε ἔφοδο! διέκοψε μέ ἀγανάκτηση ὁ Ἀντώνης.

— Ναί... σάν νά ἔκανε ἔφοδο! ἐπανέλαβε ἡ Ἀλεξάνδρα. Καί, σηκώνοντας τή γροθιά του, φωνάζει: «Βρέ σύ!» Καί σέ ποιόν; Σ' ἓναν ἀξιωματικό!

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν ἀναλυμένος πιά ὅλος στά δάκρυα.

— Καί δέ θύμωσε ὁ ἀξιωματικός, εἶπε συντριμμένη ἡ Πουλουδιά, κουνώντας πάνω κάτω τό κεφάλι της, ὅπου βάραινε ὅλη ἡ ντροπή τοῦ ἀδελφοῦ της, καί δέ μάλωσε...μόνο γέλασε!

— Ναί, φαντάσου! Γέλασε! ἐπανελάβε καταστενοχωρημένη ἡ μεγάλη ἀδελφή.

Αὐτή τή φορά ἀπέκανε ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐσκυψε τό κεφάλι του στά γόνατά του κι ἐπνιξε δάκρυα καί ἀναφιλητά στ' ἄσπρα κεντήματα τῆς φούστας του.

Ἡ Ἀλεξάνδρα καί ὁ Ἀντώνης, ἀκίνητοι, τόν κοίταζαν, μέ ὅλη τήν αὐστηρότητα πού ἄξιζε τό ἐγκλημα του. Ἡ Πουλουδιά ὅμως, ἴσως γιατί ἦταν πιο μικρή καί εἶχε τά κλάματα πιο εὐκόλα, ἴσως γιατί ὁ Ἀλέξανδρος, στούς καβγάδες, ἦταν πάντα κόμμα της, ἡ Πουλουδιά ἐνίωσε νά γεμίζουν καί τά δικά της μάτια δάκρυα καί ν' ἀνεβαίνει κάτι πνιγερό στό λαιμό της, καί, σκύβοντας στίς πέτρες τῆς αὐλῆς, ἔβγαλε τούς βόλους της ἀπό τήν τσέπη της καί ἄρχισε νά παίξει μόνη της, ἀνοίγοντας ὅσο μπορούσε πλατύτερα τά μάτια της, γιά νά στεγνώσουν πρίν στάξουν τά δάκρυα.

Ἐκείνη τή στιγμή ἀκούστηκε ἡ φωνή τῆς θείας: — Ἀλεξάνδρα! Ἀντώνη!... Ποῦ εἶναι τά παιδιά; [...]

Τά τέσσερα ἀδέλφια ἀνορθώθηκαν. Ἡ Πουλουδιά πέταξε χάμω ὅλους της τούς βόλους καί τίναξε τά σκονισμένα χέρια της· ἡ Ἀλεξάνδρα ἔτρεξε στόν Ἀλέξανδρο, τοῦ κατέβασε καί τοῦ ἔσιαξε τήν τσαλα-

κωμένη του φούστα, καί μέ τό χέρι βιαστικά βρού-
τισσε στήν κανονική τους θέση τά κάπως ανακατω-
μένα ξανθά του κατσαρά· ὁ Ἄντωνης, παρατώντας τό
σκοινί ὅπου κουνιοῦνταν κρεμαστός, ἔβαλε τά χέ-
ρια του στίς τσέπες καί κοίταξε, σάν νά τόν ἀνακάλυ-
ψε πρώτη φορά, ἕνα βασιλικό φουντωμένο στή γλά-
στρα του.

Καί ἡ θεία, κοντή, στρογγυλή, παχιά, εὐκίνητη
ὅμως κι ἐλαφριά σάν μπάλα λαστιχένια, βγῆκε στήν
αὐλή. Μόλις εἶχε φθάσει ἀπέξω. Φοροῦσε ἀκόμα τό
καπέλο καί τά γάντια της.

Ἐριξε γύρω της μιά γοργή ματιά, πού περιτύλιξε
καί τά τέσσερα ἀδέλφια μεμιᾶς.[...]

Βήματα ἀκούστηκαν ἀπό μέσα, καί ὁ θεῖος Ζωρ-
ζής βγῆκε στήν πόρτα, κοντός, στρογγυλός, παχύς,
μέ τό ἀγαθό του χαμόγελο, πού ξανάνιωνε τό σταχτί
του κεφάλι καί τ' ἄσπρα του φρύδια.[...]

— Καλῶς τά παιδιά! Ἐλᾶτε στή βεράντα, πού ἦλθε
ἡ θεία Ἀργίνη μέ τό Γιάννη...

Μιά φωνή τῆς θείας τόν διέκοψε:

— Καλέ, τί εἶναι αὐτά; Τί εἶναι αὐτές οἱ βρῶμες στήν
αὐλή μας; Ποιός ἔμπασε κατσίκες ἐδῶ;

ἽΟλοι γύρισαν σαστισμένοι.

Σκυμμένη ἐμπρός, σηκώνοντας μέ τά δυό της χέ-
ρια τίς φοῦστες της, στίς μύτες τῶν ποδαριῶν της,
σάν νά φοβοῦνταν μή λερωθεῖ πατώντας ὀλόκληρα τά
παχιά της ποδαράκια, κοίταζε ἡ θεία μέ φρίκη καί
ἀηδία τό θησαυρό τῆς Πουλουδιᾶς σκορπισμένο στίς
πλάκες.

— Ποιός έβαλε μέσα κατσίκες; επανέλαβε.

Καί φώναξε:

— Ειρήνη!

Στό παράθυρο τῆς κουζίνας παρουσιάστηκε τό συγυρισμένο κεφάλι τῆς μαγείρισσας.

— Όρίστε, Κυρία!

— Ποιός έμπασε κατσίκες στήν αὐλή μας;

— Κατσίκες;

“Εσκυψε νά δεῖ ἐκεῖ πού έδειχνε τό ἀμείλικτο δάχτυλο τῆς θείας.

— Ποπό! έκανε.

Καί ὑποψιάρικα πρόσθεσε:

— Μήν τίς έβαλε μέσα ὁ Ἄντωνης;

— Ἐγώ; “Όχι! έκανε ξαφνιασμένος ὁ Ἄντωνης. Μά πού εἶναι οἱ κατσίκες;

— “Ε, ἀνόητε! εἶπε γελώντας ὁ θεῖος. Οἱ κατσίκες ξανάφυγαν, μ’άφησαν πίσω τους τά...τά σημάδια τους! πρόσθεσε μέ καινούριο ξεκάρδισμα.

Τήν ἴδια ὥρα ἐμφανίζονταν ἡ Εἰρήνη μέ σκούπα-κι καί φαράσι. Καί μουρμουρίζοντας καί γρινιάζοντας: «Τί βρῶμες... ποπό... τί ἀηδίες... στίς παστρικές μας πλάκες κιόλα...» μάζεψε ὅλους τούς βόλους τῆς Πουλουδιάς, γοργά, στό φαράσι τῆς.

Μά ἡ Πουλουδιά δέ στάθηκε νά δεῖ καί ν’ἀκούσει τό τέλος τῆς ἱστορίας. Ἄπό τά πρῶτα λόγια τοῦ θείου, σάν κατάλαβε τί ἦταν ὁ θησαυρός τῆς, τρομαγμένη κοίταξε τ’ ἀδέλφια τῆς. Ἄντάμωσε τήν περιφρονητική ματιά τῆς Ἄλεξάνδρας, τό κοροϊδευτικό σήκωμα τῶν φρυδιῶν τοῦ Ἄντωνη, τό ξαφνιασμένο, ὄλο

ρωτήματα μουτράκι του Ἀλέξανδρου καί, βουλιάζοντας κάτω ἀπό τό βάρος τῆς ντροπῆς, παρακαλώντας μέσα της νά τήν καταπιεῖ ἡ γῆ, δίπλωσε τούς ὤμους της, χώθηκε σιγά στό κούφωμα τῆς πόρτας καί, ξεγλιστρώντας πίσω ἀπό τό θεῖο, ἔτρεξε στή σκάλα, ἀνέβηκε δυό δυό, μπῆκε στήν κρεβατοκάμαρά της, πού ἦταν ὅλων τῶν ἀδελφῶν κάμαρα, καί κρύφτηκε πίσω ἀπό τήν κουνουπιέρα* της.

Ἡ καρδιά της βροντοῦσε, ὄχι πιά ταμποῦρλο ἀλλά γκρανκάσα.* Τώρα θά ρωτήσῃ ἡ θεία. Καί τώρα θ'ἀπαντήσῃ ὁ Ἀντώνης, πού δέν ἔλεγε ποτέ ψέματα: «Ναί, τίς βρῶμες αὐτές τίς ἔφερε ἡ Πουλουδιά!» Καί δέν ἦταν μόνο αὐτό, μά πού θά πεῖ: «Γιατί τίς πῆρε γιά βόλους!» Καί θά τήν περιγελάσουν ὅλοι. Ἄχ, τί φοβερό νά τήν περιγελάσουν ὅλοι!

Καί τά ἔπιασε μέ τά χέρια της, αὐτά... Πουφού! τί ἀηδία! Καί θά τή μαλώσῃ ἡ θεία... καί θά τῆς δώσει κανένα μπάτσο... Δέν τήν ἔμελε ὁ μπάτσο, τό παχύ χεράκι τῆς θείας δέν πονοῦσε πολύ, μά ἡ ντροπή, ἡ ντροπή! Καί αὐτή τήν ὥρα θά τά λέγανε κάτω. Καί ἦταν κάτω ἡ θεία Ἀργίνη καί ὁ ἐξάδελφος ὁ Γιάννης! Καί θά κορόιδευε ὁ Γιάννης...

Αὐτό ἦταν περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορούσε νά ὑποφέρει. Σάν τόν Ἀλέξανδρο πρωύτερα, ξέσπασε κι ἐκεῖνη στά κλάματα.

Καί τόσο δυνατά ἔκλαιγε, ὥστε δέν ἄκουσε τόν Ἀντώνη πού ἀνέβηκε καί μπῆκε στήν κάμαρα.

ἡ κουνουπιέρα = μεγάλο τούλι πού σκεπάζει τό κρεβάτι γιά νά προστατεύει ἀπό τά κουνούπια

ἡ γκρανκάσα = μεγάλο ταμποῦρλο

Μά τήν ἄκουσε κείνος καί, παραμερίζοντας τήν κουνουπιέρα, τή βρῆκε ζαρωμένη στή γωνιά της.
— Γιατί κλαῖς; τή ρώτησε περιφρονητικά.

Ὁ Ἀντώνης εἶχε βαθιά περιφρόνηση γιά τά κορίτσια, γιατί, λέει, κλαῖν γιά τό τίποτα. Ἐκεῖνος, σάν ἀγόρι πού ἦταν, δέν ἔκλαιγε ποτέ, ὅσο καί νά χτυποῦσε, ὅσο καί νά πονοῦσε. Καί οὔτε σάν ἔπεσε ἀπό τή σκάλα τῆς βεράντας κι ἔσπασε τό κεφάλι του κι ἔτρεχαν αἷματα καί τοῦ τό κόλλησε ὁ θεῖος μέ τσιρότο, πάλι δέν ἔκλαψε.

Οἱ ἀδελφές του τοῦ εἶχαν μεγάλο θαυμασμό γι' αὐτό. Καί τοῦ εἶχαν καί κάποιο σεβασμό, σάν νά ποῦμε, ντρέπονταν νά κλαῖν μπροστά του. Καί τώρα πού τήν τσάκωσε τήν Πουλουδιά ἀναλυμένη στά κλάματα, ντράπηκε κείνη πιά πολύ. Μά πάλι δέν ἔκανε νά τό δεῖξει, καί σηκώθηκε χωρίς ν' ἀποκριθεῖ.

Καί τῆς εἶπε ὁ Ἀντώνης:

— Εἶσαι μιά κουτή! Λερώνεις τήν αὐλή μας καί ὕστερα κλαῖς κιόλα!

— Δέν κλαίγω γι' αὐτό, εἶπε πειραγμένη ἡ Πουλουδιά.

— Ἀμέ γιατί κλαῖς;

— Γιατί...

Στάθηκε νά σκεφθεῖ ποιάν αἰτία νά προτιμήσει. Καί ἀποφάσισε:

— Γιατί θά μέ μαλώσει ἡ θεία καί θά μοῦ δώσει κι ἕναν μπάτσο!

— Φοβητσιάρα! ἔκανε ὁ ἀδελφός της.

Ἡ Πουλουδιά ἐπαναστάτησε.

— Δέ φοβοῦμαι! διαμαρτυρήθηκε. Καί πρῶτον, τό ξέρεϊς πῶς δέν πονεῖ τό χέρι τῆς θείας!

— Ἄμέ τότε;

— Ἔτσι. Δέ μ'ἀρέσει νά μέ δέρνουν!

Ὁ Ἄντωνης σήκωσε τούς ὦμους του καί πῆγε στή μπαλκονόπορτα· καί, πιάνοντας τήν κουπαστή τοῦ μπαλκονιοῦ, ἄρχισε νά κλοτσᾷ τό ξύλινο περίφραγμα.

— Ἐσεῖς τά κορίτσια ὄλο ἀφορμές γυρεύετε γιά νά κλαῖτε, εἶπε περιφρονητικά. Καί τώρα βρίσκεις ἀφορμή πῶς θά σέ δεῖρει ἡ θεία, χωρίς νά ξέρεϊς τίποτα.

— Ἀφοῦ τό ξέρω πῶς θά μέ δεῖρει; εἶπε ἡ Πουλουδιά πού εἶχε βγεῖ καί αὐτή στό μπαλκόνι καί εἶχε πιάσει καί αὐτή τήν κουπαστή καί κλοτσοῦσε τό ξύλινο περίφραγμα.

— Τίποτα δέν ξέρεϊς! Γιατί θά σέ δεῖρει;

— Μά δέν τῆς εἶπες πῶς ἐγώ ἔφερα τούς βόλ... δηλαδή... αὐτά; ἔκανε μέ ἀηδία.

— Βέβαια ὄχι... ἀφοῦ δέ μέ ρώτησε.

Ἄπό τή σαστισμάδα της σταμάτησε ἡ Πουλουδιά τό κλοτσοκόπημα. Ἡ χαρά καί ἡ ἀνακούφιση τήν πλημμύρισαν. Τῆς ἤλθε νά φιλήσει τόν Ἄντωνη. Μά πάλι δέν τό καταδέχθηκε. Οὔτε τοῦ εἶπε εὐχαριστῶ. Ἔκανε τήν ἀδιάφορη καί εἶπε:

— Ἄ, καλά, ἂν εἶναι ἔτσι...

Μά θά τό κατάλαβε ὁ Ἄντωνης, γιατί ἡ φωνή της δέν ἦταν πιά κλασιάρικη. Τήν κοίταξε ἀπό πάνω ἀπό τόν ὦμο του καί τῆς εἶπε:

— Μ' ἔστειλε ἡ θεία Ἄργίνη νά σέ φωνάξω. Μά εἶναι τό πρόσωπό σου σιχαμένο... σκούπισες τά μά-

τια σου μέ βρώμικα χέρια... πού πιάσανε τούς βόλους σου... πουφού! τί βρώμες!

— Καθόλου! φώναξε άγανακτισμένη ή Πουλουδιά.

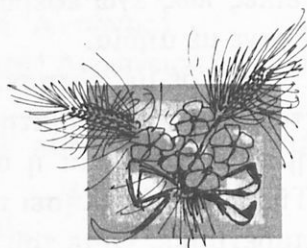
— Πώς καθόλου; Κοίταξε τό πρόσωπό σου στόν καθρέφτη!

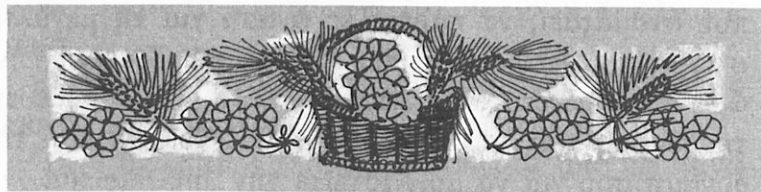
Φουρκισμένη πήγε κείνη στό νιφτήρα, έχυσε νερό στή λεκάνη καί, άποφεύγοντας τόν καθρέφτη μπροστά της, βιαστικά σαπούνισε χέρια καί πρόσωπο.

Ό Άντώνης τήν είχε άκολουθήσει. Μέ τό δάχτυλο, κοροϊδευτικά, τής έδειξε τίς μαυριδερές σαπουνάδες τής λεκάνης.

— Όλα αυτά είναι πάστρες, είπε, είναι οί πάστρες πού βγαίνουν άπό τούς βόλους τής δεσποινίδας...

(Άπό τό βιβλίο *Ό Τρελαντώνης*)

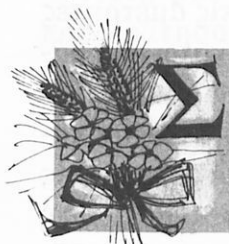

ΛΙΝΑ ΚΑΣΔΑΓΛΗ

Ἐπὶ τὸ ἀεροπλάνο

ἀγαπητά μου ἀνίψια,

ΑΣ εἶχα τάξει, τὴν τελευταία φορά, νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὸ ἀεροπορικό μου ταξίδι στὰ Γιάννενα.

Εἶναι συνταρακτικό ἕνα ἀεροπορικό ταξίδι, ὅταν τὸ κάνεις γιὰ πρώτη φορά.

Νόμισα πὼς θὰ φοβηθῶ πολὺ καὶ σᾶς ἀποχαιρέτησα μὲ τὴ σκέψη ἕνα ἕνα, ἀνιψάκια. Τί τὰ θές, ἄλλο εἶναι νὰ νιώθεις τὴ γῆ στέρη ἀπὸ κάτω σου, κι ἄλλο νὰ γίνεσαι... πουλί.

Ἔλα ὁμως πού εἶχα καὶ τόση περιέργεια, νὰ δῶ πὼς θὰ ἔναι αὐτὸ τὸ περίφημο ταξίδι. Ὅλα ἦταν γιὰ μένα καινούρια: τὸ ἀεροδρόμιο, ἡ ἀεροσυνοδός, τὸ κλείσιμο μέσα στὸ μεγάλο κουτί, ὕστερα πού σοῦ λένε νὰ δέσεις τὴ ζώνη (ἐκεῖ δά μετανόησα λιγάκι πού εἶχα μπεῖ), ὕστερα τὸ τρέξιμο τοῦ ἀεροπλάνου μέσα στὸ διάδρομο ἀπογειώσεως καὶ τὸ ἐλάχιστο διάστημα

πού σταματάει, νά πάρει λές ανάσα γιά τή μεγάλη στιγμή πού θά ξεκολλήσει ἀπό τή γῆ. Ἐκείνη τήν ὥρα σοῦ φαίνεται σάν ζωντανό πλάσμα πού μαζεύει τή δύναμή του, καί ἄθελά σου μαζεύεις κι ἐσύ τή δύναμή σου γιά νά μοιραστεῖτε τήν προσπάθεια.

Ἡ προσπάθεια σέ ἀνεβάζει τώρα ὄλο καί πιό πάνω, κι ἡ γῆ πλαταίνει στά πόδια σου. Βλέπεις τούς ἀνθρώπους πού κάνουν μπάνιο στή Γλυφάδα, τ' αὐτοκίνητα, πιό μικρά, πιό μικρά — καί τώρα πιά ἔχεις κάτω σου ἕναν ὠραῖο ἀνάγλυφο χάρτη, μέ στρωτή γαλάζια θάλασσα, κιτρινωπά βουνά, πράσινους λεκέδες ἀπό βλάστηση. Νά ὁ Ἴσθμός τῆς Κορίνθου, νά ὁ Κορινθιακός, κι οἱ ἀκτές τῆς Ρούμελης μέ τίς ἀμέτρητες πτυχές — ἐδῶ, μᾶς λένε, εἶναι τό Αἶγιο, κάτω στό βάθος τό Μεσολόγγι. Ὑστερα ἡ Ἀκαρνανία μέ τίς λίμνες... Βουνά, βουνά, χάνεις τό νοῦ σου ἀπό τήν κακοτράχαλη γῆ, ὄλο πέτρα. Λιγοστά τά δάση στίς πλαγιές, μικρά τά χωριουδάκια κι ἡ πρασινάδα γύρω τους φτωχή, καταλαβαίνεις μέ τί μόχθο κάνουν τοῦτοι οἱ ἄνθρωποι τή γῆ νά δώσει τόν καρπό της. Κι ὅμως παντοῦ, στίς κοιλάδες, στίς πλαγιές, στά ριζά τῶν βράχων, χαραγμένα μέ ὑπομονή τ' ἀμέτρητα δρομάκια καί μονοπάτια πού ἐνώνουν τούς ἀνθρώπους. Θυμήθηκα κάτι πού εἶχα διαβάσει σ' ἕνα βιβλίο πού ἀγαποῦσα πολύ στά νιάτα μου, τά Ψηλά Βουνά τοῦ Παπαντωνίου.

«Ὁ δρόμος δέ γίνεται μόνο γιά λίγους ἀνθρώπους. Τόν φτιάχνουν λίγοι καί τόν χαίρονται ὄλοι.

»Ὁ δρόμος εἶναι γιά ὄλο τόν κόσμο. Εἶναι γιά τόν

πλούσιο και τό φτωχό, για τόν ἄρχοντα και τό ζητιάνο.

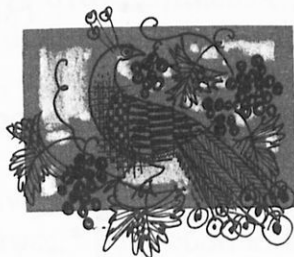
»Μέ τό δρόμο, ἕνα βουνό ἀνταμώνει μέ τό ἄλλο βουνό, μιά πολιτεία δίνει τό χέρι στην ἄλλη...»

Ἔτσι ὅπως τούς βλέπεις ὀλοκάθαρα ἀπό κεῖ πάνω τούς δρόμους, πυκνό δίχτυ πού ζώνει τά βουνά και τούς κάμπους, σέ κάνουν ν' ἀγαπᾶς και νά θαυμάζεις τόν ἄνθρωπο. Πού μικρός σάν μυρμήγκι, ἀθέατος ἀπό κεῖ ψηλά, κατόρθωσε νά χαράξει μέ ἀναλλοίωτα σημάδια στό πρόσωπο τῆς γῆς τήν ἀνάγκη του για ἐπικοινωνία, για συνεννόηση, για φιλία μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους.

Αὐτή μοῦ φαίνεται εἶναι ἡ πιό ζωηρή ἐντύπωση πού κράτησα ἀπό τό ταξίδι μου.

Σᾶς φιλω̃, ἀνιψάκια,
Η ΘΕΙΑ ΝΕΡΑΝΤΖΟΥΛΑ

(Ἀπό τό περιοδικό 'Η Ὁδηγός)

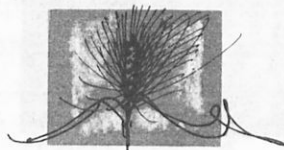

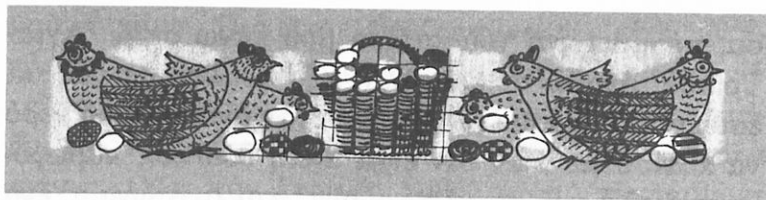
Πλουμιστός αετός

Πλουμιστός αετός ψηλώνει,
δίχως νά σταθεῖ σταλιά.
Τόν στολίζουν καί κουδούνια,
κι ὅλο θέλει ν'ἀνεβαίνει,
νά τρομάζει τά πουλιά
κι ὅλα τά ζουζούνια.

Μά ὅπως πάει καί καμαρώνει,
ποποπό, τί συμφορά
στόν αετό τόν κουδουνάτο!
Ξάφνου μπλέκει σ' ἓνα δέντρο
καί τοῦ κόβεται ἡ οὐρά.
Νά σου, πάρ' τον κάτω.

(Ἀπό τίς Μικρές φωνές)

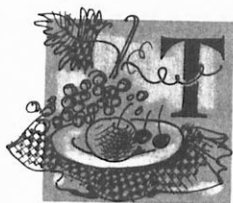

ΒΑΣΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Στό χωριό

(Αναμνήσεις του συγγραφέα από τα παιδικά του χρόνια στο χωριό. Γύρω στα 1900.)

ΗΣ μητέρας μου δέν τῆς μείνεσκε* πολὺς καιρὸς νά βοηθάει στίς ὄξω δουλειές. Ἐκείνη μᾶς μαγέρευε, φρόντιζε τὰ ζά, φούρνιζε, ἤ ἔπλενε τὰ ροῦχα μας πέρα στοῦ λαγκάδι. Σάν εὐκαιροῦσε κα-

μιὰ στιγμή, ἔτρεχε στὸν ἀργαλειό της κι ἔφαινε χέρι χέρι μιὰ δυὸ παλάμες πανί. Στά μεγάλα ὅμως θελήματα κάθε χρονιάς, στὸν κάματο,* στοῦ λιομάζεμα, στοῦ σκάλο,* στοῦ θέρο, στὸν τρύγο, μαντάλωνε τὸ σπίτι μας κι ἐρχότανε κι αὐτὴ κοντὰ μας ἀπ' τὸ πρωί.

Ὅταν μοῦ ἔμενε καὶ μένα καιρὸς ἀπ' τὸ σκολεῖο ἢ ὅταν εἶχαμε πάψεις,* βοηθοῦσα κι ἐγὼ ὅσο μπορού-

μείνεσκε = ἔμενε

ὁ κάματος = τὸ ὄργωμα

ὁ σκάλος = τὸ σκάλισμα

οἱ πάψεις = διακοπές

σα, πήγαινα φαΐ του πατέρα μου πάνω στην Άγια-Τριάδα, άναβα τά καντήλια της εκκλησιάς μας, κι έσιαζα κι εγώ κανένα αυλάκι, όταν άνοίγαμε τό νερό νά ποτίσουμε· σάν δέν είχα άλλη δουλειά, παραφύλαγα δίπλα στή μεγάλη γούρνα* και σκότωνα μ' ένα φουντωτό κλαδί τίς σφήκες και τούς σκούρκους* πού έρχονταν νά πιούν, γιατί ο πατέρας μου μου 'χε πεϊ πώς μās τρώγαν τίς μέλισσες. Είχαμε και γαϊδούρι και δυό προβάτες, τό ζευγάρι τά βόιδα μας και μιά μαλτέζικη* γίδα, πού άξιζε, ό,τι και νά 'λεγε κανένας. Τό γάλα πού κατέβαζε ήτανε άλλο πράμα, και κάθε χρόνο, άλάθευτα, θά μās γεννούσε δυό όμορφά κατσικάκια μέ σκουλαρίκια στό λαιμό, πού άπό τήν πρώτη κιόλας βδομάδα πηδοβολάγανε σάν άγρίμια ένα γύρο στή μάντρα ή άπάνω στή σκεπή του φουρνόσπιτου. Τήν άνοιξη βάναμε και δυό και τρείς κλώσες, τ' αυγά δέ μās άπολείπανε ποτέ, και μέ τό χοίρο πού θρέφαμε και σφάζαμε κάθε Χριστούγεννα, ή μητέρα μου έφτιανε καπνιστά σύγγληνα* και λουκάνικα, πού μās βαστούσαν όλοχρονικής.*

Δέ μ' ένοιαζε, νά σου πώ, και πολύ πού σφάζαμε τό χοίρο· ήτανε τό μόνο άπό τά ζωντανά μας πού δέν τ' άγαπούσα. Τό 'χα πάρει άπό κακό μάτι άπό πολύ μικρός, τότε πού σάν βαστούσα τίποτα στό χέρι μου και τφ' τρωγα, μέ κυνήγαγε κι έσκουζε, κι ήθελε νά

ή γούρνα = βαθούλωμα, μικρή λιμνούλα
ό σκούρκος = έντομο πίο μεγάλο άπό τή σφήκα
μαλτέζικη = άπό τή Μάλτα, έκλεκτής ποιότητας
σύγγληνα = λιπαρά κομμάτια χοιρινό κρέας
όλοχρονικής = όλοχρονίς

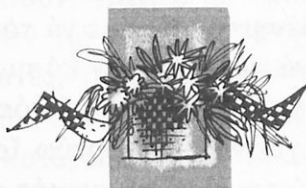
μου τό πάρει. Πιό ανάποδο ζωντανό δέν είχε ματαπλάσει ὁ Θεός. Δέν κοτούσαμε μέ τή μητέρα μου νά ταΐσουμε τίς κότες, δέν κοτούσαμε νά ταΐσουμε τή γίδα, καί νά σου τον ἀμέσως στή μέση νά τά φάει ὄλα κείνος. Οὔτε τόν ἔνοιαζε καθόλου γιά τίς ραβδιές πού τοῦ ῥιχνα· τά ἔκανε ὄλα μιά χασιά καί κοίταζε ἔπειτα μή θά ρίξουμε κι ἄλλο. Περιορισμένονε πάλι στό μέσα κατώι δέν μπορούσαμε νά τόν ἔχουμε, γιατί τότε ἦταν ἄξιος νά χαλάσει τόν κόσμο μέ τίς φωνές του. Καί λοιπόν, πολλές φορές μου κόστιζε ἕνα σωρό σκοτούρα νά τρέχω νά τόν γυρεύω ἴσα πάνω στήν Ἁγία-Τριάδα, πού τριγύριζε μοναχός του πέρα δῶθε κι ἀποξεχνιότανε βόσκοντας. Κάναμε δυό, κάναμε τρεῖς μέρες νά τόν δοῦμε, πού ἡ μητέρα μου φοβότανε πιά στό τέλος μήν εἶχε πάθει τίποτα, καί μ'ἔστελνε νά τόν γυρεύω. Ἐκεῖνος ὅμως τριγύριζε ρέμπελος ἀνάμεσα στά δεντρά, κατάσκαφτε τόν τόπο ψάχνοντας γιά νόστιμες ρίζες, ἔτρωγε βελάνια κι ὄ,τι ἄλλο τοῦ τύχαινε μπροστά, καί σάν ἔσφιγγε ἡ ζέστη ἔβρισκε κανένα λασπονέρι, τεντωνότανε μέσα καί κοιμότανε. Καί τότε ὄσο νά μαύλιζα* δέν ἔδινε ἀπόκριση.

Τά κατσικία μας, τά πουλούσαμε κι αὐτά σάν μεγαλώνανε κάμποσο· τά λεφτά τά ἔπαιρνε ἡ μητέρα μου κι ἀγόραζε νέματα* γιά τόν ἀργαλειό της. Ἐγώ τ' ἀγαποῦσα πολύ καί τά κασικιάκια μας, τούς ἔβγαζα ὄμορφα ὄνόματα — Ἀστέρω καί Χιόνα καί Κίτσο, — ἔπαιζα κυνηγητό καί κουτουλιές μαζί τους

μαυλίζω = φωνάζω μέ συνθηματική γλώσσα· κύρια σημασία, ξεπλανῶ
νέματα = νήματα, κλωστές

καί τά τάλιζα μυγδαλόφυλλα μέσα στή φούχτα μου.
Σάν έρχότανε ή ώρα νά μάς τά πάρουνε κι έβανα τά
κλάματα, ή μητέρα μου μέ καλόπιανε μέ κανένα κα-
ρύδι καί μοῦ ἔταζε πῶς μέ τά νέματα πού θά ἔπαιρνε,
θά μοῦ ἔφαινε μιά κόκκινη ποδιά.

(Ἀπό τό βιβλίο *Οἱ ξεριζωμένοι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

Δουλειές

.....
αφτάκι, ραφτάκι,

πῶς πᾶν οἱ δουλειές;

— Ψαλίδι, κοψίδι

καί δύο βελονιές.

— Κύρ γύφτο, κύρ γύφτο,

καψώνεις πολύ;

— Καψώνω κι ἰδρώνω,

βαρύ τό σφυρί.

— Τσαγκάρη, τσαγκάρη,

παπούτσια πουλάς;

- Σκαρπίνια, λουστρίνια,
σέ γάμο νά πᾶς.
- Φουρνάρη, φουρνάρη,
τί κάνεις μέ βιά;
- Μιά βάζω, μιά βγάζω,
κουλούρια, ψωμιά.
- Μανάβη, μανάβη,
τί τρῶν τά παιδιά;
- Ντομάτες, πατάτες,
φασόλια, κουκιά,
- Χασάπη, χασάπη,
τί κρέμετ' ἐκεῖ;
- Μανάρι, μουσκάρι,
γουρούνι παχύ.
- Μπακάλη, μπακάλη,
ἔχεις ἐλιές;
- Ἐλιές, τυρί φέτα,
χαλβά καί σαλάμι,
λουκάνικα, ρέγγες,
ξερό μπακαλιάρo,
χταπόδι καί τσίρους,
σαρδέλες, ντολμάδες,
ἀντζούγιες, λακέρδα,
σκουμπριά, παστοурμά,
τουρσιά, βορβούς, κάπαρη,
κουκιά, πιπεριές—
- Γιά βάστα, μαθές—
- μανέστρα καί ρύζι,
φιδέ, μακαρόνια,

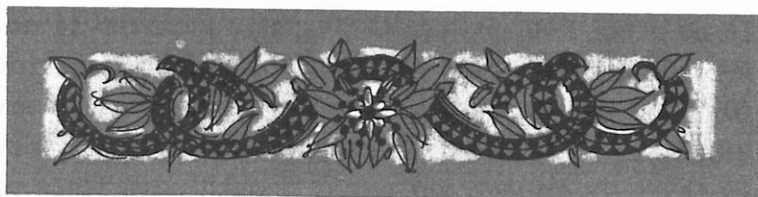
φαρίνα καί πίτουρο,
κριθάρι καί σκύβαλα,
φακή, τραχανά—
—'Εγώ θά 'θελα μόνο—
—σταφίδες, καρύδια,
φουντούκια καί μύγδαλα,
κουφέτα, μπισκότα,
στραγάλια, φιστίκια,
λουκούμια, σοκολάτες,
μπομπόνια, κουραμπιέδες,
σουσάμι, ταχίι—
—Σταμάτα λιγάκι—
—καφέ, τσάι, ζάχαρη,
λεμόνια καί σκόρδα,
σαπούνια καί λάδι,
γουρνόξιγκο, βούτυρο,
κρασί καί γλυκάδι,
μπαχάρια, λουλάκι—
—Σταμάτα λιγάκι—
—κανέλα, πιπέρι—
—Μοῦ δίνεις μιά ρέγγα;
—Μιά ρέγγα; "Ω, σόρι,*
οί ρέγγες μας τέλος.

(Από τήν *Αυγούλα*)

σόρι = ἀγγλική λέξη (sorry), πού σημαίνει λυπᾶμαι

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

Ἡ θεία μου καί τά ὀνόματα

ΘΕΙΑ μου [...] ἔβλεπε τά ζῶα σάν ἀνθρώπους πού εἶτε πέσαν σέ κρίμα καί στερηθῆκαν τήν ἀνθρωποσύνη τους, εἶτε δέν πρόφτασαν ἀκόμα ν' ἀνθρωπέψουν. Ὁ λύκος γιά κείνην ἦταν ὁ κύρ

Νικολός, ἡ ἀλεπού ἡ κυρα-Μαριά, ὁ πελεκάνος ὁ μπαρμπα-Θωμᾶς, ἡ τσίχλα ἡ κυρα-Ρήνη... Συχνά τήν ἄκουες νά φέρνει στήν κουβένια της τόν Κουφό, τόν Ψωμά, τήν κυρα-Παπαδιά, τόν Τριφυλλιό, τό Μάρκο, τόν Ἄνυφαντή, τή θεια-Σβαρνοῦ, τό Χατζη-Φωστήρα... Ὅλοι τους ἦτανε ζῶα ἢ ζούμπερα: * μπορεῖ κιόλας νά τά ἔχετε καταλάβει ἀπ' τά ὀνόματα. Εἶναι, μέ τή σειρά πού τά ἔγραψα, ὁ ποντικός, ἡ χελώνα, ἡ νυφίτσα, ὁ γάιδαρος, τό μουλάρι, ἡ ἀράχνη, ἡ ψείρα, ὁ πετεινός. Καί μή θαρρεῖτε πώς δέν εἶχε ἄλλα!

Μ' ἄν ἔβλεπε τά ζῶα σάν ἀνθρώπους, ἡ θεία ἡ Ρουσακή ξεχώριζε, πολλές φορές, σουσοῦμια* τῶν

τό ζούμπερο = ζωῆφιο

τό σουσοῦμι = χαρακτηριστικό τοῦ προσώπου

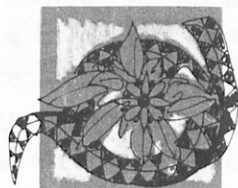
ζώων στους ανθρώπους. Ὁ ἓνας εἶχε πίσω ἀπ' τὰ μάτια τό φαρμάκι, σάν τήν ὀχιά. Ὁ ἄλλος κοιμόταν ὀλημέρα σάν σκαντζόχοιρος. Ἡ Σπιθούραινα ἦταν ἴμοβόρα σάν νυφίτσα... Τά σουσουμία τῶν ζώων δέν τά ξεχώριζε μονάχα γιά κακό: ἡ καλή μάνα τάιζε τά παιδιά της μέ τοῦ πουλιοῦ τό γάλα, καθώς τό περιστέρι τά πιτσούνια του. (Φαίνεται πώς τό περιστέρι κάνει στή σγάρα* του ἓνα γάλα, καί ποτίζει τά μικρά του. ὥσπου νά φτεροδέσουν.) Ἀκόμα καί τά φυτά εἶχαν τό φύσημα τοῦ Θεοῦ: τήν ψυχή τους τή λέγαν Πρασινομαλλούσα! Ἡ θειά τ' ἀνέβαζε στή σκάλα τῶν πλασμάτων, καί τά κουβέντιαζε σάν ζῶα ἢ σάν ἄνθρωπους: τό ἀραποσίτι ἦτανε μερμηγκοκέφαλο, ἀγριομούστακο τό στάρι (μή δέν ἦταν ὁ γερο-Φώτης βουρλογένης;), διψασμένο τό περιβόλι... Ἡ εὐλάβεια δέν τήν ἐμπόδιζε νά κράζει τήν Παναγιά Κυρα-Μανόλισσα, Γαλαταριά, Χελιδόνα, Πλατανιώτισσα (ἀπ' τό χωριό τόν Πλατανιά), καί τούς ἁγίους μέ λογιῆς ὀνόματα, πού ταιριάζουν μονάχα στους ἄνθρωπους. Τήν ἄκουες νά λέει τόν Ἀι-Γιώργη Τραχύ καί Μαχαιρά, τόν Ἀι-Τρύφωνα Ἀγέλαστο, τόν Ἀι-Γιάννη τόν Πρόδρομο Ριγανά (ἐπειδή τίς ὕστερες μέρες τοῦ Θεριστῆ, πού ναι τῆς χάρης του, μαζεύουνε τή ρίγανη), τόν Ἀι-Γιάννη τό Θεολόγο Σπαζοκουρούπη (ἐπειδή κάποτε πού ἔβαλε ζεματιστό τό πετιμέξι τῆς ἔσπασε τό κουρούπι),* τόν Ἀι-Νικόλα Κλέφτη (γιατί βοήθοῦσε τά κλέφτικα καράβια στό Σηκωμό τοῦ

ἡ σγάρα = ὁ πρόλοβος τοῦ πουλιοῦ
τό κουρούπι = εἶδος δοχείου

’66), τό Μιχαήλ τόν Ἀρχάγγελο Πατητηριώτη.[...] Ἀκόμα καί τό Ἅγιο Πνέμα, τό ἄπιαστο, τήν ἄκουσα νά τό λέει Ἅγια-Φωτιά... Ὁ κόσμος ἦτανε κομμένος στό μπόι τοῦ ἀνθρώπου: ἄλλα πλάσματα εἶχαν ν’ ἀνέβουν νά φτάσουνε τόν ἄνθρωπο, κι ἄλλα νά κατέβουν.

Μά καί τά μάτια της νά σήκωνε στόν οὐρανό, ἡ θειά ἡ Ρουσάκη ἔβλεπε τ’ ἄστρα σάν ἀνθρώπους ἡ σάν ζωντανά. Ξεχώριζε κεῖ πάνω τούς Τρεῖς Μάγους, τό Νυχτοκόπο, τίς Ἑφτά Παρθένες, τό Γιάννο καί τή Μάρω, τό Βοσκό καί τήν Αἶγα, τό Ἄμάξι τοῦ Δαβίδ, τό Σωρό τ’ Ἄχερα... Ἐκείνη ἔστεκε καταμεσῆς στή Δημιουργία καί τήν περνοῦσε ἀπό τό σπλάχνο της καθώς περνοῦσε ἀπ’ τό χτένι τ’ ἀργαλειοῦ τά νήματα τοῦ στημονιοῦ. Μπορῶ κιόλας νά πῶ πώς τή μετροῦσε μέ τό ἴδιο τό κορμί της: ἡ φούχτα, ἡ σπιθαμή, τό μπράτσο, τό ἀγκωνόχερο, ἡ ὀργιά, ἡ δρασκελιά, τό πόδι, τό χερόβολο, ἡ ἀγκαλιά, τό λιθοπέτι, οἱ χτύποι τῆς καρδιάς, ἡ ζέστα τοῦ κορμιοῦ, τό βάρος του, τό μάκρος πού κόβει τό μάτι ἢ φτάνει ἡ φωνή... ἦτανε τά μέτρα καί τά ζύγια της.

(Ἀπό τό βιβλίο Ὁ ἥλιος τοῦ θανάτου)

Μᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας...

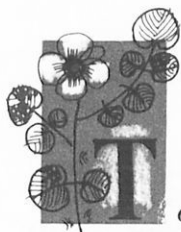
ᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας
χωρὶς τραγούδια καὶ πουλιά,
στά σύννεφα τρυπώνει ὁ ἥλιος
καὶ τό φεγγάρι στήν ὀμίχλη,
τά φύλλα τά χλωμά ἕνα ἕνα
ρίχνει στή γῆ ἢ κληματαριά.

Μουχρῶσαν τά βουνά καί οἱ κάμποι,
τά στενορύμια καί οἱ αὐλές,
ἀμίλητα στοιχειά τά δέντρα
στέκουνε ὀλόρθα στή βροχή,
στέκουνε ὀλόρθα στούς ἀνέμους,
στοιχειώσανε τά μονοπάτια
κι ἐρήμαζαν οἱ ἀκρογιαλιές.

Φεύγουνε οἱ μέρες τοῦ χειμῶνα,
σάν ταξιδιάρικα πουλιά,
θά βγεῖ ἀπ' τά σύννεφα κι ὁ ἥλιος
κι ἀπ' τήν ὀμίχλη τό φεγγάρι,
πράσινα φύλλα θά βλαστήσουν
καί πάλι στίς κληματαριές,
τά μονοπάτια θά ξυπνήσουν,
θά ζωντανέψουν τ' ἀκρογιάλια,
θά λουλουδίσουν τά μπαλκόνια.

θά λουλουδίσουν τά κλαδιά,
καί θά ῥθουνε τά χελιδόνια.

(Από τή συλλογή *Τά δύο φεγγάρια*)

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ-ΠΑΠΑ

Ὁ Μάρτης καί ἡ μάνα του

ὄν γνωρίζετε τό Μάρτη,
τόν τρελό καί τόν ἀντάρτη;
Ξημερώνει καί βραδιάζει
κι ἑκατό γνῶμες ἀλλάζει.

Βάζει ἡ μάνα του μπουγάδα,
σχοινί δένει στή λιακάδα,
τά σεντόνια της ν' ἀπλώσει,
μιά χαρά νά τά στεγνώσει.

Νά πού ὁ Μάρτης μετανιώνει
καί τά σύννεφα μαζώνει
καί νά μάσει ἡ μάνα τρέχει
τά σεντόνια, γιατί βρέχει!

Νά ὁ ἥλιος σέ λιγάκι,
φύσηξε τό βοριαδάκι,

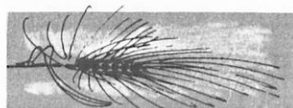

κι ἡ φτωχή γυναίκα μόνη
τά σεντόνια ξαναπλώνει.

Μιά βροντή κι ὁ ἥλιος χάθη
μέσ στῆς συννεφιάς τά βάθη,
ρίχνει καί χαλάζι τώρα,
ποποπό, τί ἄγρια μπόρα!

Ὡς τό βράδυ φορές δέκα
ἄπλωσε ἡ φτωχή γυναίκα
τήν μπουγάδα, κι ὄρκο δίνει
Μάρτη νά μὴν ξαναπλύνει.

(Ἀπό τὴ συλλογὴ Ἡ μαγικὴ φλογέρα)

Τά στάχυα

Τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τά στάχυα σκύβουν
καί φιλοῦν τὴ γῆ, τὴν ἀποχαιρετοῦν καί λέν:

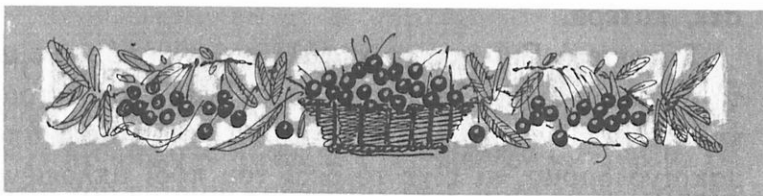
Ἔχε γειάν, μανούλα μου, καί πά' * μᾶς φᾶν οἱ λύκοι.

Καί ἡ γῆ τοὺς χαιρετᾶ κι ἐκείνη καί λέγει:

Ἔσαῶ οἱ λύκοι τρώγου σας, μά ἴγώ τρώγω τοὺς λύκους.

πά' = πᾶμε (νά)

(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὴ Χίο)

ΦΑΝΗ ΠΑΠΑΛΟΥΚΑ

Ένα θαυμάσιο ταξίδι στους αιθέρες

Ό Γιάννος, ένα βοσκόπουλο, κατοικεί στους πρόποδες του Όλύμπου, του «Μεγάλου Βουνού», και λαχταράει νά τό γνωρίσει όλόκληρο. Άνακαλύπτει πώς, χωρίς νά τό καταλαβαίνει κανένας άλλος, αυτός μπορεί νά βλέπει θεούς τής άρχαίας Έλλάδας καί νά κουβεντιάζει μαζί τους. Ό θεός Πάν γίνεται καλός του φίλος.

Β ΑΛΘΗΚΑΝ νά τρέχουν σάν τρελοί, μπροστά ό Πάν, ξοπίσω του ό Γιάννος. Τό βοσκαρούδι τό 'χε πάρει πιά άπόφαση: μ' αυτόν τό ζωηρό, σκανταλιάρη, άνακατωσούρη θεό πού 'χε μπλέξει, όλο σέ κίνηση θά βρισκόταν. Όχι βέβαια πώς δέν του άρεσε!

— Φτάσαμε, φώναξε κάποτε ό τραγοπόδαρος καί στάθηκε άπότομα.

Μέ τή φόρα πού 'χαν πάρει, τό βοσκαρούδι κόντεψε νά πέσει μέ τά μούτρα στή γή. Ό άλλος έσκασε στά γέλια.

— Φτάσαμε, ξανάπε, καί συμπλήρωσε: Έδῶ εΐμα-

στε, πατέρα.

Σήκωσε ὁ Γιάννος τὸ κεφάλι του κι ἀπόμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Μπροστά τους, ἕνας νέος ἄντρας καθόταν σ' ἕνα βράχο, σάν γιὰ νὰ ξαποστάσει ἀπὸ μακρινὸ δρόμο, κι εἶχε τὸ δεξί του πόδι ἀπλωμένο μπροστά, ἔτοιμος νὰ πεταχτεῖ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ συνεχίσει τὴν πορεία του.

Γύρισε καὶ τοὺς κοίταξε. Τὸ πρόσωπό του, πού τὸ στεφάνωναν κοντὰ σγουρά μαλλιά, φανέρωνε μιὰ καλοσύνη καὶ μιὰ γαλήνη θεϊκιά, ἐνῶ τὸ γυμνασμένο του κορμί, μόνο μὲ ἄγαλμα μποροῦσες νὰ τὸ παρομοιάσεις. Ἀμέσως στό νοῦ τοῦ Γιάννου ἦρθε μιὰ εἰκόνα ἀπὸ τὸ ἀναγνωσματάρι τοῦ σχολειοῦ.

— Ὁ Ἑρμῆς ψιθύρισε, ὁ ἀγγελιοφόρος τῶν θεῶν.

Κι ὅπως δὲν ἤξερε τί ἦταν σωστό νὰ κάνει, ἔτσι πού βρέθηκε ξαφνικά μπροστά σ' ἕναν μεγάλῳ ἀρχαῖο θεό, γονάτισε ἀδέξια κειδὰ πού βρισκόταν.

— Λοιπόν, αὐτός εἶναι ὁ Γιάννος; ρώτησε ὁ Ἑρμῆς χαμογελώντας.

— Αὐτός, πετάχτηκε ὁ Πάν κι ἔπιασε νὰ παινεύει τὸ μικρὸ βοσκαροῦδι, πού στεκόταν ντροπαλό καὶ μαζεμένο.

Μά ὁ Ἑρμῆς τὸν ἔκοψε στή μέση:

— Καλά, καλά, τὰ ξέρω ὅλα αὐτά, μοῦ τὰ 'πες, ἄσε μας τώρα νὰ ξεκινήσουμε, νὰ μὴν ἀργήσουμε ἄλλο.

— Νὰ ξεκινήσουμε; ψέλλισε ὁ Γιάννος ἀπορώντας, νὰ πᾶμε ποῦ; νὰ μὴν ἀργήσουμε ἀπὸ ποῦ;

'Ἄλλ' οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δέ βρῆκε καιρὸ νὰ τοῦ ἐξηγήσει.

Ὁ Πάν εἶχε ἀρχίσει νά χοροπηδάει μῆζοντας τίς γνώριμες πιά χαρούμενες κραυγές του, ἐνῶ ὁ Ἑρμῆς ἔδενε κιόλας στά πόδια του τά ὑπέροχα σαντάλια. Τά μάτια τοῦ παιδιοῦ καρφώθηκαν σ' αὐτά τά ὀλόχρυσα σαντάλια, πού τά λουριά τους, καθώς ἀνέβαιναν γιά νά δεθοῦν σταυρωτά στούς ἀστραγάλους, στήριζαν δύο μικρά φτερά, ἕνα ἀπ' τό μέσα μέρος τοῦ ποδιοῦ κι ἕνα ἀπ' τό ἔξω, πού μοιάζαν μέ φτερά πουλιοῦ.

— Σίγουρα θά ἔναι θεϊκά αὐτά τά σαντάλια, μουρμούρισε μέ θαυμασμό τό βοσκαροῦδι.

— Καί βέβαια εἶναι θεϊκά. Αὐτά μέ πᾶνε ὅπου θέλω, γρήγορα σάν τήν πνοή τοῦ ἀνέμου, πάνω ἀπό ἀτέλειωτες στεριές κι ἀφρισμένα πέλαγα.

Τά μάτια τοῦ Γιάννου εἶχαν ἀνοίξει διάπλατα.

— Κι ἂν τά φορέσει ἄλλος;

— Τά φτερωτά μου πέδιλα; Καί ποιός νά τά φορέσει; Ἐγώ δέν εἶμαι τάχα ὁ κήρυκας τῶν θεῶν; Ἐγώ δέν τά ἔφτιαξα μοναχός μου, πλέκοντας μέ ὑπομονή καί περίσσια τέχνη λεπτά κλαδιά μυρσίνης:

— Θέλει, φαίνεται, νά τοῦ τά δανείσεις, μῆκε ὁ Πάν ἀνάμεσά τους σκασμένος στά γέλια. Ἄμ' οὔτε μένα δέ μοῦ τά ἔδωσε ποτές, μήτε γιά μιὰ στιγμούλα, κουτό βοσκαροῦδι. Ἐγώ ὅμως, πού εἶμαι φίλος σου, τά κανόνισα ὅλα μιὰ χαρά, ἀκοῦς. . . μιὰ χαρά, κουτορνίθι.[. . .]

Σηκώθηκε ὁ Ἑρμῆς ἀπ' τό βράχο, χτύπησε τά πόδια του στή γῆ, μιὰ τό ἕνα, μιὰ τό ἄλλο, σάν νά ἔθελε νά δοκιμάσει ἂν ἔδενε τά σάνδαλα γερά, καί τοῦ φώναξε:

—“Ετοιμος!

— Κι ἐγώ, ἀποκρίθηκε ὁ Γιάννος.

— Μπράβο, μ’ ἀρέσεις, γιατί εἶσαι τολμηρός.

— Τί πρέπει νά κάνω;

— Τίποτα, νά κρατιέσαι μόνο πάνω μου γερά. Μπρός, ἀνέβα σέ τοῦτο δῶ τό λιθάρι, σήκωσε τά χέρια σου καί πιάσου πίσω στήν πλάτη μου ἀπ’ τό λαιμό μου.

Ἐκανε ὁ Γιάννος ὅπως τόν ὀρμήνεψε ὁ θεός.

—“Ἐ, σιγά, μή μέ πνίξεις κιόλας. Μή σφίγγεις τόσο δυνατά. Ἐντάξει. Πᾶμε.

— Ἐέχασες τό ραβδί σου.

— «Κηρύκειο» τό λένε. Δέν τό ξεχνῶ ποτέ. Μ’ αὐτό μαγεύω τούς ἀνθρώπους. Τούς ξυπνητούς μπορῶ ν’ ἀποκοιμήσω σάν θέλω, καί τούς κοιμισμένους νά ξυπνῶ. Δῶσ’ το μου, Πάν.

—“Ἄρπα το, φώναξε ὄλο κέφι ὁ τραγοπόδαρος, καθώς τό πετοῦσε στὸν ἀέρα. Καλό σας ταξίδι, τούς κατευόδωσε.

Πῆγε ὁ Γιάννος νά σηκώσει τό χέρι του, νά γνέψει κι αὐτός ἓνα «γεια σου» στό φίλο του, μά λύθηκαν τά γόνατά του ἀπ’ τήν τρομάρα κι ἀμέσως γαντζώθηκε πάνω στὸν Ἑρμῆ. Ὁ θεός εἶχε ἀφήσει κιόλας τή γῆ. Πετοῦσαν.

Ἄνάλαφρα σάν πούπουλο πιάσαν ν’ ἀνεβαίνουν. Φτάσανε στίς κορφές τῶν δέντρων, τίς πέρασαν. Φτάσανε στίς κοντινές πλαγιές, στά πρῶτα κορφοβούνια, τά πέρασαν. Τά μάτια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ εἶχαν ἀνοίξει διάπλατα. Κάτω ἀπ’ τά πόδια του ἀπλώνονταν ἀκρόκορφα καί κοντοραχιές, κλεισοῦρες, ξεροτόπια,

βάραθρα, βραχοσπηλιές, κουφάλες, κακοτόπια, ἄγριοι γκρεμοί, ὄρμητικοί χείμαρροι, χαράδρες, ρουμάνια, στενοπόρια. Τό βουνό ὀλόκληρο, τό Μεγάλο Βουνό, βρισκόταν κάτω ἀπ' τά πόδια του! Κι ἦταν σάν ἓνα πελώριο κομμάτι ἄδρό σκουτί * πού τό 'χε μόλις βγάλει ἡ μάνα του ἀπ' τόν ἀργαλειό καί καθώς τό 'χε πετάξει, πάνω στή βιάση της, καταγῆς, ἔστεκε σχηματίζοντας δίπλες, ζάρες, βαθιές πτυχές. Πτυχές πού μέσα τους ἦταν κλεισμένοι ἓνας ὀλόκληρος κόσμος.

«Ὡς τά τώρα, σήκωνα τό κεφάλι μου ψηλά ν' ἀντικρίσω τό Μεγάλο Βουνό· ποιός νά τό 'λεγε πῶς θά 'σκυβα ἀπό πάνω του μιά εὐλογημένη σάν τούτη μέρα». ψιθύρισε ὁ Γιάννος θαμπωμένος.

— Μίλησες;

— Ὁχι, ἀποκρίθηκε τό παιδί, πού δέν ἤθελε, τέτοια μεγάλη στιγμή, νά τή χαλάσει μέ κουβέντες.

Μά δέν ἦταν εὐκολο πράγμα νά ξεγελάσεις ἓνα θεό.

— Κι ὅμως μίλησες. Μήπως ζαλίζεσαι; Κλείσε τά μάτια σου.

— Νά κλείσω τά μάτια μου... ἀπόρησε ὁ Γιάννος. Καί πῶς θά βλέπω;

— Νά βλέπεις τί;

— Μά... τό βουνό!

— Τό βουνό; ἦρθε ἡ σειρά τοῦ θεοῦ ν' ἀπορήσει.

— Ναί, τό Μεγάλο Βουνό, αὐτό πού χρόνια λαχταροῦσε ἡ ψυχὴ μου νά γνωρίσει.

τό σκουτί = ὄφασμα, φόρεμα

—“Ὡστε θέλεις νά δεῖς τό βουνό;

— Καί τί ἄλλο θέλω;

— Θαρροῦσα πώς ἤθελες μόνο νά πετάξεις. Αὐτό τουλάχιστον ὄνειρεύονται ὅλοι οἱ θνητοί. Καί δέ μιᾷς τόσην ὥρα;

— Γιατί;

— Νά σέ πάω ἀπ' τῆ θάλασσα. Ἐκεί θά τ' ἀντικρίσεις ὀλόκληρο, θά τ' ἀγκαλιάσεις μ' ἓνα σου μόνο βλέμμα.

Εἶπε, κι εὐθύς σάν ἀστραπή πέρασαν τίς πλαγιές, χύθηκαν ἀπ' τόν αἰθέρα στό πέλαγος, καί κατεβαίνοντας ὀλοένα ἄγγιξαν τό κύμα, σάν τό γλᾶρο πού μέσ στοῦ ἀστερευτοῦ γυαλοῦ τοῦς ἀφρισμένους κόρφους ψάρια ζητᾷ καί τά πυκνά φτερά του βρέχει ἡ ἄρμη.

Τό μικρό βοσκαροῦδι, κολλημένο ὅσο γινόταν πιά σφιχτά στή ράχη τοῦ θεοῦ, γαντζωμένο σάν πρωτοτάξιδο ἀετόπουλο στά φτερά περήφανου ἀετοῦ, θαύμαζε τήν ἀπεραντοσύνη τοῦ γαλάζιου, τῆ γαλήνια. ἀρυτίδωτη ἔκταση, πού πρώτη φορά ἀντίκρισε ἀπό τόσο κοντά. Μαγεμένο, τέντωσε λιγάκι τό πόδι του, ν' ἀγγίξει τό ὑγρό στοιχεῖο, νά σκίσει τή γυάλινη ἐπιφάνεια, μιά μόλις πρόλαβε νά νιώσει τή δροσερή ἀντίσταση κι ὁ θεός πέταξε πάλι πρός τοῦς αἰθέρες, σάν ἀγριοπούλι πού ἀντικρίζει ξαφνικά ἐχθρό νά караδοκεῖ. Μεμιᾷς βρέθηκαν ἀνάμεσα στά σύννεφα, κι ὅλα κάτω ἀπ' τά πόδια τους ἦταν γαλάζια. — Θά ἴμαστε πάνω ἀπ' τό Θερμαϊκό κόλπο, λογάρισε ὁ Γιάννος καθώς ξεχώριζε ξηρά καί θάλασσα

νά ζωγραφίζουν ανάγλυφα, μπροστά στά μάτια του, τόν γνώριμό του χάρτη τῆς Ἑλλάδας.

— Θαύμασε τώρα ὅσο θές, τοῦ ἔφερε ὁ ἀγέρας τά λόγια τοῦ θεοῦ. Νά το τό βουνό σου!

— Πῶς λάμπει ὀλόκληρο!

— Τό λέει καί τ' ὄνομά του. Τῆ λέξη «Ὀλυμπος» τήν ἐπλασαν οἱ ἄνθρωποι ἀπό τό ρῆμα *λάμπω*.

Ἄντίκρυ τους ἔστεκε, μέσ στή μεγαλόπρεπη γαλήνη του, λουσμένο σι' ἄπλετο φῶς, τό Μεγάλο Βουνό, ὁ Ὀλυμπος! Θαρροῦσες καί πρόβαλλε γιγάντιος βράχος μέσα ἀπ' τή θάλασσα, γέννημα τοῦ ὑγροῦ στοιχείου, πού ἔχε βάλει σκοπό του κι εἶχε πλάσει ἓνα ὄνειρο, ν' ἀγγίξει τόν οὐρανό. Ἀμέτρητες πέτρινες κορφές, οἱ κορφές του, σάν γιγάντιες δάδες σ' ἀθλητῶν χέρια, πάσχιζαν νά κερδίσουν τό δύσκολο ἄθλημα, νά φτάσουν τή γήινη φύση τους στούς αἰθέρες.

Μέ τά μάτια ὀρθάνοιχτα μπροστά στό θαυμάσιο αὐτό δημιούργημα τῆς πλάσης, ὁ Γιάννος μπορούσε ν' ἀγκαλιάσει πιά μ' ἓνα του βλέμμα ὀλόκληρο τό βουνό, καθώς, ἀπομονωμένο ἀπ' ὄλες τίς μεριές, μέσ στήν περήφανη μοναξιά του, ὑψωνόταν μπροστά του ὡς τά 2.917 μέτρα. Ἐνα γιγάντιο παραπέτασμα, ἓνα ἀπροσπέραστο τεῖχος πού ἔκοβε ἀπότομα τή στεριά στή μέση.

«Ἀπό πάνω θά ἔναι ἡ Μακεδονία, ἀπό κάτω ἡ Θεσσαλία, ὥστε ὁ Ὀλυμπος βρίσκεται ἀνάμεσα», σκέφτηκε ὁ Γιάννος, κι ἔβαλε τά δυνατά του νά συγκεντρώσει ὅλη του τήν προσοχή, ὄλες του τίς γνώσεις, γιά νά γνωρίσει τό βουνό ὀλόκληρο.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νά περιορίσει τόν ὄγκο του, νά συμμαζέψει τή μάζα του, νά καθορίσει δηλαδή τά σύνορά του. Ἔρχισε νά λογαριάζει καί νά σκέφτεται:

«Ἀπό δῶ πού εἶμαστε, ἀπ' τή θάλασσα, βγαίνει ὁ ἥλιος, ἀνατολικά λοιπόν τό βουνό ἔχει γιά σύνορο τό Θερμαϊκό κόλπο. Ὅμως, ἀνάμεσα στή θάλασσα καί στό βουνό ὑπάρχει μιά στενή λουρίδα γῆς· ποιά τάχα νά ᾽ναι αὐτή ἡ χώρα;»

Καλά πού ὑπῆρχε κι ὁ θεός· ἀμέσως διάβασε τή σκέψη του.

— Αὐτή εἶναι ἡ Πιερία, ἡ ὁμορφη ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας.

— Ἐκεῖ πού βρίσκεται ὁ Πλαταμώνας;

— Ποιός Πλαταμώνας; γύρισε ὁ Ἑρμῆς πρὸς τά πίσω τό κεφάλι του καί τόν ρώτησε μ' ἀπορία.

«Δέ θά ὑπῆρχε, φαίνεται, ὁ Πλαταμώνας στ' ἀρχαῖα χρόνια», σκέφτηκε ὁ Γιάννος μέσα του καί βιάστηκε ν' ἀλλάξει τήν κουβέντα.

— Λοιπόν, ἀνατολικά ὁ Ὀλυμπος ἔχει τό Θερμαϊκό, ἀπό πάνω τί ἔχει;

— Ἀπό πάνω, πρὸς τό Βοριά δηλαδή, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ θεός, εἶναι τὰ Πιέρια ὄρη, παραφυάδες τοῦ μεγάλου βουνοῦ. Στή Δύση εἶναι τὰ στενά τῆς Πέτρας, καί τέλος, στό Νότο, εἶναι ἡ Ὀσσα.

— Ὁ Κίσαβος, πού λέμε τώρα.

— Πότε τώρα; νεύριασε ὁ Ἑρμῆς, τί κάθεσαι πάλι καί μουρμουρᾷς, σάν κεῖνο πού εἶπες, τόν Πλαταμώννα; Σοῦ λέω «τό ὄρος Ὀσσα»: ἐγὼ δέν ἄκουσα ποτές νά μιλοῦν γιά κανέναν Κίσαβο, κατάλαβες; Ὁ Ὀ-

λυμπος χωρίζεται ἀπ' τήν Ὅσσα μέ τά Τέμπη. Εἶναι ἡ πανέμορφη κοιλάδα πού τή διασχίζει ὁ Πηνειός ποταμός. Ἐκεῖ πού πῆγε ὁ ἀδερφός μου ὁ Ἀπόλλωνας καί ξέπλυνε τό σῶμα του, νά φύγει ἀπό πάνω του τό μαῦρο αἷμα τοῦ Πύθωνα, σάν σκότωσε τό δράκοντα στούς Δελφούς, ἐκεῖ πού ὁ ἴδιος μάζεψε τίς δάφνες νά τίς πάει στό ἱερό μαντεῖο· κι ἐκεῖ πού ἀπό τότε, κάθε τέσσερα χρόνια, φτάνουν ἀπ' τοὺς Δελφούς οἱ πιστοί νά κόψουν δάφνινα κλαριά γιά νά φτιάξουν τά στεφάνια πού θά στεφανώσουν τοὺς νικητές στούς Πυθικούς ἀγῶνες. Ἄ, εἶναι τόσο ὁμορφὴ αὐτὴ ἡ κοιλάδα, πού κι ἐμεῖς ἀκόμα οἱ θεοὶ ἀφήνουμε πολλές φορές τά παλάτια μας στὸν Ὀλυμπο ἀπάνω καί κατεβαίνουμε στίς ὄχθες τοῦ Πηνειοῦ νά σεργιανίσουμε ξένοιαστοὶ μέσ στά λουλούδια, νά φᾶμε στό γρασίδι παρέα μέ τίς Μοῦσες, πού μᾶς κρατοῦνε συντροφιά μέ τά τραγούδια τους. Μά, ἀλήθεια, δέν ἔχεις πάει ποτέ σου στά Τέμπη;

— Ὅχι, μά τά ἔχω ἀκουστά, ἀποκρίθηκε τό βοσκαροῦδι, πού λαχταροῦσε τώρα νά τά δεῖ, ἀλλά δέν τολμοῦσε νά τό ζητήσει ἀπ' τό θεό.

Πέρασε μιά στιγμή σιωπῆς, κι ὕστερα ὁ Ἑρμῆς πῆρε τήν ἀπόφαση:

— Ἄντε, πᾶμε, τοῦ εἶπε.

— Σ' εὐχαριστῶ, ψιθύρισε ὄλο χαρά στ' αὐτί τοῦ θεοῦ ὁ Γιάννος, κι ἔσφιξε τά χέρια του μέ δύναμη γύρω ἀπ' τό θεϊκό λαιμό.

Μά νά, φτάσανε κιόλας!

Κάτω ἀπ' τά πόδια τους ἔχασκε ἡ πανέμορφη κοι-

λάδα, πού εἶχε μιά σπάνια, ἄγρια ὀμορφιά, καθώς ἀνοιγόταν ἀνάμεσα στούς ἀπότομους γκρεμούς τοῦ Ὀλυμποῦ ἀπ' τή μιά, τῆς Ὅσσης ἀπ' τήν ἄλλη, ἐκεῖ πού ἔβρισκε πέρασμα ὁ Πηνειός ποταμός. Τό μήκος τῆς ξεπερνοῦσε τά ἑξί χιλιόμετρα, ἐνῶ τό πλάτος τῆς ἔπαιζε ἀνάμεσα στά τριάντα καί τά πενήντα μέτρα. Παντοῦ βαθύσκιωτα πλατάνια, λεῦκες λυγερές, γυμνά καλάμια, πλούσια, πολύχρωμη, νερόχαρη βλάστηση, κι ἐδῶ κι ἐκεῖ γάργαρα ρυάκια πού κύλαγαν φιδίσια μέσ στήν παχιά τή χλόη ἢ γκρεμίζονταν ἀπ' τούς ψηλούς τούς βράχους, πάνω ἀπ' τήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, πού ἀκολουθοῦσε ἤρεμα, κελαηδιστά, χαρούμενα, τό νερένιο του δρόμο. Ἀναγάλιαζε ἡ ψυχή σου νά βλέπεις αὐτόν τόν παράδεισο, τά μάτια σου δέ χόρταιναν.

— Τούτη τήν κοιλάδα τήν ἄνοιξε ὁ πατέρας μου, ὁ κύριος τῶν θεῶν καί τῶν ἀνθρώπων, δίνοντας μιά μέ τή γροθιά του στό βουνό, πού εὐθύς σκίστηκε στά δύο, τοῦ φώναξε ὁ Ἑρμῆς καθώς πετοῦσαν.

— Γιά νά περάσει τό ποτάμι ἀνάμεσα;

— Ὁχι, ἦταν τότε πού εἶχαμε στήσει πόλεμο μέ τούς Τιτάνες, πᾶνε πολλά χρόνια.

— Τούς Τιτάνες; Καί πολεμούσατε μεταξύ σας μέ τά πελώρια βουνά, τά ὀρηκτικά ποτάμια;

— Δέν ἔχεις ἀκουστά;

— Ὁχι, πές μου ἐσύ, πές μου.

Μά ὁ Ἑρμῆς εἶχε ἄλλες, πολύ πιό σπουδαῖες δουλειές νά κάνει ἀπ' τό νά σεργιανίζει τό θαμπωμένο βοσκαροῦδι στούς αἰθέρες καί νά τοῦ λέει παραμύθια.

— Μιάν ἄλλη φορά, τοῦ ἀποκρίθηκε. Εἶναι μεγάλη ἱστορία. Δέν εὐχαριστήθηκες τήν πρώτη σου βόλτα στόν οὐρανό;

— Ἐν εὐχαριστήθηκα!

— Τότε τί λές, γυρίζουμε;

— Ἀπό τώρα;

— Μά τί ἄλλο θέλεις νά δεῖς;

— Τόν Ὅλυμπο.

— Πάλι;

— Ἐν γίνεται, τόν παρακάλεσε.

Πῆραν ξανά τόν ἴδιο δρόμο, πέταξαν στούς αἰθέρες, βρῆκαν ξανά τή θάλασσα, κάτω κάτω, χαμηλά.

— Ἐμπρός λοιπόν, χαμογέλασε ὁ θεός μέ καλοσύνη. ἐδῶ εἴμαστε. Νά τος ὁ Ὅλυμπος, δέν ἔφυγε ἀπ' τή θέση του, δές τον νά τόν χορτάσεις. Κάτσε λοιπόν καί χάξεψε μοναχός σου, νά πάρω ἐγώ κανέναν ὑνάκο πάνω σέ τοῦτο τό σύννεφο, γιατί κουράστηκα κι ἔχω δρόμο πολύ νά κάνω.

— Τί, θά ξαπλώσεις πάνω στό σύννεφο; ρώτησε ὁ Γιάννος τρέμοντας ἀπό τό φόβο του.

— Ναί, μή σέ νοιάζει, ἐσύ κράτα με πάντα σφιχτά μέ τά δυό σου χέρια.

Ἄμέσως ὁ θεός ἄρπαξε ἓνα διαβατάριο σύννεφο πού πέρναγε μπροστά τους, καί ἀπαλά ἀπαλά, σά νά ἔγερνε σέ πουπουλένιο στρῶμα, ξάπλωσε πάνω του.

Ὁ Γιάννος ἀπόμεινε μέ τό στόμα ἀνοιχτό. Εὐτυχῶς, δέν πέρασε οὔτε ἓνα λεπτό κι ἡ λογική ἤρθε νά τόν συνεφέρει.

«Ἀφοῦ ὁ θεός μπορεῖ καί πετάει τόσην ὥρα στούς

αιθέρες, πάνω από θάλασσα και στεριά, γιατί τάχα νά μήν μπορεῖ καί νά ξαποστάσει πάνω σ' ἓνα σύννεφο;» σκέφτηκε πολύ σωστά.

Ἡ βαριά ἀνάσα τοῦ Ἑρμῆ ἦταν σημάδι πὼς ὁ θεὸς εἶχε ἀποκοιμηθεῖ. Ἐσφιξε ὁ Γιάννος τὰ χέρια του γύρω ἀπ' τὸ λαιμό τοῦ ἀθάνατου, νά νιώσει σίγουρος, τέντωσε τὸ κορμί του ὅσο μπορούσε πρὸς τ' ἀπάνω, νά βγάλει τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπ' τοὺς λευκοὺς ἀχνούς πού τὸν περιτύλιγαν καί τὸν ἐμπόδιζαν νά βλέπει. Τοῦ κάκου.

Ξάφνου, σά ν' ἄκουσε πλάι του ἓνα πνιχτὸ γελάκι. Κοίταξε ἓνα γύρο του, μά ἦταν ἀδύνατο νά ξεχωρίσει τίποτα ἀπὸ κεῖ μέσα πού βρισκότανε.

«Θά μοῦ φάνηκε», σκέφτηκε.

Μά τὸ γέλιο ξανάρχισε, καί μιά ψιλή φωνίτσα τοῦ ἔλυσε στὸ τέλος τὸ μυστήριο:

— Χί, χί, ἐγὼ ἔμαι, τὸ Σύννεφο. Ποιὸν ἄλλον ψάχνεις νά βρεῖς ἐδῶ πάνω; Εἶσαι τόσο ἀστεῖος, ἔτσι πού εἶσαι κρεμασμένος, γι αὐτὸ γελῶ. Τὰ μάθαμε ἀμέσως τὰ νέα σου, μᾶς τὰ ἔφεραν τὰ πουλιά. Ξέρω, εἶσαι ὁ νέος βοσκός, ὁ Γιάννος· πρώτη φορά μου ἀγκαλιάζω ἄνθρωπο, ἀλλὰ καί μά τὴν ἀλήθεια, πρώτη φορά εἶδα ἄνθρωπο ἔτσι νά πετᾷ. Χί, χί, χί. . .

Θέλεις τὰ γέλια πού πολεμοῦσε τὸ σύννεφο νά πνίξει μέσα του, θέλεις ἡ φωνή του πού ἔμοιαζε νά τὸν κοροϊδεύει, ὁ Γιάννος πειράχτηκε.

— Πρῶτη φορά σου, εἶπες, εἶδες ἄνθρωπο νά πετάει ἔτσι; Δηλαδή τί θέλεις νά πεῖς, πὼς ἔχεις δεῖ τάχα ἄνθρωπο νά πετάει ἀλλιῶς;

— Καί βέβαια, τοῦ ἀποκρίθηκε τό μικρό σύννεφο σοβαρά. Ἐσύ δέν ἔχεις δεῖ ἀεροπλάνο;

Τόσες φορές εἶχε μείνει ὁ Γιάννος μέ τό στόμα ἀνοιχτό, μά τούτη ἐδῶ τίς ξεπερνοῦσε ὅλες.

— Ἀεροπλάνο; μουρμούρισε σάν χαμένος.

Μά εὐτυχῶς πού ὑπῆρχε πάντα πρόχειρη ἡ λογική. «Τοῦτο τό σύννεφο δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά εἶναι ἀρχαῖο». ἤρθε καί τοῦ εἶπε. Ὁ Γιάννος χαμογέλασε μέ ἱκανοποίηση.

«Φυσικά», μονολόγησε.

Κι ἀμέσως, σάν νά μιλοῦσε σ' ἀδερφικό του φίλο, γύρισε στό σύννεφο:

— Σέ παρακαλῶ, ἄσε με νά δῶ, σκόρπισε λιγάκι ἀπό μπροστά ἀπ' τά μάτια μου.

Εὐθύς τό σύννεφο μαζεύτηκε πυκνό κάτω ἀπ' τά πόδια τοῦ μικροῦ βοσκοῦ, τόν ἔσπρωξε ἀνάλαφρα πρὸς τά πάνω. Τό κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, σάν νά τρύπησε παχύ στρῶμα μπαμπάκι, ξεπρόβαλε λεύτερο μέσα ἀπ' τά νέφη.

— Ποῦ εἶναι ὁ Ὀλυμπος;

— Νά τος, δέν τόν βλέπεις, κοτζάμ βουνό; Πιάνει τόσον τόπο. Πενήντα χιλιόμετρα, ὅπως ἔχω ἀκουστά, ἀπ' τό Βοριά στό Νότο καί σαράντα χιλιόμετρα ἀπό τή Δύση στήν Ἀνατολή.

— Μά ποῦ εἶναι; Τόν ἔχασα.

— Ζαλίστηκες, καημενούλικο· νά τος, σοῦ λέω, μέ τίς σαράντα δυό του κορφές καί τίς ἐξήντα δυό βρυσούλες! [...]

Μισάνοιξε ὁ Ἑρμῆς τά μάτια του, τεντώθηκε

τεμπέλικα.

—'Ακόμα θαυμάζεις, βοσκαρούδι, τό θαῦμα αὐτό πού λέγεται πλάση;

—'Ακόμα, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ μικρός βοσκός.

—Καλά σέ εἶπε ὁ γιός μου κουτορνίθι. Τίς εἶδες τίς κορφές;

— Τίς εἶδα.

—Εἶναι ὅλες στή θέση τους; εἶπε καί γέλασε καλοκάγαθα.

“Υστερα ἀνασηκώθηκε κι ἔπιασε κι ὁ ἴδιος ν' ἀγγαντεύει τόν Ὑλυμπο.

—Ὁ Ὑλυμπος, μουρμούρισε,

*ὅπου εἶναι πάντα τῶν θεῶν τ' ἀσάλευτο λημέρι,
πού δέν τό δέρνουν ἄνεμοι, βροχές δέν τό μουσκεύουν,
μήτε τά χιόνια τό πατοῦν, μόν' ἔχει μιά ἀπλωμένη
καλοκαιριά ἀσυγνέφιαστη κι ἀσπροβολᾶ καί λάμπει.
Ἐκεῖ οἱ μακαριστοί θεοί χαίρονται ἀπάνω αἰώνια.*

— Τί ὁμορφα λόγια! τόν ἔκοψε τό βοσκαρούδι.

—Θνητός τά εἶπε, σάν κι ἐσένα, ὁ Ὅμηρος, ἄν ἔχεις ἀκουστά.

— Κάτι ἔχω.

— Κανείς δέν ὕμνησε τόν Ὑλυμπο σάν τόν Ὅμηρο. Τόν εἶπε ἀκόμα: ὁ μακρὺς Ὑλυμπος, ὁ Ὑλυμπος μέ τά ἄπειρα κεφάλια, μέ τούς βαθιούς βράχους, μέ τίς ἀπότομες κορφές, μέ τίς ἀμέτρητες πτυχές, ὁ λαμπρός, ὁ χιονισμένος, ὁ σκιερός.

— Σκιερός· ἀλήθεια, ἐκεῖ ψηλά στίς κορφές ὑπάρχουν δέντρα;

—“Οχι, ψηλά τό βουνό εἶναι γυμνό, φαλακρό.

«Στά 2.000 μέτρα ἀρχίζει ἡ ἀλπική ζώνη, ἔτσι δέν ἔλεγε ὁ παππούς;» σκέφτηκε ὁ Γιάννος μέσα του.

— Πιό κάτω ὑπάρχουν ἔλατα, πεῦκα, ὄξιές.

«Κάτω ἀπ’ τά 2.000 μέτρα, στή δασική ζώνη». συμπλήρωσε ὁ Γιάννος, δίχως νά τόν ἀκούσει πάλι ὁ θεός.

— Καί πιό κάτω ἀκόμα ἔχει καστανιές, κούμαρα, κι ὕστερα ἔρχονται τά βοσκοτόπια, μέ δάση ἀπό θάμνους, πρίνα, κέδρα, κρانيές...* μ’ αὐτά τά ξέρεις καλύτερα ἀπό μένα.

— Καί ζῶα;

—“Ἐχει λύκους, ἀλεπούδες, ἀγριογούρουνα, λαγούς. Μά δέ μοῦ λές, γύρισε ὁ θεός ξαφνικά καί τόν κοίταξε στά μάτια, θά πάψεις ποτέ νά ρωτᾷς; Θαρρῶ πώς τό κάνεις ἐπίτηδες γιά νά χασομεροῦμε.

—“Α, ὄχι, φώναξε τό μικρό βοσκαρούδι.

— Τότε, πάψε λοιπόν, γιατί θά νυχτώσουμε δῶ πάνω. Κρατήσου καλά, φεύγουμε.

— Ποῦ πᾶμε; τόλμησε ὁ Γιάννος νά ρωτήσῃ.

— Πᾶμε νά σ’ ἀφήσω κεῖ πού σέ πῆρα· ἐγώ ἔχω νά κάνω μακρύ ταξίδι καί πρέπει νά βιασθῶ, γιατί ἔχασα καιρό πολύ μαζί σου.

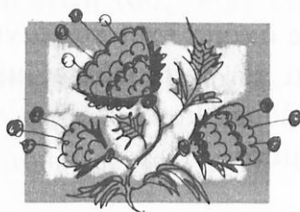
Εἶπε, κι εὐθύς, ἀφήνοντας τό σύννεφο, πέταξαν στούς αἰθέρες.

Τό στήθος τοῦ Γιάννου εἶχε φουσκώσει ἀπό καθάριο ἀέρα, ἀπό χαρά, ἀπό εὐτυχία. “Ἐπιασε ὁ μόνος του νά σιγοτραγουδᾷ. “Ἐνα πουλάκι πέρασε πλάι τους.

ἡ κρانيά = δέντρο καί θάμνος συνηθισμένος στά ὄρεινά δάση

— Γειά σου, τοῦ φώναξε τό βοσκαρούδι, κι ἄν δια-
βεῖς ἀπ’ τό χωριό μου καμιά μέρα, πές στὸν παππού
μου πὼς ὁ Γιάννος θά ’χει νά τοῦ λέει, ὄχι ἕναν ὀλό-
κληρο χειμῶνα, μὰ ὅλους τοὺς χειμῶνες τῆς ζωῆς του.

(Ἀπὸ τό βιβλίο *’Ο γερο-’Ολυμπος*)

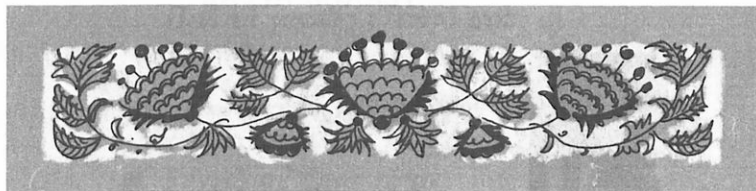
’Ο ’Ολυμπος κι ὁ Κίσαβος

*’Ο ’Ολυμπος κι ὁ Κίσαβος, τὰ δύο βουνά, μαλώνουν.
Γυρίζει ὁ γερο-’Ολυμπος καί λέει τοῦ Κισάβου:*

— *Μή μέ μαλώνεις, Κίσαβε, κονιαροπατημένε.*
’Εγώ ’μαι ὁ γερο-’Ολυμπος, στὸν κόσμο ξακουσμένος.
’Εχω ἐξήντα δύο κορφές καί τριάντα δύο βρυσοῦλες,
κάθε κορφὴ καί φλάμπουρο,* κάθε βρῦση καί κλέφτης.*

(Δημοτικό)

κονιαροπατημένος = τουρκοπατημένος
τό φλάμπουρο = σημαία

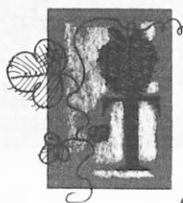
Ὁ Κατεβατός καί ὁ Νότος

ΚΑΤΕΒΑΤΟΣ, ὁ δυνατότερος ἀπό ὅλους τούς καιρούς, ἐβγήκε μιά φορά κι ἐκαυχήθηκε μπροστά στους ἄλλους καιρούς, τό Σορόκο, τό Λίβα, τό Νότο καί τό Μέγα, πώς σάν τό κρουσταλλένιο παλάτι του δέ βρισκόταν ἄλλο καλύτερο σ' ὅλον τόν κόσμο, πώς ἦταν ωραιότερο καί ἀπό τό παλάτι τοῦ Ἥλιου, καί πώς σάν εἶναι ταμπουρωμένος μέσα σ' αὐτό, δέ φοβάται κανέναν ἀπό τούς ἀνέμους, γιατί καί ἡ θέση πού τό ἔχει χτισμένο εἶναι δυνατή. Αὐτό τό παλάτι τό εἶχε χτίσει μιά φορά ὁ Κατεβατός στήν κορυφή τῆς Λιάκουρας ἀπό θεόρατα κρούσταλλα καί χαλάζι καί χιόνια.

Μά ἦρθε ὁ Νότος καί ἐφύσηξε σιγά σιγά κι ἀπαλά, κι ἔλιωσε τό παλάτι καί δέν ἀπόμεινε τίποτα ἀπ' αὐτό, παρά μόνο τά δάκρυα τοῦ Κατεβατοῦ, πού ἔτρεχαν σάν ποτάμι.

(Λαϊκή παράδοση ἀπό τήν Ἀράχοβα)

Ἀφώλιαστο πουλί

ἄ χελιδόνια τὰ πουλιά
στ' ἀνώφλια χτίζουν τή φωλιά
καί στή σκεπή τήν ἄσπρη,
μέ χόρτο καί μέ λάσπη.

Μέσα ἀπό μούσκουλην ὀγρή
συνάζει ὁ σπίνος ὅ,τι βρεῖ
καί φορτωμένος τρέχει
καί τή φωλιά του πλέχει.*

Ρίζες καί τοῦφες τό μαλλί
ἠ καρδερίνα κουβαλεῖ,
καί, σάν βαθύς τεχνίτης,
χτίζει φωλιά δική της.

Πουλάρια χτίζουν τίς φωλιές
σέ κούφια δέντρα, σέ σπηλιές.
Θές φλωῶρος, θές σπουργίτι,
ἔχει δικό του σπίτι.

—Μά ἐσύ, καλέ τραγουδιστή,
φωλιά δέ νοιάζεσαι— γιατί;

πλέχει = πλέκει

Κοῦκο καλέ μου, στάσου:
Ποῦ τά γεννάς τ' αὐγά σου;

—Νά χτίζω ἐγώ δέν εὐκαιρῶ.
Τραγοῦδι θέλω νά χαρῶ...
Γεννῶ σέ ξένο τόπο
καί βγαίνω ἀπό τόν κόπο.

Αὐγά κι ἄν κάνω περισσά,
ξένη φτερούγα τά κλωσᾶ.
Μά ἡ Πλάση δέ χωρίζει,
καί ξένον δέ γνωρίζει!

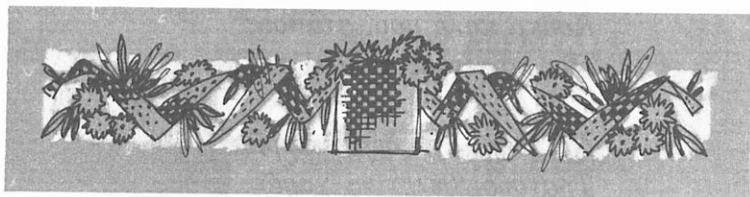
(Ἀπό τὸ περιοδικό 'Η Διάπλασις τῶν Παίδων)

Καλότυχά 'ναι τά βουνά

Καλότυχά 'ναι τά βουνά, ποτέ τους δέ γεννᾶνε·
τό καλοκαίρι πράσινα καί τό χειμῶνα χιόνια,
καί καρτεροῦν τὴν ἄνοιξη, τ' ὄμορφο καλοκαίρι,
νά μπουμπουκιάσουν τά κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τά δέντρα,
νά βγοῦν οἱ στάνες στά βουνά, νά βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες,
νά βγοῦν καί τά βλαχόπουλα λαλώντας τίς φλογέρες.

(Δημοτικό)

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ένας νοικοκύρης τυφλοπόντικας

ΡΘΕ ό 'Απρίλης. Όλος ό κάμπος ήταν πράσινος και λουλουδιασμένος. Τά κοτσύφια, οί κορυδαλλοί, τ' άηδόνια, όλα τά πουλιά φτερούγιζαν στά κλαριά και κελαηδούσαν χαρούμενα.

Ό τυφλοπόντικας, καθώς κυνηγούσε, άκουσε μία μέρα μία φωνή από τό δάσος: «κούκου! κούκου!».

«Κι άλλος φαγός μās ήρθε», συλλογίστηκε. «Φαγός, μά κακός νοικοκύρης. Ούτε φωλιά χτίζει, ούτε τ' αυγά του κλωσά. Τά γεννᾶ σέ ξένες φωλιές και δέ γυρίζει νά τά κοιτάξει. Δέ σοῦ λέω! Τρώω κι εγώ, μά δέν τοῦ μοιάζω στήν κακομοιριά».

Έφαγε δυό κάμπιες κι έπειτα ειπε: «Καιρός νά φροντίσω για τό νοικοκυριό μου».

— Για νά σοῦ πῶ, γυναίκα, γύρισε κι ειπε σέ μία κομπή τυφλοποντικίνα, πού κυνηγοῦσε εκεί κοντά· τό κυνήγι λιγόστεψε έδῶ πέρα.

— Τό βλέπω κι εγώ, άπάντησε εκείνη λυπημένη.

— Καλά θά κάμουμε, λέω, νά περάσουμε αὔριο τό ποτάμι καί νά πᾶμε στόν ἀντικρινό τόν κῆπο.

—“Ὅπως θέλεις, ἄντρα μου, λέει ἡ τυφλοποντικίνα πρόθυμα.

Ἔτσι, τήν ἄλλη τήν αὐγή ὁ τυφλοπόντικας κι ἡ γυναίκα του πῆγαν στήν ἄκρη στό ποτάμι. Ἡ ἄλλη ὄχθη ἦταν ὡς διακόσια μέτρα ἀντίπερα. Παραμέρισαν τίς τρίχες πού σκέπαζαν τό πρόσωπό τους, καί στή θέση τῶν ματιῶν πρόβαλαν δύο μαῦρες καί λαμπερές χαντρίτσες. Κοίταξαν ἀντίπερα γιά νά βροῦν τό συντομότερο δρόμο, καί μπλούμ! ἔπεσαν στό νερό.

Τά κατάφεραν καλά στό κολύμπι, καί σέ λίγο βγήκαν κοντά στόν κῆπο.

—Ἄχ! τί ὠραῖος πού εἶναι ὁ ἀπάνω κόσμος! εἶπε ἡ τυφλοποντικίνα.

— Κι ὁ δικός μας καλός εἶναι, ὅσο ἔχει φαῖ, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

Πλησίασαν στό φράχτη τοῦ κήπου. Μουριές ἦταν ὀλόγυρα καί χαμόκλαδα πυκνά κι ἀγκαθωτά. Κοίταξαν ἀπό μιά τρύπα κι εἶδαν τόν κῆπο μέσα ὀλοπράσινο. Ἦταν χωρισμένος σέ βραγιές,* καί στήν κάθε βραγιά κι ἓνα λαχανικό ἢ ὀπωρικό. Ἐδῶ μαρούλια, ἐκεῖ κοκκινογούλια, παραπέρα φράουλες· ἀλλοῦ ἦταν μπάμιες καί μελιτζάνες, ἀλλοῦ φασολάκια, ἀλλοῦ κολοκυθιές, καί κάπου λουλούδια λογιῆς λογιῆς.

—Ἐδῶ εἶναι πιό βολικά νά τρυπῶσουμε, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

—“Ὅπως ξέρεις, ἄντρα μου.

ἡ βραγιά = πρασιά, κομμάτι τοῦ κήπου

Ἄμέσως ἄρχισαν τή δουλειά. Οἱ σουβλερές μου-
σουδες τους χώνονταν σάν σφήνες στό μαλακό χῶμα.
Μέ τά μπροστινά τους πόδια, πού εἶναι σάν τσαπιά,
παραμέριζαν τό χῶμα στά πλάγια, καί μέ τά πίσω,
πού εἶναι σάν φτυάρια, τό πετοῦσαν πίσω τους. Τά μά-
τια, τά ρουθούνια καί τ' αὐτιά τους δέν κιντύνευαν
διόλου ἀπό τά χῶματα. Τά εἶχαν καλά κλεισμένα.
Ἔτσι σέ λίγο τρύπωσαν κάτω ἀπό τόν κῆπο. Ἐκεῖ
ἄρχισαν ἀμέσως νά φτιάχνουν τή φωλιά τους. Πρῶτα
ἔσκαψαν τό μέρος πού θά μείνουν καί θ' ἀναθρέψουν
τά μικρά τους. Ἐπειτα, μιά πιθαμή ἀποπάνω, ἄνοιξαν
μεγάλη κουλούρα — τ' ἀνώγια τους, νά ποῦμε — καί
τρία τέσσερα λοξά δρομάκια γιά ν' ἀνεβοκατεβαί-
νουν ἀπό τή φωλιά τους ἐκεῖ. Ἀπό κεῖ πάλι ἔσκαψαν
πρός τά κάτω πέντε λοξά δρομάκια, πέρασαν τή φω-
λιά τους κι ἄνοιξαν ἀπό κάτω ἄλλη κουλούρα, σάν νά
ποῦμε τά κατώγια τους. Τέλος ἀπό τά πλάγια τῆς κου-
λούρας ἔσκαψαν διάφορα ἄλλα δρομάκια, ἴσια καί
μακριά.

— Μηχανικός μιά φορά, ἔ! εἶπε στή γυναίκα του
θαυμάζοντας τό ἔργο του ὁ τυφλοπόντικας. Ἐδῶ μέ-
σα οὔτε ἄλεπού, οὔτε νυφίτσα μπορεῖ νά μᾶς βρεῖ!
— Κανείς δέ σέ φτάνει! ἀπάντησε ἐκεῖνη κοιτάζον-
τάς τον τρυφερά.

Πέρασαν κάμποσες ἡμέρες, κι ἡ τυφλοποντικίνα
γέννησε πέντε τυφλοποντικάκια.

— Εἶναι γιά πέταμα, εἶπε ὁ πατέρας μόλις τά εἶδε.
Εἶναι στραβά κι ὀλόγυμα.

— Τάχα δέν ἦσουν ἔτσι καί τοῦ λόγου σου; εἶπε ἡ

γυναίκα του, καί τά κοίταξε μέ καμάρι. *Αφησε νά μεγαλώσουν λίγο, καί νά δεῖς πῶς θά ὁμορφύνουν σάν καί μᾶς.

Πέρασαν λίγες μέρες, κι ἄρχισαν νά βγαίνουν κυνήγι συντροφιά οἱ δύο· τήν ἡμέρα μέσα στό χῶμα καί τή νύχτα ἀπάνω στόν κῆπο.

Ἐκεῖ τώρα ἦταν μιά χαρά. Μεγάλωσαν τά λαχανικά, καί τά σκουληκάκια, οἱ κάμπιες κι οἱ σαλίγκαροι κάθονταν ἀμέτρητοι στίς τρυφερές τους ρίζες. Μά καί πεταλούδες καί βάτραχοι καί φρύνοι ἦταν μαζεμένοι ἐκεῖ. Ὁ ἀχόρταγος ὅμως τυφλοπόντικας ἦταν πάντα ἀνήσυχος.

— Κάμε γρήγορα, ἔλεγε κάθε τόσο στή γυναίκα του, νά μεγαλώσουν τά παιδιά μας, γιατί δέ θά μείνει τίποτα σέ λίγο ἐδῶ μέσα! Δέ φτάνει, κυρά μου, ὁ κῆπος γιά νά χορτάσουν ἐφτά στόματα. Ἐσύ τώρα νά κυνηγᾷς τούς κολοκυθοκόφτες,* πού τρῶνε τίς ρίζες, κι ὕστερα βρίσκουμε τόν μπελά μας ἀπό τούς κύρ Μηνάδες, τούς περιβολάρηδες.

— Τί κουτοί, ἀλήθεια κι ἀπαλήθεια! κάνει ἡ τυφλοποντικίνα. Δέ θέλουν νά πιστέψουν πῶς ἐμεῖς δέν καταδεχόμαστε νά τρῶμε ἄνοστες ρίζες.

Κάποτε, πρὶν νά ξημερώσει, ὁ τυφλοπόντικας γύρισε καταματωμένος.

— Αὐτά παθαίνει ὅποιος ἔχει πολλά παιδιά νά θρέψει... μουρμούριζε καθώς ἔμπαινε στή φωλιά του.

— Τί τρέχει; τόν ἐρώτησε ἀνήσυχια ἡ γυναίκα του.

— *Αφῆσέ με καί σύ.

κολοκυθοκόφτης = εἶδος ἐντόμου

- Ἡ τυφλοποντικίνα πῆγε κοντά του.
- Λαχτάρα μου! φώναζε· εἶσαι γεμάτος αἷματα! Ποιός σέ χτύπησε;
- Δέν εἶναι δά καί τόσο σοβαρά τά πράματα, λέει ὁ τυφλοπόντικας. Μήν κόβεις τό αἷμα σου. Νά, καθώς κυνηγοῦσα στόν κῆπο, γνωρίστηκα γιά πρώτη φορά μ' ἓνα φρούνο.
- Μ' αὐτόν τόν ἀσχημομούρη; Μά κεῖνος δέν μπορεῖ νά πάρει τά πόδια του κι ὄλο τρικλίζει! λέει ἡ γυναίκα του.
- Ναί, μ' αὐτόν. Μοῦ ἔπαιρνε τά καλύτερα κομμάτια. Ἔβρεξε ἀποβραδὶς καί βγῆκαν κάτι ὀλόπαχοι γυμνοσάλιαγκοι. Ἦταν ἓνας, πού τί νά σοῦ πῶ, γυναίκα; νά τρώει ἡ μάνα καί τοῦ παιδιοῦ νά μή δίνει. Πῆγε νά τόν ἀρπάξει κι αὐτόν. Ἔ, δέν κρατήθηκα καί τοῦ δίνω μιὰ δαγκωματιά. Καλύτερα νά μήν τήν ἔδινα. Κάηκα. φαρμακώθηκα. Ἄναψε ἡ γλῶσσα μου, γυναίκα, καί μούδιασαν τά δόντια μου.
- Καλέ, τί κρέας εἶναι αὐτό πού ἔχεις! τοῦ κάνω.
- Καί τί νόμισες; λέει ἐκεῖνος μέ γέλια. Ἄν εἶστε σεῖς παλικαράδες καί φορεῖτε τά δόντια σας, ἔχουμε κι ἐμεῖς τόν τρόπο νά σᾶς ξεδοντιάζουμε.
- Νά μᾶς ξεδοντιάζετε; κάνω μέ ἀπορία.
- Ἄμέ τί; Δάγκασέ με πάλι, ἔλα, δάγκασέ με, σάν θέλεις, μοῦ λέει μ' ἐπιμονή κολλώντας ἀπάνω μου.
- Κι ἄν σέ δαγκάσω, τί; τόν ρωτῶ μέ θυμό.
- Εἶσαι φαρμακωμένος, δόλιε! μοῦ λέει ὄλο μου τό κορμί ἀναδίνει φαρμάκι· σέ λίγο μᾶς ἀφήνεις χρόνους· γράψε τή διαθήκη σου, νά τήν πάω στή γυ-

ναίκα σου.

Τί νά σοῦ εἰπῶ· τά χρειάστηκα. «Αὐτό λείπει», εἶπα μέσα μου. «νά πεθάνω χωρίς νά δῶ τοὺς δικούς μου.»

— Τόν καημένο! λέει ἡ τυφλοποντικίνα.

Καί ἄρχισε νά δακρῶζει.

— Ἄρχίζω, πού λές, καί φτύνω, φτύνω γιά νά βγάλω τό φαρμάκι. Ἐκεῖ πού ἔφτυνα, νά σου μιά νυχτερίδα ἔμπρός στή μύτη μου. Χάμ, κάνω νά τήν ἀρπάξω. Καθώς ξέρεις, γυναίκα, τό κρέας τῆς νυχτερίδας εἶναι νόστιμο καί τρυφερό σάν τοῦ ποντικοῦ. Ἐκεῖνη ὁμως μοῦ ξέφυγε, καί τά νύχια τῆς κουκουβάγιας, πού τήν κυνηγοῦσε, μπήχτηκαν στό κορμί μου. Καλά πού μέ πῆρε ξῶδερμα καί πρόφτασα νά τρυπώσω. «Κουκουβάο! κουκουβάο!» φώναξε ἡ κουκουβάγια μέ θυμό. Καταλαβαίνεις τί ἤθελε νά πεῖ: «Ὅταν ξαναπέσετε στά νύχια μου, θά σᾶς δείξω, καί σένα καί τῆς νυχτερίδας!» Δέ φτάνουν ὅλα αὐτά, μά καθώς ἐρχόμουν ἐδῶ, ἀπάντησα τό γείτονά μας, τόν τυφλοπόντικα. Τόν ἔπιασα κι ἄλλη φορά νά κυνηγᾷ στόν τόπο μου καί μαλώσαμε στά γερά.

— Πάλι ἐδῶ εἶσαι; τοῦ κάνω.

— Καί πού θέλεις νά ἔμαι; μοῦ λέει.

— Δέ σοῦ εἶπα νά μήν ξαναφανεῖς ἐδῶ μέσα;

— Καί ποιός εἶσαι σύ πού προστάζεις ἔτσι; Δικό σου εἶναι τό περιβόλι;

— Δικό μου· δέν τό ξέρεις;

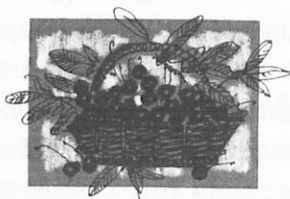
— Δικό σου ξεδικό σου, ἐγώ θά μείνω ἐδῶ! Ἄν δέ σ' ἀρέσει, τράβα νά πᾶς σέ καλύτερο! μοῦ λέει ἀδιάντροπα. Δέν κρατήθηκα, γυναίκα· τοῦ ρίχνομαι κι ἀρ-

χίζουμε τīs δαγκωσιές. Μιά έκείνος, δέκα έγώ. Κάποτε τόν πετυχαίνω στό λαιμό, καί πάρ' τον κάτω. Λιγοθύμησε ό παλικαράς.

— Καί τώρα;... ρώτησε ή γυναίκα του.

— Τώρα;... Ξύπνα τά παιδιά, καί δρόμο. Δέ μās χωράει πιά ό κήπος. Έκεί πού θά πάτε, νά μείνεις κάμποσο καιρό μαζί τους, κι ύστερα νά τά στείλεις νά βρεϊ τό καθένα τήν τύχη του.

(Από τό άναγνωστικό *Τό ραζακί σταφύλι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

‘Αι-Δημήτρης

σηθάει ‘Αγιάννης καί Σταυρός,
γιομίξει άμπάρι καί ληνός*
κι ‘Αι-Δημήτρης αν βοηθήσει,
τό κελάρι θά γιομίσει.

ληνός = πατητήρι, τό μέρος όπου πατουν τά σταφύλια γιά νά βγει ό μοςτος

Τώρα μυρίζουν οί μουστιές,
κυδώνια καί μουσταλευριές,
καί μοσκοβολάει τό σπίτι,
Ἄι-Δημήτρη μυροβλήτη.*

Μέσα στό σπίτι εἶναι πολλά,
ψωμάκι κι ὄλα τά καλά·
κάνεις τό φτωχόν, ἀφέντη,
Ἄι-Δημήτρη μου λεβέντη.

Τώρα θ' ἀνοίξουν τά σκολειά
γιά νά σπουδάσουν τά παιδιά.
Δῶσε προκοπή στη νιότη,
Ἄι-Δημήτρη μου στρατιώτη.

Τώρα ξωμάχοι καί γεωργοί
ὀργώνουν, σπέρνουνε τή γῆ.
Βόηθα τους μέ τό ἄσπρο σου ἄτι,*
Ἄι-Δημήτρη ζευγολάτη.

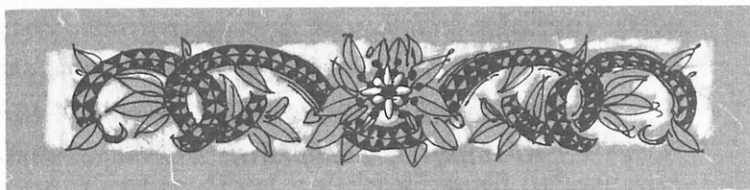
Καί τό χειμώνα τόν κακό
κάν' τον νά ῥθει μέ τό γλυκό.
Σοῦ δοξάζουμε τή χάρη,
Ἄι-Δημήτρη καρβαλάρη.

(Ἀπό τήν Αἰγούλα)

ὁ μυροβλήτης = εὐωδιαστός
τό ἄτι = ἄλογο ἵππασίας

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ

Μπουκοτάζ στά πολεμικά παιχνίδια

Ὁ μπαρμπα-Γάντζος, ἔμπορος παιχνιδιών, παρακινεῖ τὰ παιδιά τοῦ Δημοτικού Σχολείου τῆς Μανωλίτσας νά παίξουν πόλεμο, μέ σκοπό νά τοὺς πουλήσει τὰ πολεμικά του παιχνίδια. Ὁ φαρμακοποιός, ὁ κύριος Γουργούρης, φίλος τῆς εἰρήνης, στενοχωριέται. Ὁ τραυματισμός ἑνός-ἀνάπηρου γέρου, τοῦ Σαλιγκαρά, γίνεται ἀφορμή νά σταματήσῃ ὁ πόλεμος. Τὰ παιδιά εἶναι: ὁ Ἀρχηγός, ὁ Φούφης, ὁ Σπίνος, ὁ Στρατάρχης, ὁ Κόντρα-Κουτός, ὁ Πίτης, ὁ Βότσης (τό λεγόμενο Λεωφορεῖο) καί ἄλλα.

Η ΤΑΝ ἀπόγευμα, 10 Δεκεμβρίου. Οἱ γιορτές τῶν Χριστουγέννων πλησίαζαν. Τό σπίτι τοῦ Σαλιγκαρά κόντευε νά τελειώσῃ. Ὅλα τὰ παιδιά δούλευαν μέ τόν ἴδιο ἐνθουσιασμό κι ὅλο γύρευαν εὐκαιρίες νά πᾶνε νά μαστορέψουν. Σέ μιά βδομάδα ὁ μύλος τοῦ Μπάρδα εἶχε γίνει ἀγνώριστος. Τό σπιτάκι εἶχε γίνει καινούριο. Ἀπόχτησε μιά γερή στέγη μέ κεραμίδια, χτίστηκαν οἱ τοῖχοι κι ἀσπρίστηκαν. Ἀκόμα κι ἕνας περίβολος ἔγινε μέ νεαρά δεντράκια καί μιά μικρὴ ἀποθήκη γιά ξύλα. Ὅσο γιά τό

έσωτερικό, ό καθένας έφερε κάτι άπ' τό σπίτι του, ώ-
στε νά έπιπλωθει. Μπήκε κρεβάτι μέ κουβέρτες, ένα
τραπέζι, μιά καρέκλα, μιά σόμπα, ώς και άνθοδοχείο
βάλανε. 'Ο Σαλιγκαράς δέν πίστευε στά μάτια του.
Τέτοιο σπίτι μόνο στ' όνειρό του τό 'χε δεϊ μιά νύχτα
πού κρύωνε και πεινούσε. Τώρα τόν είχαν αναλάβει
ύπό τήν προστασία τους τά παιδιά. Και μά τό Θεό,
δέν ύπάρχει ώραιότερο παιχνίδι. . . Κανείς δέν ήθελε
νά τελειώσει. ("Όσο γι' αυτό, ό κύριος Γουργούρης
τούς είχε ύποσχεθει ότι θά τούς βρει άλλες δουλειές).

Αυτό τ' άπόγευμα, λοιπόν, τά παιδιά δούλευαν μέ
τό συνηθισμένο τους ένθουσιασμό, όταν συνέβηκε
κάτι πού έμελλε νά παίξει μεγάλο ρόλο στήν ιστορία.

Τώρα θ' άρχιζαν οί ώραιες δουλειές πού άρεσαν
σ' όλους, κυρίως τά βαψίματα. 'Εδω όμως παρουσιά-
στηκαν οικονομικές δυσκολίες. Πού νά βρεθούν τά
λεφτά γιά μπογιές και πινέλα; 'Υπήρχαν όμως κι
άλλες ανάγκες.

Κάποια στιγμή, ό Φούφης, πού είχε αναλάβει τό
άσπρισμα του δωματίου, άνέβηκε στή μοναδική κα-
ρέκλα του Σαλιγκαρά, γιά νά φτάσει ψηλά. 'Ηταν
κιόλας άσπρος άπ' τούς άσθέστες σαν χιονάνθρωπος.
Τότε όμως άκούστηκε ένα κράκ-πατατράκ-ντράν-
ντρίν, τό σπάσιμο τής καρέκλας άπάνω στον ντενεκέ,
κι ό Φούφης βρέθηκε ξαπλωμένος στό πάτωμα, ανά-
μεσα σε μιά λίμνη άπό άσβέστη.

—"Όχ, όχ, έκανε.

Μερικοί τρέχουν νά τόν βοηθήσουν νά σηκωθεί.

— Χτύπησες, Φούφη;

Κάνοντας μόνο «ὄχ, ὄχ», ὁ Φούφης κάθισε στωικά, κι ἀντὶ νὰ πεῖ τίποτ' ἄλλο, εἶπε κοιτάζοντας τὸ σπασμένο πόδι τῆς καρέκλας:

— Πάει, ἔσπασε... Μοῦ φαίνεται θά σπάσω τὸν κουμπάρά μου νὰ τοῦ πάρω μιὰ καρέκλα. Τό τάνκς δέ μοῦ χρειάζεται.

— Χτύπησες, ρέ Φούφη, τότε ρωτάει ὁ Ἀρχηγός.

— Μπά... χτύπησα λίγο.

Πιό φιλοσοφημένο ἄνθρωπο δέν ἔχω ξαναδεῖ ἀπ' τὸ Φούφη. Ἀφοῦ κούτσαينه τώρα, λέει δέν πειράζει!

Οἱ δύο ἀρχηγοὶ διέταξαν διάλειμμα καὶ συμβούλιο.

— Μᾶς χρειάζονται λεφτά, εἶπε ὁ Στρατάρχης, καὶ πρέπει πάλι νὰ κάτσουμε νὰ κατεβάσουμε ἰδέες.

— Αὐτό λέω κι ἐγώ, εἶπε ὁ Ἀρχηγός.

ἽΟλοι κάθισαν ὀλόγυρα κι ἄρχισαν τίς προτάσεις: «Ἐγώ λέω νὰ κάνουμε ἔρανο». «Ἐγώ λέω ν' ἀρχίσουμε νὰ λέμε τὰ κάλαντα». «Μπά, νωρὶς εἶν' ἀκόμα».

— Ἐγώ λέω νὰ βγοῦμε γιὰ κυνήγι καὶ νὰ τὰ πουλήσουμε, εἶπε ὁ Σπίνος.

Μερικοὶ δέν κατάλαβαν γιὰ ποιοὺ ζήτημα μιλοῦσαν, καὶ φώναζαν τὸ δικό τους:

— Ἐγώ λέω νὰ χτίσουμε καὶ μιὰ πισίνα γιὰ μπάνιο.

— Νὰ φτιάξουμε ἕνα γήπεδο γιὰ μπάλα.

— Νὰ φυτέψουμε ἕνα δάσος.

Γινότανε μεγάλη φασαρία.

— Ἐνας ἕνας! φώναξε ὁ Στρατάρχης. Ὅποιος θέλει νὰ μιλήσει, νὰ σηκώσει τὸ χέρι του. Διαφορετικά, θ' ἀναγκαστῶ νὰ διακόψω τὴ συνεδρίαση.

Τό Λεωφορεῖο σήκωσε τό χέρι του.

— Έγώ ἔχω ἓνα σχέδιο, εἶπε. Λέω νά στείλουμε ἓνα γράμμα στούς πρωθυπουργούς τῶν κρατῶν.

— Γιατί;

— Νά τούς ποῦμε νά χαλάσουν ὅλες τίς ἀτομικές μπόμπες. Γιατί, ὥσπου νά μεγαλώσουμε, κάποια θά σκάσει, δέν μπορεῖ.

— Ναι, ναι, φώναξαν ὅλοι μαζί.

— "Ὅλες τίς ὀβίδες νά τίς κάνουν ἀνθοδοχεῖα, εἶπε κι ὁ Φούφης.

Ἕνας ξαφνικός ἐνθουσιασμός σηκώθηκε πού δημιούργησε πάλι πανδαιμόνιο. Ὁ Ἄρχηγός ὅμως εἶχε τήν αἴσθηση σάν κάτι σοβαρό νά ξεχάστηκε καί ρώτησε:

— Ποῦ θά βροῦμε λεφτά γιά μπογιές;

— Νά φωνάξουμε τόν κύριο Γουργούρη.

— Ὁ Φούφης ἔχει δίκιο, εἶπε ὁ Στρατάρχης. Πρέπει νά σπάσουμε τούς κουμπάρδες μας.

Ἡ πρόταση αὐτή σήκωσε μερικές ἀντιρρήσεις, ἰδίως ἀπ' τούς μικρούς. Τά λεφτά τους τά μάζευαν γιά κάποιο σοβαρό σκοπό: γιά παιχνίδια.

— Καί πῶς θ' ἀγοράσω τό τόμιγκαν; * ἀκούστηκε ἡ γκρινιάρικη φωνή τοῦ Κόντρα-Κουτοῦ.

— Αὐτός θέλει ν' ἀγοράσει τόμιγκαν! φώναξε κάποιος δίπλα του.

— Τί νά τό κάνεις τό τόμιγκαν, ρέ μπουμπούνα; φώναξε ἄγρια ὁ Ἄρχηγός. Ἀκόμα δέν κατάλαβες πῶς οἱ πόλεμοι τελείωσαν;

τό τόμιγκαν = εἶδος αὐτόματου τουφεκιοῦ

— Οί πόλεμοι τελείωσαν, οί πόλεμοι τελείωσαν, ἄρχισαν νά φωνάζουν ὄλοι μαζί χοροπηδώντας.

Καί τήν ἴδια στιγμή, ἕνας μικροκαβγάς σημειώνεται:

— Αὐτός μέ κλοτσάει!

— Ψέματα λέει! Αὐτός βάζει τό πόδι του, ἐπίτηδες.

— Ἡ συνεδρίαση διακόπτεται! δήλωσε ὁ Στρατάρχης. Σᾶς εἶχα προειδοποιήσει.

— Νά φωνάζουμε τόν κύριο Γουργούρη!

— Τόν κύριο Γουργούρη, τόν κύριο Γουργούρη! φώναξαν ὄλοι.

Ἡ ἐντολή δόθηκε, τό Λεωφορεῖο ἔβαλε μπρός ἀμέσως. Ἐστριψε μέ τήν ὀπισθεν, ὕστερα ἔφερε τό τιμόνι στά ἴσια, κι ἄρχισε νά κατηφορίζει μέ φόρα. Σέ λίγο χάθηκε ἀνάμεσα στά δέντρα, καί μόνος ἡ κόρνα του ἀκουγότανε, πού σέ λίγο ἔσβησε κι αὐτή:

— Πααααα-πουπίπουου... Παααα-πουπίπουουου...

Εἶναι παράξενο: ἕνα Λεωφορεῖο μέ τέτοια ταχύτητα, ὅταν περπατάει πλάι στόν κύριο Γουργούρη πάει σάν σαράβαλο. Ἐκεῖνος ἀνοίγει τά κανιά του σάν νά πετάει, καί τό Λεωφορεῖο προσπαθεῖ νά τόν φτάσει! Πολύ περισσότερο τώρα πού ὁ φαρμακοποιός φαινόταν ἐνθουσιασμένος. Μόνο πού δέν ἔτρεχε. Γιατί;

Στό δρόμο τό Λεωφορεῖο τοῦ εἶπε καταπληχτικά πράματα: «Ὁ Κόντρα-Κουτός ἤθελε ν' ἀγοράσει τόμιγκαν μέ τό χαρτζιλίκι του, ἀλλά τά χαρτζιλίκια μᾶς χρειάζονται, κι ὁ Φούφης ἔφαγε μιά τούμπα, μᾶς

χρειάζονται μπογιές, διότι οί πόλεμοι τελείωσαν, θά φτιάξουμε πισίνες καί δάση».

— Πές τα μέ τή σειρά, χριστιανέ μου, δέν κατάλαβα τίποτα, εἶπε ὁ κύριος Γουργούρης.

— Ἀποφασίσαμε νά μήν ἀγοράσουμε πολεμικά παιχνίδια, εἶπε κοφτά τό Λεωφορεῖο.

ἽΟ κύριος Γουργούρης τινάχτηκε:

— Τί; τί; Γιά ξαναπές το αὐτό!

— Ἀποφασίσαμε νά μήν ξαναγοράσουμε πολεμικά παιχνίδια, ξανάπε τό Λεωφορεῖο.

ἽΑκόμα κι ὁ σκοῦφος καί τά γυαλάκια τοῦ κύριου Γουργούρη ἔδειξαν τήν κατάπληξή τους. ἽΑρπαξε τό Λεωφορεῖο στήν ἀγκαλιά του καί τό σήκωσε ψηλά σάν αὐτοκινητάκι. Τοῦ Ἵσκασε δυό φιλιά κι ἀμέσως τ' ἄφησε δίπλα του κι ἄρχισε νά τρέχει κατά τό μύλο τοῦ Μπάρδα μονολογώντας:

— Βρέ πῶς δέν τό σκέφτηκα τόσον καιρό; Πῶς δέν τό σκέφτηκα; Νά σχέδιο μιά φορά! Ποπόο! τί ἔχει νά γίνει! Ποποπόο!...

Φτάνοντας στό μύλο τοῦ Μπάρδα, οὔτε ἀνάσα δέ στάθηκε νά πάρει. ἽΑρχισε νά τούς χαιρετάει ὄλους διά χειραψίας καί νά τούς ἀγκαλιάζει, ἐνῶ αὐτοί δέν ἔξεραν τί ἀκριβῶς συμβαίνει. ἽΥστερα στά καλά καθούμενα ξεκαρδίστηκε στά γέλια, κι ἀμέσως ὄλος ὁ τόπος πλημμύρισε στά γέλια.

— Ποποπό! Τί μεγαλοφυῖες εἶσαστε σεῖς, παιδιά μου! ἽΩστε ἀπαγορεύονται τά πολεμικά παιχνίδια, ἔ;

— Ναί, ναί, ναί! φώναξαν ὄλοι.

— Χοχό! Θά τινάξουμε στόν ἀέρα τό ἐμπόριο τοῦ

θανάτου! Ζήτω! Κι ἔρχονται κι οἱ γιορτές! Εἶναι ἀδύνατο νά φανταστεῖτε, παιδιά μου, τί ἔχουν ἐτοιμάσει αὐτοί οἱ κύριοι γιά τίς γιορτές! Ἄτομικά ὑποβρύχια, ἀτομικές μπόμπες, πύραυλους, τάνκς, πολυβόλα, ὄπλοπολυβόλα, τηλεβόλα, ὑπερτηλεβόλα, ἀεροπλάνα, θωρηχτά, ἀσφυξιογόνα, ὄλμους, μπιστόλια, κι ὄλ' αὐτά σέ ἀπίθανες ποσότητες. Τόν ἄκουσα τόν κύριο νά τηλεφωνάει. Ἄν δέν ἀγοράσει κανεῖς, μά κανεῖς, τότε καταστράφηκαν μιά γιά πάντα. Ἄμ' ἔπος ἀμ' ἔργον.* Εἴστε ὅλοι σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι, σύμφωνοι, φώναξαν μ' ἐνθουσιασμό.

Μόνο ὁ Κόντρα-Κουτός κάτι μουρμούρισε πάλι:

— Τά μικρά θά μᾶς χαλάσουν τή δουλειά, κύριε Γουργού. . . Ἐγώ λέω νά τά διώξουμε.

— Τί λέμε τόση ὥρα, ρέ μπουμπούνα; φώναξε ὁ Ἄρχηγός. Δέν κατάλαβες;

— Ὁ πατέρας μου μοῦ εἶπε. . . ἄρχισε ὁ Κόντρα-Κουτός.

— Σώπα! Σᾶς τό λέω νά τό ξέρετε: Ὅποιος μικρός πάει ν' ἀγοράσει πολεμικό παιχνίδι, θ' ἀνοίξω τό κουτάκι μέ τίς καρπαζές.

Ὁ κύριος Γουργούρης μπῆκε στή μέση:

— Τό μόνο πράγμα, φίλε μου Θανάση, πού δέν καταργεῖ τή βία, εἶναι ἡ ἴδια ἡ βία. Δέν πρόκειται ν' ἀνοίξεις κανένα κουτάκι. Παιδιά εἶναι, τί θεός νά κάνουν;

— Παιδιά εἶναι, δέ λέω, ἀλλάαα. . . ἔκανε ὁ Ἄρχηγός.

ἀμ' ἔπος ἀμ' ἔργον = ἀρχαία παροιμιακή φράση: μιά πού τό ἴπαμε, νά τό κάνουμε

— 'Απλούστατα, ὅποιος ἀγοράσει πολεμικό παιχνίδι δέ τ' ἀνήκει πιά στήν παρέα μας. Τελείει καί παύλα.

— Δέν εἶπαμε νά μήν ἀγοράσουμε καί τίποτα! ἔκανε ὁ Φούφης.

— Ἀσφαλῶς ὄχι. Γιατί δηλαδή; Δέ μᾶς κάνουν τά τρένα, τά μεκανό, οἱ μπάλες, τά βαπόρια, τά ποδήλατα, οἱ φουσαρμόνικες;

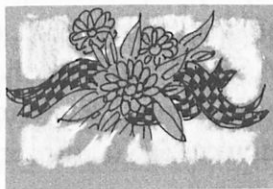
— Καλά σοῦ λέει ὁ κύριος Γουργούρης.

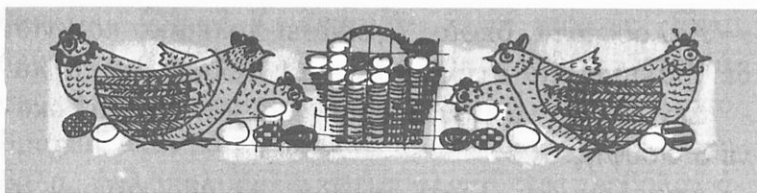
— Ἐγώ δέ θ' ἀγοράσω τάνκς, εἶπε ὁ Φούφης. Προτίμησα ἓνα ποδήλατο.

— Κι ἐγώ προτίμησα ἓνα κρίς-κράφτ, εἶπε ὁ Κόντρα-Κουτός.

Χωρίς καθυστέρηση, ὁ κύριος Γουργούρης κάθισε κι ἔγραψε μιὰ ἀνακοίνωση πού τήν ὑπόγραψαν ὅλοι, ἀκόμα κι οἱ πιό μικροί. Ὑστερα ἡ διάσκεψη συνεχίστηκε σάν νά 'τανε πάρτι. Ἄργά τ' ἀπόγευμα διαλύθηκαν μέ ζητωκραυγές, πηγαίνοντας ὁ καθένας σπίτι του κι ἔχοντας περάσει τήν ὠραιότερη μέρα τῆς ζωῆς του. Ὁ Ἄρχηγός μέ τόν Στρατάρχη περπατοῦσαν ἀγκαλιασμένοι, κι ὁ κύριος Γουργούρης γύρισε στό φαρμακεῖο τραγουδώντας.

(Ἀπό τό βιβλίο *Τά ξύλινα σπαθιά*)

Ἡ κουκουβάγια κι ἡ πέρδικα

ΙΑ μέρα συνάχτηκαν ὅλα τὰ πουλιά καί συμφώνησαν νά βάλουν τὰ παιδιά τους στό σχολεῖο νά μάθουν γράμματα. Ἦβραν καί δάσκαλο καί τόν διόρισαν. Ἄνοιξε τό σχολεῖο κι ἐπῆραν τὰ παιδιά τους καί τὰ ἔγραψαν.

Ἦστερα ἀπό λίγες μέρες μερικά παιδιά πῆγαν στό σχολεῖο καί δέν ἤξεραν τό μάθημά τους. Ὁ δάσκαλος τὰ ἄφησε νηστικά τό μεσημέρι.

Μέσα στά παιδιά πού ἔμειναν τιμωρία ἦταν καί τό παιδί τῆς κουκουβάγιας.

Ἡ κουκουβάγια, ἅμα εἶδε πώς ἐσχόλασαν τὰ παιδιά τό μεσημέρι καί τό μωρό της δέν ἐσχόλασε, ἐπῆρε λίγο ψωμί κι ἐπῆγε στό σχολεῖο νά τοῦ τό δώσει.

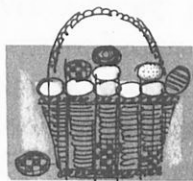
Καθώς ἐπῆγαινε, τὴν ἔφτασεν ἡ πέρδικα. Ἔμεινε κι ἐκείνης τό μωρό της νηστεία, κι ἐπῆγαινε νά τοῦ δώσει λίγο ψωμί. Λέγει ἡ πέρδικα τῆς κουκουβάγιας: — Νά χαρεῖς τὰ μάτια σου, γειτόνισσα· ἔχω πολλή δουλειά καί σέ παρακαλῶ νά πάρεις καί τοῦ μωροῦ μου τό φαῖ του.

— Τό παίρνω, γειτόνισσα, λέγει ἡ κουκουβάγια, ἀλλά δέν ξέρω τό μωρό σου ποιό εἶναι.

— ὦ, λέγει ἡ πέρδικα, ὅσο γι' αὐτό, εἶναι πολύ εὐκολο νά τό βρεῖς. Τό μωρό μου εἶναι τό πιό ὁμορφο μωρό τοῦ σχολεῖου!

Ἡ κουκουβάγια πῆγε στό σχολεῖο. Παρακάλεσε τό δάσκαλο, κι αὐτός δέχτηκε νά δώσει τό ψωμί τοῦ μωροῦ της. Ὑστερα εἶπε τοῦ δασκάλου νά τήν ἀφήσει νά δεῖ ὅλα τά παιδιά. Ἐκοίταξε καλά καλά, δέν ἤβρε τό μωρό τῆς πέρδικας. Ἐγύρισε πίσω, ἐπῆγε καί ἤβρε τήν πέρδικα καί τῆς ἔδωσε τό ψωμί καί τῆς λέει: — Τί νά σοῦ κάμω! Ἐκοίταζα μιάν ὥρα καί δέν τό ἤβρα τό μωρό σου, γιατί μέσ στό σχολεῖο δέν ἦταν ὁμορφότερο μωρό ἀπό τό δικό μου!

(Λαϊκό παραμῦθι)

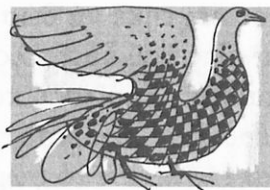
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ἡ ρίζα τοῦ δέντρου

*ὁ δέντρο ὑψώνεται πανέμορφο
καί πρασινίζει κι ἐνωδιάζει·
τ' ἄνθη, τά φύλλα καμαρώνομε,
τή ρίζα — ποιός τή λογαριάζει;*

Μά ἐκείνη, ταπεινή κι ἀθώρητη,
— μάνα γεμάτη καλοσύνη —
ἀπό τή σάρκα, ἀπό τό αἷμα της
τήν ὁμορφιά τοῦ δέντρου δίνει.

(Ἀπό τὰ Φωτερά σκοτάδια)

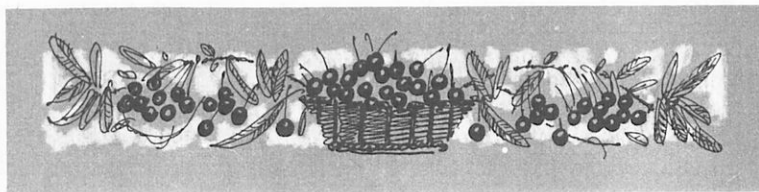

Μοῦ παράγγειλε τ' ἀηδόνι

Μοῦ παράγγειλε τ' ἀηδόνι
μέ τό πετρογελιδόνι
νά τοῦ φτιάσω τή φωλιά του
μέσα στά βᾶσιλικά του,
νά τήν πλέξω μέ τήν τάξη
γύρω γύρω μέ μετάξι.
Τοῦ παράγγειλα κι ἐγώ:
«Τό μετάξι εἶν' ἀκριβό».
Μοῦ παράγγειλε καί κείνο:
«Ὅσο κάνει ἐγώ τά δίνω».

(Λαϊκό)

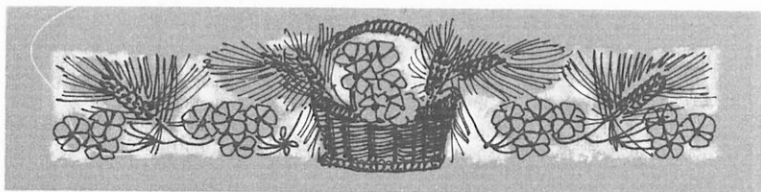
Ὁ καλογιάννος

ΒΑΣΙΛΙΑΣ τῶν πουλιῶν εἶν' ὁ καλογιάννος· γιατί μιά φορά ἐζητοῦσαν τά πουλιά βασιλιά, καί ὁ Θεός τοὺς εἶπε νά γίνει ἐκεῖνος πού θά πετάξει ψηλότερα. Τά πουλιά δέν ἤθελαν, γιατί ἤξευραν πὼς θά γίνει ὁ ἀετός· μόνον ὁ καλογιάννος ἐπέμενε. Παραδέχτηκαν λοιπόν τά πουλιά, πετάει ὁ ἀετός, καί ἅμα ἐπέρασε ὅλα τά πουλιά στό ὕψος καί ἔφτασε ὡς ἐκεῖ πού δέν ἤμποροῦσε νά πετάξει πλέον ψηλότερα, ἐφώνησε: «Ποιός μπορεῖ νά πετάξει ψηλότερα ἀπό μένα;» Ὁ καλογιάννος, πού εἶχε κρυφτεῖ στή ράχη τοῦ ἀετοῦ, ἀνατινάχτη ὀλίγο καί ἐφώνησε: «Ἐγώ!» Καί ἔτσι ἔγινε βασιλιάς.

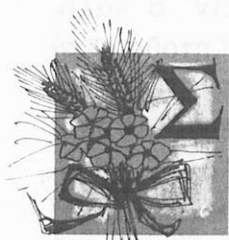
(Λαϊκή παράδοση ἀπό τὸ Ἄγρινο)

ΑΘΑΝ. Π. ΠΑΠΑΧΑΡΙΣΗΣ

Ἡ γιδούλα μας

ΤΑ μικρά μου χρόνια, θυμοῦμαι, εἶχα-
με μιά γίδα. Μιά καί μοναχή. Φλώρα
τήν ἐλέγαμε. Κι ἦταν ἡ Φλώρα μας
στή φτώχεια μας χαρά. Αὐτήν εἶχαμε
κι αὐτή χαιρόμαστε. Καί νά σᾶς πῶ, ὁ
καθένας κείνο πῶχει, κείνο χαίρεται. Κείνο εἶναι κα-
μάρι του. Κι ἐδῶ νά μοῦ συμπαθήσετε λίγα λόγια,
ἴσως παραστρατισμένα: Κάποτε, πού εἶπε ὁ Κύριος
στούς ὀπαδούς του: «Εὐλογημένη καί τρισευλογημέ-
νη ἡ ψυχὴ κεινοῦ πού θά τ' ἀφήσει ὅλα καί θά μ' ἀ-
κολουθήσει ἐμένα μέ τό Σταυρό στόν ὦμο, στή στρά-
τα πού πάω ἐγώ», τ' ἀπολογήθηκε τῆς συντροφιάς ὁ
ζωηρός, ὁ Πέτρος: «Νά, Κύριε, ἐμεῖς τ' ἀφήσαμε γιά
τή δική σου τήν ἀγάπη». Καί ξέρετε τί προκοπή εἶ-
χε ὁ Πέτρος, πού τοῦ ἔλεγε «τ' ἀφήσαμε ὅλα;» Μιά
βάρκα κι ἕνα δίχτυ κι οὔτε ἄλλο κι οὔτε ἄλλο. Ὅρκο
παίρνω, πώς δέν εἶχε τίποτα ἄλλο. Κι ὅμως τά ἔλεγε
«τά παρατήσαμε ὅλα». Τί τά θέλεις, ὁ καθένας ὅ,τι

ἔχει, κείνο λογαριάζει, κείνο καμαρώνει. Τή βάρκα του ὁ Πέτρος καί τῆς ψαρικῆς τά σύνεργα, ἐμεῖς τή γιδούλα μας κι ὁ ἐφοπλιστής τά καράβια του.

Τό βράδυ, ὅταν γύριζαν ἀπό τή βοσκή ὄλου τοῦ χωριοῦ τά γίδια, βγαίναμε καί τά τρία τ' ἀδέρφια, ἐγώ, ἡ Λένη κι ὁ Κωστούλας, καί τήν καρτερούσαμε μέ ψωμί στό χέρι. Κι αὐτή τραβοῦσε μπροστά ἀπ' ὄλο τό κοπάδι, πιο μπρός κι ἀπ' τά γκεσέμια, * πού σέρνανε τούς κύπρους * τούς ὀκάρικους.* Καί, σάν μᾶς ἔβλεπε, ἄρχιζε καί βέλαζε. Λές καί μᾶς καλησπερούσε. Κι ἐμεῖς τήν ἐπροσμέναμε σάν ἀδελφός τόν ἀδελφό. Φιλιά καί χάδια. Τή φιλεύαμε ψωμί κρατημένο ἀπό τό κομμάτι πού μᾶς λάχαινε νά φᾶμε τό γιόμα. Στερούσαμε τόν ἑαυτό μας.

Σάν ἔτρωε, τρέχαμε μπρός ἐμεῖς κι αὐτή μᾶς ἀκούθαι πιλαλώντας μέ χίλια παιχνιδίσματα.

Καμιά φορά συντυχαίναμε * τή μάνα μας στό δρόμο, καθώς γυρνοῦσε ἀπό τό χωράφι κανενός, ὅπου δούλευε ἐργάτισσα ὄλη τήν ἡμέρα γιά ἓνα κομμάτι ψωμί. Καί, σάν μᾶς ἔβλεπε τά τρία τά παιδιά της μέ τή Φλώρα μαζί, γιόμιζαν δάκρυα τά μάτια της. Τό καμάρι τῶν παιδιῶν της.

— Μιά βρήκατε, παιδιά μου, κι ὁ Θεός νά σᾶς δώσει χίλια. Νά μήν κληρονομήσετε τή μοίρα μου.

Ἦστερα ἐμεῖς τραβοῦσαμε μπροστά μέ τή γίδα, κι αὐτή ἀπό κοντά. Θυμᾶμαι κάποτε γύρισα πίσω τό

τό γκεσέμι = κριάρι ἢ τράγος πού πάει μπροστά
ὁ κύπρος = μεγάλο κουδούνι
ὀκάρικος = πού ζυγίζει μιά ὀκά (1280 γραμμάρια)
συντυχαίνω = συναντῶ, ἀνταμώνω

κεφάλι μου, καθώς πηγαίναμε, και τήν είδα νά σφουγγίζει τά μάτια της μέ τήν ποδιά.

Ποιός ξέρει, μπορεί νά θυμόταν τοῦ ἀντρός τό κοπάδι, καί τώρα χήρα μέ μιά γίδα. . .

Μά ἕνα βράδυ, πού βγήκαμε καί καρτερούσαμε σάν πάντα μέ ψωμί στό χέρι, δέν εἶδαμε τή γίδα μας νά τραβάει μπροστά, πιό μπρός κι ἀπ' τά γκεσέμια, πού ἔσερναν τούς κύπρους τούς ὀκάρικους. Κάτι ἔνιωσα μέσ στήν καρδιά μου. Δέν ξέρω φόβο; πόνο; Ἴσως καί τά δυό. Πέρασε ἀπό μπροστά μας ὄλο τό κοπάδι καί πουθενά νά φανεῖ ἡ γίδα.

Τοῦ κάκου τά μαυλίσματά * μας. Δέν ἀκούγονταν ἡ Φλώρα. Στερνά καί ποῦ, νά κι ὁ πιστικός. Τή Φλώρα τήν ἔφερνε στόν ὄμο. Πάγος στήν καρδιά μου. Τί νά ἔχε ἡ γιδούλα μας; Τήν εἶχε δαγκάσει φίδι στό στήθος.

Ὁ πιστικός τήν πήγαινε στό σπίτι μας. Κι ἐμεῖς κοντά του, κλαίοντας καί τά τρία.

Στό δρόμο, πού περνοῦσε ἀπόξω ἀπό τό σπίτι μας, σέ μιᾶς τουφεκιᾶς μάκρος τοῦ παλιοῦ καιροῦ, εἶδαμε τή μάνα μας. Γυρνοῦσε ἀπό τή δουλειά μ' ἕνα ζαλίκι * ξύλα. Στάθηκε στό δρόμο, ὅπως ἦταν φορτωμένη, ἀκούμπησε τά χέρια της στά γόνατα καί κοιτάζε ἀμίλητη, σάν χαζή — νά μέ σχωρέσεις, μάνα μου. Πρίν τῆς ποῦμε τίποτα, τά κατάλαβε ὅλα μοναχή της. Τόσα χρόνια, μιά ζωή ὀλάκερη στή φτώχεια, τά μάντευε ὅλα τά κακά.

τό μαύλισμα = κάλεσμα ζώων

ζαλίκι = φόρτωμα

— Μάνα, τή γίδα τήν ἔφαε τό φίδι.

—“Οπου ὁ φτωχός κι ἡ μοίρα του, εἶπε κι ἀναστένναξε ἀπό μέσα ἀπό τήν καρδιά της.

Τήν κατέβασε ἀπό τόν ὤμο του τή γίδα ὁ πιστικός. Μά δέ στάθηκε στά πόδια της ὀρθή. Ξαπλώθηκε καταγῆς κι ἔγειρε τό κεφάλι της δίπλα, τ' ἀκούμπησε στό χῶμα. Καί βόγκαιε σάν ἄνθρωπος. “Ἐνα βογκητό κοντό σάν κομμένο κλάμα. Τήν ἀκούσαμε καί μᾶς ραῖστηκε ἡ καρδιά — κι ἄλλα τόσα κλάματα καί τά τρία τ' ἀδέρφια.

— Νά σοῦ πῶ, Χαραλάμπαινα, τῆς λέει ὁ πιστικός τῆς μάνας μου, τήν πρόφτακα καί τῆς ἄρμεξα τό φαρμακωμένο γαῖμα. Δέ θά πάθει τίποτα. “Ας κάνει ἔτσι, μήν τή φοβᾶσαι. Δυσκολεύτηκε καθῶς τήν ἔφερνα στόν ὤμο καί τῆς ἄναψαν οἱ πόνοι. Πόσα μοῦ ’τυχαν ἐμένα, μά τίποτα δέν ἔπαθαν. “Ἐγιαναν πάλε. Ρίξ' της κλαδί, καί σέ κάνα δυό ὥρες, σάν τῆς διαβοῦν οἱ πόνοι, θ' ἀρχέψει νά τρώει. Μέρωσε τά παιδιά σου πού βάλανε τή φωνή, σάν γατάκια νηστικά πού νιαουρίζουν.

Πῆρε δυό αὐγά γιά τόν κόπο του ὁ πιστικός κι ἔφυγε. Κι ἡ μάνα μου σήκωσε τή γίδα στήν ἀγκαλιά της καί τήν ἐπῆρε μέσα στό σπίτι. Τήν ἔβαλε σέ μιάν ἄκρη καί τῆς ἔριξε πρινάρι, ἄν ἤθελε νά φάει. Κι ὕστερα καταπιάστηκε νά ἡσυχάσει ἐμᾶς, νά πάσουμε τά κλάματα. Ἐγώ, νά σᾶς πῶ τήν ἀλήθεια, ἔπασα. Δέν ξέρω, ἴσως στερεοῦνε γρήγορα. τά δάκρυσά μου. Μέ βρήκανε συμφορές καί συμφορές ἀργότερα σάν μεγάλωσα, στόν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, καί δέν ἔβγαλα οὔτε

ένα δάκρυ.

Ὡστόσο νά μέ συμπαθήσετε, γιατί σᾶς εἶπα κάτι πού δέ σᾶς ἐνδιαφέρει. Τό ἔφερε ἡ κουβέντα. Μά ἡ Λένη ποῦ νά πάψει! Σιγόκλαιε.

Ἄναψε φωτιά ἡ μάνα μου. Φλεβάρης ἦταν. Ἐριξε δαδί στή φωτιά νά φέγγει. Πῆρε ἕνα κομμάτι μπομπότα (ἀραποσίτικο ψωμί), ἀποδοσίδι* τῆς δουλειᾶς της ὅλη τήν ἡμέρα, καί δύο τρία κρομμύδια καί πῆγε κοντά στή φωτιά μέ τόν Κωστούλα στήν ἀγκαλιά. — Ἄστε, παιδιά, νά φᾶμε. Κι ἡ γίδα, μή φοβᾶστε, θά γιάνει ἴσαμε αὔριο.

Μά ποῦ ἡ Λένη δέν ἔπαυε τό κλάμα.

— Σώπα, παιδί μου Λένη, τί κλαῖς καί κλαῖς; Σοῦ εἶπα, θά γιάνει. Σώπα κι ἄντε νά φᾶμε.

Σηκώθηκε, τήν πῆρε στήν ἀγκαλιά της. Τήν κάθισε σιμά της. Τῆς ἔδωκε ψωμί. Τήν ἐφίλησε.

— Σώπα, παιδάκι μου.

Ἡ Λένη δέν ἄκουε. Τό δικό της αὐτή.

— Μά...να...κι ἄν...μᾶς ψο...φή...σει...ἡ Φλώ...ρα;...

— Σώπα, παιδάκι μου, ἄσε με νά φάω μιά στάλα φαρμάκι. . . Δέ φτάνει πού εἶμαι σκοτωμένη ἀπό τή δουλειά, ἔχω καί τήν γκρίνια σου, κοτζάμ κορίτσι. Σύχασε, κι ἄν εἶναι νά ψοφήσει, ὦρα της καλή. Πολλά ἔπαθα, ἄς πάθω καί τοῦτο ἀκόμα. Βουβάσου τώρα νά μήν κλαίει καί τό παιδί. Δέν παθαίνει τίποτα ἡ γίδα.

Γιά τόν Κωστούλα ἔλεγε, πού ὅσο ἔβλεπε τή Λένη νά κλαίει, ἄλλο τόσο αὐτός φώναζε. Μικρό παιδάκι μαθέ, πέντε χρονῶ.

ἀποδοσίδι = ἀνταμοιβή

Είδε πού πείσμωνσε τή μάνα της ή Λένη καί σώπα-
σε. Μαζώχτηκε σέ μιάν άκρη, κι έκεϊ άποκοιμήθηκε,
δίχως νά φάει, μέ τό ψωμί στό χέρι.

Σάν άποφάγαμε, σηκώθηκε ή μάνα μου. Κι άμα
τήν είδε π' άποκοιμήθηκε, έστρωσε καί τήν έβαλε
στό στρῶμα. Τήν έφίλησε κι είπε σιγανά:

«Κακοκέφαλο, μ' έκανες καί σέ μάλωσα καί δέν
έφαες κιόλα, νά σκάσω. . . Κι έγώ σ'ας μεγαλώνω μέ
τό αίμα μου, κακοκέφαλο».

Πλαγιάσαμε νά κοιμηθοῦμε.

* * *

Τή νύχτα, δέν ξέρω κατά τί ώρα, ξύπνησα. Στό
παραγώνι κάποιος φύσαε ν' ανάψει φλόγα. Σέ λίγο
έλαμψε μία φλόγα, καί νά ή Λένη μ' ένα δαδί άναμ-
μένο στό χέρι.

Χαμηλά, στήν άλλη άκρη τοῦ σπιτιοῦ, ή γίδα
στέκονταν όρθή μπροστά στό πρινάρι κι έτρωε. Κι
όπως έλαμψε ή φλόγα τοῦ δαδιοῦ, έστρεψε καί κοι-
ταξε τή Λένη καί σιγανοβέλασε μία φορά, σάν νά
'θελε νά τῆς μιλήσει.

Σάν τήν είδε ή Λένη τή Φλώρα πού έτρωε: «Τρῶς,
γιδούλα μου;» τῆς είπε· «φάε, φάε. Είσαι καλά τώ-
ρα; Δέν πονεῖς; Φλώρα μου, έγιανες;»

Τήν έσίμωσε καί τή φίλησε στά μάτια.

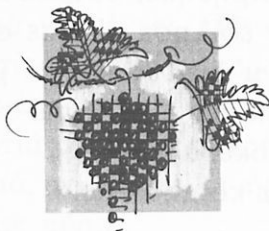
— Λένη, εἶναι καλά ή Φλώρα;

Καί πετάχτηκα άπό τό στρῶμα.

Ξύπνησε κι ή μάνα μου, ξύπνησε κι ό Κωστούλας,
καί σάν τί χαρές πού κάναμε!

Κι ἡ μάνα μου ἔδωκε τῆς Λένης νά φάει πού ἔχε ἀποκοιμηθεῖ νηστική.

(Ἀπό τό περιοδικό Ἑὐ Διάπλασις τῶν Παίδων)

PENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Τό τραγούδι τοῦ μαγκανοπήγαδου

τοῦ χωριοῦ μας τό πηγάδι
νερό πλούσιο καί σκοτάδι.

“Οποῖος ἀπό ἐκεῖ περάσει
κάθεται νά ξεδιψάσει.

Καί δουλεύει τό μαγκάνι,
πόπο σαματά πού κάνει.

Τί τραγούδι, τί κακό,
μέσα στό σιδερικό.

Τοῦ νεροῦ τίς μαντινάδες
λένε πλήθος οἱ κουβάδες.

Τά γρανάζια γκλίν καί γκλάν,
καμπανάκια πού χτυπᾶν.

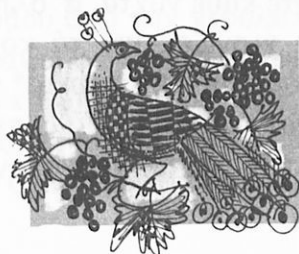
Ἕνα ἀξόνι, Ἕνα πουλί,
μαντολίνο καί βιολί,

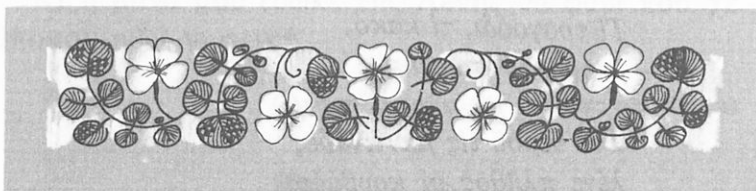
κελαηδοῦνε, παίζουν, τρίζουν,
γύρω τῆ δροσιά σκορπίζουν.

Καί ξεχύνονται νερά
καί τραγούδια καί χαρά.

Τό μαγκάνι μας τό ἀκοῦς;
τοῦ χωριοῦ λέει τούς σκοπούς.

(Ἀπό τή συλλογή *Χαρταετοί στόν οὐρανό*)

ΒΑΣΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Ἐπί μικρῶν στά βάσανα τῆς ζωῆς

Ὁ συγγραφέας, παιδί ἀκόμα, πίνει δουλειά μακριά ἀπό τοὺς δικούς του καὶ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται πρὶν φέξει.

Ὁ στρωσίδι μου τό ἔχω μέσα στήν κουζίνα καὶ κοιμοῦμαι κεῖ, γιατί ἡ θεία μου εἶναι νευρική καὶ τό ξυπνητήρι τὴν κάνει καὶ χάνει τὸν ὕπνο της. Τό παίρνω κοντά μου ἀποβραδὶς καὶ πρὶν πλαγιάσω τό κουρντίζω νὰ βαρέσει στίς πέντε. Ἐμαθα καὶ τό κουρντίζω μονάχος μου. Ἄχ ναί. Ὅποιος δέν ἔχει σηκωθεῖ στίς πέντε τὴ νύχτα, χειμῶνα καιρό, δέν μπορεῖ νὰ ξέρει τί πάει νὰ πεῖ ἀγουροξύπνημα. Ὅχι νὰ σηκωθεῖ μιά φορά στή χάση καὶ στή φέξη, μά νὰ σηκώνεται στίς πέντε κάθε νύχτα, σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, κάθε νύχτα, βρέχει χιονίζει, καὶ τὰ κόκαλά του νὰ ἔναι τσακισμένα ἀκόμα ἀπ' τὴν ἀγῶνια* τῆς χτεσινῆς δουλειᾶς. Καὶ νὰ ἔναι καὶ παιδί. Τό ξυπνητήρι μέ ξιπάζει* κάθε φορά στίς πέντε, καταφέρνει καὶ ξεξυ-

ἀγῶνια = μόχθος, ἀγῶνας

ξιπάζω = ξαφνιάζω

πνάει τό λογικό μου τρομαγμένο, ὅμως τό κορμί μου κείται ὀλοκοίμιστο. Στήν ἀρχή τό ἀκούω ἔτσι ἀπόμακρα μέσα στά βάθη τοῦ ὕπνου μου, ἔπειτα τό ντιντίτισμά του δυναμώνει στ' αὐτιά μου, δυναμώνει, ἀρχίζει ξαφνικά καί μοῦ τά τρυπανάει, ὥσπου τ' ἀρπάζω ἀπό δίπλα μου καί τό βουβαίνω. Ἡ θεία μου κάνει ἀλαφρόν ὕπνο καί ξυπνάει εὐκολά· ἄν τύχει καμιά φορά κι ἀργήσω, μοῦ μπήζει ἀπό μέσα τή φωνή θυμωμένη καί καταλαβαίνω πώς σφίγγει τά δόντια της. «Ξύπνα, τεμπέλη», μοῦ φωνάζει. «πού βρέθηκες καί σύ γιά τίς ἁμαρτίες μου.»

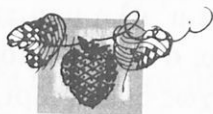
Ναί. Θά ἤθελα μ' ὅλη μου τήν καρδιά νά ξυπνάω ἀπό μοναχός μου, στήν ὥρα μου, νά βρίσκουμαι στό πόδι ἀλαφρός δίχως ξυπνητήρι, δίχως τίποτα· καί νά μήν ἐνοχλιέται κανένας μέ λόγου μου. Ὅμως, ὅσο καί νά θέλω, δέν μπορῶ. Τά μάτια μου εἶναι σάν μολύβια καί βάνω ὅλη μου τή δύναμη γιά νά τ' ἀνοίξω, καί γιά νά σηκωθῶ μοῦ φαίνεται πώς μαζεύω μέ τά χέρια μου ἕνα ἕνα τά κομμάτια τοῦ κορμιοῦ μου, πού δέν ἀκοῦν. Σκιάζομαι κιόλας ὀλοσκότεινα κειδά μέσα καί βιάζομαι ν' ἀνάψω τό दाδί πού ψήνω τό ζεστό μου. Τά ἄχω κι αὐτά ἰτοιμασμένα ἀποβραδὶς μαζί μέ τό ψωμί καί μέ μιά κουταλιά ζάχαρη πού μοῦ ξεκλειδώνει κάθε βράδυ ἀπό τήν ντουλάπα ἡ θεία μου, καί βιάζομαι ν' ἀνάψω φωτιά καί γιά νά ζεσταθῶ κιόλας, γιατί ἐξόν πού κρυώνω, τό νερό τῆς βρύσης εἶναι χιόνι κρούσταλλο, κι ὥσπου νά νιφτῶ μαργώνουνε* τά δάχτυλά μου. Ὅλη τήν ὥρα, καθώς ψήνεται τό ζεστό

μαργώνω = παγώνω

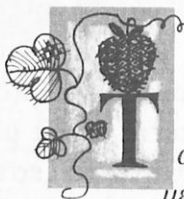

καί πυρώνομαι, ἵναιρέομαι. Καί βλέπω τοῦ κόσμου
τά ὄνειρατα. Ἄχ, Παναγία μου! πόση εἶναι ἡ γῆς;
ἀμέτρητη. Κι ὅλα τά ἡμερα πλάσματα τοῦ Θεοῦ κοι-
μοῦνται τούτη τήν ἄκραχτη* ὥρα. Ὅμως, σέ μιά τρύ-
πα δῶ, σέ μιά τρύπα κεῖ ἀπάνω στήν ἀμέτρητη ἀπλω-
σιά τῆς γῆς, κάτι πλάσματα, πού εἶναι κι αὐτά πλά-
σματα τοῦ Θεοῦ, σκύβουνε σά βρυκολάκοι ἀπάνου
σέ σίδερα καί τά πασπατεύουν. Ἴσα ἴσα πού ξεχωρί-
ζονται στ' ἀδύναμο φῶς τοῦ λυχνarioῦ.

(Ἀπό τό βιβλίο *Οἱ ξεριζωμένοι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

Καναρίνι

Ὁ καναρίνι στό κλουβί
μέ πόση χάρη κελαηδεῖ!
Μά ἐγώ τόν ὄμορφο σκοπό
πῶς τόν ἀκούω θλιβερό!
Χωρίς ν' ἀπλώνει τά φτερά
ποῦ τήνε βρίσκει τή χαρά;
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχή
τήνε βαστάει τή φυλακή;

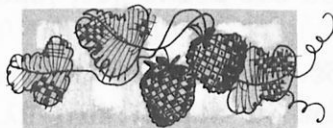
ἄκραχτος = ἀξημέρωτα, ὥρα πού δέν ἔχει κράξει ἀκόμα ὁ πετεινός

Τό κοριτσάκι ζωηρό
τοῦ κάνει χάρδια ἕνα σωρό,
τοῦ δίνει ζάχαρη πολλή
καί τοῦ λαλεῖ καί τό φιλεῖ,
μ' αὐτό μέ κομπιαστή λαλιά
σάμπως παράπονο ἀρχινᾷ.
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τή φυλακὴ;

Χρόνο τό χρόνο, ὀλοζωὴ
μόνο του μέσα στό κλουβί;
Καί νά θωρεῖ τόν οὐρανό
ἀπό δωμάτιο σκοτεινό;
Καί νά μὴν παίζει στά κλαδιά
μαζί μέ τ' ἄλλα τά πουλιά;
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τή φυλακὴ;

(Ἀπό τὴν Αὐγοῦλα)

ΑΙΜΙΛΙΑ ΠΕΤΡΑΚΗ

Τό Πάσχα τῆς γιαγιάς

ΙΝΑΙ μιά παλιά ιστορία αὐτή πού θά σᾶς πῶ. Μιά νύχτα Μεγάλου Σαββάτου, τήν ὥρα πού ὄλος ὁ κόσμος ἦταν στήν Ἀνάσταση, μοῦ τήν εἶπε ἡ γιαγιά...

Ἦταν ἔκλεισε ἡ πόρτα, κι ὁ μπαμπάς κι ἡ μαμά φύγανε γιά τήν ἐκκλησία, ἐγώ ξύπνησα. Ἦρχισα σιγά σιγά νά κλαίω. Τήν ἔβλεπα αὐτή τή νύχτα ἀπό τόσο καιρό μέσα στό μυαλό μου, γεμάτη φῶτα, τόσο ὠραία...

Ἦξερα ὅτι δέν θά πῆγαινα, κι ὁμως τήν περίμενα σάν νά μπορούσε νά συμβεῖ κάτι ἀλλιώτικο... Καί τώρα πιά, πού εἶχε κλείσει ἡ πόρτα, πού κάθε ἐλπίδα εἶχε σβηστεῖ, ἕνα παράπονο μ' ἔπνιγε.

Τό κλάμα μου τράβηξε τή γιαγιά, πού εἶχε μείνει στό σπίτι.

— Σῶπα, μοῦ ἔπε, καί ἐγώ θά σοῦ πῶ σιγά σιγά μιά ιστορία πού θυμᾶμαι τώρα... Τή θυμᾶμαι κάθε τέτοια

νύχτα καί ξαναγίνουμαι παιδί σάν ἐσένα. Καί ξανα-
βλέπω τήν καημένη τή μητέρα μου νά μοῦ λέει: «Ὁ
πατέρας θά ᾿ρθει».

Καί καθίσαμε νά τόν περιμένουμε μιά νύχτα σάν
τήν ἀποψινή, μονάχες, παρακαλώντας τή θάλασσα νά
μᾶς τόν ξαναφέρει...

— Καί ἦρθε, γιατί;

— Ναί, ἦρθε, ἀλλά ἄκου νά δεῖς πῶς ἦρθε: Ὁ πα-
τέρας μου ἦταν καπετάνιος. Εἶχαμε καῖκια δικά μας
κι ὄλο ταξίδευε. Ἐρχόταν πότε πότε, καί γέμιζε τό
σπίτι μας μέ τό μεγάλο κορμί του, μᾶς γέμιζε καί μᾶς
μέ τά χάρδια του, καί ξανάφευγε. Ἐκάναμε μῆνες νά
τόν δοῦμε. Ἐγώ αὐτά μόλις τά θυμᾶμαι. Ἀλλά τήν
ἀποψινή ἱστορία δέ θά τήν ξεχάσω, κι ἑκατό χρόνια
νά περάσουν ἀκόμα.

Τότε ἔλειπε ἀπό πολύν καιρό. Μῆνες εἶχαμε νά
τόν δοῦμε. Ἐγραψε στή μητέρα μου ὅτι θά ᾿ρχόταν
γιά τό Πάσχα καί ὄρισε καί τήν ἡμέρα.

Πέρασε ὅμως τῶν Βαῖων, ἡ Μεγάλη Δευτέρα, ἡ
Τρίτη, ἡ Τετάρτη, κι ὁ πατέρας δέν εἶχε φανεῖ.

— Μητερούλα, θά ᾿ρθει ὁ πατέρας; τή ρωτοῦσα.

— Θά ᾿ρθει, θά ᾿ρθει, μοῦ ᾿λεγε μέ βεβαιότητα.

— Καί πότε θά ᾿ρθει;

— Ὅπου καί νά ᾿ναι, ἔφτασε.

Ἦρθε καί ἡ Μεγάλη Πέμπτη. Ὑστερα ἀπό τό με-
σημέρι, ἡ Μαριγώ μέ πῆρε νά πᾶμε ν' ἀνάψουμε τά
καντήλια στόν Ἅγιο Νικόλα — ἕνα ἐκκλησιάκι πού
᾿ταν ψηλά στό βουνό, σέ ἕνα γκρεμό πάνω ἀπό τή
θάλασσα. Ἀπό μέρες ἦταν ὁ καιρός χαλασμένος.

Ἄλλὰ ἐκείνη τὴν ὥρα ἄρχισε ἓνας δυνατός ἀέρας πού σήκωνε καί τίς πέτρες ἀπό χάμω. Μᾶς βρῆκε πάνω στό βουνό· μᾶς τραβοῦσε, μᾶς ἔσερνε τά φουστάνια μας, μᾶς στράβωνε. Ἡ Μαριγώ μέ κρατοῦσε σφιχτά ἀπό τό χέρι καί προχωρούσαμε. Ἀπό τό ψηλό μονοπάτι βλέπαμε κάτω τή θάλασσα νά χτυπιέται. Ἡ Μαριγώ ὄλο ψιθύριζε:

—“Ἄγιε Νικόλα μου, ὥρα καλή γιά κείνους πού ἔναι στή θάλασσα!

Μά ὁ καιρός χειροτέρευε. Δέ βλέπαμε πιά μπροστά μας καί δέν ξέραμε ποῦ νά προχωρήσουμε. — Κουράγιο, ἔλεγε ἡ Μαριγώ, νά πᾶμε ν’ ἀνάψουμε τά καντήλια· ὁ πατέρας σου ταξιδεύει.

Καί μοῦ ἔσφιγγε πιό πολύ τό χέρι, καί μέ τραβοῦσε στό δρόμο, πού δέν τόν βλέπαμε πιά. Ἐγώ ἔκλαιγα τρομαγμένη ἀπό τό κακό τοῦ ἀέρα, καί κείνη ὄλο ἔλεγε προσευχές γιά κείνους πού ἔλειπαν.

“Ὅταν φτάσαμε στήν ἐκκλησιά, δέ βλέπαμε πιά τή θάλασσα. Μιά βαριά καταχνιά τήν εἶχε σκεπάσει. Τήν ἀκούγαμε μόνο νά μουγκρίζει ἀπό κάτω.

“Ὑστερα ἀπό ὥρες γυρίσαμε στό σπίτι. Ὅλος ὁ κόσμος ἦταν στό πόδι, κάτω στό γιαλό. Εἶχαν δεῖ ἓνα καῖκι νά περνάει μέσα στήν τρικυμία, μέ τά πανιά του πού κοντεύανε νά σκιστοῦν ἀπ’ τό φούσκωμα. Τό εἶδαν νά περνάει σάν ἀστραπή, κυνηγημένο ἀπό τόν καιρό, καί νά χάνεται μέσ στήν ὁμίχλη. Πέρασε πολύ κοντά ἀπ’ τό λιμάνι μας, χωρίς νά μπορέσει νά μπεῖ. Ἄλλοι λέγανε πῶς ἦταν τό δικό μας, κι ἄλλοι ἄλλο.

Ἡ μητέρα μου, μέ τά μαλλια πού τῆς τά ἔσερνε ὁ ἀέρας, μέ τά μάτια τρομαγμένα, κοίταζε ἀκόμα ἀμίλητη τή θάλασσα. Ἐκεῖ βαθιά πού εἶχε χαθεῖ τό καῖκι...

Μέ πῆρε καί γυρίσαμε στό σπίτι. Στά μάτια της πολεμοῦσα νά διαβάσω τήν ἀπόφαση.

— Δέν ἦταν τό δικό μας, μοῦ εἶπε. Αὐτό εἶχε μεγάλη πανιά· τό δικό μας δέν εἶναι ἔτσι. Αὐτό ἦταν ξένο, οὔτε τοῦ χωριοῦ μας δέν εἶναι.

— Ὁ Θεός νά τό φυλάξει, ἔλεγε ἡ Μαριγώ κλαίγοντας.

* * *

Τό Μεγάλο Σάββατο τό πρωί ἦταν χαρά Θεοῦ. Ἡ θάλασσα καταγάλανη, γαλήνια, ξαπλωνόταν μπροστά μας κάτω ἀπό τόν ἥλιο πού ἔλαμπε. Μά δέ φαινόταν τίποτε, οὔτε καῖκι οὔτε πανί. Ὁλος ὁ κόσμος ἔλεγε πώς τό καῖκι πού πέρασε ἦταν τό δικό μας. Τό ἔχαν γνωρίσει καί δέν ξέρανε ἄν θά ἔχε σωθεῖ.

Ἡ μητέρα μου δέν ἔλεγε τίποτα κι ὄλο ἔλπιζε.

Ὅταν γύρισε ἀπό τήν ἐκκλησιά, ἡ Μαριγώ τή ρώτησε:

— Κυρία, θά βάψουμε τ' αὐγά;

— Καί γιατί νά μὴν τά βάψεις; ξεφώνισε ἡ μητέρα μου σάν τρελή.

Ἡ Μαριγώ χάθηκε τρομαγμένη.

— Ποῦ εἶσαι, ποῦ εἶσαι! φώναξε ἡ μητέρα μου ἄγρια. Τό βράδυ θά κάνουμε Ἀνάσταση μέ τόν ἀφέντη, τ' ἄκουσες; Στήν Ἀνάσταση θά ναι ἐδῶ. Θά ῥθει ἀπόψε ὡς τή νύχτα. Θά ῥθει, θά ῥθει... Ναί, θά ῥθει!

Ἡ δυστυχισμένη ἤθελε νά βεβαιώσει πρῶτα τόν ἑαυτό της κι ὕστερα ἐμᾶς, πῶς αὐτό πού φοβόταν δέν ἦταν ἀλήθεια. Ὁχι, δέν μποροῦσε νά ἔταν ἀληθινό.

Ὁ καλός καιρός εἶχε ζωντανέψει τή μητέρα μου. Ὁλη τήν ἡμέρα ἦταν χαρούμενη. Μᾶς ἐβεβαίωνε ὅτι κάπου ἦταν ὁ πατέρας, κάπου ἀργοπόρησε μέ τόν καιρό. Καί θά ἔρχοταν ὡς τό βράδυ, γιά νά μή μᾶς ἀφήσει μοναχές τό Πάσχα.

—ὦ, θά ἔρθει, ἔλεγε, ἐγώ τόν ξέρω καλά.

Καί γέμισε πάλι τό σπίτι μας ἀπό ἐλπίδα, καί κοιτάσαμε ὀλοένα ἀπό τό δῶμα, ἀπό τά παράθυρα, τή θάλασσα, βέβαιες ὅτι θά δοῦμε τά πανιά μας, ὅτι θ' ἀκούσουμε τίς φωνές τοῦ πατέρα. Τό κακό πού ὄλος ὁ κόσμος ἔλεγε ὅτι πάθαμε, εἶχε σταματήσει ἐξω ἀπό τήν πόρτα μας, δέ μᾶς εἶχε ἀκόμα ἀγγίξει. Ἀλλά ἡ μέρα περνοῦσε, καί ἡ μητέρα γινόταν ὄλο καί πιό σιωπηλή.

Ὅταν ἄρχισε νά νυχτώνει, μέ πῆρε ἀπό τό χέρι καί τραβήξαμε ἐξω ἀπό τό χωριό. Τό σπίτι μας ἦταν στήν ἄκρη ἄκρη, κοντά στή θάλασσα. Πιό πέρα ἄρχιζαν τά βράχια, καί στό τέλος ἦταν ἕνας πελώριος κάβος. Ἐκεῖ ἔβλεπες ὄλο τό πέλαγος· στή ρίζα του ἦταν μιὰ μεγάλη σπηλιά γεμάτη ἀπό φύκια ξερά. Μπήκαμε μέσα στή σπηλιά καί καθίσαμε.

—Ἀπό δῶ θά δοῦμε τόν πατερούλη πού θά ἔρθει, μοῦ εἶπε ἡ μητέρα.

Καθίσαμε κοντά κοντά, πάνω στά ξερά φύκια. Βλέπαμε ὄλη τή θάλασσα μπροστά μας, ὡς πέρα πού γινόταν ἕνα μέ τόν οὐρανό. Δέ φαινόταν τίποτα, οὔ-

τε πανάκι οὔτε πουλί. Κοιτάζαμε ἐκεῖ, χωρίς νά μι-
λᾶμε, ὥσπου νύχτωσε καλά. Ἦρθε καί ἡ Μαριγώ μέ
τό φανάρι. Ἦθελε νά μέ πάρει. Ἐγώ κλαίγοντας πα-
ρακαλοῦσα τή μητέρα νά μ' ἀφήσει νά μείνω ἐκεῖ
μαζί της.

Ἡ μητέρα, χωρίς νά θυμώσει, ἔστειλε τή Μαριγώ
νά φέρει μιά κουβέρτα ἀπό τό σπίτι. Κι αὐτή, χωρίς
νά μιλήσει, ἔφυγε. Ὄταν γύρισε μέ τήν κουβέρτα, μέ
τυλίξανε μέσα καί καθίσαμε κι οἱ τρεῖς ἐκεῖ.

Ἄνάμεσα στή μητέρα καί στή Μαριγώ, δέ μιλοῦ-
σα καί δέ σάλευα. Δέν ξέρω πόσες ὥρες μείναμε ἐκεῖ.
Δέν κοιμόμουνα, οὔτε ἤμουνα ξύπνια. Ἄκουγα τήν
καρδιά μου πού χτυποῦσε καί τήν ἀναπνοή τῆς μητέ-
ρας. Ἄκουγα τή θάλασσα πού μπαινόβγαινε ἤσυχα
στίς κουφάλες τῶν βράχων, κάτω ἀπό τά πόδια μας,
σάν νά ἀνάπνεε κι αὐτή περιμένοντας μαζί μέ μᾶς.
Κοίταζα τό σκοτάδι τῆς θάλασσας, πού δέ φαινόταν
κανένα φῶς, καί ξαφνικά νόμιζα πώς πολλά φωτάκια
πλέανε μέσα, πώς ἐρχόνταν πρὸς ἐμᾶς, πώς ἦταν καί
τό καῖκι μας· ἄκουγα τή φωνή τοῦ πατέρα πού φώ-
ναζε στούς ναῦτες. Μά ὕστερα ὅλα χάνονταν· κι
ὅλα τά φῶτα ἦταν τ' ἄστρα στόν οὐρανό.

Ξαφνικά, ἡ καμπάνα ἀκούστηκε. Ὁ ἦχος της,
χαρούμενος, γέμισε τόν ἀέρα. Μᾶς τρόμαξε καί μᾶς
συνεπῆρε.

Ξεπεταχτήκαμε, ἀκούγοντας τή φασαρία ἀπό τό
χωριό. Μιά χαρά γέμισε τόν ἀέρα.
—Ὁ Χριστός ἀνασταίνεται! εἶπε ἡ Μαριγώ κι ἔκανε
τό σταυρό της.

— Εὐλογημένος νά `ναι, εἶπε ἡ μητέρα μου.

Ἐκούσαμε γιά πολλή ὥρα τίς καμπάνες, τή χαρά τῆς Ἀνάστασης. Πέρσι ἤμαστε στήν ἐκκλησιά μέ τόν πατέρα, μέ τίς λαμπάδες μας ἀναμμένες. Κι ὕστερα ἐμένα μέ πῆγε στήν ἀγκαλιά του στό σπίτι.

Σιγά σιγά ἔπαψε ἡ φασαρία ἀπό τό χωριό. Βυθιστήκαμε πάλι στή σιωπή, στό σκοτάδι. Κοιτάζαμε τή θάλασσα.

— Κυρία, εἶπε σιγά ἡ Μαριγώ, πᾶμε πιά στό σπίτι. Περάσανε μεσάνυχτα. Ὁ ἀφέντης θά `ρθει στό σπίτι μόλις ἔρθει· δέ θά `ρθει ἐδῶ.

— Πᾶμε, εἶπε ἡ μητέρα.

Μέ πῆρε ἀπό τό χέρι. Ἡ Μαριγώ ἔφεγγε μέ τό φανάρι. «Δέν ἦρθε ὁ πατέρας», εἶπα ἐγώ κι ἄρχισα νά κλαίω. Ἡ μητέρα οὔτε μίλησε, σάν νά μή μ`ἄκουσε.

Φτάσαμε κοντά στό σπίτι.

— Κυρία, τό φῶς εἶναι ἀναμμένο, εἶπε ἡ Μαριγώ ξαφνιασμένη· ἐγώ τό `χα σβήσει.

Ἡ μητέρα μου δέ μίλησε πάλι καθόλου.

— Κυρία, πῶς ἄναψε τό φῶς;

Ἄνοιξε τρέμοντας τήν ἐξώπορτα. Ἡ μητέρα προχωροῦσε σάν νά μήν καταλάβαινε.

Μέσα στήν τραπεζαρία μᾶς περίμενε ὁ πατέρας.

Μᾶς ἄρπαξε στά δυνατά του μπράτσα καί μᾶς φιλοῦσε. Ἡ μητέρα μισοπεθαμένη ἔκλαιγε στήν ἀγκαλιά του, ἔκλαιγε ἔτσι ὅπως ποτέ δέν τήν ξαναεἶδα.

Τό καῖκι μας εἶχε βουλιάξει, μά ὁ πατέρας εἶχε σωθεῖ, καί εἶχε γυρίσει ἀπό τή χώρα μέ τά πόδια.

Είχε γυρίσει όμως, κι αυτό έφτανε σέ μᾶς. Καί
κάναμε Πάσχα μαζί, ὅπως τό 'χε πει ή μητέρα.

.....
Καί ή γιαγιά ἀκούμπησε τό κεφάλι στό χέρι της
καί σώπασε. Καί σωπαίναμε κι οί δυό κοντά κοντά,
σάν νά ήταν πάλι ἐκείνη ή νύχτα...

(Από τό περιοδικό 'Η Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Προσευχή τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ

Θεέ, πού βλέπεις τά σπιτάκια,
τά φτωχά σάν τό δικό μου,
στεῖλε στό παράθυρό μου
μιά φωλιά χελιδονάκια.

Θέ μου, πού 'χεις ὅλα τ' ἄστρα,
Θέ μου, πού 'χεις τ' ἀγγελούδια,
κάμε τή φτωχή μου γλάστρα
νά γεμίσει ἀπό λουλούδια.

Θέ μου, δῶσε μου τή χάρη
νά 'χω δυό ἄσπρα περιστέρια,
νά τούς δίνω ἐδῶ στά χέρια
τό νερό καί τό σιτάρι!

(Από τά Παιδικά τραγούδια)

Η ΛΟΙΔΟΡΙΑ

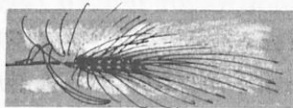

ΟΤΑΝ έμαθητεύθη* πώς οί Έβραίοι καταδίκασαν τό Χριστό νά τόν σταυρώσουν, μαζεύτηκαν τή νύχτα όλα τά φυτά καί αποφάσισαν νά μή δώσουν τό ξύλο τους γιά νά φτιαστεϊ ό σταυρός.

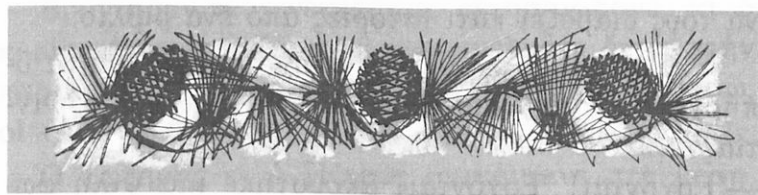
Άλλ' όπως μέσ στους δώδεκα Άποστόλους βρέθη κι ένας Ίούδας, έτσι μέσα στ' άλλα δέντρα βρέθη κι ή λοιδοριά, κι αυτή μονάχη είπε πώς δέν τό παραδέχεται αυτό. "Όλα τ' άλλα φυτά τήν αναθεμάτισαν τότε, κι είπαν νά είναι πάντα άφορεσμένη γιά τή φοβερή προδοσία της.

Τήν ώρα πού οί Έβραίοι οί τεχνίτες έδοκίμασαν νά φτιάσουν τό σταυρό, είδαν μέ άπορία τους πώς ό,τι ξύλο έπιαναν δέν άφηνε νά τό πελεκοϋν καί νά τό κάνουν όπως θέλουν, μόνο έστριφογύριζε, κι έσπαζε κι έχαλοϋσε, καί πώς όλοι οί κόποι τους έπήγαιναν χαμένοι. Άφοϋ τά έδοκίμασαν όλα τά ξύλα καί δέν μόρεσαν νά κατορθώσουν τό θέλημά τους, έπιασαν καί ξύλο λοιδοριάς, καί μόνο αυτό δέν τούς έκαμε αντίσταση· καί έτσι έφτιασαν τό σταυρό.

(Λαϊκή παράδοση)

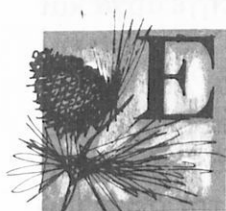
έμαθητεύθη = μαθεύτηκε

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Συσσίτιο

Στά χρόνια της Κατοχής, 1941 — 1944, στην Αθήνα

ΕΓΙΝΕ ακριβώς έτσι, όπως τό 'λεγε ο Γιάννης κι ο 'Αχιλλέας[...]. Γέμισαν τά ντουβάρια μέ μεγάλα κόκκινα και πράσινα γράμματα — ποῦ και ποῦ ἔβλεπες και μπλέ — κι ὅταν ἡ 'Αθήνα ὀλόκληρη εἶχε γίνει ἓνα ἀπέραντο ἀλφαβητάριο, τότε κουβάλησαν στά σχολεῖα κάτι τεράστια μαῦρα καζάνια.

Στοῦ Πέτρου τό σχολεῖο, τό ἄδειο γκαράζ, ἄρχισαν πάλι τά μαθήματα, και τώρα δέν ἀπουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί ἂν λείψει χάνει τό ΣΥΣΣΙΤΙΟ. Κάθε μεσημέρι καταφτάνει ἓνα κάρο και ξεφορτώνει τό Δάμωνα και τό Φιντία. Ὁ Δάμων και ὁ Φιντίας εἶναι δύο καζάνια μαῦρα σάν πίσσα πού ἀχνίζουν... Τὴν πρώτη μέρα πού τά περίμεναν, κανένα παιδί δέν εἶχε νοῦ γιά μάθημα, κι ὁ κύριος Λουκάτος ἄρχισε

νά τούς διαβάξει κάτι ιστορίες από ένα βιβλίο:

«...Στά παλιά τά χρόνια, στήν ἀρχαία Ἀθήνα ὑπῆρχανε δύο ἀχώριστοι φίλοι. Ὁ Δάμων κι ὁ Φιντίας...»

— Ἔρχονται! Ἔρχονται! ἀκούστηκε μιὰ ψιλή φωνούλα ἀπό τήν ἄκρη τῆς τάξης.

Ἦταν ἓνα μικρό κοριτσάκι, πού παραμόνευε ἀπό τή χαραμάδα τῆς μεγάλης πόρτας, καί εἶδε νά καταφτάνουν, ὄχι βέβαια ὁ Δάμων καί ὁ Φιντίας, ἀλλά τά καζάνια μέ τό συσσίτιο, πού ἔτσι τούς ἔμεινε τό ὄνομα.

Ὅλα τά παιδιά βάλανε τά γέλια καί πετάχτηκαν ἀπό τή θέση τους. Ὁ κύριος Λουκάτος πῆγε ἀργά καί σοβαρά κι ἄνοιξε διάπλατα τήν πόρτα. Ἐξω στεκότανε ἓνα κάρο φορτωμένο μέ τά καζάνια. Δυό κυρίες καλοντυμένες καί μιὰ κοπέλα μέ μαῦρο πουλόβερ καί ξέθωρη γαλάζια φούστα ρωτούσανε ποιός εἶναι ὁ δάσκαλος. Γύρω εἶχε μαζευτεῖ κόσμος. Ἐτσι ὅπως μαζεύεται πάντα στή γειτονιά ἅμα γίνεται κάτι. Δέ μιλούσανε, δέ λαλούσανε. Μονάχα μιὰ γυναίκα σήκωσε τά δυό της χέρια ψηλά καί φώναξε:

— Τά παιδάκια μας θά φᾶνε!

Οἱ κυρίες μέ τό κορίτσι μιλούσανε μέ τόν κύριο Λουκάτο. Κάτι ἄνθρωποι ξεφόρτωναν τά καζάνια, τά ἔβαλαν μέσα στό σχολεῖο, κι ὕστερα ὁ δάσκαλος γύρισε στά παιδιά καί τούς εἶπε μέ ὕφος ἐπίσημο, λές κι ἔβγαζε λόγο γιά τήν Ἐθνική γιορτή:

— Πάρτε τά κουτιά σας καί μπεῖτε στή σειρά. Ἀρχίζει τό συσσίτιο.

Βρόντηξαν τὰ τενεκεδάκια, σίγησαν ξανά, κι ὁ κύριος Λουκάτος ἔδινε τὰ παραγγέλματα ὅπως στήν παρέλαση: «Οἱ μικροί μπροστά, οἱ μεγάλοι πιό πίσω, οἱ ἄλλοι στή μέση. Μή θορυβεῖτε...»

Ὁ Σωτήρης κι ὁ Πέτρος στεκόντανε στή μέση. Κοιτᾶνε, ὅσο νά φτάσει ἡ σειρά τους, τίς μεγάλες σιδερένιες κουτάλες, πού βυθίζονται στά καζάνια, χάνονται γιά λίγο κι ὕστερα ξανασηκώνονται βαριές βαριές καί ἀχνιστές κι ἀδειάζουν, μέσα σέ κάθε τενεκεδάκι, μιά πηχτουλή σούπα. Τά μικρά εἶναι τυχερά, πού εἶναι μπροστά· πῆραν κιόλας τό συσσίτιό τους καί φεύγουν γλείφοντας τίς σταγόνες πού ἔχουν περιχυθεῖ ἔξω ἀπό τό τενεκεδάκι. Τή μιά κουτάλα τήν κρατάει μιά δασκάλα καί τήν ἄλλη τό κορίτσι μέ τό μαῦρο πουλόβερ πού τό λένε Σοφία. Οἱ καλοντυμένες κυρίες ἔχουν στά χέρια τους κάτι χαρτιά, πού πάνω εἶναι ζωγραφισμένος ὁ ἐρυθρός σταυρός. Σημειώνουν νούμερα καί κουβεντιάζουν μέ τόν κύριο Λουκάτο.

— Προβλέπουμε περίσσευμα ὡς τριάντα μερίδες, λέει ἡ μία.

— Ποιά παιδιά ἔχουν περισσότερη ἀνάγκη; ρωτάει ἡ ἄλλη.

— Ὅλα, ἀπαντάει ὁ κύριος Λουκάτος. Ἄδενίτις ἑκατό τὰ ἑκατό.

— Μπά, σπρώχνει ὁ Σωτήρης τόν Πέτρο, τό ἔξερές πῶς ἔχουμε ἀδενίτιδα;

Ὁ Πέτρος δέν τό ἔξερε, μά δέν πρόλαβε νά τοῦ ἀπαντήσει, εἶχε φτάσει ἡ σειρά του.

Τό κορίτσι μέ τό μαῦρο πουλόβερ βύθισε τήν κουτάλα.

Αὐτό, λοιπόν, εἶναι τό ΣΥΣΣΙΠΙΟ πού τόσες φορές τό ἔγραφε στούς τοίχους. Τό ΣΥΣΣΙΠΙΟ πού, σάν τό πρόφερε ὁ Ἀχιλλέας, ἔπαιρνε τόσο ἐπίσημο ὕφος ἢ φωνή του. «Πρέπει νά ὀργανώσουμε τά ΣΥΣΣΙΠΙΑ.» Ἀπό δῶ καί πέρα ὁ Πέτρος θά ξέρει πώς ὅποια μαγική λέξη γραφεῖ στόν τοῖχο θά γίνεται ἀλήθεια.

Ἡ κουτάλα ἀδειάζει μέσα στό τενεκεδάκι του. Τό τενεκεδάκι εἶναι ἓνα ἄδειο κουτί ἀπό φυτίνη, κίτρινο μέ μαῦρα γράμματα. Ὁ παππούς φώναζε, πρὶν ἀπό τόν πόλεμο, πού μαγείρευε ἢ μαμά μέ φυτίνη. Τό βούτυρο, ἔλεγε ὁ παππούς, εἶναι πιό νόστιμο. Μά ἡ φυτίνη εἶχε τή μισή τιμή. Κι ἡ μαμά ἤθελε νά κάνει οικονομίες... Τό κουτί βάρυε, τοῦ ζεματάει σχεδόν τά χέρια. Τό κορίτσι μέ τό μαῦρο πουλόβερ τοῦ χαμογελάει.

— Εὐχαριστῶ, μουρμουρίζει ὁ Πέτρος.

— Νά κι ἓνας πού εἶπε εὐχαριστῶ, σκάει στά γέλια ἢ κοπέλα καί τοῦ βάζει γρήγορα γρήγορα ἀκόμη μισή κουταλιά.

— Εὐχαριστῶ! βροντοφώνησε ὁ Σωτήρης πού ἦτανε πίσω ἀπό τόν Πέτρο καί παρακολούθησε τή σκηνή. Ὁ Πέτρος ὀρκίστηκε νά μὴν ξαναπεῖ «εὐχαριστῶ».

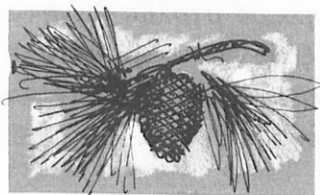
Ὁ Πέτρος πῆρε μόνος του τό δρόμο γιά τό σπίτι. Ὁ Σωτήρης θά ἔμενε ὡς τό τέλος γιατί, λέει, ἅμα τόν ἔβλεπαν τόσο ζαρωμένο θά τοῦ ἔδιναν ὅπωςδήποτε περίσσειμα... Περπατάει καί κρατάει στά χέρια του τό τενεκεδάκι τῆς φυτίνης. Ἡ καυτή σούπα τόν ζεσταί-

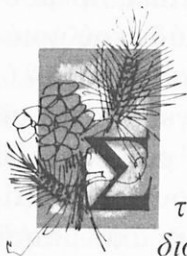
νει. Είναι πηχτούλη καί, καθώς περπατάει, τρεμουλιάζουν στήν ἐπιφάνεια κάτι κηλίδες λύδι πού μοιάζουν σάν μικρά νησάκια. *Αν δέ ζεματοῦσε τόσο πολύ, θά ἔπινε μιά ρουφηξιά νά δοκίμαζε τή γεύση της, μά πάλι καλύτερα πού καίει, γιατί ἡ μιά ρουφηξιά θά ἔφερνε τήν ἄλλη καί θά κινδύνευε τό κουτί τῆς φυτίνης νά μείνει ἄδειο. *Ἐφτασε στό σπίτι κι ἀκούμπησε τό τενεκεδάκι στό τραπέζι.

—*Ἐφερα τό ΣΥΣΣΙΠΙΟ! εἶπε, τόσο περήφανα, λές καί εἶχε βγεῖ πρῶτος στήν τάξη.

Ἡ μαμά πῆγε κοντά, ἔκανε τό σταυρό της κι ἔσκυψε καί φίλησε τό κίτρινο κουτί μέ τά μαῦρα γράμματα, λές καί ἦτανε εἰκόνισμα.

(Ἀπό τό βιβλίο *Ὁ μέγας περίπατος τοῦ Πέτρου*)

Διαβατάρικο τρυγόνι

τ' αὐγουστιάτικα περάσματα
διαβατάρικο τρυγόνι
κυνηγοῦ ματιὰ σημάδεψε
καί τό πληγώνει.

Ἡ πληγή ἀλαφρή γιατρεύτηκε—
κι ἀπ' τὰ δάση κι ἀπ' τή χλόη
σέ κλουβί στενό τό σφάλησαν,
σ' ἓνα κατώι.

Καπηλειοῦ στολίδι ἐγίνηκε.
Στή ζωή τή σκλαβωμένη
τό χειμώνα ὄλο ὄνειρεύεται
κι ὄλο προσμένει.

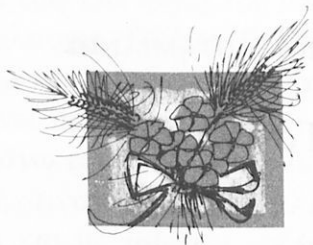
Κι ἄνθισαν τὰ δέντρα, κι ἔλιωσαν
στίς βουνοκορφές τὰ χιόνια·
τόν Ἀπρίλη πάλι ἐπέρασαν
τ' ἄλλα τρυγόνια...

Ἀπό ποῦ τοῦ ἤρθε τό μήνυμα;
Σ' ἑνός καπηλειοῦ τὰ βάθη
τ' ἀπριλιάτικα περάσματα
πῶς τὰ ἔχει μάθει;

Καί μεμιᾶς ζυπνᾶ ἀπό τ' ὄνειρο
καί τινάζει τά φτερά του·
καί ξεψύχησε ματώνοντας
τά σίδερά του.

(Από τὰ Κλειστά βλέφαρα)

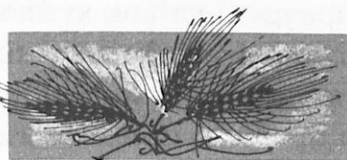

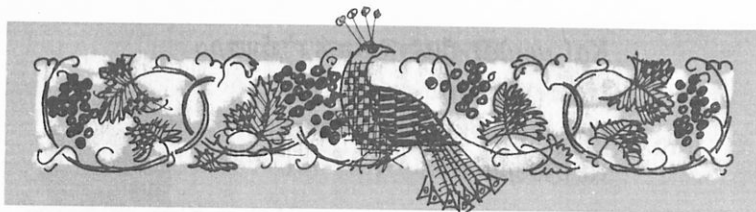
Χορεύουν τά κλεφτόπουλα

Χορεύουν τά κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τά καημένα.
Κι ἓνα μικρό κλεφτόπουλο δέν τρώει, δέν τραγουδάει,
μόν' τ' ἄρματα συγύραγε καί τό σπαθί τροχάει:

—Σπαθάκι μου περήφανο, τουφέκι καριοφύλι,
πολλές βολές μέ γλίτωσες, καί τώρα τούτ' τήν ὥρα,
νά σ' ἀσημώσω, βρέ σπαθί, νά σέ μαλαματώσω.

(Δημοτικό)

ΘΕΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Τό δελφίνι

ΩΔΕΚΑ παιδιά ἔκαμε ὁ πατέρας μου. Ἐγὼ ἤμouνα τό πρῶτο καί τό πῖό ζωηρό. Ἦμouνα τόσο ζωηρός, πού ὁ πατέρας μου, γιά νά ἡσυχάσει, μ' ἔστελνε στούς συγγενεῖς μας, πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ. Μιά χρονιά, λοιπόν, μ' ἔστειλε στόν ἀδελφό του, πού ἦτανε τελώνης στήν Ἄνδρο. Ὁ θεῖος μου αὐτός μ' ἀγαποῦσε πολύ, καί κοντά του εἶχα ὅλη μου τήν ἐλευθερία. Ἔκαμα, λοιπόν, τρέλες πού ἄφηκαν ἐποχή. Τί μπάνια, τί βουτιές, τί μακροβούτια, τί λεμβοδρομίες, τί γαιῖουροκαβαλαρίες! Εἶχα σχηματίσει ἕνα γκρούπ ἀπό δέκα νεαρούς κι εἶχα γίνει ἀρχηγός. Ὅλη μέρα γυρίζαμε γυμνοί στή θάλασσα κι ἀνεβαίναμε στ' ἀραγμένα καϊκια, κι ἀπό κεῖ πηδούσαμε πάλι στή θάλασσα κι ἐχαλούσαμε τόν κόσμον μέσα στό λιμάνι. Ἐπειτα κάναμε κολυμβητικούς ἀγῶνες. Εἶχα ἐφεύρει κι ἕνα δικό μου ἀγώνισμα, πού τό λέγαμε «κολυμβητική μετ' ἐμποδίων». Τό ἐμπόδιο ἦτανε

δύο κολοκύθες πού ζώναμε στή μέση μας καί μιά σα-
νίδα πού έρυμουλκοῦσε ό καθέννας μας, καθώς παρά-
βγαινε μέ τούς ἄλλους στό κολύμπι.

Μιά μέρα, ζωσμένος μέ τίς κολοκύθες πού εἶχα
χρησιμοποιήσει στους ἄγῶνες, ἀνέβηκα σ' ἓνα καϊκι,
ἐπροχώρησα ἕως τήν ἄκρη τοῦ μπαστουνοῦ, κι ἐπή-
δησα στή θάλασσα. Πλάφ! Ἐκείνη τή στιγμή ἔτυχε
νά περνᾶ ἀπό κάτω ἓνα δελφίни, κι ἐγώ βρέθηκα κα-
βάλα! Παίρνει δρόμο τό δελφίни, κι ἐγώ γαντζώνο-
μαι καλά ἀπάνω του, γιά νά μή μέ ρίξει. Ἔως ἐδῶ τά
πράγματα πήγαιναν περίφημα, ἀλλά ξαφνικά τό δελ-
φίни βουτάει καί μέ τραβάει μαζί του στό βυθό. Εὖ-
τυχῶς οἱ κολοκύθες δέν τό ἄφησαν νά μείνει πολύ
κάτου ἀπό τό νερό, κι ἔτσι ξαναβγήκαμε πάλι στήν
ἐπιφάνεια καί δέν ἔπαθα ἀσφυξία.

— Καί τώρα τί γίνεται; ἀναρωτήθηκα.

Μά ὅσο νά σκεφθῶ, τό δελφίни εἶχε πάρει δρόμο
κι ἐβγήκε ἀπ' τό λιμάνι κι ἐτραβοῦσε ὀλοταχῶς γιά
τό ἀνοικτό πέλαγος.

— Θά ξεγαντζωθῶ καί θά γυρίσω στό λιμάνι κολυμ-
πόντας, εἶπα.

Μά εἶδα ὅτι εἶχαμε μακρύνει μίλια ἀπ' τή στεριά
κι ἐφοβήθηκα νά γυρίσω.

Ἐξᾴλλου φοβήθηκα ὅτι, ἂν ξεγαντζωνόμουν, θά
μοῦ ἔδινε καμιά δαγκωνιά τό δελφίни γιά τό ἄσχημο
ἄστειο πού τοῦ εἶχα παίξει, νά βρεθῶ ξαφνικά στή
ράχη του. Ἔμεινα λοιπόν ἐκεῖ πού ἦμουν.

Ἦχ, δέν πιστεύω νά βρέθηκε ἄλλος στή θέση μου!
Τό φαντάζεστε αὐτό; Νά ἴσαι καβάλα σ' ἓνα δελ-

φίνι καί νά τραβᾶς πρὸς τὸ ἄγνωστο; Κοιτάζω πίσω μου. Μόλις διέκρινα τὴν Ἄνδρο σάν σκιά. Σέ λίγο τὴν ἔχασα ἐντελῶς ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Τὸ δελφίνι εἶχε βάλει πλῶρη γιὰ τὸ νοτιά. Προσπεράσαμε τὴν Τήνο καί τὴ Μύκονο κι ἐτραβούσαμε γιὰ τὴ Σαντορίνη. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ καμιά ὥρα εἶχανε χαθεῖ ὅλα τὰ νησιά ἀπὸ τὰ μάτια μου.

—Ὅχ, εἶπα μέσα μου, αὐτὸ τὸ δαιμονισμένο ἔχει σκοπὸ νά μέ πάει στὴν Ἀφρική. Χάθηκα!

Τί νά κάμω; Γαντζώθηκα πιὸ καλά στὴ ράχη τοῦ δελφινιοῦ καί ἐναπόθεσα τίς ἐλπίδες μου στὰ πόδια τοῦ Κυρίου. Ἐκείνη τὴ στιγμή θά τρέχαμε περισσότερο ἀπὸ ἐνενήντα μίλια τὴν ὥρα. Περνούσαμε ἀπὸ ἓνα μέρος πού ἡ θάλασσα ἦτανε γεμάτη φύκια, λείψανα ἀπὸ ναύαγια, σανίδια καί τὰ ρέστα. Ἀπλώνω τὸ χέρι καί ἀρπάζω ἓνα σανίδι. Ἔ, λοιπόν, αὐτὸ τὸ σανίδι, πού τὸ πῆρα στὰ χέρια χωρίς σκοπὸ, στάθηκε γιὰ μένα πραγματικὴ «σανίδα σωτηρίας».

Καθὼς τὸ κρατοῦσα στὰ χέρια μου, μοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νά τὸ χρησιμοποιοῦν ὡς τιμόνι. Σκέφτηκα ὅτι μέ τὸν τρόπο αὐτὸ θά κανόνιζα ἐγὼ τὴν πορεία τοῦ δελφινιοῦ καί δέ θά τὸ ἄφηνα νά μέ πηγαίνει ὅπου θέλει. Ἀμέσως, λοιπόν, θέτω σέ ἐφαρμογὴ τὴν ἐμπνευσή μου. Δυστυχῶς ὅμως τὸ πείραμα ἀπέτυχε. Ποῦ ν' ἀκούσει τιμόνι αὐτὸ τὸ θηρίο!...

Ἐτοιμαζόμουν νά πετάζω τὸ σανίδι, ἀλλὰ τὴν τελευταία στιγμή κρατήθηκα, γιατί μοῦ ἦρθε μιὰ ἰδέα πιὸ καλή. Εἶχα ἰδεῖ μιὰ φορά κάποιον χωρικό πού κυβερνοῦσε τὸ γάιδαρό του μ' ἓνα παρόμοιο σανίδι.

Καβάλα καθώς ήτανε, κρατούσε στό χέρι του τό σανίδι, καί σέ κάθε σταυροδρόμι χτυπούσε τό γάιδαρο ἄλλοτε στό δεξιό μάγουλο καί ἄλλοτε στό ἄριστερό. Ὅταν ἤθελε νά τραβήξει ἄριστερά, χτυπούσε τό γάιδαρο στό δεξιό μάγουλο, κι ὅταν ἤθελε νά πάει δεξιά, τόν χτυπούσε ἄριστερά. Ἔ, λοιπόν, τό ἴδιο ἀκριβῶς ἔκαμα κι ἐγώ μέ τό δελφίни. Καθώς τραβοῦσε πρὸς τό νοτιά, κατευθεῖαν γιά τήν Ἀφρική, τοῦ δίνω μιά μέ τό σανίδι στό δεξιό μάγουλο καί τό ἀναγκάζω νά γυρίσει πρὸς ἀνατολάς, πρὸς τή Συρία καί τήν Κύπρο. Ἐπειτα τοῦ δίνω ἄλλη μιά στό ἴδιο μέρος, καί τό γυρίζω πρὸς βορρᾶν. Τώρα πλέον ἐτραβούσαμε γραμμή γιά τά ἑλληνικά νερά. Σέ κάμποση ὥρα ὑπολόγισα ὅτι βρισκόμαστε μεταξύ Καρπάθου καί Κρήτης. Τότε βλέπω τό δελφίни νά στρέφει ἀπότομα ἄριστερά καί νά βάζει πλώρη γιά τήν Κρήτη. Χωρίς νά χάσω καιρό, τοῦ δίνω μιά μέ τό σανίδι στό ἄριστερό μάγουλο καί τό φέρνω στόν ἴσιο δρόμο, δηλαδή στή γραμμή πρὸς τίς Κυκλάδες. Ἐτσι, χτυπώντας τό δελφίни ἄλλοτε στό ἄριστερό μάγουλο καί ἄλλοτε στό δεξιό, κατάφερα νά τό ξαναφέρω στήν Ἄνδρο καί νά τό μπάσω θριαμβευτικά στό λιμάνι. Τήν ὥρα πού ἔμπαινα, σήκωσα τό σανίδι κι ἐχαιρέτησα τόν κόσμον πού εἶχε συναχθεῖ στήν παραλία. Ἐπειτα, κάτου ἀπό τά μάτια τοῦ κόσμου πού μέ χαιρετοῦσε μέ φωνές, ἔκαμα μιά βόλτα γύρω γύρω στό λιμάνι καί τέλος σταμάτησα στήν ἀμμουδιά, ὅπου καί ἀφίππευσα. Πήδησα κάτου ἀπό τή ράχη τοῦ δελφινιοῦ κι ἐβγήκα ἔξω, ἐνῶ τοῦτο ἔφευγε ὀλοταχῶς πρὸς τήν ἔξοδο τοῦ

λιμανιοῦ. Ἄπο τότε δέν ξαναφάνηκε δελφίни στήν Ἄνδρο.

(Ἄπο τό βιβλίο Ὁ Ψευδοπόδωρος)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΟΣ

Καλοκαιρινές φιλίες

Ἔχω φίλο μου τόν ἥλιο
κι ἓνα τζίτζικα τρελό.
Τό τζίτζίκι σ' ἓναν κλῶνο
καί τόν ἥλιο στό γιαλό.

Τό τζίτζίκι μοῦ παινεύει
τήν ξανθή καλοκαιριά
κι ὁ κύρ ἥλιος ζωγραφίζει
τή γαλάζια ἀπλοχώριά.

Τό τζίτζίκι μέ μαθαίνει
ξένοιαστα νά τραγουδῶ
κι ὁ κύρ ἥλιος σάν τό γλάρο
πά' στό κύμα νά πηδῶ.

Τό τζίτζίκι κι ὁ κύρ ἥλιος,
σάν δασκάλοι μου καλοί,
μ' ἔχουν μάθει πῶς νά κάνω
καλόκαίρι τή ζωή.

(Ἄπο τίς Χελιδονοφωλιές)

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ένας ταξιδευτής ἀπό τήν ἀρχαία Φώκαια

ΟΙΠΟΝ, ἡ θάλασσα εἶναι πάντα ἓνα κάλεσμα γι' ἄγνωστους κόσμους. Τά κύματα, τό τραγούδι της, ἀκόμα καί τά σιγαλινά μουρμουρητά της, θαρρεῖς πώς ἄλλο δέ λέν παρά ἓνα ἀδιάκοπο «ἔλα, ἔλα, ἔλα», ἀφήνοντας, πίσω ἀπ' τῆς σιωπῆς πού μεσολαβοῦν, νά μαντεύει κανεῖς ἓνα σωρό ἐλκυστικές ἱστορίες καί περιπέτειες, ἄξιες νά δοξάζουν τήν περηφάνια τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Δάμας ἄκουσε ἀπό μικρός αὐτό τό κάλεσμα. Κι ὅσο ἔβλεπε τούς συμπατριῶτες του νά μαρκέρνουν στά μεγάλα τους καράβια, φεύγοντας γιά τούς μυθικούς τόπους τῆς Δύσης, ἀπ' ὅπου ἔρχονταν ἓνα σωρό φῆμες καί διηγήσεις γιά πλοῦτο καί δόξα, τόσο σκιρτοῦσε ἡ καρδιά του. Ὁ νοῦς του ποτέ δέν καθόταν στό κεφάλι του. Εἶχε ἀκούσει γιά τόν πάππο του, πώς ταξίδεψε μονάχος, πέρασε τόν κόλπο τῆς Κόρινθος, βγῆκε στ' ἀνοιχτό

πέλαγος παλεύοντας μέ τά κύματα, ἔφτασε στή Σικελία, ὅπου εἶχαν τίς ἀποικίες τους Χαλκιδαίς, Κορίνθιοι, Μεγαρεῖς, Ἀχαιοί, Σπαρτιάτες κι ἄλλοι, τήν πέρασε, βγήκε ἀκόμα πέρ' ἀπ' αὐτήν, ταξίδεψε στά τυφλά μερόνυχτα ὀλόκληρα· κανένας δέν εἶχε τολμήσει αὐτήν τήν ἄγρια κι ἄνιση πάλη μέ τήν ἀτέλειωτη θάλασσα, ἐκεῖνος ἦταν ὁ πρῶτος, ἤθελε νά ᾿φτανε σέ μιά καινούρια γῆ, νά ᾿στηνε τό τρόπαιο τῆς μικρῆς Φώκαιας, κλαίγοντας ἀπό χαρά καί συγκίνηση. Οἱ ἄνεμοι τόν ἔριξαν ναυαγό σ' ἀπόκρημνα βράχια μιᾶς πρωτόθωρης ἀκτῆς. Ὅλοι οἱ σύντροφοί του χάθηκαν, ἐκτός ἀπ' ἕναν κουτσοπόδαρο, πού ἔμεινε κοντά του ὡς τό τέλος. Ταλαιπωρημένοι καί κατὰκοποι, ἔψαξαν παντοῦ γυροτρόγυρα, μήπως βροῦν τίποτα ἀνθρώπινα ἴχνη καί γυρέψουν βοήθεια. Γιά κακή τους τύχη δέν εἶδαν ψυχή πουθενά. Περπάτησαν ἀκρογιαλιά ἀκρογιαλιά. Μάταια. Ἡ γῆ τούς κοίταζε σιωπηλή κι ἀνέκφραστη κι ἄξενη. Ἄρχισαν νά κερνοῦν οἱ ὄρες. Βράδιασε. Νύχτωσε. Ξημέρωσε. Ξαναβράδιασε. Ἡ δίψα τούς θέριζε. Ὁ παππούς δέν ἄντεξε. Χτυπημένος ἀπ' ἕνα μαδέρι κατάστηθα, τήν ὥρα πού τό καράβι ἔσπασε στούς βράχους καί βούλιαξε, ἔνιωθε λίγο λίγο νά τοῦ φεύγει ἡ ἀναπνοή. Πολέμησε νά κρατηθεῖ ὅσο μποροῦσε περισσότερο. Ξαναξημέρωσε. Περπάτησαν ἀκόμα. Ἦταν κι ὁ ἥλιος φλογερός, καθώς ἀψήλωνε στόν οὐρανό, κι οἱ ἀτμοί ἀπ' τή γῆ πνιγηροί. Γονάτισε ἀκριβῶς τή στιγμή πού εἶδαν μακριά, πίσω ἀπ' ἕνα λόφο, ν' ἀνεβαίνει καπνός. Δάκρυσε. Ὑστερα ἔσφιξε τά δόντια, νά μή

δείξει πώς λύγισε. Ἔτσι ἔπεσε. Ἡ ψυχὴ του πέταξε σάν τοῦ πουλιοῦ.

Ἔτσι αὐτὰ τὰ διηγήθηκε ὁ σύντροφος, ἐκεῖνος ὁ κουτσοπόδαρος, σάν γύρισε, ὕστερ' ἀπὸ δύο χρόνια, στὴ Φώκαια. Ἡ περιπέτεια διαδόθηκε σ' ὅλη τὴν πόλη. Τὴν ἔλεγαν σ' ὅλα τὰ σπίτια. Μόνο πού δέν μποροῦσαν νά ποῦν μέ σιγουριά ποιὰ νά ἔταν αὐτὴ ἡ γῆ, ἡ ἄγνωστη, πού πάτησε πρῶτος ὁ συμπατριώτης τους.

— Ἐκεῖνα τὰ χρόνια, ἄλλα καράβια μας εἶχαν πατήσσει στὰ νότια παράλια τῆς Γαλατίας, ἰδρύοντας τὴ Μασσαλία, τὴ μεγάλη ἀποικία μας. Εἶπα, λοιπόν, μέ τό νοῦ μου πώς ὁ πάππος θά ἔχε βάλει πλώρη ἀκόμα πιό νότια, κι ἀκόμα πιό δυτικά, νά φτάσει πιό μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους. Κι εἶπα πώς μιά κι ἐκεῖνος δέν τὰ κατάφερε, θά τὰ κατάφερνα ἐγώ...

... Ἔτσι, μιά μέρα, ὁ Δάμας μαρκάρησε σ' ἓνα μεγάλο ἐμπορικό. Ἦταν δέν ἦταν δεκάξι χρονῶ. Πέρασαν πρῶτ' ἀπ' τὴ Δῆλο. Ἀνέβηκαν καί προσκύνησαν στό ναό τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὑστερα ἄνοιξαν πανιά κατὰ τὰ νότια, ἔφτασαν στό ἀκρωτήρι τοῦ Μαλέα, τό πέρασαν, ἀνέβηκαν βόρεια, κατὰ τὴν Κέρκυρα. Κουβαλοῦσαν σιτάρια. Ἀπ' τὴν Κέρκυρα τράβηξαν Ἰταλία. Ἡ καρδιά τοῦ ἀγοριοῦ ἦταν ὀλόιδια μέ τό καράβι. Τὰ πανιά της ἦταν φουσκωμένα πάντα ἀπὸ οὐριους ἀνέμους. Ἐπιασαν ὅλα τὰ γνωστά λιμάνια: Σύβαρις, Κρότων, Ρήγιο, Μεσσήνη, Ἀκράγας, Γέλα. Ἐδωσαν τό σιτάρι καί πῆραν σίδηρο. Ἐδωσαν τό σίδηρο καί πῆραν χαλκό. Ταξίδεψαν νότια, ἔφτασαν

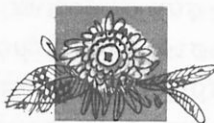
στήν Καρχηδόνα, πήραν έλεφαντόδοντα, γύρισαν πίσω, έφτασαν στίς άκτές του Νείλου, πήραν άρώματα, άνέβηκαν στήν Κύπρο. Τό έμπόριο κι οί περιπλανήσεις αútές βάσταξαν καιρούς και καιρούς. Ή θάλασσα είχε γίνει τό κρεβάτι του Δάμα, ή κούνια του. Μέσα σ' αútήν τήν κούνια λίκνιζε, όποτε έβρισκε τόν καιρό, τίς ώρες πού ξεκουραζόταν, τά όνειρά του. Κάποτε θ' άποκτοΰσε κι αútός δικό του καράβι. Θά 'κανε, βέβαια, έμπόρια μ' όλα τά λιμάνια, άπ' τή Δύση ώς τήν Άνατολή, κι άπ' τό Βορρά ώς τό Νότο. Μά πió πολύ ήθελε νά 'βρισκε τά ίχνη του χαμένου του παππού, εκείνου του πεισματάρη γερο-ταξιδευτή, πού χάθηκε τόσο άδοξα.

Πέρασαν άρκετά χρόνια. Ήγινε σαραντάρης και. Κάποτε ήρθε ή ώρα. Δέν ήταν μεγάλο τό καράβι του. Μά ήταν μεγάλη ή λαχτάρα του κι ή καρδιά του. Ήνοιξε πανιά. Τή θάλασσα πιά τήν ήξερε σπιθαμή πρós σπιθαμή. Ήξερε όχι μονάχα τά λιμάνια αλλά και τούς όρμους όπου μποροΰσε νά βρεϊ κανείς καταφύγιο, όταν τά κύματα κι οί άγριοι άνεμοι σήκωναν άπειλητικά τή μανία τους ένάντια στους ταξιδιώτες. Ήφτασε στή Σικελία σέ λίγες μέρες. Πέρασε άπ' τό στενό τής Μεσσήνης. Κατηφόρισε πρós τόν Άκράγαντα. Ήκει πόδισε άρκετές μέρες. Φυσοΰσαν δυνατοί νοτιοδυτικοί άγέρηδες, σήκωναν τά κύματα θεριά, όλάκερο τό πέλαγος θαρροΰσες κι ήταν σκαμμένο σέ βαθιούς λάκκους μέ πελώρια στόματα, έτοιμα νά σέ καταπιούν. Ήταν κόπασε ό καιρός, ό Δάμας φώναξε τό πλήρωμα και τούς είπε πώς τό ταξίδι τους

ἀπό δῶ καί μπρός δέ θά ἴταν εὐκολο, προπάντων γιατί δέ θά πήγαιναν σέ γνωστά μέρη. Ἴσως νά μήν ἔβρισκαν οὔτε ἄνθρωπο γιά δεῖγμα, ὅπου θά πλεύριζαν. Ἦταν σύμφωνοι νά τόν ἀκολουθήσουν; Ἄν ναί, κι ἄν κατάφερναν νά φτάσουν στή στεριά πού λογάριάζε, θά ἴχιζαν ἐκεῖ μιά καινούρια Φώκαια, μιά καινούρια πατρίδα, καί θά γίνονταν οἱ ἄρχοντές της. Ὅλοι εἶπαν «ναί» μέ μιά φωνή. Ξεκίνησαν. Ἡ θάλασσα ἦταν μόλις ρυτιδωμένη. Τό ἐλαφρό ἀεράκι ἦταν πρίμο, θαρρεῖς τούς ταξίδευε στά φτερά του. Οἱ ναῦτες τραγουδοῦσαν, μέ τ' ὄραμα τῆς καινούριας γῆς στά μάτια. Τήν τρίτη μέρα ὁ ἀγέρας δυνάμωσε. Ἡ θάλασσα ἔγινε μπλάβα, ἐνῶ δεξιά τους φάνηκαν βαριά μολυβένια σύννεφα. Τά κύματα δέν ἄργησαν νά σηκωθοῦν. Ἦταν σάν σκοτεινά ἄγρια θεριά, πού χιμοῦσαν καταπάνω στό καράβι μανιασμένα, δίχως ἔλεος. Τά ξάρτια ἔτριζαν ἀπελπισμένα. Οἱ ναῦτες ὄλοι πάλευαν στίς κουπαστές, στή γέφυρα, στά κατάρτια. Τό σκάφος ἔγινε καρυδότσιφλο. Μιά ἔγερνε δεξιά, μιά ζερβά, μιά ἡ πλώρη του τινάζόταν ἀψηλά, χτυπημένη ἀπό τυφλό κύμα, μιά ἔπεφτε βαθιά, μέσ στό κενό πού ἄφηνε πίσω του αὐτό τό ἴδιο τό κύμα. Τό κακό βάσταξε μέρες πέντε. Τήν ἕκτη ἡ θάλασσα ἀναπάντεχα γαλήνεψε, ἔγινε λάδι. Οἱ ναῦτες, σωστά πτώματα, ἔπесαν καί κοιμήθηκαν ἕναν ἀξύπνητο ὕπνο, ὅπου βρῆκαν: ἀπάνω σέ σκοινιά, χάμου στό κατάστρωμα, κάτω, μέσα στ' ἀμπάρια. Ὡς κι ὁ τιμονιέρης κοιμήθηκε ἀπάνω στό τιμόνι του. Σάν ξύπνησαν, εἶδαν μπροστά τους ξαφνικά στεριά. Ἔβαλαν

τίς φωνές, πηδοῦσαν, χόρευαν, τραγουδοῦσαν. Ἐπίασαν τά κουπιά, ἔφτασαν κοντά στήν ἀκτή. Βγῆκαν. Φίλησαν τά καινούρια χώματα. Ἐκλαιγαν ἀπό χαρά. Ὁ Δάμας ἔνιωσε πῶς συναντιόταν μέ τό θρύλο τοῦ παπποῦ του, μέ τόν ἴδιο τόν παππού. Ἦταν σάν νά τόν ἔβλεπε μπροστά του ξεσκισμένο, χτυπημένο, ταιλαιπωρημένο, νά ψάχνει γιά λίγη βοήθεια. Ἐσκυψε κι ἄγγισε τήν ἄγνωστη γῆ, καί μέσα στή χούφτα του ἦταν σάν νά ἔνιωσε τούς ἀδύνατους παλμούς τῆς χαμένης πρὶν τόσα χρόνια καρδιάς ἐκείνου τοῦ ἡρωικοῦ ἀνθρώπου. Αἰσθάνθηκε περήφανος. Ὁ νοῦς του ἔτρεξε πίσω, στήν Ἰωνική πατρίδα. Ἄν ἤξεραν τό κατόρθωμά του!...

(Ἀπό τό βιβλίο Ἰτε παῖδες...)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Θάμα

θάμα: ἀπ' τοῦ πεύκου τόν κορμό
 ξεκόλλησε μιά φλούδα.
 Δέν ἔπεσε, φτερούγισε
 κι ἔγινε πεταλούδα.

(Ἀπό τίς Σπίθες στή στάχτη)

Θύελλα

αὔρα τά βουνά,
καταχνιά τά θάφτει.
Θύελλα περνᾶ,
καί βροντᾶ κι ἀστράφτει.

Ἄνεμος φυσᾶ,
ἢ καλύβα τρίζει,
ὁ γιαλός λυσοῦ,
κυματεῖ κι ἀφρίζει.

Γλᾶρος πού πετᾶ
γιά φαγί γυρεύει.
Βάρκα στ' ἀνοιχτά,
ναύτης κινδυνεύει.

Ἄχ! παρακαλῶ,
κάμε, Πλάστη, χάρη!
Σῶσε τόν καλό,
τό φτωχό βαρκάρη!

(Ἀπό Τά ἅπαντα τοῦ Γεωργίου Βιζυηνοῦ)

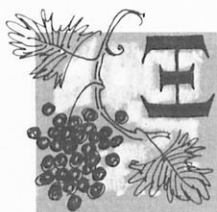

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Τά μεγάλα Παναθήναια

Ένα παιδί, στην αρχαία Αθήνα, περιγράφει την πιο μεγάλη γιορτή της πόλης.

ΗΜΕΡΩΣΕ ή μεγάλη μέρα. Τά Παναθήναια άρχισαν από τό πρωί μέ άγώνες ίππικούς, κοντά στον Ίλισό. Οί πλουσιότεροι Αθηναίοι είχαν στείλει εκεί τά καλύτερα άλογά τους. Τά όδηγοΰσαν οί γιοί τους, άν ήταν έφηβοι. Καί ό Λεωκράτης έστειλε έξι άλογα θαυμάσια. Ό φίλος μου ό Κλεισθένης ήταν λυπημένος, πού δέν ήταν άκόμη δεκαοχτώ χρονών, για ν' άγωνιστεί μέ τά πατρικά του άλογα.

Μέ πόση χάρη καβαλίκεψαν οί όμορφοι νέοι τά περήφανα άλογά τους! Καί πόσο εύκολα τά όδηγοΰσαν, γιατί ήταν έξυπνα καί καταλάβαιναν μ' εύκολία τί θέλει ό καβαλάρης τους.

Άνυπομονοΰσαν νά παραβγοΰν στό τρέξιμο. Κρατοΰσαν τά κεφάλια τους ψηλά, τά μάτια τους έβγαζαν

φλόγες. Μέ αὐτιά ὀλόρθα στέκονταν στή σειρά καί περίμεναν ν' ἀκούσουν τή σάλπιγγα γιά νά ὀρμήσουν.

Ἄργοῦσε ἡ σάλπιγγα, καί αὐτά στενοχωριοῦνταν· δάγκαναν τά χαλινάρια τους, κινουῦσαν τή χαίτη τους καί χτυποῦσαν τό χῶμα μέ τά λεπτά καί δυνατά τους πόδια. Πολλά χλιμίντριζαν κι ἔδειχναν ἔτσι τή στενοχώρια τους.

Ἐξαφνα ἀκούστηκε τό σάλπισμα, καί ἄρχισε ὁ ἀγώνας. Τά φιλότιμα ζῶα λές καί πετοῦν. Τό χῶμα μόλις τό ἀγγίζουν. Τά πέταλά τους βγάζουν σπίθες. Θαρρεῖς πῶς εἶναι ἓνα σῶμα μέ τόν καβαλάρη καί μιὰ θέληση ἔχουν καί οἱ δύο, πῶς νά κερδίσουν τό βραβεῖο τῆς νίκης.

Ἄπό μικρό παιδί ἀγαποῦσα τ' ἄλογα· μά ἐκείνη τήν ἡμέρα τά λάτρευα. Ὁ πατέρας μου, βλέποντας τήν ἀγάπη μου καί τόν ἐνθουσιασμό μου, μοῦ φανέρωσε ἓνα μυστικό. Μοῦ εἶπε πῶς μεγάλωνε γιά μένα ἓνα πολύ ὄμορφο πουλαράκι. Ἄπό τή χαρά μου ἄρπαξα τό χέρι του καί τοῦ τό φίλησα. Δέν τοῦ εἶπα ὅμως λέξι, γιατί ὅλη μου ἡ προσοχή ἦταν στ' ἄλογα πού ἔτρεχαν.

Κι ἐγώ, ὅπως καί ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, μέ καρδιοχτύπι περιμέναμε τό ἀποτέλεσμα. Περιμέναμε νά δοῦμε ποιός θά ἦταν ὁ εὐτυχησμένος πού θά ἔπαιρνε τό βραβεῖο σ' αὐτό τό ἀγώνισμα. Ὅλοι ἐλπίζαμε πῶς θά νικοῦσαν τ' ἄλογα τοῦ Λεωκράτη· καί οἱ ἐλπίδες μας βγήκαν ἀληθινές. Ἄπό τά ἕξι ἄλογά του, τά πέντα νίκησαν.

Ἦστερα ἀπό τούς ἵππικούς ἀγῶνες, ἄρχισαν τ' ἄλ-

λα αγωνίσματα, τό πάλεμα, τό τρέξιμο, τό πήδημα, ό δίσκος, τό κοντάρι. Τό σχολείο μας έπηρε τέσσερα πρώτα βραβεία. Ό Θεαγένης νίκησε στό κοντάρι, ό Κλεισθένης στό δίσκο, ό Λυκίδας στό πάλεμα κι εγώ στό τρέξιμο. Ένα όμορφο στεφάνι, καμωμένο μέ κλαδιά από τήν ιερή έλιά τής 'Αθηνᾶς, κι ένα θαυμάσιο πήλινο άγγείο μέ λάδι από τήν ίδια έλιά ήταν τό βραβείο τής νίκης μας.

"Υστερα άρχισαν οί μουσικοί άγώνες στό 'Ωδείο, κάτω από τήν 'Ακρόπολη. Καί σ' αὐτούς δέν έμεινε πίσω τό σχολείο μας· νίκησε ό Κλεισθένης καί πήρε τό στεφάνι. Έγώ πήρα τόν πρώτο έπαινο.

Τό πιό ώραίο μέρος στή μεγάλη αὐτή γιορτή ήταν ή πομπή. Τρέξαμε κι έμεις γρήγορα νά πιάσουμε θέση, γιά νά δοῦμε καλά.

Χιλιάδες κόσμος ξεκινούσε από τόν Κεραμεικό, νά φέρει ως τήν 'Ακρόπολη τό νέο πέπλο τής θεᾶς.

Δέν είχαν δεϊ τά μάτια μου ως τότε τέτοιο άριστούργημα. Τόν πέπλο αὐτόν τόν είχαν ύφάνει τά καλύτερα κορίτσια τής 'Αθήνας καί είχαν κεντήσει άπάνω μέ τέχνη μεγάλα κατορθώματα τής θεᾶς.

Έμπρός έμπρός στήν πομπή ήταν πολλές σειρές κορίτσια από τίς πιό άριστοκρατικές οίκογένειες. Ήταν ντυμένα όμορφα καί φοροῦσαν στεφάνια από κρίνους στά κεφάλια τους. Μέ τ' άσπρα τους χέρια βαστοῦσαν στό κεφάλι τους από ένα πανεράκι, πού είχε μέσα όσα χρειάζονταν γιά τή θυσία.

Έπειτα έρχονταν άλλες σειρές κορίτσια, πού οί γονεϊς τους δέν ήταν ντόπιοι 'Αθηναϊοί. Αὐτά κρα-

τοῦσαν τά καπέλα καί τίς ὀμπρέλες τῶν Ἀθηναίων παρθένων πού πήγαιναν μπροστά τους.

Πίσω ἀπό τά κορίτσια ἀκολουθοῦσαν γέροι σοβαροί, πού οἱ ἄσπρες γενειάδες τους κυμάτιζαν ἀπάνω στούς καθαρούς χιτῶνες τους. Φοροῦσαν στό κεφάλι τους στεφάνι ἀπό ἄσπρα τριαντάφυλλα καί εἶχαν στά χέρια τους κλωνάρια ἀπό ἐλιά.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτούς ἔρχονταν πολλές σειρές ἀπό ὠραίους ἀνθοστολισμένους ἄντρες· ἦταν ὄλοι ψηλοί, λεβέντες, καί κρατοῦσαν λόγχες κι ἀσπίδες, σάν νά πήγαιναν στόν πόλεμο.

Πίσω ἀπ' αὐτούς ἀκολουθοῦσαν οἱ ἔφηβοι, παλικάρια δεκαοχτώ χρονῶν, ντυμένοι πολύ ὁμορφα, ἄλλοι καβάλα σέ ὠραῖα ἄλογα καί ἄλλοι πεζοί.

Τελευταῖα ἔρχονταν πολλές σειρές παιδιά, ὅλα καλοκαμωμένα· φοροῦσαν στενό χιτῶνα καί στό κεφάλι στεφάνι ἀπό τριαντάφυλλα.

Ἦστερα ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι, πού ἔστειλαν οἱ ἀποικίες ἐπίτηδες γιά τήν πομπή.

Κάθε συντροφιά ἔβελνε τόν ὕμνο στή θεά. Πίσω ἀπό τούς ξένους ἀκολουθοῦσαν μουσικοί, πού ἔπαιζαν κιθάρες καί αὐλούς, καί ἕστερα οἱ τραγουδιστές, πού τραγουδοῦσαν μέ γλυκιά φωνή.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἔρχόταν ἓνα παράξενο πλοῖο, πού τό κουνοῦσαν ρόδες κρυμμένες. Στό κατάρτι του ἦταν ἀπλωμένος σάν πανί ὁ νέος πέπλος τῆς θεᾶς.

Ἡ πομπή προχωροῦσε στήν Ἀκρόπολη σιγά σιγά καί μέ μεγαλοπρέπεια. Στά πεζοδρόμια δεξιά κι ἀριστερά στέκονταν χιλιάδες κόσμος κι ἔβαιναν μέ λου-

λούδια τόν ἱερό πέπλο τῆς θεᾶς.

Ἔτσι φτάσαμε κάτω ἀπό τήν Ἀκρόπολη. Τό ἱερό πλοῖο σταμάτησε· καί τόν πέπλο τῆς θεᾶς τόν πῆραν τά κορίτσια μέ μεγάλη εὐλάβεια.

Ἡ πομπή ἀνέβηκε τότε στήν Ἀκρόπολη. Οἱ ὠραιότερες παρθένες μπῆκαν στό ναό τῆς Ἀθηνᾶς, τόν Παρθενώνα, καί πῆγαν νά κρεμάσουν τόν πέπλο στό βωμό τῆς θεᾶς.

Νομίζω πῶς βλέπω ἀκόμη τόν ἄρχοντα τῆς πολιτείας νά παίρνει ἀπό τά χέρια τῶν παρθένων τόν ἱερό πέπλο καί νά τόν προσφέρει στή θεά.

Τό βράδυ πῆγα μαζί μέ τούς γονεῖς μου στή λαμπαδοδρομία τῶν ἐφήβων. Ὁ πρῶτος ἔφηβος ἀνάβει τή λαμπάδα του ἀπό τό βωμό, καί τρέχοντας δίνει τή φλόγα στό δεύτερο, ὁ δεύτερος στόν τρίτο, κι ἔτσι ὡς τό τέλος. Ἀλίμονο σ' ὅποιον ἀφήσει νά τοῦ σβῆσει ἢ φωτιά του· τόν βγάζουν ἔξω ἀπό τή σειρά, καί ὄλο τό πλῆθος τόν κυνηγᾷ μέ φωνές περιπαιχτικές.

Ἡ λαμπαδοδρομία εἶναι ἀπό τίς ὠραιότερες διασκεδάσεις πού μπορεῖ κανεῖς νά χαρεῖ στή ζωή του.

Ἡ μεγάλη γιορτή τῆς θεᾶς κράτησε τέσσερις μέρες.

Τήν τελευταία ἔσφαξαν χιλιάδες πρόβατα καί βόδια, ἔστρωσαν μεγάλα τραπέζια μέσα σέ δημόσιους κήπους κι ὄλος ὁ λαός ἔφαγε καί ἤπιε. Ὑστερα ἄρχισαν οἱ μουσικές, τά τραγούδια καί οἱ χοροί, καί κράτησαν ὡς τό πρωί.

(Ἀπό τό βιβλίο *Στά παλιά χρόνια*)

Τά δέντρα τοῦ δρόμου

ἓνα δρόμο ἀράδα ἀράδα
δέντρο δέντρο ἀντικριστά
κλῶνο δίνει, κλῶνο ἀγγίζει,
τό 'να τ' ἄλλο χαιρετᾶ.

—Καλημέρα, Πολυάνθη.

—Καλημέρα, Ἴσκιερέ.

—Πῶς περνᾶς, καλέ μου φίλε,
Πυκνοφύλλη δροσερέ;

—Τή μισή χρονιά πεθαίνω
κι ἀνασταίνομαι ξανά.
Μιά μέ φύλλα, μιά μέ γύμνια
ὄλ' ἡ ζήση μου περνᾶ.

—Καληνύχτα, Βαθιορίζη.

—Καληνύχτα, Φωλιαστή.

—Καληνύχτα, Ἀστεροκλάδη.

—Καληνύχτα, Χορευτή.

(Ἀπό τίς Χελιδονοφωλιές)

Ὁ τζίτζικας

οὐ εἶσαι τάχα ἐδῶ κοντά μου,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου,
ποῦ εἶσαι τάχα σκαλωμένος
καί λαλεῖς εὐτυχισμένος;

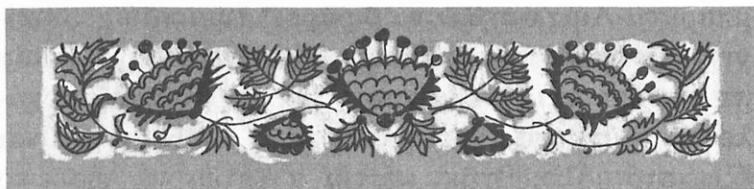
Τί χαρούμενος πού θά 'σαι!
Μές στήν πράσινη μουριά μου
τραγουδεῖς κι ἀποκοιμᾶσαι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου!

Τραγουδεῖς τό μεσημέρι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου,
τραγουδεῖς τό καλοκαίρι
πού στό δέντρο σ' ἔχει φέρει.

Τραγουδεῖς πολύ κοντά μου.
Στόν κορμό, στόν κλάδο νά 'σαι;
Δέ σέ πιάνω, μή φοβᾶσαι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου!

(Ἀπό τά Παιδικά τραγούδια)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Στά πανιά

‘Ο ‘Αντρέας, γιός τοῦ κύρ Θανάση, τοῦ καφετζῆ τοῦ λιμανιοῦ, εἶχε ἕναν καλό φίλο, τόν Περτῆ, κι ἕνα σκύλο τόν Κούρτ. ‘Ο πατέρας τοῦ Περτῆ, ὁ καπετάν Μπούρας, εἶχε ἕνα καΐκι, τῆ «Φανερωμένη», καί μιὰ βάρκα, πού τὴν εἶχαν βαφτίσει τὰ παιδιὰ «‘Αργώ». Ναύτης τοῦ καραβιοῦ ἦταν ὁ μπαρμπα-Λιάς. Μιά μέρα ὁ ‘Αντρέας, πρὶν νὰ φύγει γιὰ μιὰ ἐκδρομὴ, κατεβαίνει στοῦ λιμάνι, ὅπου ἡ «Φανερωμένη» ἐτοιμάζεται νὰ ξεκινήσει.

ΠΩΣ τό πρόβλεπε γιὰ τόν καιρό ὁ καπετάνιος, ἔτσι κι ἔγινε.

‘Η θάλασσα, πού ‘τανε μπονάτσα* ἀπ’ τὴν ὥρα πού βράδιασε, χνουδίασε ἀνάλαφρα ἀπὸ ἕνα ψιλὸ ἀγεράκι, ἐκειδά κατὰ τίς δυό. Τό φεγγάρι, πού μόλις ἔπιανε νὰ παίρνει πίσω, φώτιζε ἀκόμα πλούσια τὰ γαληνεμένα νερά. Καί σάν ἄρχισε νὰ φυσᾷ ψιλὸς λεβάντες,* θάμπωσε μακριὰ τό φωτερό καθρέφτη τῆς θάλασσας. Αὐτὴ ἡ σκούρα γραμμὴ ὀλοένα καί κόντευε. Τότε πάνω στὴ «Φανερωμένη» κουνήθηκαν τρεῖς ἴσκιοι. ‘Ο καπετάνιος δίνει ἕνα κοντοσύλλαβο ὄρντινο,* κι ἀμέσως ὁ

ἡ μπονάτσα = καλοσύνη, γαλήνη

ὁ λεβάντες = ἀνατολικὸς ἄνεμος

τό ὄρντινο = διαταγὴ

μπαρμπα-Λιάς ἀρχίζει νά βιράρει* τή μικρή χειροκίνητη μπόμπα* τῆς πλώρης. Ἀκούγεται ἡ ἄλυσίδα πού τυλίγεται. Ἀνεβαίνει μ' ἓνα χαρούμενο χαρχάλεμα* ἡ ἄγκυρα τῆς μπρατσέρας.* Ὁ Πετρήs εἶναι ἔξω, στό μόλο. Βγῆκε μέ τήν «Ἀργώ» νά λύσει τό πλωριό παλαμάρι.

Τὴν ὥρα πού κάνει σκυφτός αὐτὴ τὴ δουλειά, νιώθει ἓνα χέρι ν'ἀκουμπᾷ στὸν ὤμο του. Σηκώνεται τό κεφάλι καί βλέπει ἀπό πάνω του τόν Ἀντρέα.

— Καλῶς μου τον, λέει, χωρίς νά πάψει τὴ δουλειά του. Καλά ἔκανες κι ἤρθες. Θά λυπόμουνα ἀλήθεια νά φεύγαμε χωρίς νά σέ ξαναδῶ, Ἀντρέα.

Σηκώνεται καί τοῦ δίνει τό χέρι.

— Γειά σου, τό λοιπόν! Σέ καμιὰ δεκαπενταριά μέρες, τό πολύ, θά εἶμαστε πίσω καί θά τά ξαναποῦμε...

Ὁ Ἀντρέας, χωρίς νά πάρει τό χέρι πού τοῦ ἀπλώνει ὁ φίλος του, κατεβαίνει ὁμορφα ὁμορφα μέσα στήν «Ἀργώ», ἔτσι πού εἶναι, φορτωμένος τό γυλιό καί τό φουσκωμένο σακί του.

— Ἐλα, ἔμπαινε, λέει τοῦ Πετρηῆ πού στέκεται καί τότε βλέπει σαστισμένος. Ἐχῶ νά σοῦ πῶ...

Ἀπό τήν μπρατσέρα ἀκούγεται ἀκόμα ὁ ρυθμικός κρότος τῆς ἄλυσίδας πού τυλίγεται, καί οἱ μακαράδες* πού τραγουδοῦν κάτ' ἀπό τά σκοινιά στά ξάρτια.

Ὁ Πετρήs μπαίνει μέσα στή βάρκα καί πηγαίνουν

βιράρω = τραβῶ μέ βαροῦλκο

ἡ μπόμπα = μεγάλο μετάλλινο καρούλι τοῦ карабиоῦ

χαρχάλεμα = θόρυβος

ἡ μπρατσέρα = εἶδος καϊκιῶ

ὁ μακαράς = καρούλι τῆς τροχαλίας

στό καράβι, μαζεύοντας τό παλαμάρι.

— Τί θά πούν αὐτά; ρωτᾷ τό καπετανόπαιδο.

— Τώρα θά σοῦ τά ξηγήσω ὅλα, λέει ὁ Ἄντρεας.

Ἄνεβαιίνουνε στήν μπρατσέρα.

— Καπετάνιο, λέει ὁ Ἄντρεας καί βγάζει τό σκουφο του, ὁ πατέρας μου σέ παρακαλεῖ πολύ νά μέ πάρεις μαζί στό ταξίδι τοῦτο. Θά σᾶς τό χρωστᾷ, λέει, μεγάλη χάρη. Κι ἐγώ... Θά δεῖτε. Θά εἶμαι ἀκόμα ἕνας μοῦτσος μαζί μέ τόν Πετρή.

Ἄ καπετάν Μπούρως στάθηκε καί τούς κοίταζε. Ξύνει τά μουστάκια του συλλογισμένος.

— Καλά... λέει στό τέλος. Μιά καί μοῦ τό γυρεῦει ὁ φίλος μου ὁ κύρ Θανάσης, δέ γίνεται νά τοῦ χαλάσω τό χατίρι. Ὅμως, ξέρεις, βρέ παιδί μου, γιά νά ἔμαστε δηλαδή ξηγημένοι, πάνω στό καράβι ἡ ζωὴ εἶναι κάπως ἄβολη. Εἶναι μέρες πού δέν καλοπερνᾷμε, σάν νά λέμε, πάνω στή θάλασσα... Ἔ, δασκαλόπαιδο; — Νά μή νοιάζεσαι γι' αὐτό, φωνάζει συγκινημένος ὁ Ἄντρεας. Θά δεῖς... Θά δεῖς πῶς θά τά καταφέρω. Ἔχω κουράγιο ἐγώ, δέν εἶν' ἔτσι, Πετρή;

— Ἄ, ναί, ὅσο γι' αὐτό!... ἀποσώνει πρόθυμα ὁ Πετρή.

—...Καί δέν μποροῦσε ὁ βλογημένος ὁ κύρ Θανάσης νά μοῦ τό πεῖ κἀν ἐχτές! λέει πάλι ὁ καπετάνιος. Δέν μποροῦσε νά μοῦ τό πεῖ ὁ βλογημένος; Θά τά κανόνιζα καλύτερα...

Ἄ Ἄντρεας νόμισε πῶς μιλοῦσε γιά τίς κουμπάνιες.*

κουμπάνια = τά ἐφόδια

—“Εφερα, λέει, μαζί μου, πολλή γαλέτα καί τυρί. Κοιτᾶτε. . . Φτάνει γιά μέρες!

Τοῦ δείχνει τό φουσκωμένο γυλιό καί ἕνα σακίδιο στρατιωτικό, κρεμασμένο στό πλευρό του, πού πάει νά σκάσει ἀπό τό παραγέμισμα.

Ὁ καπετάνιος τοῦ χαϊδεύει τό κεφάλι.

—“Αιντε! λέει γελώντας. Δέν πιστεύω δά νά μήν περισσέψει τίποτα καί γιά σένα στό ντουλάπι τοῦ карабиоῦ, ἔ; Τί λές καί σύ, μπαρμπα-Λιά;

Ὁ μπαρμπα-Λιάς γελᾷ σάν νά βήχει, γκάχ-γκάχ-γκάχ, καί δέν ἀκούγεται τί λέει. Εἶναι στίς χαρές του τώρα, πού λύνουν τέλος πάντων τήν πρυμάτσα.*

Ὁ Ἀντρέας ξεφορτώνεται στή στιγμή καί στρώνεται μονομιᾶς στή δουλειά. Ἀνοίγουνε τοὺς φλόκους*, ὥσπου νά βγοῦν ἀπό τό λιμάνι. Ὁ καπετάνιος καθίζει στό τιμόνι.

* * *

Τήν ὥρα πού τό καράβι ξεμπουκάρει ἀπό τά φανάρια τοῦ λιμανιοῦ, ὁ Πετρήσ φωνάζει ξάφνου:

— Κοίτα!

Ἀπλώνει τό χέρι πίσω κατά τό λιμάνι. “Ὅλοι σηκώνουν τό κεφάλι καί βλέπουν πρὸς τά κεῖ.

Ἀλήθεια, κάποιος κολυμπᾷ καταπόδι τῆς «Φανερωμένης». Ἐνα κεφάλι φαίνεται νά μαυρολογᾷ μέσα στόν ἴσκιο τῶν ἀραγμένων карабиоῦν. Σάν βγῆκε στό ξέφωτο τοῦ φεγγαριοῦ, ὁ Ἀντρέας λέει μέ συγκίνηση:

ἡ πρυμάτσα = τό παλαμάρι τῆς πρύμης

ὁ φλόκος = πανί τοῦ карабиоῦ

— Είναι ό Κούρτ!

— Ήρθε νά ξεπροβοδίσει... κάνει ό Πετρής.

Κουνᾶ τό χέρι του καί φωνάζει:

— Μπράβο, Κούρτ! Έχε γειά, Κούρτ!

Τό καράβι βγαίνει ἄργά ἄργά μέ προσεχτικές μα-
νοῦβρες, καί τό σκυλί ὀλοένα πλησιάζει. Φαίνεται
καθαρά τώρα τό ὠραῖο κεφάλι του. Ἀκόμα καί τά μά-
τια του εἶναι γεμάτα χαρά, πού βλέπει τά παιδιά στήν
πρύμη νά τοῦ μιλοῦν.

Τό καράβι ὥστόσο βγήκε ἀπό τό λιμάνι, κι ὁ σκύ-
λος πάντα κολυμπᾷ μέ κουράγιο πίσω ἀπ' τήν πρύ-
μη τῆς «Ἀργῶς».

Ἄντρέας ἄρχισε ν' ἀνησυχεῖ.

Σηκώνεται ὀρθιος, νά τόν προσέξει ὁ σκύλος, καί
τοῦ φωνάζει δυνατά:

— Κούρτ! πῆγαινε πίσω γρήγορα!

Χτυπᾷ τό πόδι στό σανίδι καί ξαναπροστάζει:

— Γρήγορα πίσω!

Τό σκυλί, γαβγίζει λυπητερά, παρακαλεστικά μι-
κρά γαβγητά, σταματᾷ γιά μιά στιγμή, διστάζει, καί
πάλι χύνεται μπρός, νά μή χάσει τήν ἀπόσταση ἀπό
τή βάρκα.

— Φύγε πίσω! διατάζει ὁ Ἄντρέας θυμωμένος. Φύγε
πίσω, λοιπόν!

Ἄντρέας Κούρτ κάθε φορά τοῦ ἀπαντᾷ μ' ἓνα μικρό γαβ-
γητό, μά δέν ἀλλάζει ρότα*. Τό μαῦρο κεφάλι του
εἶναι πάντα ἐκεῖ, μέσα στά φωτισμένα νερά, πάντα
πίσω ἀπό τή βάρκα.

ἡ ρότα — πορεία

Ὁ Ἄντρεας βλέπει τὸν καπετάνιο πού γυρίζει κάποιον κάπου τὸ κεφάλι καὶ κοιτάζει τὸ ζό* στὴ θάλασσα. Συλλογιέται μὲ μεγάλη στενοχώρια τὴν καινούρια ἐνόχληση, πού αὐτὸ τὸ περιστατικό δίνει στὸν καπετάν Μπούρα. Μαζεύει κομμάτια πέτρες, ἀποτρίμματα ἀπὸ τίς πλάκες, καὶ ἀρχίζει νὰ πετροβολᾷ τὸ σκυλί, νὰ τὸ κάνει νὰ γυρίσει πίσω. Ὀλοένα τὸ διώχνει πολὺ θυμωμένος. Μὲ φωνές, μὲ χειρονομίες, μὲ τίς πέτρες. Ὁ Κούρτ τὸ χαβά του. Ἐξακολουθεῖ νὰ κολυμπᾷ πάντα ἡρωικά, κουρασμένος, μὰ χωρὶς νὰ τὰ βάζει κάτω. Μιά ἀπὸ τίς πέτρες φαίνεται νὰ τὸν ἐβρῆκε, γιατί γάβγιξε μὲ πόνο. Ἡ φωνὴ ἦρθε λυπητερῆ μέσα στὴ νύχτα.

Τότε ὁ Ἄντρεας ἄφησε τίς πέτρες του νὰ πέσουν στὴ θάλασσα. Κοίταξε ἀπελπισμένος τὸ ζό. Τὰ μάτια του βούρκωσαν. Ἦξερε αὐτὸς τὴν ἀφοσίωσή του. Θὰ κολυμποῦσε ἔτσι, ὥσπου θὰ βαστοῦσαν οἱ δυνάμεις του. Ὁ ἀγέρας θὰ γιόμιζε τὰ πανιά τῆς «Φανερωμένης», τὸ καράβι θὰ ξεμάκραινε, κι ὁ Κούρτ θὰ κολυμποῦσε πάντα, ἀπελπισμένος καὶ πιστός, πίσω, ὀλομόναχος μέσα στὴ νύχτα, μέσα στό κρῦο νερό, ὥσπου ν'ἀποκάμει. Δέ θὰ ἔχε πιά σέ λίγο καὶ τ' ἀνάκαρα* νὰ γυρίσει πίσω. Θὰ πνιγότανε μεσοστρατὶς, ἐκεῖ μπρὸς στά μάτια του, καὶ τὸ πρῶι θὰ τὸν ἐβγαζε ἢ θάλασσα σέ μιάν ἀκρογιαλιά.

— Δέ φεύγει! εἶπε ἀπελπισμένος. Τί νὰ κάνω, πού δέ φεύγει!

τὸ ζό = ζῶο

ἀνάκαρα = κουράγιο, δύναμη

Τότε ἀκούστηκε ἡ φωνή τοῦ καπετάνιου.

Εἶπε ἤσυχα ἤσυχα:

— Ἔτσι εἶν' αὐτά τά ζά. Δέν τό ἔχει ἀπόφαση νά γυρίσει. Μόνο κατεβεῖτε στή βάρκα καί πάρτε τον πρὶν ἀμολήσει* καί πάει φοῦντο.

Τά παιδιά βρέθηκαν στή στιγμή μέσα στήν «Ἄργω». Μέ μερικές κουπιές κόντεψαν τό σκύλο, τόν τράβηξαν ἀπό τή θάλασσα καί τόν ἀνέβασαν μαζί τους στό καράβι. Ἦτανε φανερά κουρασμένος, ἀνάσανε λαχανιασμένος, μέ τή γλώσσα μιὰ πιθαμὴ ἔξω. Μ' ὄλα αὐτά, εἶχε τό κουράγιο νά κάνει μεγάλα σάλτα, γιὰ νά τινάξει ἀπό πάνω του τά νερά καί νά δείξει τήν εὐχαρίστησή του.

Ὁ Ἄντρέας ἔνωσε τήν καρδιά του τόσο ξεχειλισμένη ἀπό εὐγνωμοσύνη...

Πῆγε κοντά στόν καπετάνιο, κάθισε χάμου, πλάι, τοῦ πῆρε τό χέρι καί τό φίλησε.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπό τήν καρδιά μου, εἶπε σιγά σιγά. Δέ θά ξεχάσω ποτές μου τήν καλοσύνη σας!

Ὁ καπετάν Μπούρας χαμογέλασε καλοσυνάτα.

— Γιά ποιό πράμα; ρώτησε. Γιά τό σκύλο τάχα; Μά δέ θά τ' ἀφήναμε νά πνιγεῖ, ἔ;

Ἦνωσε πάνω στό κακοπέτσουρο* χέρι του τά ζεστά δάκρυα τοῦ παιδιοῦ. Ἄνεσῆκωσε μέ τ' ἀνάστροφο τῆς παλάμης τό σαγόνι τοῦ Ἄντρέα, κοίταξε μέ ἀπορία τό πρόσωπό του στό φεγγάρι. Τόνε μάλωσε μισά ἀστεῖα μισά σοβαρά.

ἀμολάρω = ἀφήνω

κακοπέτσουρο = μέ ζαρωμένη ἐπιδερμίδα

— Μά στάσου! εἶπε. Ἐσύ κλαῖς, θαρρῶ! Τ' εἶν' αὐτά,
Ἄντρεά! Οἱ γυναῖκες κλαῖνε, γιέ μου. Ἐσύ τώρα εἶσαι
θαλασσινός. Κι αὐτά τὰ κλάματα εἶναι στεριανά, ἔ;
—Ἐχεις δίκιο, καπετάνιο... εὐχαριστῶ!

Σηκώνεται καί τρέχει νά δώσει ἓνα χέρι στίς μα-
νουῦβρες.

Ἄ Ο Κούρτ τρέχει κι αὐτός ἀπό τόν ἓνα στόν ἄλλο,
κουνᾶ τήν οὐρά του. Θέλει νά πεῖ:

—Ἐμένα δέ μέ θέλετε νά κάνω τίποτα; Μά τίποτα;

Ἄ Ο μπαρμπα-Λιάς ἀνεσκαλώνει* κι ἀνάβει τὰ φα-
νάρια. Πράσινο στά δεξιά. Κόκκινο στά ζερβιά. Ἄ Α-
κόμα, ἓνα στό πλωριό τό ἄρμπουρο,* λευκό, κι ἄλλο
ἓνα λευκό, στήν πρύμη.

Ἄ Ὅλα αὐτά εἶναι πολύ ὁμορφα. Ἄ Ἄντρεας βρί-
σκει πῶς μοιάζουνε μέ γιορτιάτικη φωταψία. Ἄ Ο
Κούρτ κοιτάζει κι αὐτός. Πηγαίνει στήν πλώρη, στό
τσιμπούκι,* βλέπει τό φεγγάρι, βλέπει τὰ φωτισμένα
νερά. Γαβγίζει χαρούμενα μέσα στήν ὁμορφη νύ-
χτα. Ἄ Ἡ «Φανερωμένη» βγήκε ἀπό τό λιμάνι σάν μέσα
ἀπό μιάν ἀγκαλιά. Τότες παίρνει βόλτα ἀργά ἀργά.
Ἄ Ἀνοίγει σάν μεγάλη ἄσπρη φτερούγα καί τό πλω-
ριό πανί. Τό λιμάνι ὀλοένα καί μακραίνει. Οἱ ἀχτές
σβηθοῦνται, παίρνουν ἓνα ἀβέβαιο χρῶμα, οἱ γραμμές
θαμπώνουν.

Τήν ὥρα κείνη ἴσα ἴσα ἀκούγεται ἀντίκρυ, ἀπό τή
στεριά ψηλά, ἓνα σάλπισμα. Χτυπᾶ τό ἐγερτήριο. Οἱ

ἀνεσκαλώνω = σκαρφαλώνω

τό ἄρμπουρο καί ἄλμπουρο = κατάρτι

τό τσιμπούκι = ἡ ἄκρη τοῦ καταρτιοῦ τῆς πλώρης

γρήγορες και δυνατές νότες αντιχτυποῦνε στά μουράγια* και στά κλειστά σπίτια τῆς μικρῆς πολιτείας, σάν νά ἔναι κι οἱ ἴδιες χάλκινες. Κατόπι μιά σουβλερή σφυριζιά:

— Φοφοχίουου!

Ὁ Ἀντρέας νιώθει τήν καρδιά του νά κλοτσᾷ δυνατά μέσα στό στήθος του. Κάτι σφίγγεται μέσα του. Ἡ σάλπιγγα κι ἡ σφυρίχτρα σάν νά βάρεσαν μέσα στό στήθος του. Δαγκάνει τ' ἀχείλι του και στηλώνει τ' αὐτί μακριά, πρὸς τῆ στεριά, ν' ἀκούσει ἀκόμα. Τό σάλπισμα. Τῆ σφυρίχτρα...

Τίποτα.

Τραβάει τόν Πιτρή ἀπ' τό μανίκι.

— Ἄκου! τοῦ λέει σιγά.

— Εἶναι ἡ μάζωξη στό σκολεϊό γιά τήν ἐκδρομή, κάνει μέ ἀδιαφορία ὁ Πιτρής.

— Ναι! κουνᾷ κι ὁ Ἀντρέας τό κεφάλι μέσα στό σκοτάδι. Εἶναι γιά τήν ἐκδρομή.

Και δέ λέει ἄλλο.

Ἡ ὁμορφη πολιτεία, κατάσπρη ἀπό τόν ἀσβέστη, πάει, χάθηκε κιόλας μέ τήν πρώτη βόλτα. Ἡ μπρατσέρα εἶναι πιά ἀνοιγμένη στό πέλαγο. Ὁ ἀγέρας δέν εἶναι πρίμος* βέβαια. Ἀνεβαίνουντας, τόν ἔχει στή δεξιά μάσκα* τῆς πλώρης. Καί ταξιδεύει μέ βόλτες. Μεγάλες, ἀργές, ὠραῖες βόλτες, καλλιγραφημένες πάνω στά κατάφωτα νερά ἀπό τό ἑπιπέδιο κυβέρνημα

τό μουράγιο = μόλος

πρίμος = εὐνοϊκός

ἡ μάσκα = ἡ πλευρά τοῦ карабиού

τοῦ καπετάν Μπούρα. Κι ἡ «Ἄργώ», ἡ χαριτωμένη φελούκα, ἀκολουθᾷ δεμένη στήν πρύμη, χαρούμενη, παιγνιδιάρικα καί πεταχτή σάν μιά μεγάλη νεροπεταλούδα.

Τό φεγγάρι λαμποκοπᾷ στ' ἄλμπουρα, στούς μπρούντζους καί στά ξάρτια. Γεμίζει καί τήν «Ἄργώ». Ἄσημένια πουλιά ἀνοίγουν καί κλείνουν γρήγορα τίς πλατιές φτεροῦγες των πάνω στό κύμα. Ἄστράφτουνε μιά καί χάνονται.

Ἔλα εἶναι ἐξαίσια.

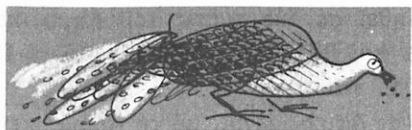
Ἦ οὐρανός. Τό φεγγάρι. Οἱ στεριές. Τά νησάκια. Ἦ θάλασσα. Ἦ θάλασσα!

Ἦ Ἄντρεας αἰσθάνεται σάν νά'ναι μεθυσμένος ἀπό ὄλα αὐτά. Στέκεται ὄρθιος στήν πλώρη, κρατημένος ἀπό τά ξάρτια. Ἦ καρδιά του χτυπᾷ... χτυπᾷ... Πάει νά σπάσει. Ἄναπνέει δυνατά τόν ἀρμυρόν ἀγέρα, πού ἔρχεται δροσερός σάν τό κρύο νερό. Νά ἔτανε τό στήθος του φαρδύ σάν τά μεγάλα πανιά τῆς «Φανερωμένης», νά τόν ρουφήξει ὄλον αὐτόν τόν ἀγέρα, νά τόν δεχτεῖ μέσα του ἔτσι χορταστικά, νά φουσκώσει τό στήθος του, ὅπως τόν δέχονται τά πανιά καί φουσκώνουν!

Κάθε φορά πού ἀκούει τόν καπετάνιο νά προστάζει καινούρια μανούβρα, πετάγεται καί βοηθᾷ τόν Πετρή, γεμάτος καρδιά. Ἦ καπετάν Μπούρας, ἀπορεῖ μέ τήν ἔπιδεξοσύνη του. Κατόπι τά δύο παιδιά ξαπλώνονται μαζί, πλάι πλάι, στήν πλώρη, πού ἀνεβοκατεβαίνει μέ ρυθμό καί κόβει τό κύμα, χράστ! χρούστ!

Ξαπλώνει κοντά τους κι ό Κούρτ, άπλώνει τά
μπροστινά πόδια του και άκουμπά πάνω τήν κεφάλα
του, όπως βλέπει τά παιδιά ν' άκουμπάνε τό σαγόνι
στά κουλουριασμένα μπράτσα τους.

(Άπό τό βιβλίο 'Ο 'Αργοναύτης)

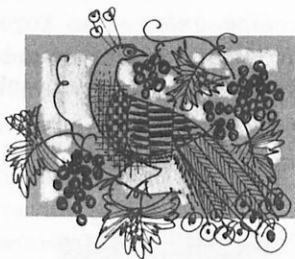
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Γαλήνη

έν άκούεται ούτ' ένα κύμα
είς τήν έρμη άκρογιαλιά
λές και ή θάλασσα κοιμᾶται
μές στης γής τήν άγκαλιά.

(Άπό τά Ποήματα)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οί έργασίες γιά τή σύνθεση τοῦ «Ἀνθολογίου γιά τά παιδιά τοῦ Δημοτικοῦ» ἄρχισαν τό φθινόπωρο τοῦ 1974, ἐπί ὑπουργίας Νικολάου Κ. Λούρου. Ἡ ἐκτύπωση καί τῶν τριῶν τόμων ἔγινε ἐπί ὑπουργίας Παναγιώτη Ζέπου.

Ὁ κάθε ἕνας ἀπό τοὺς τόμους τοῦ Ἀνθολογίου προορίζεται νά χρησιμοποιηθεῖ σέ δύο τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ. Ὁ πρῶτος εἶναι γιά τήν Α' καί Β' τάξη, ὁ δεύτερος γιά τή Γ' καί Δ', καί ὁ τρίτος γιά τήν Ε' καί Ζ'.

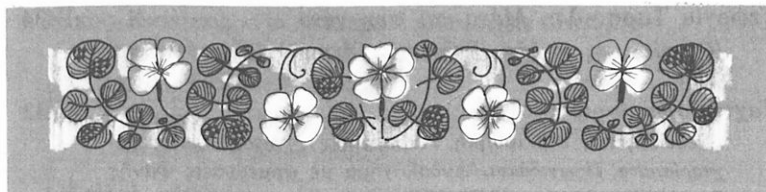
Οἱ τόμοι εἶναι ἀφιερωμένοι, μέ τή σειρά, στή μνήμη τριῶν σπουδαίων λογοτεχνῶν, πού ἀσχολήθηκαν μέ τήν παιδική λογοτεχνία καί ἔχουν διαπαιδαγωγήσει γενεές Ἑλληνοπαίδων μέ τό ἔργο τους: τό Ζαχαρία Παπαντωνίου, τό Γρηγόριο Ξενόπουλο καί τήν Πηνελόπη Δέλλα.

Ἐγινε προσπάθεια ὥστε τό Ἀνθολόγιο νά εἶναι προσαρμοσμένο στίς πνευματικές ἀνάγκες τῶν παιδιῶν τοῦ Δημοτικοῦ. Μέσα στοὺς τόμους του δέν ἐπιδιώκεται — καί οὔτε ἦταν, ἄλλωστε, κατορθωτό — νά δοθεῖ ἀντιπροσωπευτική εἰκόνα τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας. Οἱ Νεοέλληνες συγγραφεῖς, ἀκόμα καί οἱ καλύτεροι, πού δέ διέθεταν κείμενα κατάλληλα γιά τήν παιδική ἡλικία, δέν περιλαμβάνονται ἐδῶ. Πάντως, ἡ εὐθύνη τῆς τελικῆς ἐπιλογῆς τῶν κειμένων βαρύνει ὀλόκληρη τήν Ἐπιτροπή τοῦ Ἀνθολογίου.

Τέλος, τό Ἀνθολόγιο αὐτό δέν ἔγινε γιά νά ὑποκαταστήσει τά βιβλία τῶν Ἀναγνωστικῶν, ἀλλά γιά νά προσφέρει στοὺς μικροὺς μαθητές μιά σειρά ἀπό γνήσια λογοτεχνικά κείμενα, ποιητικά καί πεζά, πού θά τοὺς φέρουν σέ μιά πρώτη ἐπαφή μέ τή Νέα Ἑλληνική Λογοτεχνία, θά τοὺς βοηθήσουν σημαντικά νά καλλιεργήσουν τόν προφορικό καί γραπτό λόγο τους καί θά τοὺς κάνουν νά ἀγαπήσουν ἀκόμα περισσότερο τό βιβλίο καί τό διάβασμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
<i>Πρόλογος</i>	11
Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνδα, <i>Προσευχή</i> (ποίημα) . . .	13
(Μεσεβρινός, <i>Τό πρώτο άναγνωστικό μου — Για τά παιδιά τών άπόδημων πού άφήνουν τό άλφαβητάρι</i> . Λευκωσία/Lund 1974)	
Τέλλος Άγρας, <i>Φεγγαράκι</i> (ποίημα)	14
(Καθημερινές, 1923 - 1930. Έκδοτικός Οίκος Πέτρου Δημητράκου, Άθήναι)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Ή Άστροναύτισσα</i> (ποίημα)	15
(Χαρταετοί στόν ούρανό. Άθήνα 1973)	
Έπ. Παπαμιχαήλ - Δ. Βουτυράς, <i>Ό πρώτος μου πόθος</i> . .	17
(Ό ήλιος, Άναγνωστικό Γ' Δημοτικού, έκδ. β'. Έκδοτικός Οίκος Δ. καί Π. Δημητράκου, Άθήνα 1925)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Κικιρίκου! Κικιρί!</i> (ποίημα)	24
(Χαρταετοί στόν ούρανό)	
Βασίλης Ρώτας, <i>Ό παπούλης</i> (ποίημα)	25
(Αύγουλα. Άθήνα 1974)	
Κώστας Βάρναλης, <i>Τό παραμύθι πού δέν είχε τέλος</i>	26
(Δώδεκα διαλεχτά παραμύθια. Έκδοτικός Οίκος «Άστήρ», Άλ. καί Ε. Παπαδημητρίου, Άθήναι 1960)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκό)	32
(Παιχνίδια καί τραγούδια λαϊκά, για παιδιά 7 χρονών καί άπό άνω. Άθήνα, Τυπογραφείο Μυρτίδη, 1957)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ό άνυπόμονος</i> (ποίημα)	33
(Ζαχ. Α. Παπαντωνίου - Γεωρ. Ε. Λαμπελέτ, <i>Παιδικά τραγούδια</i> . Έκδοτικός Οίκος Δημητράκου, Άθήναι 1931)	

Γεωργία Ταρσούλη, <i>Μάνα και ψυχομάνα</i>	34
(Οί φίλοι μας τὰ ζῶα. Ἐκδοτικός Οἶκος Ν. Ἀλικιώτης καὶ Υἱοί, Ἀθήναι)	
Ταχτάρισμα (δημοτικό)	42
(Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Παράρτημα 1, <i>Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια</i> , Ἀνθολόγημα μὲ σημειώσεις Φανῆς Σαρεγιάννη. Ἀθήνα 1953)	
Νανούρισμα (δημοτικό)	43
Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, <i>Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια</i>)	
«Ἡ ἄλεπού δέκα χρονῶν καὶ τ' ἄλεπουδάκι ἔντεκα» (λαϊκό παραμῦθι)	44
(Ἑλληνικά Παραμῦθια, Ἐκλογή Γ. Α. Μέγα, Σειρά δευτέρα. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθήναι 1962)	
Ἡ ἄλεπού καὶ τὰ σύκα (λαϊκό)	45
(Νεοελληνικά Λαογραφικά Κείμενα, Ἐπιμέλεια Δ. Σ. Λουκάτου. Βασική Βιβλιοθήκη «Ἄετοῦ», ἀριθ. 48 Ἐκδοτικός Οἶκος Ι. Ν. Ζαχαροπούλου, Ἀθήναι)	
Μιχ. Δ. Στασινόπουλος, Ὁ θυρωρός (ποίημα)	46
(Ἀρμονία. Ἀθήνα 1956)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκό)	47
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Οἱ σπανοί κι ὁ πολυγένης (λαϊκό)	48
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Ἀλέξης Συμεών, Τό παραμῦθι τοῦ Κεφάλα	49
(Τό παραμῦθι τοῦ Κεφάλα, τῆς Πηδηχτῆς καὶ τοῦ Γελαστοῦ)	
Γεώργιος Δροσίνης, Παπαροῦνες (ποίημα)	52
(Σπίθες στή στάχη, 1940)	
Γεώργιος Δροσίνης, Τρεχούμενο νερό (ποίημα)	53
(Φευγάτα χελιδόνια, 1911-1935. Ἐκδότης Σιδέρης, Ἀθήναι 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, Οἱ μεγάλες λύπες	54
(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 14 Μαρτίου 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, Χελιδονοφωλιές (ποίημα)	62
(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, Κάτω ἀπ' τό χιόνι (ποίημα)	63
(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 31 Ὀκτωβρίου 1936)	

Νίκος Κανάκης, <i>Τό «καθαρό» γουρουνάκι</i> (ποίημα)	64
<i>(Τραγούδια γιά μικρά παιδιά. Θ. Γέρου, Εϊδική Διδασκτική, τόμος Β', Έκδότης Πιττακός)</i>	
Νίκος Κανάκης, <i>Χειμώνας</i> (ποίημα)	65
<i>(Τραγούδια γιά μικρά παιδιά)</i>	
Γεωργία Ταρσούλη, <i>Τό γουρουνάκι</i>	66
<i>(Περιοδικό 'Η Διάπλασις τών Παιδών, 2 Φεβρουαρίου 1929)</i>	
Φράνση Σταθάτου, <i>Κοντά στους άνθρωπος</i>	70
<i>('Ηταν κάποτε μιά νεράιδα, Έκδότης «Χρυσή Πέννα»)</i>	
<i>Παροιμίες μέ ζῶα</i>	79
<i>(Νεοελληνικά Λογογραφικά Κείμενα, Έπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
Κ. Γ. Καρωτάκης, <i>Νεραντζιά</i> (ποίημα)	80
<i>(Ποήματα καί Πεζά, Έπιμέλεια Γ. Σαββίδη, Έκδότης «Έρμης, Άθήνα 1972)</i>	
<i>Ό παπάς, ή άλεπού κι ό γάιδαρος</i> (λαϊκό παραμύθι)	81
<i>(Νεοελληνικά Λογογραφικά Κείμενα, Έπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
<i>Παροιμίες μέ ζῶα</i>	83
<i>(Νεοελληνικά Λογογραφικά Κείμενα, Έπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
<i>Ποντικός σαμαρωμένος</i> (λαϊκό)	84
<i>(Παιχνίδια καί τραγούδια λαϊκά)</i>	
Νίκος Κανάκης, <i>Μιά μπουλντόζα στό χωριό μας</i> (ποίημα)	85
<i>(Τραγούδια γιά μικρά παιδιά)</i>	
<i>Γάτα, λιοντάρι καί άνθρωπος</i> (λαϊκό παραμύθι)	87
<i>(Έλληνικά Παραμύθια, Έκλογή Γ. Α. Μέγα, Σειρά Δευτέρα)</i>	
<i>Γλωσσοδέτης</i> (λαϊκό)	89
<i>(Παιχνίδια καί τραγούδια λαϊκά)</i>	
<i>Τό σχέδιο τής Άγιᾶς Σοφιάς</i> (λαϊκή παράδοση)	90
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α'. Έκδότης «Έργάνη», Άθήναι 1965)</i>	
<i>Νανούρισμα</i> (δημοτικό)	91
<i>(Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια)</i>	
Γρηγόριος Ξενόπουλος, <i>Ένα γατάκι στόν καθρέφτη</i>	92
<i>(Άθηναϊκές έπιστολές, Έκδότης Μπίρης, Άθήναι)</i>	
<i>Διαλεχτή Ζευγάλη - Γλέζου, Έφτά μαύροι γάτοι</i> (ποίημα).	96
<i>(Ό κύκλος τών πικρών ώρων. Οί Έκδόσεις τών Φίλων, Άθήνα 1964)</i>	

Ἄλεξανδρος Πάλλης, <i>Τέσσερα ἀδέρφια</i> (ποίημα)	98
(Κούφια καρύδια. Λίβερπουλ 1915)	
<i>Μάντεμα</i> (λαϊκό)	100
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
<i>Παροιμίες γιὰ τούς μῆνες καὶ τίς ἐποχές</i>	100
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Τά ζῶα μου καὶ τά πουλιά</i>	102
(Σκόρπια φύλλα τῆς ζωῆς μου. Ἐκδότης Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθή- ναι 1940)	
Γεώργιος Ἀθάνας, <i>Ἕνας πελαργός</i> (ποίημα)	109
(Ἐυδοκία. Ἐκδόσεις «Ἄλφα». Ι. Μ. Σκαζίκη, Ἀθήνα 1955)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Τό παρόνι</i> (ποίημα)	110
(Παιδικά τραγούδια)	
Δημ. Ψαθῆς, <i>Τό πιό πολύτιμο δῶρο</i>	111
(Ἐφημερίδα <i>Τά Νέα</i> , Ἀθήναι)	
<i>Οἱ ποντικοὶ στό ταξίδι</i> (λαϊκό)	114
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ παπαγάλος</i> (ποίημα)	116
(Παιδικά τραγούδια)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκό)	117
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Εὐγένιος Σπαθάρης, <i>Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τό κατα- ραμένο φίδι</i>	118
(Μεταγραφή ἀπό δίσκο τῆς Columbia)	
Ν. Ποριώτης, <i>Ὁ Κύριος Κανεὶς</i> (ποίημα)	128
(Μυρτιώτισσα, <i>Παιδική Ἀνθολογία</i> , μέ πρόλογο Κωστή Πα- λαμά, τόμ. Β', <i>Ξένα ποιήματα καὶ μῦθοι</i> , Ἀθήνα 1929)	
Σμαράγδα Δ. Μοστράτου, <i>Τό ταξίδι τοῦ Διόνυσου</i>	130
(Τρία παραμύθια, παρμένα ἀπό τούς ὁμηρικούς ὕμνους. Ἀθή- ναι 1950)	
<i>Μαντέματα</i> (λαϊκά)	133
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Ὁ Γαβριήλ ὁ μωλωνάς καὶ ἡ κερα-Μαριώ (λαϊκό παραμῦθι)	134
(Παραμῦθια τοῦ λαοῦ μας, Ἐπιμέλεια Γιώργου Ἰωάννου. Ἐκδό- της «Ἐρμῆς», Ἀθήνα 1973)	
Ρίτα Μπούμη-Παπᾶ, <i>Ὁ θαλασσοπόρος</i> (ποίημα)	139
(Ἡ μαγική φλογέρα. «Δωρικός», Ἀθήνα 1965)	

Γιώργης Κρόκος, <i>Γαλανό</i> (ποίημα)	140
(Παιδικά χαμόγελα. Έκδοτης Ι. Σιδέρης, 1962)	
Θέτις Κ. Φραντζή, <i>Τά χέρια του παππαῦ</i>	141
(Παραμύθια γιά μεγάλους καί μικρούς. Κέντρον Νεοελληνικῶν Μελετῶν, Austin, Texas, U.S.A. 1969)	
Γιώργης Κρόκος, <i>Χριστούλη μου</i> (ποίημα)	147
(Παιδικό Θέατρο, Έφηβικό Θέατρο, Ποιήματα, Τραγούδια. Ἀθήνα 1972)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Ἀνθονήσι</i> (ποίημα)	148
(Φευγάτα χελιδόνια)	
Λάμπρος Πορφύρας, <i>Τό στερνό παραμῦθι</i> (ποίημα)	149
(Σκιές. Έκδοτικός Οἶκος Ζηκάκη, Ἀθήναι 1926)	
Ἀγγελική Βαρελλᾶ, <i>Τά περιστέρια καί τά παιδιά</i>	150
(Περ. Ἑλληνικός Ἐρυθρός Σταυρός τῆς Νεότητος, Ἰαν. 1972)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Προσευχή ἑνός μικροῦ κοριτσιοῦ</i> (ποίημα)	156
(Χαρταετοί στόν οὐρανό)	
Πέτρος Γλέζος, <i>Θεοφάνια σ' ἕνα νησάκι</i>	157
(Τό σπίτι μέ τά περιστέρια.. Έκδοτικός Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀλ. καί Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι)	
Τίμος Μωραΐτινης, <i>Ἡ χρυσόμυγα</i> (ποίημα)	166
(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 12 Δεκεμβρίου 1925)	
Στέλιος Σπεράντσας, <i>Φῶτα</i> (ποίημα)	167
(Ὁμορφοί κόσμοι. Μ. Πεχλιβανίδης καί Σία, Ἀθήναι 1956)	
Πηνελόπη Δέλτα, <i>Οἱ βόλοι</i>	168
(Ὁ Τρελαντώνης, 5η ἔκδοση. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας, Ἀθήναι)	
Λίνα Κάσδαγλη, <i>Ἀπό τό ἀεροπλάνο</i>	181
(Περιοδικό Ἡ Ὀδηγός, Νοέμβριος 1963)	
Στέλιος Σπεράντσας, <i>Πλουμιστός ἀετός</i> (ποίημα)	184
(Μικρές φωνές. Μ. Πεχλιβανίδης καί Σία, Ἀθήναι 1962)	
Βάσος Δασκαλάκης, <i>Στό χωριό</i>	185
(Οἱ ξεριζωμένοι. Ἀθήνα 1930)	
Βασίλης Ρώτας, <i>Δουλειές</i> (ποίημα)	188
(Ἀγούλα)	
Παντελής Πρεβελάκης, <i>Ἡ θεία μου καί τά ὀνόματα</i>	191
(Ὁ ἥλιος τοῦ θανάτου. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας, Ἀθήναι 1959)	

Διαλεχτή Ζευγώλη - Γλέζου, <i>Μᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας...</i> (ποίημα).....	194
<i>(Τὰ δύο φεγγάρια. «Ἰωλκός», Ἀθήνα 1970)</i>	
Ρίτα Μπούμη - Παπᾶ, <i>Ὁ Μάρτης καί ἡ μάνα του</i> (ποίημα).	195
<i>(Ἡ μαγική φλογέρα)</i>	
Τά στάχνα (λαϊκή παράδοση)	196
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')</i>	
Φανή Παπαλουκᾶ, <i>Ἐνα θαυμάσιο ταξίδι στοὺς αἰθέρες..</i>	197
<i>(Ὁ γέρο-Ὀλυμπος. Ἐκδοτικός Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀλ. καί Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1972)</i>	
Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος (δημοτικό).....	212
<i>(Γιῶργος Ἰωάννου, Τά δημοτικά μας τραγούδια. Ἐκδότης «Ταχυδρόμος», Ἀθήνα 1966)</i>	
Ὁ Κατεβατός καί ὁ Νότος (λαϊκή παράδοση)	213
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')</i>	
Τέλλος Ἄγρας, <i>Ἀφώλιαστο πουλί</i> (ποίημα)	214
<i>(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 6 Φεβρουαρίου 1937)</i>	
Καλότυχά 'ναι τὰ βουνά (δημοτικό).....	215
<i>(Γιῶργος Ἰωάννου, Τά δημοτικά μας τραγούδια)</i>	
Α. Καρκαβίτσας, <i>Ἐνας νοικοκύρης τυφλοπόντικας</i>	216
<i>(Α. Καρκαβίτσας-Νώντας Ἐλατος, Τό ραζακί σταφύλι, Ἀναγνωστικό γιὰ τὴν Δ' Δημοτικοῦ, ἔκδοση γ'. Ι. Δ. Κολλάρος καί Σία, Ἀθήναι 1933)</i>	
Βασίλης Ρώτας, <i>Ἀι-Δημήτρης</i> (ποίημα)	222
<i>(Ἀγούλα)</i>	
Παντελής Καλιότσος, <i>Μπουκωτάζ στά πολεμικά παιχνίδια</i>	224
<i>(Τὰ ξόλινα σπαθιά. «Κέδρος», 1974)</i>	
Ἡ κουκουβάγια κι ἡ πέρδικα (λαϊκό παραμῦθι)	232
<i>(Ἑλληνικά Παραμῦθια, Ἐκλογή Γ. Α. Μέγα)</i>	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Ἡ ρίζα τοῦ δέντρου</i> (ποίημα).....	233
<i>(Φωτέρὰ σκοτάδια, 1903-1914, ἔκδοση γ'. Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι 1915)</i>	
Μοῦ παράγγειλε τ' ἀηδόني (λαϊκό)	234
<i>(Παιχνίδια καί τραγούδια λαϊκά)</i>	
Ὁ καλογιάννος (λαϊκή παράδοση)	235
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')</i>	

Ἄθαν. Π. Παπαχαρίσης, Ἡ γιδούλα μας.....	236
(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 26 Σεπτεμβρίου 1920)	
Ρένα Καρθαίου, Τό τραγούδι τοῦ μαγκανοπήγαδου (ποίημα)	242
(Χαρταετοί στόν οὐρανό)	
Βάσος Δασκαλάκης, Ἀπό μικρός στά βάσανα τῆς ζωῆς ..	244
(Οἱ ξεριζωμένοι)	
Βασίλης Ρώτας, Καναρίνι (ποίημα).....	246
(Ἀδούλα)	
Αἰμιλία Πετράκη, Τό Πάσχα τῆς γαλιᾶς	248
(Περιοδικό Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 30 Ἀπριλίου 1932)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Προσευχή τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ	
(ποίημα)	255
(Παιδικά τραγούδια)	
Ἡ λαιδοριά (λαϊκή παράδοση)	256
(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')	
Ἄλκη Ζέη, Συσσίτιο	257
(Ὁ μέγας περίπατος τοῦ Πέτρου, «Κέδρος», 1971)	
Γεώργιος Δροσίνης, Διαβατάτικο τρυγόνι (ποίημα)	262
(Κλειστά βλέφαρα, 1914-1917. I. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι 1918)	
Χορεοῦν τά κλεφτόπουλα (δημοτικό)	263
(Γιῶργος Ἰωάννου, Τά δημοτικά μας τραγούδια)	
Θέμος Ποταμιάνος, Τό δελφίни	264
(Ὁ Ψευτοδόεδρος, Ἐκδόσεις «Ἀτλαντίς», Μ. Πεχλιβανίδη καί Σίας, Ἀθήναι)	
Γιῶργης Κρόκος, Καλοκαιρινές φιλιές (ποίημα)	268
(Χελιδνοφωλιές, Ἀθήνα 1973)	
Τάκης Χατζηαναγνώστου, Ἐνας ταξιδευτής ἀπό τήν ἀρ- χαία Φώκαια	269
(Ἴτε παίδες... Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», I. Δ. Κολλάρου καί Σίας, Ἀθήναι 1966)	
Γεώργιος Δροσίνης, Θάμα (ποίημα)	274
(Σπίθες στή στάχτη)	
Γεώργιος Βιζυηνός, Θύελλα (ποίημα)	275
(Τά ἅπαντα, ἐπιμέλεια Κ. Μαμώνη, Ἐκδ. Οἶκος «Βίβλος»)	
Α. Κουρτίδης - Γ. Κονιδάρης, Τά μεγάλα Παναθήναια ...	276
(Στά παλιά χρόνια, Ἀναγνωστικό Δ' Δημοτικοῦ, ἔκδοση δε- κάτη, I. Δ. Κολλάρου καί Σία, Ἀθήναι 1933)	

Γιώργης Κρόκος, <i>Τά δέντρα τοῦ δρόμου</i> (ποίημα)	281
<i>(Χελιδονοφωλιές)</i>	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ τζιτζίκας</i> (ποίημα)	282
<i>(Παιδικά τραγούδια)</i>	
Στράτης Μυριβήλης, <i>Στά πανιά</i>	283
<i>(Ὁ Ἀργοναύτης, τρίτη ἔκδοση. Ι. Δ. Κολλάρου, Ἀθήναι)</i>	
Διονύσιος Σολωμός, <i>Γαλήνη</i> (ποίημα)	293
<i>(Ἀπαντα, τόμος α', Ποήματα, ἐπιμέλεια Λίνου Πολίτη, Ἴκαρος, Ἀθήνα 1948)</i>	
<i>Σημείωμα τῆς Ἐπιτροπῆς</i>	294

Έκδοση Ζ', 1981 — Αντίτυπα 20.000

Σύμβαση 3643 / 1-9-81

Έκτύπωση - Βιβλιοδεσία :

Δ. ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Έξωφυλλο και κοσμήματα :

ΓΙΩΡΓΗΣ ΒΑΡΛΑΜΟΣ

Τυπογραφική επίμελεια :

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Χ. ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
Τμήμα Βιβλιογραφίας
Λεωφόρος Σπυρίδωνος 25
11527 Αθήνα, Τηλ: 210 749 1770

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
Τμήμα Βιβλιογραφίας
Λεωφόρος Σπυρίδωνος 25
11527 Αθήνα, Τηλ: 210 749 1770

0020555672
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

